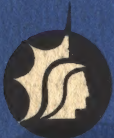
nuvela chineză medievală

«Șuvițele de păr îi sînt ușoare
Ca aripioare fine de cicadă,
Sprîncene-n arcul lor imită munții,
Fragede buze, vișine-n livadă.
Și de albeață dinți strălucitori
Șiruri de jad sînt zîmbet către tine,
Pe-obrajii mîndri se aprind bujori
Și-s blînzii ochi-oglinzi de ape line.
E portul mîndru și totuși firesc,
Cu harul ei pe toate le întrece.
Frumoasă-i. Cei ce-n marș pornesc
Întorc capul și ei. Vrea să-și arunce
Privirea înspre ea chiar și un sfînt
Pioasa rugă-n dorul ei uitînd.»

ISBN 973–21–0039–7
ISBN 973–21–0037–0

Vol. II Lei 8

editura minerva

1315

nuvela chineză medievală

nuvela chineză medievală

cămașa din perle

**

nuvela chineză medievală

cămașa din perle

★★

TRADUCERE DIN LIMBA CHINEZĂ ȘI NOTE DE TONI RADIAN
TRADUCEREA VERSURILOR DE TONI RADIAN ȘI FLORENTINA VIȘAN

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1989
EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

ISBN 973—21—0039—7

ISBN 973—21—0037—0

SOȚIA CEA CREDINCIOSĂ

Din timpuri străvechi pînă-n ziua de azi
Dureri și tristeți între cer și pămînt
Nicicînd o clipă nu au contenit.
Strălucirea palatelor mîndre din Sui [1]
De multă vreme-n trecut a pălit,
Asemeni soarelui odat' asfințit,
Aidoma apelor ce se pierd în zenit.
Doar cînd sufletul ți-e avîntat și preaplin
Imnuri de slavă-nălța-vei sute,
Și doar bînd pocal după pocal de vin,
Poți scrie-n poeme istorii trecute.
Și ce să slăvești, ce-ți merită harul ?
Desigur nu zei sau făpturi necurate,
Ciudate și neîmplinind adevărul,
Cinste înfățișeaz-așadar, pietate,
Devotament și credință în căsnicie,
Doar numai acestea pot dăinui pe vecie.

Aste stihuri, izvodite pe tema *Luna deasupra rîului de asfințit*, ne povățuiesc să pășim cu hotărîre pe calea dreptății și a omeniei și să sădim în ființa noastră simțul îndatoririi morale. Se știe că, din vechime pînă în zilele noastre, faima și bogăția sînt ca uriașe flori trecătoare,

[1] Dinastia Sui (58—619).

iar gloria şi onorurile — aidoma unui balon de săpun. Numai devotamentul în prietenie, pietatea filială şi statornicia în căsnicie dăinuie peste veacuri. Oricine dă dovadă de asemenea virtuţi este demn de toată cinstirea, chiar de e om de rînd.

Iar acum vă vom istorisi o povestire despre nişte soţi, care, în ciuda tuturor vitregiilor soartei, au rămas credincioşi unul altuia.

Vă amintiţi desigur de Song Hong [1], cel ce odinioară a spus : „Pe nevasta cu care ai împărţit tărîţele să nu o goneşti niciodată ; sau de Loufu [2], care a refuzat să-l urmeze pe un dregător de vază. Nu erau oare ei pătrunşi de simţul unei înalte îndatoriri morale ? Se întîmplă însă ca aceste îndatoriri să fie călcate în picioare. Să-l luăm de pildă pe Huang Yun [3], cel ce şi-a izgonit soţia din pricină că voia să se însoare cu o fată dintr-un neam de vază. Sau de pildă, soţia lui Maichen [4], care şi-a părăsit bărbatul, fără a bănui că, în curînd, la o vîrstă destul de

[1] Potrivit legendei, aceste cuvinte ar fi fost adresate împăratului de către acest înalt demnitar din dinastia Han, provenit dintr-o familie săracă, atunci cînd împăratul i-a propus să-şi lase nevasta, provenită şi ea dintr-o familie nevoiaşă, şi să se însoare cu o prinţesă.

[2] Eroina unei ode antice. Odată, pe cînd culegea frunze de dud, a întîlnit un om de vază, care i-a propus să plece împreună cu dînsul, dar ea a refuzat, spunîndu-i : „Eu am bărbat, iar domnia-voastră are soţie".

[3] Huang Yun a trăit în timpul dinastiei Han de răsărit (206 î.e.n. — 220 e.n.). Un înalt demnitar a vrut să-l însoare cu fiica sa, şi el a hotărît să-şi părăsească soţia. În ajunul despărţirii, soţia a dat la iveală în faţa unor oaspeţi o serie de fapte compromiţătoare pentru Huang Yun, iar acesta, făcut de ocară, nu a mai putut să se înalţe în rang.

[4] Zhu Maichen a trăit în vremea dinastiei Han. Era foarte sărac şi îşi cîştiga existenţa vînzînd vreascuri. În cele din urmă, soţia l-a părăsit. Însă Maichen, fiind foarte înzestrat, a ajuns curînd cîrmuitor de judeţ. De ruşine, soţia sa s-a spînzurat. (Pentru detalii v. nuvela *Jin Yunu îşi snopeşte în bătaie bărbatul necredincios* din volumul *Întîmplări uimitoare din zilele noastre şi din vechime*, apărut la Editura Univers, 1963, în traducerea noastră.)

înaintată, el avea să dobîndească un cin înalt. Da, inimile oamenilor se deosebesc între ele, precum nu se aseamănă între ele apele rîurilor Jing şi Wei. Nu în zadar glăsuiesc stihurile :

Huang Yun credincioasa soţie şi-a părăsit
Şi-n veci cu tină s-a acoperit.
Pe Maichen l-a lăsat consoarta cea năroadă,
Ruşinea i-a fost prin viaţa-i plătită.
Sînt soţii de-a pururi legaţi, pe vecie
Cum păsări pereche nicicînd despărţită,
Şi-odihnă şi zbor de-amîndoi împărţită.

Se spune că în ultimii ani ai dinastiei Song, trăia un tînăr pe nume Cheng Wanli şi pe al doilea nume Teng Ju, de obîrşie din oraşul Tengcheng. Tatăl său, pe nume Cheng Wenye, era majordom la curte. Cheng Wanli şi-a pierdut amîndoi părinţii pe cînd avea doar şaisprezece ani, iar la nouăsprezece ani a fost primit la institutul Guozijian, în virtutea meritelor răposatului său tată. Tînărul era chipeş şi se distingea printr-o înfăţişare impunătoare şi năzuinţe înalte. Îi plăcea învăţătura, dar era totodată foarte iscusit şi la trasul cu arcul, şi la călărie.

Foarte îngrijorat de faptul că oştirea mongolilor se întărea pe zi ce trece, Cheng prezentă la curte trei rapoarte — despre atac, apărarea imperiului şi dobîndirea păcii — rapoarte în care dădea în vileag neputinţa miniştrilor de a conduce treburile împărăţiei.

Temîndu-se ca din această pricină să nu-şi atragă vreo neplăcere, părăsi pe furiş capitala, singur, fără slujitori. El nu se încumetă să se întoarcă în ţinutul natal, aşa încît porni spre districtul Jiangling pentru a se înrola în trupele lui Ma Guanzu, comandantul oştirii din Hanan şi Hubei.

Dar nu apucă să ajungă pînă la Hankou, cînd află că Ulanhatai, căpetenia oştilor mongole, a trecut graniţa, în

fruntea unor detașamente de elită, și înaintează ca o vijelie spre adîncul țării, fără a întîmpina vreo rezistență și dobîndind victorie după victorie. Era atît de speriat, încît nu cuteza să meargă mai departe. Pe cînd bătea pasul pe loc cuprins de șovăială, începu să amurgească.

Pălește asfințitul. Raze
Se sting și-amurgu-ncet se-neacă.
Spre cuibul lor grăbind în zbor,
Preaostenite păsări pleacă.

Cheng își spuse că mai întîi trebuie să-și găsească un culcuș pentru noapte și să afle adevărul despre cele întîmplate. Numai după aceea urma să chibzuiască la ceea ce avea de făcut. Drumul era ticsit de cei ce își părăseau căminele și luau calea pribegiei pentru a se izbăvi de dușman. Ei formau un șir nesfîrșit, iar toată preajma se cutremura de plînsetele și vaierele lor care te secau la inimă. Cheng înțelese că mongolii se apropie, și în miez de noapte ieși din hanul la care trăsese, alăturîndu-se celor ce porniseră în băjenie. Abia cînd se lumină de ziuă, își aduse aminte că-și uitase lucrurile la han. Se afla însă destul de departe și îi era greu să se întoarcă. Pe de altă parte, isprăvise banii de drum, iar stomacul îi ghiorăia de foame. Nu-i mai rămase decît să se îndrepte spre cea mai apropiată așezare ca să cerșească ceva de-ale gurii pentru a prinde puteri și a putea porni din nou la drum. Dar nu apucă să străbată nici jumătate de *li*, cînd văzu apropiindu-se în goană niște călăreți. Zărindu-i, o zbughi într-un desiș de la marginea drumului și se ascunse.

Călăreții nu erau alții decît niște cercetași ai lui Zhang Meng, unul dintre supușii lui Ulanhatai. Ei apucaseră să observe cum un om înalt și puternic, iar pe lîngă toate acestea fără vreo boccea în mînă, a luat-o spre pădure și se gîndiră că o fi vreo iscoadă a dușmanului. Drept care se luară după el și, fără a încerca să se lămurească,

îl legară fedeleș și îl tîrîră în tabără. Cheng Wanli se jură că nu este iscoadă, ci unul din cei din gloata pornită în băjenie. Lui Zhang Meng îi plăcu înfățișarea impunătoare a tînărului și îl luă în slujba sa. Cheng Wanli nu avu încotro ; nu-i mai rămăsese altceva de făcut decît să se supună. Zi de zi vedea cum hoardele mongole mătură totul în calea lor, precum uraganul de toamnă frunzele de pe copaci, și inima i se strîngea de durere.

Pe drept cuvînt :

Mai bine-n vremi de pace
Un cîine de rînd,
Decît în băjenie
Un biet pribeag în vînt.

Zhang Meng era de obîrșie din Xingyuan. Era deosebit de vînjos și puternic la trup și stăpînea de minune meșteșugul armelor. În tinerețe fusese vestit în ținuturile de baștină ca un mare scandalagiu, și comandantul garnizoanei din acele locuri, cunoscînd înrîurirea de care se bucura, îl luă la el și îi dădu o slujbă măruntă. Dar cînd oștile mongole trecură granița, Zhang își ucise șeful, se dădu de partea dușmanului și predă orașul mongolilor. Drept răsplată, hanul mongol îi conferi cinul de *wanhu* [1] și îl numi în detașamentele de avangardă ale lui Ulanhatai, spre a le sluji drept călăuză. De atunci Zhang săvîrșise numeroase fapte de vitejie. Se afla însă de multă vreme în oaste și gîndurile îi zburau adeseori la căminul său. El scrise un răvaș către ai săi și porunci unor ofițeri din corpul său de gardă să-i ducă în locul de baștină împreună cu o căruță încărcată cu aurul, argintul și lucrurile de preț jefuite de prin locurile prin care trecuse. Totodată fură trimiși sub escortă și cei luați prinși, bărbați și femei. Astfel, bietul Cheng Wanli, împreună cu restul prizonierilor lui Zhang Meng, plîngînd și suspinînd, ajunse la Xingyuan. Trimișii

[1] Înalt grad militar.

predară soției lui Zhang scrisoarea și trofeele, iar prizonierilor le poruncirä să se încline în fața doamnei. Soția lui Zhang era o femeie virtuoasă și înțeleaptă. Dădu fiecăruia dintre solii soțului ei cîte o încăpere separată și trimitea zilnic slugile să îndeplinească toate dorințele oaspeților. În cele din urmă solii plecară cu scrisoarea de răspuns către mai-marele lor.

Pe nesimțite trecu mai bine de un an de cînd Cheng Wanli nimerise la Xingyuan.

În acest răstimp, dinastiile Song și Yuan[1] încheiară pacea, operațiile militare încetară, și soldații fură lăsați la vatră. Se înapoie acasă și Zhang Meng. După ce se salută cu soția, toată argățimea se înfățișă pentru a-i face plecăciuni stăpînului. Cheng nu avu încotro și se alătură și el celorlalți.

Trecură cîteva zile. Dintre cei luați prinși, Zhang îi alese pe cei mai vînjoși, pe care îi opri pentru el, iar pe ceilalți îi vîndu. După aceea chemă slugile și le vorbi astfel :

— Din nefericire, vouă tuturor v-a fost sortit să trăiți în vremuri tulburi și să treceți prin multe suferințe. Părinții, nevestele și copiii voștri au pierit, pare-se, de mîna soldaților în iureșul luptelor. Și totuși ați avut noroc. M-ați întîlnit pe mine și ați rămas în viață. De-ați fi dat de altul, de mult ați fi fost pe lumea cealaltă. Cu toate că acum vă aflați într-un ținut străin, departe de locurile voastre natale, deși sînteți slugi, ne purtăm cu voi precum cu niște rude. În seara aceasta am să-i dau fiecăruia dintre voi o soție, ca să trăiți în deplină tihnă și mulțumire.

[1] În urma păcii rușinoase încheiată de curtea din Song cu cotropitorii mongoli, partea de nord a Chinei a fost cedată mongolilor, care au întemeiat dinastia Yuan (1280—1367), în timp ce dinastia chineză Song și-a exercitat puterea numai în partea de sud a Chinei. Prin tradiție, această perioadă este denumită Dinastia Song de miazăzi.

Numai că, băgați de seamă : nu cumva să vă treacă prin cap vreun gînd fățarnic ! Cu timpul am să vă înrolez în oștirea mea, iar acela care își va cîștiga merite va ieși din rîndul sclavilor și va dobîndi bogăție și slavă. Dar dacă vreunul nutrește gînduri necinstite și va săvîrși o fărădelege, acela nu va cunoaște nici o cruțare.

Slugile bătură mătănii și, vărsînd lacrimi, spuseră, întrerupîndu-se una pe cealaltă :

— Cum o să cutezăm să urzim planuri viclene cînd stăpînul nostru ne arată o asemenea milostivire ?!

În aceeași seară, Zhang chemă la el toate femeile prizoniere și soția sa le dărui veșminte. După aceea, stăpînul și stăpîna intrară în sala cea mare, viu luminată de luminări. În urma lor pășeau femeile. La dreapta și la stînga stăpînilor, erau înșirați bărbații robi, cu mîinile încrucișate pe piept în semn de respect. Zhang îi chemă pe rînd și le dădu la fiecare cîte o soție. Perechile de noi căsătoriți bătură mătănii, îi mulțumiră stăpînului pentru bunătatea sa și se întoarseră în odăile lor. Cheng Wanli își duse și el soția în odaia lui. Închizînd ușa, soții se plecară unul în fața celuilalt, după datină. Cheng se uită cu luare-aminte la soție — să fi avut vreo cinsprezece-șaisprezece ani. Era neobișnuit de frumoasă și nu aducea nicidecum cu o fată de rînd. Pentru a v-o închipui, ascultați stihurile izvodite pe tema *Luna deasupra rîului de asfințit* :

Sprînceana arcuită — în noapte corn de lună —
Și limpezi ochi — cum apa toamnei lină —
Și plete lungi, bogate, vreo șapte chi[1] *măsoară.*
Și fața-i rozalie, cu pielea de fecioară,
Prea fragedă-i, subțire, încet
Dac-o lovești, s-ar sparge poate,
Gingașă, străvezie, prin ea poți să privești.

[1] Unitate de măsură pentru lungimi, egală cu 0,33 metri.

Chang'e [1] *ea însăşi, pizma, de-o vede, o încearcă,*
Iar Ţesătoarea [2], *iată, oprind suveica, parcă*
Şi ea în noaptea calmă pe fată o admiră.

Văzînd frumuseţea soţiei, Wanli fu cuprins de o mare bucurie.

— Cum te cheamă, fetiţo ? Se pare că ai crescut într-o familie bogată. Nu-i aşa ? o întrebă el.

Fata nu răspunse, ci doar suspină din greu, iar din ochi prinseră să-i picure lacrimi ca nişte mărgăritare.

— De ce plîngi ? o întrebă soţul şi îi şterse ochii cu mîneca halatului.

— Nevrednica de mine sînt de baştină din Chongqing şi mă cheamă Bai Yuniang, îşi începu povestirea fata. Tatăl meu, Baizhong, a fost comandantul detaşamentului de călărie şi avea cinul de *tongzhi*. Comandantul Yu Jie, din provincia Sichuan, a fost trimis să apere oraşul judeţean Jiading. Dar s-a întîmplat ca el să moară pe neaşteptate, şi atunci căpetenia mongolilor, Ulanhatai, a atacat oraşul. Ai noştri isprăviseră merindele şi erau atît de istoviţi, încît nu se mai putură apăra. Cînd oraşul a căzut, tata a fost luat prins şi, pentru că se arătase dîrz şi neclintit, a fost numaidecît executat. Ulanhatai a fost foarte mîniat pe tata pentru că refuzase să predea oraşul de bunăvoie şi din această pricină i-a răpus pe toţi ai mei. Eu am scăpat cu viaţă datorită lui Zhang Meng, căruia i-a fost milă de tinereţea mea. M-a adus acasă la el ca roabă şi m-a făcut slujitoarea soţiei sale. Şi iată că astăzi v-am fost dată dumneavoastră ca soţie. Dar spuneţi-mi, vă rog, de unde sînteţi ? Aţi căzut şi dumneavoastră prizonier ?

---

[1] În mitologia chineză, zeiţa lunii, de o frumuseţe fără de seamăn.
[2] Fermecătoare zînă cerească, meşteră în ţesutul veşmintelor nebuloase.

Povestea fetei l-a mîhnit şi l-a îndurerat într-atîta pe Cheng Wanli, încît, fără să vrea, prinse să lăcrimeze. El îi povesti amănunţit cine este, de unde e de fel şi cum a fost luat prins. Năpădiţi de o adîncă tristeţe, soţii şezură nemişcaţi pînă la a doua strajă. În cele din urmă îşi lepădară veşmintele şi se cuibăriră în aşternut. Noaptea o petrecură în dezmierdări duioase, încercînd un simţămînt de adîncă fericire.

În dimineaţa următoare, după ce se spălară şi se pieptănară, i se înfăţişară lui Zhang pentru a-i face plecăciunile cuvenite, după care Yuniang se duse în odaia stăpînei, iar Cheng Wanli, plin de recunoştinţă faţă de Zhang, se puse pe treabă cu şi mai mare sîrguinţă. Văzînd cu cît zel trudeşte, stăpînul fu foarte mulţumit de el.

A treia zi după nuntă, Cheng Wanli şedea acasă de unul singur, copleşit de tristeţe. Se gîndea că nu apucase să facă carieră şi că i-a fost dat să ajungă slugă în ţinuturi străine. Aceasta era o întinare a memoriei străbunilor săi şi o trădare a datoriei faţă de suveran. „Trebuie neapărat să fug, îşi zise el. Dar cum ? Cum să birui nenumăratele oprelişti ce mi se pun în cale ?". Tînărul oftă din greu şi ochii i se umeziră. Tocmai atunci intră în odaie Yuniang. El îşi şterse în grabă ochii şi se repezi în întîmpinarea ei. Dar avea faţa mohorîtă şi încă brăzdată de lacrimi. Yuniang era o femeie deşteaptă şi îşi dădu seama că bărbatul ei nu e în apele lui. Îndreptînd fitilul lămpii, se aşeză lîngă el.

— Care-i pricina mîhnirii tale ? îl întrebă ea.

Wanli era un om prevăzător şi nu se putea hotărî aşa, în pripă, să-şi deschidă inima în faţa soţiei sale. Doar din timpuri străvechi se ştie că soţii îşi dezvăluie cîte ceva, însă niciodată nu-şi spun tot ce au pe inimă.

— Nu s-a întîmplat nimic, răspunse el cu un zîmbet silit.

Yuniang ghici că soţul îi ascunde ceva şi îl lăsă în pace. Ea zăvorî uşa şi stinse lampa. După ce se întinseseră în aşternut, Yuniang deschise vorba.

— Stăpîne, am a-ţi spune ceva, rosti ea cu duioşie. Tot timpul mă pregăteam să-ţi vorbesc, dar nu m-am putut nicicum hotărî. Te văd posomorît şi îmi închipui într-o oarecare măsură ce te frămîntă şi te mîhneşte. De ce te ascunzi de mine ?

— Nu, te înşeli, nimic, absolut nimic nu mă frămîntă, minţi el. Nu te nelinişti. Mai bine ai lăsa la o parte orice temere şi bănuială.

— Un om cu harurile tale ar putea să se înalţe în cel mai scurt timp. De ce nu încerci să găseşti un prilej ca să scapi de aici, şi în acest fel să-ţi cîştigi faimă şi să-ţi acoperi de slavă străbunii ? Doar nu ai să te mulţumeşti să rămîi aici toată viaţa ca sclav !

Auzind aceste vorbe, Wanli fu cuprins de mirare. „Ea judecă întocmai ca un bărbat. Parcă mi-ar fi citit cele mai ascunse gînduri. Pe deasupra, se întîmplă ca soţii să se lege între ei şi să nu se îndure să se despartă. Noi am trăit împreună doar trei zile şi iubirea noastră abia s-a înfiripat, dar iată că ea mă şi îndeamnă să fug. S-ar putea ca Zhang să-i fi cerut să mă pună la încercare", îşi zise în sinea lui, dar cu glas tare rosti :

— Ce-ţi veni de vorbeşti astfel ?! De n-ar fi fost stăpînul, aş fi pierit de mîna soldaţilor. Or el m-a salvat de la moarte, m-a luat în slujba lui şi mi-a dăruit şi o nevastă. Niciodată n-am să izbutesc să-i răsplătesc îndeajuns bunătatea. Cum e cu putinţă să-l trădez şi să uit de simţul datoriei ?! Să taci ! Nu mai vreau să ascult nici o vorbă în privinţa asta !

Yuniang nu mai scoase nici un cuvinţel, şi Wanli o bănui în şi mai mare măsură că a fost pusă de stăpîn să-l tragă de limbă. Dimineaţa, după ce se sculară, el se hotărî să se ducă la stăpîn şi să-i povestească totul. „Dacă Zhang i-a poruncit să mă pună la încercare, trebuie să-i

dezvălui totul, pentru a-i risipi bănuielile. Numai dacă el va căpăta încredere în mine, voi putea să găsesc o cale de a mă smulge de aici."

Hotărînd astfel, Wanli se spălă, îşi puse în orînduială hainele şi i se înfăţişă lui Zhang.

— Stăpîne, începu el, în timpul nopţii soţia m-a îndemnat să fug. Dar nevrednicul de mine nu poate uita marea bunătate a domniei-voastre, care, după ce m-au prins soldaţii, mi-a salvat viaţa, m-a oprit în slujba lui, ba mi-a dat şi o soţie, iar eu nu am nici măcar cum să-l răsplătesc pentru milostivirea sa. Şi-apoi unde să fug ? Părinţii mi-au murit, rude nu am. Căminul meu este acum aici. Eu chiar am ocărît-o pe nevastă-mea, însă teamă mi-e ca ea, de frică, să nu mă clevetească şi să mă bage în belea. Tocmai de aceea am şi venit să vă aduc la cunoştinţă totul.

Făcîndu-se foc de mînie, Zhang porunci numaidecît să fie adusă Yuniang.

— Sclavă ticăloasă ! tună el. Taică-tău a cutezat să se împotrivească vitezelor noastre oştiri, şi pentru asta Ulanhatai a hotărît să stîrpească tot neamul vostru. Eu, însă, m-am milostivit de tinereţea ta şi ţi-am cruţat viaţa. Şi fiindcă îmi era teamă ca soldaţii să nu te omoare, te-am adus la mine, te-am înconjurat cu o grijă părintească şi, pe deasupra, te-am şi măritat. Şi iată că, în loc de recunoştinţă, îţi imboldeşti soţul să mă trădeze. Ce rost mai are să te ţin aici ?

Şi el porunci slugilor s-o lege pe Yuniang cu o funie şi să-i tragă o sută de lovituri de bici. Ochii tinerei femei se umplură de lacrimi, dar nu scoase nici un cuvinţel. Slugile aduseră la repezeală funia şi o legară pe vinovată. Într-adevăr :

Ea-i arătase calea luminoasă,
Dar el, din contră, gînd şi faptă bună
Le luă drept rea-voinţă şi minciună.

Văzînd cît de mîniat e Zhang și că pe Yuniang o aștepta o grea pedeapsă, Wanli se căi : „Ea mi-a vorbit cu inima curată, iar eu am nenorocit-o !“ se gîndi el, însă, ca să ceară îndurare pentru soția sa, nu se încumetă.

Tocmai atunci intră în fugă soția lui Zhang. Aflînd că, în furia lui, soțul vrea s-o pedepsească pe draga ei slujnică, venise s-o salveze. Chiar din prima zi cînd apăruse Yuniang în casă, stăpîna o îndrăgise nespus pentru firea-i blajină și purtările-i alese, pentru mintea-i ageră și mîinile-i îndemînatice. Și deși era sclavă, se purta cu ea ca și cu o fiică și de mult hotărîse să-i găsească un bărbat destoinic. Tocmai asta o făcuse s-o mărite pe fată cu Wanli : doar el era un bărbat cu totul deosebit, pe care îl aștepta negreșit un viitor luminos.

Slugile puseseră deja mîna pe bice, cînd doamna Zhang le opri.

— Ce a făcut de vrei s-o pedepsești, stăpîn al meu ? își întrebă ea soțul.

Atunci Zhang îi povesti spusele lui Wanli.

— E oare adevărat ? își întrebă ea slujnica. Mi-a fost milă de tine, te-am îndrăgit pentru istețimea ta, ți-am ales un soț bun, iar tu îl ațîți împotriva binefăcătorului tău și îl îndemni să fugă. Nu ar fi trebuit să mă amestec și să-ți iau apărarea, dar, întrucît asta este prima ta greșeală, am să-l rog pe bărbatul meu să te ierte. Numai că bagă de seamă : asta să fie pentru prima și ultima oară !

Yuniang tăcea mîlc și doar vărsa lacrimi.

— Stăpîn al meu, i se adresă doamna Zhang soțului. Yuniang a săvîrșit greșeala pentru că este prea tînără și neștiutoare. De aceea, te rog s-o ierți. Fă-o barem de dragul meu.

— Ei, dacă însăși soția mea mă roagă, am s-o iert pe această sclavă ticăloasă, hotărî Zhang. Dar să știe că, dacă se mai întîmplă, a doua oară are să capete de două ori mai mult !

Înghițindu-și lacrimile, Yuniang bătu mătănii în semn de recunoștință și ieși.

— Tu îmi ești cu adevărat devotat, îl lăudă Zhang pe Wanli. De acum înainte am să te privesc cu alți ochi.

Wanli nu mai contenea cu mulțumirile.

Cînd ieși de la stăpîn, începu din nou să-l roadă îndoielile. „Nu, hotărît lucru. Zhang mi-a întins o capcană, își zise el. Altminteri cum de a iertat-o pe Yuniang de îndată ce stăpîna a deschis gura și a cerut îndurare pentru ea ? Doar era atît de furios și poruncise să i se dea o sută de lovituri ! Și cît de repede i-a sărit în ajutor stăpîna ! Doar se afla în iatac. Cum de a aflat de cele întîmplate și a venit atît de grabnic s-o salveze ? Bine că aseară nu m-a luat gura pe dinainte“.

Seara, cînd Yuniang veni acasă, bărbatul observă pe fața ei zugrăvită o mare mîhnire, dar ea nu dădu nici un semn de ură sau de dușmănie față de el.

„Fără doar și poate, mă pun din nou la încercare“, își spuse el, și hotărî ca de acum înainte să fie și mai prevăzător.

Mai trecură trei zile. Într-o seară, erau numai ei doi. Yuniang își măsura bărbatul din cap pînă-n picioare și mereu dădea să spună ceva, dar de fiecare dată își înghițea vorba. În cele din urmă nu se mai putu stăpîni :

— Eu te-am sfătuit cu inima curată, iar tu m-ai pîrît stăpînului și era gata-gata să fiu snopită în bătăi. Noroc că stăpîna mi-a luat apărarea. Rogu-te, ascultă-mă, îți vorbesc din nou fără înconjur : tu, cu harurile tale, poți să ajungi departe. De ce să nu te gîndești la un plan de evadare ? Căci dacă ai să tărăgănezi și ai să șovăi, vei rămîne toată viața sclav și nu vei putea trăi niciodată pe picioarele tale.

Îndemnurile stăruitoare ale soției sporiră bănuielile lui Wanli. „A fost amenințată cu o aspră pedeapsă, știe ce o așteaptă, și, cu toate acestea, fără pic de teamă, caută

din nou să mă înduplece să fug. E limpede : iar a fost pusă de stăpîn să mă tragă de limbă". Fără să-i răspundă nici un cuvînt soției, Wanli se culcă.

A doua zi el îi raportă lui Zhang despre spusele lui Yuniang, și acesta se făcu foc și pară.

— Ce ticăloasă e sclava asta ! Aduceți-o numaidecît aici și trageți-i o bătaie soră cu moartea ! strigă el slugilor cu o voce tunătoare.

Necutezînd să tărăgăneze, slugile năvăliră în odăile interioare și începu s-o strige pe Yuniang. Auzindu-le strigătele, stăpîna își dădu seama că slujitoarea ei s-a făcut din nou vinovată și hotărî să nu-i dea drumul din iatac. Văzînd că soția i se încontrează, Zhang se înfurie și mai tare, dar nu vru s-o jignească în demnitatea ei și s-o silească să-i împlinească voia. „Dacă acestei netrebnice îi umblă prin cap tot felul de gînduri necurate, cel mai bine ar fi să mă descotorosesc de ea. Altminteri, dacă se iubesc, nemernica asta are să izbutească să-l prostească și să-l abată din drum pe acest băiat cinstit", chibzui Zhang, și îi spuse lui Wanli :

— De vreme ce te-a îndemnat de două ori să fugi, înseamnă că ea însăși plănuiește s-o facă. E limpede, femeia asta nu e de tine. Mai devreme sau mai tîrziu are să te nenorocească. Diseară, de îndată ce va ieși din iatacul soției mele, are să fie prinsă, iar mîine o s-o vindem. Ție am să-ți aleg altă soție, demnă de tine.

Abia acum înțelese Wanli că Yuniang fusese sinceră, că nici prin gînd nu-i trecuse să-l pună la încercare sau să-l trădeze și se căi amarnic pentru ceea ce făcuse.

— Stăpîne, îndrăzni el, ați prevenit-o de două ori și cred că nu are să mai cuteze să umble cu astfel de vorbe. Iar dacă se va mai întîmpla, eu nicidecum n-am să-i dau ascultare. Rogu-vă, n-o vindeți, căci dacă o faceți, lumea are să mă învinuiască de cruzime. Se va spune : n-a trăit cu soția decît șase zile și a și vîndut-o.

— De vîndut am s-o vînd eu, și nu tu ! Cine are să cuteze să te vorbească de rău ? ! îi taie vorba Zhang și porni spre odăile interioare.

Chiar de la prima privire, doamna Zhang înțelese că mînia soțului încă nu se potolise. Temîndu-se că vrea s-o pedepsească din nou pe Yuniang, îi porunci în grabă tinerei femei să se dea la o parte, iar ea se ridică în întîmpinarea soțului. Să-l întrebe ce s-a întîmplat, nu se încumeta. Zhang știa că soția lui n-o să se îndure să se despartă de draga ei slujnică, așa că nu suflă nici un cuvințel despre planurile sale.

Între timp, gîndul la apropiata despărțire de tînăra-i soție îl aduse pe Wanli la deznădejde. Ședea în odaie de unul singur și plîngea pe furiș. Seara Yuniang se întoarse acasă și, cu glasul gîtuit de lacrimi, îi vorbi bărbatului astfel :

— Ți-am destăinuit ce aveam pe inimă, așa cum se cuvine s-o facă o soție bună. Nu mi-aș fi putut închipui că ai să mă bănuiești de fățărnicie și ai să-i povestești totul stăpînului. Doar ști că e un om grosolan și răzbunător și are să-mi poarte ranchiună. Acum mă aflu în primejdie de moarte. Dar dacă am să mor, n-are să fie nici o pagubă. Un singur lucru mă doare : că tu, cu alesele tale însușiri, ai să porți bucuros povara de sclav, fără să-ți treacă cîtuși de puțin prin minte să te întorci în ținutul natal.

Wanli izbucni în hohote de plîns.

— Vai, înțeleapta mea soție, de fapt tu mi-ai deschis ochii ! Cît mă urăsc pentru neghiobia mea ! Am bănuit că stăpînul te-a pus să mă iscodești și de aceea i-am dezvăluit totul. Nu mi-am dat seama că o nenorocesc pe virtuoasa mea soție.

— Sînt fericită că în cele din urmă ți-ai aplecat urechea la spusele mele. Chiar de mi-e dat să mor, nu am să-ți port pică.

Sinceritatea cu care vorbise Yuniang îl mișcă pe Wanli pînă în străfundul sufletului, dar și mai adîncă îi era jalea că a doua zi aveau să se despartă pe vecie. Pe el nu-l răbdă inima să-i spună despre hotărîrea lui Zhang. și, înlăcrimat. se întinse în așternut. Și așa pînă la a patra strajă [1], nu mai conteni cu plînsul.

— De ce ești atît de îndurerat ? îl întrebă Yuniang văzînd că nu se mai potolește și ghicind că o paște o mare primejdie. Fără doar și poate că stăpînul a hotărît să mă ucidă. De ce nu-mi spui adevărul ?

Wanli nu mai putu să mintă.

— Vai. ce prost sînt ! Te-am nenorocit, spuse el cu glasul încărcat de căință. Mine dimineață stăpînul are să te vîndă. Hotărîrea sa nu poate fi schimbată în nici un chip. Iată ce-mi sfîșie inima !

Auzind aceasta, Yuniang, deznădăjduită. se porni pe un plîns amarnic. Soții se îmbrățișară și, necutezînd să-și strige jalea cu glas tare, plîngeau cu suspine. de parcă li s-ar fi pus un nod în gît.

Încă nu mijiseră zorile, cînd ei se și sculară, se spălară și se pieptănară. Yuniang îi întinse soțului un papucel brodat de ea și îl rugă ca, la rîndu-i, să-i dea unul din vechii lui papuci.

— Fie ca acești papuci desperecheați să ne slujească drept semn de recunoaștere dacă ne va mai fi sortit să ne întîlnim vreodată, spuse Yuniang. Dar dacă ne despărțim pe vecie, voi cere să-mi fie pus în coșciug, și atunci are să mi se pară că sînt alături de tine.

Soții se îmbrățișară, și fiecare din ei, vărsînd lacrimi amare, ascunse papucul pe care îl primise drept amintire.

Dimineața Zhang porunci să fie adusă în salon Yuniang. Împreună cu ea, înghițindu-și lacrimile, veni și Wanli.

---

[1] Straja dintre orele 1 și 3 noaptea.

— Sclavă ticăloasă ! Te-am crescut de mică și am făcut om din tine, începu stăpînul. Tu n-ai avut parte de la mine decît de bunătate și asta ți-a fost răsplata : ai încercat de două ori să-l asmuți pe soțul tău să mă trădeze. Ar fi trebuit să ți se taie capul, dar, de dragul soției mele, îți dăruiesc viața. Nu-i nimic, dacă nu ți-a fost bine aici, ai să pleci în altă parte, unde ai să huzurești cît vei pofti. Duceți-o la mijlocitoare ca s-o vîndă la o casă de veselie. Numai să nu vă tîrguiți la preț. Totul este ca această casă să fie dintre cele mai de jos. Lasă-i să scoată untul din nemernica asta nerecunoscătoare, care nu știe să prețuiască binele !

Yuniang ar fi voit să-și ia rămas bun de la stăpînă, însă Zhang nu încuviință. Atunci ea îi făcu stăpînului două plecăciuni și, rugîndu-și soțul să-și poarte de grijă, ieși împreună cu cei doi slujitori. Lui Wanli parcă i se înfipse un cuțit în inimă, dar, vai, nu mai putea face nimic. Își însoți nevasta pînă la porți, după care se întoarse în odaia lui.

Cît adevăr e în stihurile :

În lumea asta mare, nesfîrșită,
Între dureri și chinuri de-ai căta,
Nu-i alta mai amară, mai cumplită,
Decît cînd te desparte soarta rea
De dragii tăi ce pleacă-n depărtare,
Sau de cei morți, plecați din casa ta.

Cînd doamna Zhang află despre cele întîmplate, Yuniang părăsise deja casa. Cunoscînd firea soțului, ea se temu pentru viața tinerei femei și chiar se bucură că Yuniang scăpase nevătămată din botul tigrului.

Între timp, cei doi slujitori o duseră pe Yuniang la piață și o vîndură unei codoașe. Se nimeri ca tocmai atunci un cîrciumar să vrea să cumpere o slujnică. Tînăra i se păru arătoasă și, pe deasupra, prețul scăzut, așa încît

scoase pe dată arginții și îi dădu mijlocitoarei. Apoi o duse pe Yuniang la el acasă.

Dar s-o lăsăm deocamdată pe Yuniang și să ne întoarcem la Wanli. El era tot timpul cufundat într-o adîncă tristețe și muncit de chinurile căinței. În fiecare seară, de cum se întorcea în odaie, simțea cum îl cuprinde o neagră deznădejde. Scotea papucelul soției și se desfăta cu el la lumina lămpii, plîngînd amarnic, și numai după ce îi secau lacrimile se ducea la culcare. Curînd află că Yuniang a fost vîndută la piață unui om oarecare. Nu o dată a vrut să se ducă s-o vadă, dar teama ca nu cumva cineva să-l pîrască stăpînului îl reținea de la acest pas ; se temea că orice purtare nechibzuită i-ar putea zădărnici planul de a se smulge din robie. Văzînd că tînărul nu pomenește nici un cuvînt despre soție, Zhang crezu că supușenia lui e sinceră și începu să-i încredințeze diferite treburi de seamă, fără a lua nici un fel de măsuri de prevenire. Iar Wanli îndeplinea într-adins orice sarcină cu mare sîrguință, fără să uite însă că trebuie să fie cu ochii în patru. Mulțumit de purtarea lui, stăpînul hotărî să-l însoare din nou, dar el refuză.

— Rogu-vă, să mai așteptăm puțin, spuse el. Iată, am să vă însoțesc la graniță, am să-mi cîștig oarecari merite pentru a îndreptăți încrederea pe care o aveți în mine. Și atunci îmi veți găsi o soție potrivită, de familie bună.

Vremea zbura repede și, pe nesimțite, se scurse mai bine de un an. Ulanhatai, care în acea vreme comanda garnizoana din Ezhou, se pregătea să-și sărbătorească ziua de naștere. Împlinea cincizeci de ani. Zhang, care luptase sub drapelele lui și îi fusese supus, pregăti o mulțime de daruri bogate : aur, mărgăritare și alte lucruri de preț și hotărî să le trimită cu un sol priceput, numai că nu știa asupra cui să-și oprească alegerea. Wanli află despre planurile lui Zhang și hotărî să nu piardă prilejul.

— Stăpîne, îi spuse el lui Zhang, am auzit că vă pregătiți să-i trimiteți daruri lui Ulanhatai cu prilejul zilei

sale de naștere, dar încă nu ați hotărît cine să plece. Toți servitorii și supușii dumneavoastră sînt prinși cu diferite treburi fără zăbavă, în vreme ce eu nu am nici un fel de treburi deosebite, am timp berechet și aș îndeplini cu dragă inimă această misiune.

— Da, desigur, cel mai bine ar fi să pleci tu, numai că mă tem că, nefiind deprins cu o călătorie atît de lungă, n-o să faci față potrivniciilor drumului.

— Cu atît mai mult s-ar cuveni să plec, obiectă Wanli. Trebuie, odată și odată, să mă izbesc cu capul de tavan. Altminteri am să mă moleșesc, tot lîncezind acasă. Dacă o să fie nevoie să vă însoțesc într-o campanie, teamă mi-e că n-am să pot face față încercărilor. Așa că această călătorie ar fi cît se poate de binevenită : m-aș căli pentru a putea face față unor viitoare campanii.

Socotind că Wanli vorbește cu temei, Zhang, fără să bănuiască nimic, consimți. El scrise sărbătoritului o scrisoare de felicitare și îi înmînă lui Wanli o hîrtie oficială pentru a trece cu bine de străjile care îi cercetau cu strășnicie pe toți călătorii. Pregătirile se sfîrșiră și fu aleasă ziua plecării. Wanli își adună lucrurile, printre care ascunse și papucelul soției.

În ajunul plecării, Zhang aduse darurile, le predă tînărului și-l lămuri cum trebuie să se poarte. Stăpînul îi mai dădu și un însoțitor, pe nume Zhang Jin. Wanli primi zece *liang* de argint pentru cheltuielile de drum. Era foarte amărît că i se dăduse un însoțitor, care îi încurca toate treburile. Ar fi voit să-i spună stăpînului că se poate lipsi de acest tovarăș de drum, dar se temea să nu-i stîrnească bănuielile.

Luîndu-și rămas bun de la Zhang, trimișii își încărcară lucrurile pe niște asini și părăsiră Xingyuan-ul, îndreptîndu-se spre Ezhou. În timpul călătoriei au făcut cîteva popasuri la stațiile de poștă, unde au primit hrană pentru ei și nutreț pentru dobitoace. Astfel, fără nici un fel de peripeții, ajunseră la Ezhou și traseră la un han. A

doua zi luară darurile și felicitarea și porniră spre ocîrmuirea lui Ulanhatai pentru a-și vesti sosirea și a aștepta primirea la cel sărbătorit.

Comandantul de oști Ulanhatai era un om vestit, așa încît nu era de mirare că din diferite locuri soseau la el cu felicitări o sumedenie de trimiși, iar în fața porților era o forfotă nemaipomenită. Dar iată că sunară de trei ori goarnele vestind ivirea zorilor și porțile se deschiseră — începuse primirea. Mai întîi intrară vestite căpetenii de oști și înalți demnitari. Apoi fură primiți solii cu felicitările și plocoanele.

Ulanhatai cercetă cu luare-aminte fiecare dar în parte și le porunci supușilor săi să scrie scrisorile de răspuns.

După înmînarea cadourilor, Wanli chibzui din nou asupra planului său de fugă. Dar totul devenise mai anevoios din pricina însoțitorului său, care nu-l părăsea nici o clipă. Lui Wanli i se păru chiar că totul e pierdut, cînd soarta se milostivi de el : Zhang Jin se îmbolnăvi din pricina oboselii, dar mai și răcise pe drum. Wanli se bucură că totul se brodise în folosul lui. Se hotărî să nu mai piardă nici o clipă, însă pe urmă se răzgîndi : „Un adevărat bărbat trebuie să fie prevăzător și să-și cîntărească fiece pas", își spuse el, și hotărî să aștepte scrisoarea de răspuns a lui Ulanhatai.

Primind de la ocîrmuire scrisoarea, se întoarse la han. Îl găsi pe Zhang Jin greu bolnav : căzuse în nesimțire și nu mai știa de el. Wanli scrise un răvaș, pe care îl puse în bocceaua lui Zhang Jin, împreună cu mesajul lui Ulanhatai. În ceea ce privește arginții primiți de la Zhang pentru cheltuielile de drum, Wanli trebuia să-i împartă pe din două cu Zhang Jin, dar, pentru a-l cîștiga pe acesta din urmă de partea sa, Wanli i-i dăduse pe toți spre păstrare. Acum, socotind că îi sînt de mai mare trebuință decît bolnavului, Wanli îi scoase din desaga acestuia și îi puse în bocceaua lui. Sfîrșind toate pregătirile, îl chemă pe stăpînul hanului.

— Noi doi am fost trimiși de către Zhang Meng din Xingyuan cu felicitări pentru Ulanhatai cu prilejul zilei lui de naștere, începu el. De aici urmează să plecăm pentru o treabă de serviciu la guvernatorul general Shi, din provincia Shandong. Din nefericire, însoțitorul meu nu a putut face față potrivniciilor drumului și a căzut la pat. Să plece cu mine nu are să poată, și teamă mi-e că, dacă-l aștept pînă se înzdrăvenește, o să tărăgănez treaba, care nu suferă nici o amînare. După cum se pare, o să fie nevoit să mai zacă aici vreo cîteva zile. Așa încît am hotărît să plec de unul singur și, după ce închei treburile la Shandong, mă întorc după el și ne vom întoarce împreună acasă. Cu aceste vorbe, Wanli scoase cinci *qiani* [1] de argint și-i întinse hangiului :

— Darul acesta mărunt e pentru truda dumitale. Rogu-te, dă-ți osteneala, îngrijește-l cît mai bine, ca să se pună pe picioare cît mai curînd. La întoarcere am să te răsplătesc cu mărinimie.

— Nu vă faceți nici un fel de griji. Zi și noapte am să veghez la căpătîiul lui, dar tare bine ar fi să vă înapoiați cît mai grabnic, spuse, fără a bănui nimic, stăpînul hanului.

— Da, am să fac întocmai, îl încredință Wanli și îi ceru să-i aducă de-ale gurii. După ce mîncă pe săturate, își luă rămas bun de la hangiu, își săltă desaga în spinare și o porni la drum, iuțind pasul.

Da, pe drept cuvînt :

Peștele mării din cîrlig odată smuls,
Zvîcnind din cap și dînd din coadă,
Scufundîndu-se în adînc s-a ascuns,
Și nimeni, niciodată, nu are să-l mai vadă.

---

[1] *Qian*, subdiviziune monetară, echivalentă cu a zecea parte dintr-un *liang*.

Wanli porni spre Jiankang [1]. Cu hîrtia oficială în mînă, el nu întîlni nici un fel de opreliști. În acea vreme, întinsul ținut de la răsărit de rîul Huaishui se afla sub stăpînirea mongolilor, și acest fapt umplea de mîhnire sufletul tînărului. Ajungînd în cele din urmă la ținuturile de sub stăpînirea dinastie Song, Wanli înaintă spre Lin'an [2]. Dintre vechii dregători, unii fuseseră schimbați cu alții. Acolo locuia Zhou Han, ajutorul șefului Consiliului militar, ce slujise odinioară sub comanda tatălui lui Wanli. Tînărul se opri la casa lui Zhou Han. Tocmai atunci se desfășura la curte împărțirea funcțiilor pentru fiii și nepoții vechilor demnitari, care slujiseră cu devotament curtea imperială. Datorită proteguirii lui Zhou Han, Wanli primi o funcție în județul Fuqing, provincia Fujian. El angajă un servitor și plecă la locul numirii ca să-și ia în primire dregătoria.

Dar să-l lăsăm deocamdată pe Wanli și să ne întoarcem la Zhang Jin, care rămăsese țintuit la pat la hanul din Ezhou. Multe zile a zăcut el în nesimțire, dar în cele din urmă și-a revenit.

— Unde este domnul Cheng Wanli ? îl întrebă el pe stăpînul hanului. De ce nu e de văzut ?

— Acum vreo zece zile domnul Cheng a spus că trebuie să plecați pentru niște treburi de serviciu la guvernatorul general Shi, din provincia Shandong. Dumneavoastră v-a fost foarte rău, așa că a fost nevoit să plece singur. Zicea că de îndată ce se întoarce, o s-o porniți împreună spre casă.

— Dar noi n-am avut nici o treabă la Shandong ! Ce mai ? Nemernicul ăsta a șters-o, folosindu-se de boala mea ! strigă speriat Zhang Jin.

[1] Una din vechile denumiri ale orașului Nanjing.

[2] District din provincia Zhejiang. Orașul Hangzhou, ce se află pe teritoriul acestui district, a fost, între 1127—1279, în timpul dinastiei Song de miazăzi, capitala Chinei, schimbîndu-și denumirea în Lin'an.

— Doar ați venit împreună. Ce pricină ar fi avut să fugă ? se miră hangiul.

Atunci Zhang Jin îi povesti amănunțit istoria lui Cheng Wanli : cum a fost luat prins și aș mai departe. Hangiul nu mai contenea cu tînguiala. Temîndu-se că Wanli i-a luat pînă și hainele, Zhang Jin îi porunci numaidecît stăpînului să se uite în desaga lui. Acolo se aflau doar o scrisoare și misiva de răspuns a lui Ulanhatai, dar de foaia de drum și de bani, nici urmă. În schimb, din haine nu lipsea nimic.

— Tîlhar cu nărav de lup ! exclamă Zhang Jin. Stăpînul a fost atît de binevoitor cu el, iar nemernicul era tot timpul cu gîndul să o șteargă la miazăzi. Acum nu e de mirare de ce s-a descotorosit de nevastă.

Mai trecură cîteva zile pînă ce Zhang Jin putu să se pună pe picioare. El îi raportă lui Ulanhatai despre cele întîmplate și primi bani de drum și o nouă hîrtie de trecere. La ocîrmuire fu emis un ordin privitor la căutarea fugarului. Zhang Jin se întoarse la han, îi plăti hangiului pentru găzduire, după care făcu cale întoarsă.

El sosi în toiul nopții, dar i se înfățișă numaidecît lui Zhang, raportîndu-i despre fuga lui Wanli și înmînîndu-i răvașul acestuia și scrisoarea de răspuns a lui Ulanhatai. Zhang Meng deschise scrisoarea fugarului și citi următoarele :

„Scrisoarea nevrednicei slugi Cheng Wanli, adresată cu respect preamilostivului stăpîn :

Wanli nu poate da uitării bunătatea pe care i-ați arătat-o cînd i-ați cruțat viața, iar apoi l-ați luat în slujbă, făcîndu-vă din el omul dumneavoastră de încredere. Omul nu este o iarbă, nici un copac neînsuflețit, și nu poate rămîne nesimțitor la asemenea binefaceri. Se știe însă că păsările de la miazăzi cînd zboară spre miazănoapte, se așează pe ramurile îndreptate spre miazăzi, iar cînd piere o vulpe, capul îi este îndreptat spre vizuină. Mormintele tuturor străbunilor mei se află la

miazăzi. Zi și noapte mă gîndeam cu dor la ținutul meu natal, și pe meleaguri străine mîncarea mi se părea searbădă. De multe ori am vrut să-i împărtășesc preamilostivului meu stăpîn chinurile mele și să-i cer îngăduința de a mă lăsa să mă întorc în locurile mele de baștină, însă mi-a fost teamă că nu va consimți. Și iată că acum mi-am luat inima în dinți și am cutezat să plec fără încuviințare. Ce înseamnă mai puțin un om cînd stăpînul are mai multe slugi decît norii de pe cer ? Doar, pentru dumneavoastră, a-mi reda libertatea este ca și cum ați slobozi un porumbel dintr-o hulubărie. Pînă acum nu am izbutit să vă răsplătesc pentru binele pe care mi l-ați făcut, dar recunoștința îmi rămîne dăltuită în inimă pentru totdeauna. Fiți încredințat că vă voi răsplăti „cu inelul în cioc" [1] și cu „lațul de iarbă" [2].

— Ticălosul ăsta m-a tras pe sfoară ! urlă Zhang Meng, tropăind furios din picioare. Acum a fugit. Dar pun eu mîna pe el și-l tai, în zece mii de bucăți îl tai !

Dar lui Zhang nu i-a fost dat niciodată să se răzbune pe fugar. Pentru că era din cale-afară de hrăpăreț și se lăsa mituit, ocîrmuirea i-a confiscat tot avutul. Soții Zhang nu au putut îndura această lovitură și curînd se stinseră amîndoi din viață. De altfel, aceasta s-a întîmplat la mult timp după întîmplarea pe care am istorisit-o mai sus.

[1] Potrivit legendei, un cărturar din vechime, pe nume Yan Bao, a salvat odată un grangur, pe care l-a înghițit și apoi l-a slobozit. Mai tîrziu, grangurul i s-a înfățișat sub chipul unui tînăr, care i-a dăruit două inele de jad, prezicîndu-i noroc și fericire pentru el și pentru urmașii lui. Expresia a căpătat sensul de „A-ți răsplăti binefăcătorul în timpul vieții" (v. și prologul nuvelei *Răzbunarea vulpilor* din volumul III).

[2] Legenda spune că un conducător de oști, pe nume Wei Ke, a salvat-o de la moarte pe concubina tatălui său. Mai tîrziu, într-o bătălie, cînd Wei Ke era la strîmtoare, s-a ivit pe cîmpul de luptă un bătrîn care a aruncat un laț de iarbă și a prins în el căpetenia oștirii vrăjmașe, ajutîndu-l astfel pe Wei Ke să obțină victoria. Întrucît bătrînul era duhul tatălui femeii salvate, expresia de mai sus a căpătat sensul de „A-ți răsplăti binefăcătorul după ce-ai trecut pe lumea cealaltă".

Iar acum să ne întoarcem din nou la Cheng Wanli. Luîndu-și în primire slujba, nu înceta să se gîndească la bunătatea și devotamentul fostei lui soții. Amintirea ei îl însoțea zi și noapte, așa încît nici vorbă nu putea fi să se recăsătorească. Dar s-o caute pe Yuniang era cu neputință : jumătatea de miazănoapte a împărăției continua să fie despărțită de cea din miazăzi.

Vremea zbura repede, lunile și anii se scurgeau aidoma unui torent năvalnic, și iată că trecură mai bine de douăzeci de ani. Pentru cinstea și priceperea dovedite in ale dregătoriei, Wanli fu numit comandantul garnizoanei militare din provincia Fujian. În acele vremuri, zilele imperiului Song erau deja numărate. Oastea hanului mongol Shizu înainta spre miazăzi, fără a întîmpina vreo rezistență. Ultimul împărat din Song fugi la Guangdong [1] și se ascunse pe insula Yanshan. Numai provincia Fujian nu trecuse încă prin focul luptei. Dar oare acest teritoriu de mică întindere ar fi putut să oprească năvala dușmanului ? Dorind să izbăvească norodul de o nouă urgie, autoritățile hotărîră să treacă de partea căpeteniei mongole. Hanul îi înălță în rang cu trei trepte pe toți dregătorii provinciei, și Wanli primi un nou cin : acela de sfetnic al guvernatorului general al provinciei Shenxi.

Sosind la locul slujbei, Wanli află că Xiangyuan, unde trăise odinioară ca sclav al lui Zhang Meng, se afla acum sub autoritatea și supușenia sa. Atunci trimise acolo pe un slujitor de-al său, pe nume Cheng Hui, ca să încerce să dea de urmele lui Yuniang. Wanli îi dădu slujitorului drept semn de recunoaștere darul fostei lui soții — papucelul brodat de mîinile ei, precum și perechea papucului pe care i-l dăruise el la despărțire.

[1] Provincia Guongdong este situată în extremul sudic al Chinei.

Să ne întoarcem acum la Yuniang. S-a întîmplat ca la piață s-o cumpere de la codoașă un cîrciumar bogat, pe nume Gu. Gu și soția sa se apropiau de patruzeci de ani, însă nu aveau copii. Soția lui Gu, născută He, și-a sfătuit de multe ori bărbatul să-și ia o slujnică în stare să-i nască copii. La început cîrciumarul nu se învoi, socotind că nevastă-sa glumește, dar ea însăși o chemă pe codoașă, rugînd-o să caute o asemenea femeie.

Tocmai în acel timp Zhang Meng hotărîse să-și vîndă slujitoarea, și Gu, auzind de aceasta, o cumpără pe Yuniang și o aduse la el acasă. Frumoasa femeie, tînără și blajină, îi plăcu soției cîrciumarului de la prima vedere. Ea însăși îi făcu patul într-o odaie și îi pregăti cina. Yuniang ghicise numaidecît intențiile stăpînei, dar se prefăcu că nu înțelege nimic și nu se urni din bucătărie.

— De ce șezi aici ? Doar ți-am pregătit cina și ți-am dus-o în odaie, îi spuse doamna He [1] intrînd în bucătărie.

— Locul meu e aici, aici am să mănînc, răspunse Yuniang.

— Noi sîntem oameni simpli și nu ne împăcăm cu rînduielile care domnesc în casele mari, spuse soția cîrciumarului. Totul este să fii vrednică și sîrguincioasă. De acum înainte ne vom numi una pe cealaltă „surioară".

— Eu sînt o femie umilă și, dacă nu voi fi ocărîtă pentru vreo greșeală sau vreo vină, va fi de ajuns și prea de ajuns, zise Yuniang.

— Nu-ți face griji, să știi că eu nu sînt defel geloasă. Dimpotrivă, eu însumi am hotărît să te luăm la noi. Sîntem deja oameni în vîrstă și, cum nu avem copii, l-am sfătuit pe stăpîn să-și ia o țiitoare. Dacă ai să naști un băiețel sau chiar o fetiță, ai să fii cu adevărat egala mea. Hai, nu te rușina, vino să bem o cupă de vin pentru întîlnirea noastră fericită.

[1] În China, după căsătorie, femeile nu adoptă numele de familie al soțului.

— Mă copleșiți cu bunătatea dumneavoastră și sînt adînc mișcată. Dar m-am născut fără de noroc. Bărbatul m-a părăsit și am jurat să nu mă recăsătoresc. Să știți că dacă domnul mă va necinsti cu de-a sila, îmi voi pune capăt zilelor, amenință Yuniang.

— Înseamnă că vrei să rămîi printre slujnice. Teamă mi-e că n-ai să poți îndura această povară, i-o întoarse cîrciumăreasa cu nemulțumire în glas.

— Am să îndeplinesc orice poruncă a doamnei, și, dacă ceva nu are să vă fie pe plac, pedepsiți-mă cu toată asprimea.

— Dacă așa stau lucrurile, pînă una alta vino în iatac să-ți faci datoria de slujnică.

Și Yuniang își urmă noua sa stăpînă.

Cîrciumarul Gu și soția sa ședeau la masă și beau vin, iar Yuniang stătea la o parte și le umplea pocalele. Doamna He scornea tot timpul fel de fel de pricini ca s-o ia în zeflemea și s-o jignească.

Soții chefuiră pînă la miezul nopții și cîrciumarul se îmbătă criță. Fără a se dezbrăca, se trînti pe pat și adormi buștean. Yuniang strînse masa, se duse la bucătărie și îmbucă și ea cîte ceva din ce mai rămăsese. Apoi își făcu patul și se culcă și ea, fără însă a-și scoate hainele.

Dimineața, stăpîna îi porunci să se apuce de torsul firelor, punîndu-i în vedere că trebuie să fie gata pînă seara. Toată ziua Yuniang trudi din greu, fără să ridice nici măcar capul, și pe seară, isprăvindu-și treaba, îi duse stăpînei firele. Cîrciumăreasa se minună, nu alta, și îi dădu de lucru și pentru noapte, iar Yuniang munci pînă în zori. Așa trudi ea cîteva zile la rînd, fără a da vreun semn de oboseală și fără a cîrti cîtuși de puțin.

Văzînd că tînăra femeie e prinsă cu torsul zi și noapte și că nu-i dă nici o atenție, cîrciumarul crezu că soția sa o pizmuiește și că face într-adins în așa fel ca slujnica să nu aibă nici pic de răgaz pentru el. Era foarte nemulțumit, însă să stea de vorbă cu soția deschis, nu se încu-

meta. A încercat de cîteva ori, ferindu-se de nevastă, să se lege de Yuniang, dar de fiecare dată ea îl îndepărta cu toată asprimea. Îndărătnicia femeii îl făcu pe cîrciumar să-i piară orice chef. Dar despre asta nu cuteză să-i povestească soției, temîndu-se că ea își va rîde de el. Mai trecură cîteva zile, și în cele din urmă Gu nu se mai putu stăpîni :

— La stăruințele tale am luat o slujnică pentru a mi-o face țiitoare. Ei, și ? Zi și noapte o pui să toarcă fire, și în felul ăsta o ții departe de mine.

— În treaba asta n-am nici o vină, i-o întoarse soția. Chiar din prima seară a început să-și dea ifose. Am încercat s-o înduplec, dar în zadar. Iată de ce îi fac zile fripte : ca să-i scot fumurile din cap. Îmi dau toată străduința pentru tine, iar tu mă mai și ocărăști !

Totuși, cîrciumarul nu-i dădu crezare.

— Uite ce, îi spuse el, în noaptea asta n-o mai pune să toarcă și dă-i poruncă să se culce mai devreme. Să vedem cum o să mă refuze.

Soția consimți. Seara, cînd Yuniang îi dădu firele torse în timpul zilei, cîrciumăreasa îi zise :

— Ai muncit multe zile în șir și ești tare ostenită. Nu-i nimic, la noapte poți să te odihnești. Mîine ai să te apuci din nou de treabă.

Yuniang nu închisese ochii timp de peste zece nopți și cădea din picioare de oboseală. Firește că era foarte bucuroasă de hotărîrea stăpînei, căci asta își și dorea. După cină soții se duseră la culcare. Yuniang strînse masa și se culcă și ea. Era atît de istovită, că, de cum puse capul pe pernă, adormi pe dată. Cîrciumarul se furișă tiptil, dădu încetinel plapuma la o parte și se strecură în așternut. Prinse s-o mîngîie pe Yuniang pe trup, dar se dumiri că ea doarme îmbrăcată. Atunci încercă s-o dezbrace, dar cingătoarea îi era atît de strîns legată, încît nu-i putu desface nodul. Nerăbdător, cîrciumarul începu să tragă de cingătoare și în cele din urmă o rupse. Atunci

tînăra femeie se trezi și, speriată de moarte, sări în picioare. Cîrciumarul o strînse însă puternic în brațe și nici gînd să-i dea drumul. Yuniang se porni să țipe după ajutor, dar cîrciumăreasa se prefăcu că doarme și nu scoase nici un cuvințel.

— Degeaba țipi, doar te afli în casa mea. De dată asta nu-mi scapi tu mie ! o amenință bărbatul.

Văzîndu-se încolțită, Yuniang recurse la un șiretlic.

— Stăpîne, spuse ea, dacă mă necinstești, chiar mîine îmi pun capăt zilelor. Soția domnului Zhang mă iubește foarte mult și n-o să lase lucrurile așa. Că are să vă aducă la sapă de lemn, asta încă nu e nimic. Mai rău e că vă poate lua și viața. Băgați bine de seamă : o să vă căiți, dar are să fie prea tîrziu.

Cîrciumarul se înfricoșă. O slăbi din îmbrățișare și se întoarse în iatacul său. Yuniang nu putu să dea geană-n geană și rămase trează pînă în zori. Cîrciumăreasa, văzînd cît de neînduplecată e, își dădu seama că nu poate fi silită să cedeze și se pătrunse de respect față de această femeie, nestrămutată în hotărîrea de a-i rămîne credincioasă soțului.

În cele din urmă Yuniang se liniști, dar, ca și mai înainte, se culca întotdeauna îmbrăcată.

Trecuse aproape un an, vreme în care Yuniang trudise zi și noapte la torsul firelor de lînă. Ea socoti că ceea ce i se cuvine pentru munca ei întrece de trei ori prețul pe care îl plătise pentru ea domnul Gu și ceru să i se redea libertatea, pentru a se călugări. Văzînd cît de neclintită e în hotărîrea ei, cîrciumăreasa nu încercă s-o oprească cu de-a sila și se învoi să recunoască munca făcută drept răscumpărare. Soții Gu îi făcură viitoarei călugărițe daruri și o însoțiră la mănăstirea Tanhua.

Nu trecură nici trei luni, că Yuniang, cu agerimea ei de minte, ajunse să psalmodieze pe de rost toate sutrele budiste. Gîndurile ei tainice se îndreptau însă către soț

— nu știa dacă izbutise să fugă sau nu. Yuniang cusu un săculeț, băgă în el papucelul ei precum și papucul pe care i-l dăruire soțul la despărțire și și-l atrînă sub rasă, lîngă inimă. Cînd stareța se îndepărta, scotea papucii din săculeț și, privindu-i, ochii i se înrourau de lacrimi. Mai tîrziu, o rugă pe bătrîna stareță să încerce a afla cîte ceva despre soțul ei. Și aceasta a aflat într-adevăr că el izbutise să fugă. Sufletul lui Yuniang se umplu de bucurie. Dimineața și seara se ruga pentru soțul ei și implora cerul să-l ocrotească. Totodată, închinîndu-se în fața statuii lui Budha, se ruga și pentru ocrotirea soților Gu. care îi arătaseră atîta grijă. După un timp a ajuns pînă la ea vestea despre ruinarea și moartea soților Zhang. Amintindu-și cu cîtă duioșie și dragoste a înconjurat-o doamna Zhang în anii de mult trecuți cînd o crescuse de mică, izbucni în plîns și orîndui un serviciu funebru întru pomenirea răposatei.

Într-adevăr :

Ea astfel dezmierdată de Doamna și crescută
De ea cu-atîta grijă n-o uită pe defunctă,
În veci o pomenește și pentru ea se roagă,
Ca sufletu-i să afle dincolo pace-ntreagă.
Cu fața înspre Buddha ea ruga și-o rostește,
Numai recunoștință spre cel ce te alină,
Chiar de nu-ți este rudă,
Cu grijă părintească el totuși te-ocrotește.

Să ne întoarcem acum la Cheng Hui, căruia stăpînul său Wanli îi poruncise s-o caute pe Yuniang. Ajungînd la Xingyuan în toiul nopții, el poposi la un han. Dimineața se duse la piață, unde află cui fusese vîndută Yuniang și o porni spre cîrciumarul Gu.

Gu și nevastă-sa aveau deja vreo șaptezeci de ani, amîndoi încăruntiseră. Cîrciuma o închiseseră și, cît era ziua de lungă, Gu psalmodia sutre budiste și adeseori ținea post. De aceea oamenii îl numeau Gu-Evlaviosul.

Cînd Cheng Hui se apropie de porți, stăpînul casei tocmai deretica prin curte.

— Preacinstite unchiaș, aș dori să-ți pun o întrebare, rosti Cheng Hui, făcîndu-i o plecăciune.

— Vrei, desigur, să întrebi de drum ? spuse bătrînul, înclinîndu-se la rîndul său.

După graiul necunoscutului, el își dădu seama că acesta este de prin alte meleaguri.

— Nu, doresc să aflu despre soția domnului Cheng care, cu mulți ani în urmă, a plecat din casa lui Zhang. Se mai află încă aici la dumneavoastră ?

— Dar de ce întrebi de ea ? Și de unde vii, mă rog ?

— Sînt o rudă de-a ei. Ne-am pierdut unul de celălalt în vremurile tulburi, și acum am venit anume ca să dau de ea.

— Ce să mai vorbim ? ! oftă fostul cîrciumar. Soția nu mi-a dăruit copii și de aceea am vrut s-o iau pe Yuniang ca țiitoare. Dar nu m-am gîndit că, venind în casa mea, ea are să doarmă întotdeauna îmbrăcată. De cîteva ori am încercat s-o dezmierd. Dînsa a rămas însă neînduplecată. Atunci mi-am zis : de vreme ce a făcut legămînt să-i rămînă credincioasă soțului, trebuie s-o las în pace, așa că n-am mai cutezat să mă ating de ea. Cu bătrînica mea a trăit ca fiică și mamă. A fost harnică, muncitoare și adesea torcea pînă-n zori. N-a trecut nici un an, că, prin munca ei, s-a răscumpărat și a hotărît să se călugărească. N-am vrut s-o reținem cu de-a sila, i-am dăruit ce-am putut și noi și am însoțit-o la mănăstirea Tanhua, ce se află la miazăzi de oraș. Și iată că sînt mai bine de douăzeci de ani de cînd n-a mai ieșit dincolo de porțile mănăstirii. Eu și soția o vizităm adesea, ne este ca o rudă. Bătrîna stareță ne-a spus că nu știe de ce Yuniang se culcă întotdeauna îmbrăcată. În ultima vreme am cam bolit și nu m-am putut duce s-o văd. Dar dumneata îi ești rudă, așa că te poți duce acolo.

Nici nu e prea departe. Cînd o s-o vezi, transmite-i salutări din partea noastră.

Aflînd ceea ce dorise, Cheng Hui îl întrebă pe bătrîn unde se află mănăstirea și, luîndu-și rămas bun, o porni într-acolo. Curînd ajunse la sfîntul lăcaș. Clădirea mănăstirii nu era prea mare. Cheng Hui intră pe poartă, o coti la stînga și ajunse în fața sălii celei mari în care se afla statuia lui Budha. În sală stătea o călugăriță. Citea sutre. Deși era de vîrstă mijlocie, părea încă destul de tînără.

„Ea este !“ își zise Cheng Hui, dar nu intră în sală, ci se așeză pe prag. Scoase din mînecă papucii și, tot uitîndu-se la ei, rosti ca pentru sine :

— N-am ce zice, frumoși papuci, dar păcat că sînt desperecheați.

Călugărița care psalmodia sutrele era într-adevăr Yuniang. Stătea adîncită în citire, cînd, deodată, auzi pe cineva vorbind. Abia atunci înălță capul și zări un necunoscut șezînd pe prag și învîrtind în mîini doi papuci aidoma celor păstrați de ea. Tatuși, necunoscutul nu era soțul ei. Mirată, închise iute cartea și, ridicîndu-se, își împreună mîinile în semn de salut. Oaspetele puse papucii pe prag și se grăbi să-i răspundă la salut.

— Binefăcătorule, îngăduie-mi să mă uit la acești papuci, îl rugă Yuniang.

Cheng Hui îi îndeplini rugămintea.

— De unde îi ai ? întrebă ea.

— Mi i-a dat stăpînul, pentru ca prin ei să dau de urmele unei femei.

— Cum îl cheamă pe stăpînul tău ? Și de unde-i de baștină ?

— Îl cheamă Cheng Wanli și e de fel din Pengcheng. Acum e sfetnicul guvernatorului general al provinciei Shenxi.

Auzind aceste vorbe, călugărița scoase din săculețul pe care îl avea asupra ei cei doi papuci ce se potriveau de

minune cu cei ai necunoscutului. Și Yuniang se porni pe un plîns amarnic.

— Domnul m-a trimis anume să vă caut, spuse Cheng Hui, făcîndu-i o adîncă plecăciune. Am întrebat de dumneavoastră pe bătrînul Gu și el m-a îndrumat încoace Din fericire v-am găsit.

— Dar cum a izbutit domnul să capete un cin atît de înalt ?

Atunci Cheng Hui îi povesti istoria soțului ei : cum a dobîndit dregătoria din Fujian și cum a fost înălțat în rang cînd provincia a trecut sub autoritatea mongolă.

— Stăpînul mi-a poruncit să vă aduc la el, spuse în încheiere. Rogu-vă, preacinstită doamnă, adunați-vă lucrurile. Între timp mă duc să tocmesc o litieră.

— N-am mai nădăjduit că acești papuci desperecheați își vor găsi perechea. Acum însă visul mi s-a împlinit. Altceva nu-mi doresc. Ia-i și du-i domnului și soției lui. Transmite-le salutări. Spune stăpînului să cîrmuiască cu cinste, să fie credincios suveranului și să nu-i oropsească pe oamenii de rînd. Eu sînt deja de douăzeci de ani călugăriță și m-am lepădat de mult de deșertăciunile lumești. Spune-i să-și ia gîndul de la mine.

— Dar stăpînul meu, adînc mișcat de înalta virtute a soției sale, a făcut legămînt să nu se recăsătorească. Rogu-vă, întoarceți-vă la el, doamnă ! exclamă Cheng Hui, însă Yuniang nu mai stătu să-l asculte și se îndepărtă.

Cheng Hui o rugă pe bătrîna statreță să stăruie pe lîngă Yuniang să se întoarcă. Stareța o chemă de cîteva ori, dar Yuniang nici vorbă să se mai arate.

Cheng Hui nu cuteză să mai stăruie și, luînd cele două perechi de papuci, se întoarse la han. Adunîndu-și lucrurile, făcu cale-ntoarsă. Înfățișîndu-i-se lui Wanli, el îi predă papucii, îi reproduse amănunțit spusele cîrciumarului Gu și, în cele din urmă, îi mai povesti și că Yuniang a recunoscut papucii, dar a refuzat să-l urmeze. Vestea

aceasta l-a îndurerat din cale-afară pe Wanli. În cele din urmă el îi scrise guvernatorului provinciei, cu care slujise cîndva împreună la Fujian și întreținea cu el legături de prietenie. Citind scrisoarea, guvernatorul fu foarte mirat și pe loc dădu dispoziții autorităților regiunii Xingyuan să se ducă la Yuniang și s-o roage cu tot respectul să părăsească mănăstirea. Necutezînd să tărăgăneze, dregătorii de la regiune pregătiră de îndată veșminte alese și daruri, precum și două carete : una pentru Yuniang și alta pentru garderoba și lucrurile ei de preț. În urma caretelor pășeau muzicanți suflînd în flaute, cîntînd din fluiere și bătînd în tobe. Fură aduse și două slujitoare pentru Yuniang. Fastuosul alai se îndreptă spre mănăstire. Uimitoarea veste se răspîndi ca fulgerul în tot orașul și toți locuitorii, de la mic la mare, ieșiră în stradă. Mulțimea se îmbulzea, fiecare încerca să ajungă cît mai în față, ca să nu piardă nimic din acest spectacol.

Cînd cortegiul se apropie de mănăstire, cîrmuitorul regiunii și subalternii săi săriră de pe cai. Lăsîndu-i pe slujitori lîngă porți, mai-marele regiunii intră singur. El fu întîmpinat de bătrîna stareță. Înaltul dregător o lămuri pentru ce anume venise și o rugă să-i transmită doamnei Cheng că o așteaptă careta.

Stareța făcu întocmai. Yuniang nu cuteză să-l refuze pe însuși cîrmuitorul și pe numeroșii săi dregători și se înfățișă oaspeților.

— La porunca sfetnicului Cheng, autoritățile provinciei noastre ne-au încredințat sarcina de a o pofti pe doamna cu toată politețea să urce în caretă și s-o însoțim pînă la orașul reședință a provinciei noastre, la al ei stimat soț. Careta a și fost trasă la scară. O așteptăm pe doamna să-și schimbe veșmintele și să se gătească de plecare, spuse cîrmuitorul regiunii, și porunci celor două slujitoare să-i aducă lui Yuniang darurile, veșmintele și podoabele.

Yuniang mulțumi demnitarilor. Jumătate din daruri le dădu bătrînei călugărițe ca să-și trăiască în tihnă zilele care i-au mai rămas, iar cealaltă jumătate — dregătorilor localnici, cu rugămintea de a reînhuma rămășițele pămîntești ale soților Zhang, în semn de recunoștință pentru că o crescuseră. Totodată, Yuniang o rugă pe stareță să orînduiască o slujbă de șapte zile și șapte nopți întru pomenirea tuturor rudelor ei care pieriseră în vremurile de restriște.

După aceasta, slujitoarele îi aduseră veșmintele, și Yuniang se schimbă. Făcu patru plecăciuni în fața statuii lui Budha, își luă adio de la stareță și se urcă în caretă. În urmă veneau dregătorii de la regiune și de la județ. Pe drum Yuniang ceru să se facă un popas la bătrînii Gu, pentru a-și lua rămas bun de la ei. În sunetele răsunătoare ale muzicii, alaiul se apropie de porțile casei lui Gu. Fostul cîrciumar și nevastă-sa îi ieșiră în întîmpinare lui Yuniang și o felicitară. Ea intră în casă, se înclină în fața bătrînilor și le făcu daruri bogate. Gazdele primiră darurile și, însoțindu-și oaspetele pînă dincolo de porți, izbucniră în plîns. Nu se îndurau să se despartă pentru totdeauna de Yuniang. Reținîndu-și cu greu lacrimile, cu mîhnire în suflet, Yuniang se așeză în caretă.

Dregătorii o petrecură pe doamna Cheng cale de zece *li*, pînă la prima stație de poștă, unde își luară la revedere de la ea. Mai-marele regiunii îl numi ca însoțitor al ei pe un dregător al său, Li Kefu, în fruntea a trei sute de oșteni de pază. Prin toate locurile prin care trecea cortegiul, dregătorii localnici îi ieșeau în întîmpinare lui Yuniang și îi ofereau daruri.

Și iată că, în cele din urmă, alaiul se apropie de orașul reședință a provinciei Shenxi.

La zece *li* depărtare de oraș stăteau într-o așteptare respectuoasă o mulțime de dregători civili și militari. Sfetnicul Cheng sosi și el în întîmpinarea soției. Pe tot

drumul către oraș răsunau asurzitor flautele și fluierele, iar bubuitul tobelor făcea să se cutremure cerul și pămîntul. Străzile orașului, împodobite cu ghirlande de flori și felinare colorate, erau ticsite de oameni.

Alaiul se opri lîngă clădirile din spatele ocîrmuirii, ce serveau drept reședință sfetnicului Cheng. Înțelegîndu-se cu subalternii să se vadă cu ei în ziua următoare, Cheng intră cu soția în casă. Ușile se închiseră în urma lor și ei rămaseră singuri. Făcîndu-și cîte patru plecăciuni, căzură unul în brațele celuilalt și izbucniră în plîns. Cînd se mai liniștiră, fiecare dintre ei povesti de-a fir-a-păr toate peripețiile prin care trecuse în răstimpul lungii lor despărțiri. Apoi îi podidi din nou plînsul. Ceva mai tîrziu se înfățișă toată argățimea ca să bată mătănii în fața stăpînei. Soții benchetuiră pînă la a doua strajă, cînd se duseră în iatac. Noaptea aceasta de dragoste li se păru un vis. Bieții de ei : trăiseră cu totul împreună șase zile, după care urmase o despărțire de mai bine de douăzeci de ani.

A doua zi, cînd Cheng se duse la ocîrmuire, se iviră la el toți dregătorii cu daruri și felicitări. În semn de mulțumire, Cheng orîndui pentru ei un ospăț, care se prelungi trei zile, și în tot acest timp răsuna fără încetare întreaga provincie, aflînd îmbucurătoarea veste, trimiseră cu toții soli cu felicitări.

În gospodăria casei, Yuniang s-a dovedit a fi foarte pricepută și vrednică, și toți, de la mic la mare, îi arătau un mare respect și îi dădeau ascultare în toate cele. Din pricină că ea era de acum în vîrstă și nu mai putea rămîne grea, Wanli își luă o țiitoare, și aceasta îi dărui doi fii, care mai tîrziu au devenit vestiți demnitari. Wanli căpătă înaltul cin de sfetnic la curte și titlul de prinț, iar Yuniang — titlul de primă doamnă.

Despre istoria pe care v-am povestit-o, generațiile următoare au alcătuit stihurile de mai jos :

Fericirea a durat doar șase zile,
A urmat apoi amarnică despărțire.
Dar li-e devotamentul, credința mai tari încă
Decît însuși oțelul, decît trainica stîncă.
Încălțări desperecheate se-adună iar olaltă,
La fel ca și-n povestea asta de-altă dată
Cei doi se reîntîlniră,
Și astfel pilda lor
Ne-o dăinui în inimi, pe veci, nemuritor.

LI BAI[1], „LOCUITOR AL CERULUI", SCRIE O SCRISOARE CARE ÎI ÎNFRICOȘEAZĂ PE CEI DIN ȚARA BOHAI[2]

În vremi, a căror faimă o pizmuim acuma
Li Bai, poet de geniu „în cer locuitor",
Izvodea stih măiastru bînd vin și luna contemplînd.
Pocal urma pocalul în ritmul strofelor,
Scînteietoare versuri meșteșugit lucrate,
În grai ales simțirea și-adîncul gîndului,
Talentu-i fără margini, poemele lui toate
Îi umileau pe toți contemporanii săi,
Căci drept penel el vîntul și norii i-a avut
Pe cărturarii vremii pe toți i-a întrecut.
Chiar pe străini, departe, de pază la hotare,
I-a-nfricoșat cu apriga-i scrisoare.

[1] *Li Bai (Li Tai-pe)* (701—762), unul dintre cei mai remarcabili poeții din vremea dinastiei Tang, corifeu al poeziei clasice chineze. Viața sa plină de peripeții și moartea, înconjurată în legende, au slujit ca temă a numeroase povestiri populare. Potrivit uneia din aceste legende, el ar fi fost un duh nemuritor, cîrmuitor al stelelor. Dar, făcîndu-se vinovat, a fost izgonit din cer, și cînd sorocul surghiunului s-a împlinit, s-a înapoiat în cer.

[2] Țară pe teritoriul nord-estului Chinei de azi, întemeiată în secolul al VIII-lea de unele triburi tunguse.

Şi, frumuseţi gingaşe, el le-a cîntat pe fete,
Poeme ce te-ncîntă-n culori strălucitoare.
Să nu-l credeţi vreodată-nghiţit cumva-n uitare,
Talent sublim şi geniu-s mereu nepieritoare.
Lîngă Caishi, de lună scăldat în raze clare,
Parcă-l auzi şi-acum 'nălţînd sublim cîntare:

Se spune că în vremea dinastiei Tang, în timpul domniei împăratului Xuanzong [1], trăia un bărbat neobişnuit de înzestrat, cu numele Li, prenumele Bai şi porecla Taibo. El era de obîrşie din Jinzhou, provincia Sichuan, fiind nepot din a noua generaţie a lui Li Hao, împăratul din Liang de asfinţit [2]. Odată, mama lui Li Bai a visat că steaua Changgeng [3] i-a pătruns în piept şi, drept urmare, a căzut de îndată grea. Astrul pe care îl visase se mai chema şi Taibo [4], aşa încît şi în primul, şi în cel de-al doilea nume al băieţelului au fost incluse denumirea stelei. Li Bai era un tînăr chipeş şi distins, iar în purtările sale şi în întreaga-i înfăţişare avea ceva de nepămîntean. La vîrsta de zece ani cunoştea în chip desăvîrşit cărţile clasice şi operele literare, iar de pe buze i se revărsau minunate strofe poetice. Toţi îl acopereau cu laude, spunînd că are „gura aurită şi mintea înfloritoare". Erau unii care îl socoteau chiar un spirit nemuritor care a coborît în lumea pieritoare. De aceea a şi fost poreclit Li Bai, „locuitor al cerului".

Versurile pe care le-a scris Du Fu [5] în cinstea lui sînt o dovadă grăitoare în această privinţă:

[1] A domnit între anii 713—755.
[2] Unul din cele şaisprezece principate existente în China de nord, cînd China s-a divizat în două părţi: cea de nord, ocupată de triburi străine, şi cea de sud, în care domnea dinastia chineză.
[3] Venus.
[4] Hieroglifa *bo* se mai citeşte şi *bai*.
[5] *Du Fu* (712—770): unul din cei mai remarcabili poeţi din dinastia Tang.

Oaspete-ales avut-am, mult cinstit,
Poetul iubitor de libertate,
„Locuitor în cer" la noi venit.
De flutura penelul, ploaie-n freamăt
Şi vînt vijelios isca îndată.
Şi zei, şi diavoli se-nchinau la versu-i,
Răsunătoare-i faima-i cîştigată,
Prin rar talent cum n-a fost vreodată
Pe toţi confraţii i-a umbrit cu geniu-i
Şi minunata operă lăsată
Neîntrecută-n veac la fel se-arată.

Li Bai îşi mai spunea el însuşi „Sihastrul din Qinglian" [1]. Toată viaţa i-a plăcut vinul [2] şi nu a rîvnit nicidecum la o dregătorie. Dorinţa sa fierbinte era să cutreiere toate cele patru zări, să se înalţe pe toate culmile muntoase vestite în întreaga împărăţie şi să guste din cele mai alese vinuri. La început a urcat munţii Emei, apoi şi-a făcut sălaş la Yunmen. A trăit ca un sihastru în Zhuqi din munţii Zulaishan, unde, împreună cu Kong Chaofu şi alţii [3] — cu totul erau şase — îşi petreceau zilele şi nopţile bînd vin. Li Bai şi prietenii săi de pahar au fost porecliţi „Cei şase pustnici din Zhuqi".

Odată cineva îi spuse lui Li Bai că vinul din aşezarea Wucheng, aflată în regiunea Hazhou, este nemaipomenit de bun, şi el plecă într-acolo, în pofida marei depărtări şi a potrivniciilor drumului. Ajuns la Wucheng, se duse la o cîrciumă, unde îşi dădu frîu liber şi bău după pofta inimii, fără a da vreo atenţie celor din jur. Tocmai atunci trecu pe acolo ajutorul cîrmuitorului regiunii. Cînd auzi cîntecul bezmetic intonat cu glas tare, el trimise pe cineva din suită să afle cine cîntă.

[1] După unele surse, locul de naştere al lui Li Bai.
[2] În creaţia poetului, poezia bahică ocupă un loc deosebit
[3] În afară de Kong Chaofu, ceilalţi prieteni ai lui Li Bai se numeau: Han Zhun, Pei Zheng, Zhang Shuming şi Tao Mian.

Poetul răspunse cu versurile :

Sihastrul din Qinglian, „în cer locuitor",
De primăveri vreo treizeci, la fel
La glorie cu tot nepăsător,
În cîrciumi se ascunde. Ce-ar avea cu el
Omul ocîrmuirii din Huzhou ?
Budha-Julai cu numele Jinsu,
Iată acesta e străbunul meu !

Mirat de acest răspuns, înaltul dregător exclamă :

— Oare acesta nu este Li Bai, „locuitor al cerului", din Sichaun ? De mult am auzit de el !

Și cîrmuitorul îl pofti pe poet ca oaspete. Zece zile au petrecut ei împreună bînd vin și veselindu-se. Înainte de despărțire, oferindu-i daruri mărinimoase, gazda îi spuse :

— Cu neasemuitele dumneavoastră haruri, a primi șnurul albastru sau bordo cu pecete [1] nu este mai greu decît a culege de pe pămînt un firicel de iarbă. De ce n-ați pleca la Chang'an ca să luați parte la examenele din capitală ?

— În zilele noastre, cînd în treburile împărăției domnește neorînduiala, nu mai afli nici unde cinste și dreptate, zise poetul. Cel ce se plocnește capătă dregătorii înalte, iar cel ce dă mită dobîndește titluri științifice. Dacă nu recurgi la astfel de mijloace, chiar de ești înzestrat cu înțelepciunea lui Meng [2] și Kong [3] sau cu măiestria lui Chao [4] și Dong [5], tot nu ți se deschide cale de suiș.

[1] Accesorii din îmbrăcămintea de gală a înalților demnitari.
[2] Este vorba despre Mengzi (secolele IV—III î.e.n.), vestit filozof, continuator al școlii confucianiste.
[3] Confucius.
[4] Se are în vedere Chao Cuo, principalul preceptor al împăratului Wendi (anii de domnie 179—157 î.e.n.), celebru pentru înțelepciunea sa.
[5] Dong Zhongshu, cunoscut literat și om de stat din Han de apus (secolul II î.e.n.).

De aceea m-am dăruit poeziei și vinului. Cel puțin astfel n-am să fiu nevoit să rabd jigniri din partea examinatorilor inculți și mărginiți.

— Deși așa stau lucrurile, spuse gazda, cine poate ști ? E de ajuns să plecați la Chang'an, și acolo se vor găsi negreșit oameni care să vă ia sub aripa lor ocrotitoare și să vă dea o recomandare.

Urmîndu-i sfatul, Li Bai plecă la Chang'an.

Odată, plimbîndu-se prin palatul „Steaua polară", se întîlni cu învățatul de la curte He Zhizhang [1]. Cei doi făcură cunoștință și simțiră pe dată o mare simpatie unul față de celălalt. He Zhizhang îl pofti pe poet la cîrciumă, își scoase șapca de samur împodobită cu fire de aur și o schimbă pe vin. Ei băură pînă noaptea tîrziu, dar tot nu se îndurau să se despartă. Atunci învățatul îl invită pe Li Bai să înnopteze în casa sa. Cei doi se legară atît de mult, încît hotărîră să se înfrățească. A doua zi Li Bai își aduse lucrurile și se mută în cabinetul lui He Zhizhang. Prietenii își petreceau zilele discutînd despre poezie și bînd vin. Gazda și oaspetele se împăcau de minune și pentru ei era o adevărată desfătare să stea de vorbă ca între doi cărturari, înzestrați deopotrivă.

Timpul zbura repede și pe nesimțite se apropia sorocul examenelor din capitală.

— În primăvara aceasta, spuse He Zhizhang, examinatorul principal are să fie Yang Guozhong, fratele lui Yang Guifei [2] și preceptorul împăratului, iar supraveghetor — șeful Camerei militare, Gao Lishi. Și unul și celălalt au decăzut pînă într-acolo încît se lasă mituiți. Iar

[1] Poet și om de stat din epoca Tang, membru al Academiei de pe lîngă curtea imperială.
[2] Favorita împăratului Xuanzong (713—755). Distingîndu-se prin deosebita-i frumusețe și inteligență, Yang Guifei a exercitat o înrîurire imensă asupra împăratului și asupra destinelor țării. Înconjurîndu-se la curte de membrii familiei sale, ea a guvernat practic țara prin intermediul fratelui ei, care era preceptor al împăratului.

dacă tu, frate al meu, nu ai arginți pentru a-i cumpăra, chiar dacă știința ta de carte atinge cerul, oricum n-ai să izbutești să-l vezi pe împărat. Am să încerc dară să le scriu o scrisoare de recomandare pentru dumneata și să-i rog să-mi facă favoarea de a te avea în vedere. Cine știe, poate că îmi vor acorda considerația cuvenită.

Cu toate că Li Bai nu avea nevoie de protecție pentru că era dăruit cu un talent ieșit din comun, el fu totuși nevoit să recurgă la serviciile prietenului său. Așa erau vremurile. Pe de altă parte, poetul nu-l putea refuza pe omul care nutrea pentru el cele mai bune simțăminte și dorea din tot sufletul să-l ajute. He Zhizhang scrise epistola și le-o trimise preceptorului împăratului, Yang Guozhong, și șefului Camerei militare, Gao Lishi.

Citind-o, unul dintre ei spuse cu un zîmbet de gheață :

— He Zhizhang a primit de la Li Bai o mulțime de bănet și vrea ca printr-o simplă scrisoare să-i facem o favoare pe gratis. Bine, o să vedem : dacă între compuneri se nimerește una semnată de Li Bai, o respingem numaidecît, oricum ar fi ea — bună sau proastă.

În ziua a treia a celei de-a treia luni se deschiseră larg porțile din partea de miazăzi a palatului, acolo unde se adunau toate talentele pentru a-și prezenta operele. Li Bai, care-i umbrea pe toți ceilalți prin cunoștințele și aptitudinile sale, flutură penelul — și gata compunerea ! De altfel, el fu primul care o predă. Dar Yang Guozhong, văzîndu-i pe foaia de hîrtie numele, nici măcar nu se osteni să citească compunerea și șterse totul dintr-un condei.

— Un asemenea învățăcel e bun doar ca să-mi dizolve tușul, spuse el.

— Aș, de unde ! Nici măcar de asta nu e bun. Ar fi bun doar ca să-mi tragă cizmele din picioare, adăugă Gao Lishi, și porunci ca Li Bai să fie dat afară.

Pe drept cuvînt

Cînd la concurs îți întocmești lucrarea,
Nu te munci să placă tuturor,
Un singur plac te străduie să-l saturi :
Numai pe cel al examinatorilor.

Indignat la culme de această nedreptate, poetul se întoarse acasă și îi declară prietenului său :

— Jur că dacă norocul are să-mi surîdă, mai devreme sau mai tîrziu am să-l pun pe Yang Guozhong să-mi dizolve tușul, iar pe Gao Lishi să-mi scoată cizmele.

— Nu merită să te necăjești pentru atîta lucru, îl ostoi He Zhizhang. Rămîi deocamdată la mine. Peste trei ani se vor ține noi examene. Vor fi schimbați examinatorii, și atunci negreșit ai să reușești.

Prietenii o țineau zile întregi într-o beție, compuneau versuri, și așa, pe nesimțite, zi după zi, lună după lună, se scurse un an întreg.

S-a întîmplat ca odată să sosească la curte niște soli dintr-o țară îndepărtată [1], cu o epistolă de la cîrmuitorul lor. La He Zhizhang veni un curier cu înaltă poruncă împărătească de a-i întîmpina pe soli și a-i însoți la han.

În ziua următoare, cînd celui ce avea sarcina de a-i primi pe emisarii străini i se înmînă misiva, suveranul Xuanzong porunci să fie chemați toți învățații de la Academia imperială Hanlin. Răvașul a fost deschis, dar nimeni nu fu în stare să deslușească din el nici măcar o iotă.

— Semnele acestea nu sînt altceva decît urmele unor labe de animale sau de păsări. Cunoștințele noastre sînt prea slabe și nu pricepem nici un cuvînt, raportă împăratului unul din cărturarii de la curte, bătînd mătănii în fața treptelor de aur.

Atunci Fiul Cerului porunci să fie chemat Yang Guozhong și îi ordonă să citească răvașul. Acesta își pironi

[1] Este vorba despre o țară care a ființat pe teritoriul Chinei de azi, vremelnic ocupată de triburile barbare.

privirea asupra scrisorii, dar parcă orbise : nu înțelegea nici un cuvințel. Atunci împăratul îi întrebă pe toți înalții săi demnitari civili și militari de pe lîngă curte, însă nici printre ei nu se găsi vreunul care să poată dezlega epistola și să spună dacă aduce vești bune sau rele. Ieșindu-și din fire de mînie, Xuanzong se năpusti asupra curtenilor săi :

— Ce folos că palatul e plin de demnitari civili și militari dacă printre ei nu se găsește un adevărat învățat care să-i poată sta alături suveranului său la greu. Dacă nu izbutiți să tălmăciți scrisoarea, cum să ne purtăm cu solii ? Ce răspuns să le dăm ? O să ajungem de rîsul și batjocura acestor barbari. Iar în disprețul lor față de noi, fără doar și poate că vor cuteza să ridice spada și lancea pentru a năvăli la fruntariile împărăției noastre. Ce-i de făcut ? Vă dau un soroc de trei zile. Dacă în acest răstimp nimeni nu va izbuti să dezlege misiva barbarilor, tuturora li se va tăia simbria. Dacă nici după șase zile nu se va găsi careva s-o facă, îi voi scoate pe toți din funcții. Iar dacă nici după nouă zile nu va reuși nimeni s-o tălmăcească, toți vor fi pedepsiți cu asprime. Pentru aceste posturi voi alege pe alții — înțelepți și destoinici, care să poată fi un reazăm de nădejde pentru împărăție.

Demnitarii tăcură mîlc. Nimeni nu cuteza să scoată o vorbă. Supărarea suveranului spori la culme.

Întorcîndu-se acasă de la palat, He Zhizhang îi povesti totul lui Li Bai. Ascultîndu-și prietenul, poetul spuse cu un zîmbet de gheață :

— Mare păcat că anul trecut am avut ghinion la examene ! Nu am izbutit să dobîndesc vreun cin, și iată că acum nu pot face nimic pentru a-l scoate pe suveran din încurcătură.

— Așadar, frate al meu, știința ta de carte e atît de adîncă încît ai putea descifra acest mesaj ? ! exclamă He Zhizhang. Am să-i raportez neapărat împăratului despre tine și am să te recomand.

În ziua următoare, în timpul audienței, He Zhizhang ieși în față din rîndurile curtenilor și, făcîndu-i o adîncă plecăciune Fiului Cerului, i se adresă cu următoarele cuvinte :

— Raportez majestății-voastre imperiale că în casa mea locuiește un *xiucai* cu numele Li și prenumele Bai Este un mare învățat, un adevărat erudit, și dacă există cineva care ar putea să deslușească epistola, el este singurul în stare s-o facă.

Împăratul trimise de îndată un curier la casa lui He Zhizhang, cu cea mai înaltă poruncă de a-l aduce pe Li Bai la palat.

— Eu sînt un om de rînd din ținuturi îndepărtate, lipsit de orice haruri și cunoștințe, îi spuse Li Bai curierului. Acum la curtea suveranului sînt o mulțime de demnitari care au cu toții o vastă cultură. Ce poate să facă un ignorant ca mine ? Nu, nu mă încumet să mă înfățișez la palat. Mi-e teamă că am să-i jignesc pe înalții demnitari

Prin aceste vorbe Li Bai îi avea în vedere pe Yang Guozhong și pe Gao Lishi.

Curierul se întoarse la palat și îi transmise împăratului spusele poetului.

— Cum se face că Li Bai mi-a nesocotit porunca și a refuzat să răspundă la chemarea mea ? îl întreabă Xuanzong pe He Zhizhang.

— Sluga majestății-voastre știe că Li Bai depășește pe oricine prin talentele lui, iar profunzimea cunoștințelor sale este de-a dreptul uimitoare, rosti He. Totuși, anul trecut, la examenele de la curte, compunerea lui a fost respinsă, iar el însuși a fost în chip rușinos dat pe ușă afară. Astăzi, cînd ați trimis după el, i-a fost desigur rușine să vi se înfățișeze în straie de om de rînd. Rog pe majestatea-voastră să-i faceți favoarea de a trimite după el un demnitar de vază. Nu mă îndoiesc că în acest caz va veni.

— Iau în considerație raportul dumneavoastră și îi acord lui Li Bai gradul de *jinshi*, cuvîntă împăratul. Să se

înfățișeze la audiență în halat liliachiu, cu cingătoare de aur, cu tichie din mătase fină, avînd la el și o tăbliță din fildeș. Iar pe dumneavoastră, urmă Xuanzong, adresîndu-i-se lui He Zhizhang, vă rog personal să vă duceți după el și să-l aduceți la mine.

Întorcîndu-se acasă, He Zhizhang îi arătă poetului hrisovul împăratului și îi povesti cît de sinceră era dorința acestuia de a se înconjura de oameni înțelepți. Li Bai își puse veșmîntul de gală dăruit de către suveran și, încălecînd pe cal, o porni spre palat.

Xuanzong, șezînd pe tron, aștepta sosirea poetului.

Apropiindu-se de treptele de aur, Li Bai se prosternă în fața suveranului după toate regulile ceremonialului, și îi mulțumi pentru favoarea acordată. Apoi rămase în așteptare cu spinarea încovoiată.

Văzîndu-l pe poet, Xuanzong se bucură întocmai ca un sărac care a căpătat o comoară, ca un orb care a văzut lumina, ca un flămînd care a căpătat de mîncare sau ca un petec de pămînt secătuit de secetă deasupra căruia s-a ivit un nor de ploaie. Deschizînd augustele-i buze, el i se adresă poetului :

— S-a primit la noi un mesaj dintr-o țară îndepărtată, dar nu se află aici nimeni care să-l poată dezlega. De aceea, am trimis anume după domnia-voastră, preacinstite, pentru a ne scoate din această încurcătură.

— Cunoștințele mele sînt atît de slabe, încît n-am reușit nici măcar la examene, rosti Li Bai, plecîndu-se adînc. Preceptorul majestății-voastre mi-a respins lucrarea, iar șeful Camerei militare a poruncit să fiu dat pe ușă afară. Acum cînd s-a primit această epistolă, de ce nu li s-a poruncit examinatorilor să alcătuiască de îndată răspunsul cuvenit ? Atunci nu ar mi fi fost nevoie să fie reținuți atîta vreme solii. Eu sînt doar un *xiucai* respins, și dacă nu am izbutit să-i satisfac pe examinatori, cum am să cutez a nădăjdui că am să fac față înaltelor cerințe ale însuși majestății-voastre ?

— Știu totul despre dumneavoastră, precinstite domn, nu refuzați, cuvîntă împăratul, și porunci unuia dintre slujitori să i se dea lui Li Bai mesajul. Parcurgîndu-l cu privirea, poetul zîmbi și începu să i-l tălmăcească suveranului. Citea cu mare ușurință, și vorbele sale alunecau ca apele curgătoare.

„Marele *kedu* al țării Bohai trimite o epistolă cîrmuitorului Împărăției Tang. De cînd ai ocupat Coreea, te găseai foarte aproape de țara noastră și oștile tale de la hotar au atacat în repetate rînduri pămînturile mele. Desigur că totul pornește de la tine. Nu mai pot să rabd. Trimit înalți dregători să cădem la învoială. Înapoiază țării noastre o sută șaptezeci și șase de orașe din Coreea și am să-ți dăruiesc lucrurile cele mai de soi : ierburi tămăduitoare din munții Taibo, pînzeturi din Nanhai, tobe din Zhacheng, reni din Fuyu, porci din Moxie, cai din Shuaibing, bumbac din Wuozhou, crapi din fluviul Meituo, prune din Jindu, pere din Luoyu — toate acestea le vei căpăta.

Dacă însă nu te învoiești nici la acestea, am să ridic oștile și ne vom măsura forțele. Vom vedea atunci care pe care."

Cînd termină de citit epistola, demnitarii se uitară uimiți unii la alții și nu conteneau să se minuneze de talentul și cunoștințele lui Li Bai.

Împăratul se întunecă la față și, în cele din urmă, după o lungă tăcere, se adresă celor de față :

— După cum se vede, țara aceasta are de gînd să ridice oștirea și să pună din nou stăpînire pe Coreea. Ce trebuie, dară, să întreprindem pentru a preîntîmpina atacul dușmanului ?

Curtenii, atît din rîndul gradelor civile cît și a gradelor militare, stăteau ca niște statui de lemn, necutezînd să scoată nici un cuvînt. Atunci He Zhizhang ieși în față și i se adresă suveranului :

— În răstimpul în care majestatea-sa Taizong [1] a purtat de trei ori războaie pentru Coreea, cine mai știe cîte suflete au pierit. Atunci nu am putut izbîndi, și tezaurul împărăției s-a golit. E încă bine că Gaisuven [2] a murit, iar fiul său Nansheng, disputîndu-și puterea cu fratele mai mic, s-a învoit să ne fie călăuză. Și cu toate că atunci împăratul Gaozong [3] a trimis un milion de oșteni viteji în frunte cu încercații generali Li Ji și Xie Rengui, victoria a fost dobîndită abia după sute de bătălii mari și mici. Acum, cînd țara noastră se află de mult în stare de pace, cînd se poate spune că nu există nici generali, nici soldați, dacă sulițele și lăncile vor intra din nou în acțiune, e greu de garantat că vom ieși biruitori. Războiul va aduce cu sine lipsuri și nenorociri și cine știe cînd se va termina. Rog pe majestatea-voastră să ia în considerație toate acestea.

— Dacă așa stau lucrurile, atunci ce răspuns să le dăm solilor ? întrebă împăratul.

— Încercați să-l întrebați pe Li Bai, îl sfătui He Zhizhang. El va ști negreșit să le răspundă așa cum se cuvine.

Xuanzong ținu seamă de sfatul lui He Zhizhang și porunci să fie chemat Li Bai.

— Sluga majestății-voastre vă roagă să nu vă neliniștiți în această privință, rosti poetul. Porunciți ca solii să vină mîine la palat. Chiar de față cu ei am să scriu o scrisoare în limba lor, în care am să-i batjocoresc și am

---

[1] A domnit între anii 627—649.

[2] Este vorba de căpetenia unuia dintre cele trei regate ale Coreei, care, în alianță cu alt regat, a năvălit asupra imperiului Tang și a celui de al treilea regat coreean — Sila. Imperiul Tang și-a trimis de trei ori oștirile în ajutorul regatului Sila. După ce Gaisuven a murit și între fiii săi a început lupta pentru putere, în marșul din anul 660, oștirile chineze au ocupat Phenianul, iar regatul lui Gaisuven a capitulat.

[3] A domnit între anii 627—650.

să-i fac de ocară pe acești venetici, în așa fel, încît *kedu*-ul lor are să fie nevoit să se supună smerit.

— Dar ce înseamnă *kedu* ? voi să afle împăratul.

— Cei din Bohai îl numesc pe cîrmuitorul lor *kedu*, așa cum uigurii îi spun căpeteniei lor *han*, tufanii [1] — *zanpu*, cei din Liuzhao [2] — *zhao*, iar cei din Heling [3] — *ximo*. Fiecare cu obiceiul lor.

Văzînd cît de amănunțit răspunde Li Bai, împăratul fu atît de mulțumit și bucuros, încît chiar în acea zi îl numi membru al Academiei imperiale Hanlin. În „Palatul zurgălăilor de aur" fu orînduit un mare ospăț în cinstea poetului. Melodiile *gong* [4] și *shang* [5] se înlocuiau între ele, lăutele și țiterele răsunau în armonie. Concubinele suveranului turnau vinul în cupele aduse de încîntătoare slujnice.

— Beți după pofta inimii, nu vă sfiiți, îl îmbie Xuanzong pe poet.

Li Bai bău întrecînd orice măsură și pe nesimțite se făcu criță și se moleși cu totul.

Atunci împăratul porunci eunucilor să-l ducă într-o aripă a palatului și să-l culce.

În ziua următoare, la cea de a cincea strajă, Xuanzong intră în sala de audiențe. „Biciul tăcerii" [6] răsună de trei ori, iar demnitarii civili și militari se rînduiră de ambele părți ale tronului.

---

[1] Este vorba de țara Tufan (Tibet), care în vremea dinstiei Tang a existat pe teritoriul provinciei Qinghai și al platoului tibetan.

[2] Una din țările Chinei de sud-vest, care în timpul dinastiei Tang a ființat pe teritoriul provinciei Yunnan și pe o parte a provinciei Sichuan.

[3] Mic stat existent în epoca Tang pe teritoriul Vietnamului. Ximo era numele împărătesei acestui stat.

[4, 5] Denumirea primelor două note din gama chineză.

[6] Una din emblemele puterii imperiale. Loviturile acestui bici, avînd un mîner din lemn pe care era gravat un cap de dragon, chemau la tăcere, anunțînd începutul sau sfîrșitul audienței.

În acest timp Li Bai încă nu se trezise din aburii beţiei, dar eunucii îl zoreau să se prezinte în sala tronului. După ce se termină ceremonialul saluturilor şi toţi demnitarii îi prezentară suveranului omagiile lor, Xuanzong observă că Li Bai are o faţă de mahmur, iar ochii îi sînt tulburi. El dădu dispoziţie ca la bucătăria imperială să se prepare o ciorbă acră de peşte care îţi limpezeşte mintea şi te trezeşte din beţie. Curînd un slujitor aduse pe o tipsie de aur o ceaşcă cu ciorbă de peşte. Văzînd că din ea se ridică încă aburii, Xuanzong luă cu augusta sa mînă beţişoare din fildeş şi multă vreme amestecă ciorba pînă se mai răci. Apoi el însuşi i-o servi poetului. Li Bai se lăsă în genunchi în faţa suveranului, înghiţi fiertura şi pe dată se simţi mai înviorat.

Văzînd favoarea cu care îl copleşeşte împăratul pe Li Bai, demnitarii încercară un simţămînt de mirare şi totodată de bucurie. Se mirau pentru că Fiul Cerului încălcase regulile etichetei şi, în acelaşi timp, se bucurau pentru că el găsise omul de care avea atîta nevoie. Doar Yang Guozhong şi Gao Lishi erau posomoriţi şi pe feţe li se citea nemulţumirea.

Xuanzong porunci să fie introduşi solii. După ce aceştia săvîrşiră ceremonia saluturilor prosternîndu-se în faţa tronului, Li Bai, înveşmîntat în halatul său liliachiu şi pe cap cu tichia din mătase fină, luă mesajul cîrmuitorului ţării Bohai, şi, cu un umblet uşor, aidoma unui locuitor al cerului care pluteşte pe nori, se dădu la o parte, se aşeză lîngă coloane şi începu să citească. Citea cu glas tare şi curgător, fără a greşi nici un semn.

Solii erau uluiţi.

— Neînsemnata voastră ţărişoară a depăşit orice bunăcuviinţă, se adresă poetul trimişilor isprăvind de citit. Dar mărinimia înţeleptului nostru împărat este vastă cît cerul şi el binevoieşte să nu ia în seamă acest fapt. Majestatea-sa vă va da un răspuns, — ascultaţi-l cu atenţie.

Tremurînd de frică, solii căzură în genunchi în faţa treptelor tronului. Xuanzong porunci ca lîngă trepte să fie pus un taburet împodobit cu pietre preţioase, să se aducă o tuşieră din jad de Huotang [1], o pensulă din păr de iepure [2] de Zhangshan cu mînerul din fildeş, un beţişor de tuş aromat împodobit cu un cap de dragon şi hîrtie înfrumuseţată cu flori de aur. Cînd totul fu gata, împăratul îl pofti pe Li Bai să ia loc pe taburet şi să scrie mesajul de răspuns.

— Sluga majestăţii-voastre are cizmele murdare şi nu cutează să întineze scaunul din preajma înălţimii-voastre, rosti poetul. Rog să mi se acorde cea mai înaltă favoare şi să mi se îngăduie să-mi scot cizmele. Abia atunci am să mă încumet să-mi ocup locul ce mi s-a pregătit.

Împăratul încuviinţă şi porunci unui mic eunuc să-i tragă cizmele lui Li Bai.

— Sluga voastră ar mai dori să spună un cuvinţel, se adresă iar poetul lui Xuanzong, dar am să cutez să vorbesc numai dacă majestatea-sa îmi va ierta dinainte nesăbuinţa.

— Vorbeşte, preacinstite, n-am să-ţi fac nici o vină, făgădui împăratul.

— Anul trecut cînd am intrat pe porţile „Palatului primăverii" şi m-am prezentat la examene, preceptorul Yang mi-a respins compunerea, iar şeful Camerei militare Li a poruncit să fiu gonit. Acum cînd îi văd pe aceşti doi oameni în primele rînduri ale curtenilor înălţimii-voastre, mă simt lipsit de orice avînt. Rogu-vă, porunciţi-i lui Yang Guozhong să-mi dizolve tuşul şi lui Gao Lishi să-mi scoată cizmele. Numai atunci sluga maiestăţii-voastre îşi va recăpăta încrederea în ea, va ridica penelul şi va scrie

---

[1] Unul dintre cele mai preţioase jaduri, denumit astfel după rîul Huotang din Xinjiang (Regiunea Autonomă Uigură), din adîncurile căruia se scoate.

[2] Cea mai fină pensulă din fire de păr de iepure alb.

răspunsul demn de împăratul nostru, fără a-și face de rușine monarhul.

Avînd mare nevoie de Li Bai, împăratul nu voi să-i stîrnească nemulțumirea și fu nevoit să-i poruncească lui Yang Guozhong să dizolve tușul, iar lui Gao Lishi să-i scoată cizmele poetului. Cei doi demnitari înțeleseră foarte bine că, bizuindu-se pe proteguirea vremelnică a suveranului, Li Bai a hotărît ca, în felul acesta, să se răzbune pe ei pentru jignirea pe care i-o aduseseră odinioară, folosind aceleași cuvinte pe care le rostiseră ei atunci. Totuși nu avură încotro. Neîndrăznind să nesocotească porunca împăratului, nu le mai rămase decît, după cum se spune, „Să se înfurie, dar să-și înghită obida".

Pe drept cuvînt :

Nu-i deloc bine să iști vrăjmășie,
Dac-o stîrnești e greu de stăvilit,
Și de jignești lipsit de omenie,
La rîndul tău vei fi și tu jignit,
Cuvînt urît rostit în dușmănie
Asupră-ți se va-ntoarce negreșit.

Triumfător, Li Bai păși pe covoraș și se așeză pe taburetul îmbrăcat în brocart. Yang Guozhong întinse un strat gros de tuș și rămase în picioare lîngă poet, ca o slugă, cu tușiera în mînă. Vă veți întreba cum de Yang Guozhong, care avea o funcție atît de înaltă, stătea în picioare, în vreme ce cărturarul Li Bai ședea pe taburet. Dar întrucît Li Bai răspundea în numele împăratului, acesta îi făcuse poetului o deosebită favoare, pe cînd lui Yang nu-i mai rămînea decît să se împace cu umilința.

Netezindu-și barba cu mîna stîngă, Li Bai luă cu dreapta penelul din păr de iepure și începu să-l poarte pe hîrtie fără contenire. O clipă — și gata scrisoarea menită să-i bage în sperieți pe barbari ! Semnele se înșirau egal unul după altul, fără nici o ștersătură. Cu cel mai

mare respect depuse poetul misiva pe masa din fața suveranului.

Privind răvașul, Xuanzong fu de-a dreptul uluit. Era același scris pe care îl văzuse și în epistola solilor și din care nu înțelegea nici o iotă. El dădu scrisoarea mai departe, s-o vadă și curtenii. Și ei fură din cale-afară de uimiți. Atunci Xuanzong îi porunci lui Li Bai să citească scrisoarea cu voce tare. Acesta începu să citească cu glas răsunător mesajul său de răspuns în limba chineză : „Împăratul marelui imperiu Tang, care guvernează sub deviza Kangyuan, dă o poruncă supremă *kedu*-ului din Bohai. Se știe dintotdeauna că oul nu poate rivaliza cu piatra, după cum nici șarpele nu se poate lua la luptă cu dragonul. Din voința cerului, dinastia noastră cîrmuiește o împărăție ce se întinde peste toate cele patru mări. Căpeteniile oștirii noastre sînt viteze, ostașii — plini de avînt, zalele — puternice, iar sulițele — ascuțite.

Xieli [1] a trădat alianța noastră și a fost luat prins. Longzang [2] ne-a dăruit o lebădă turnată în aur, jurîndu-ne credință. Xila [3] ne trimite omagii brodate pe brocart. Din India primim păsări ce știu cuvînta precum oamenii : din Iran — șerpi vînători de șobolani, iar din Bizanț — cîini ce pot fi înhămați precum caii. Din Heling ni se aduc papagali albi. Mărgăritare ce strălucesc noaptea primim din Linyi [4], bidivii minunați ni-i hrănește Guiligan-ul [5], iar

---

[1] Una din căpeteniile hanatului tufanilor. În anul 630 oștirile sale care au invadat China au fost zdrobite, iar el a fost luat prizonier.

[2] Căpetenie a tufanilor. În urma marșului victorios al lui Taizong în Coreea (644), Longzang i-a trimis un vas pentru vin poleit cu aur și avînd formă de lebădă.

[3] Unul dintre cele trei regate ale Coreei existente la începutul dinastiei Tang. Cu ajutorul oștirilor chineze, în secolul al VII-lea Xila a învins celelalte două regate, unificînd întreaga țară și statornicind legături de prietenie cu imperiul Tang.

[4] Actualul Vietnam.

[5] Trib din epoca Tang, care trăia în regiunea Baikalului.

bucate alese — Nepalul. Și aceasta, întrucît toți tremură în fața puterii noastre, dar, cunoscîndu-ne milostivirea, doresc să aibă liniște și să trăiască în pace cu noi.

Cînd Coreea s-a împotrivit voinței noastre, forțele imperiului s-au pus în mișcare pentru a-i pedepsi pe nesupuși, și dinastia care domnise vreme de nouă veacuri a fost prefăcută în praf și pulbere. Aceasta poate să slujească drept pildă pentru cei ce ni se încontrează, pentru ca să știe ce pedeapsă îi așteaptă pe cei ce se răzvrătesc împotriva puterii noastre cerești.

Voi sînteți doar o mică țărișoară supusă Coreei. În comparație cu Imperiul de Mijloc[1], nu sînteți decît un mic domeniu ce nu se poate asemui nicicum cu imperiul nostru în ce privește oștirea, caii de luptă și rezervele de alimente. Unui greier nevolnic, care nu-și cunoaște puterile și vrea să se pună în fața carului ca să-l oprească, îi va veni de hac uliul ; oștirile imperiului nostru se vor pune în mișcare, și sîngele are să curgă pe mii de *li*. Iar domnia-ta, *kedu*, vei fi luat prins precum odinioară Xieli, iar țara voastră va avea aceeași soartă ca și a Coreei. Dar mărinimia noastră e nemărginită precum marea, sîntem îngăduitori cu voi și vă iertăm cutezanța nechibzuită. Grăbește-te deci să te căiești și dă-ți toată silința să te înfățișezi an de an la curtea noastră cu birul cuvenit. Altminteri ai să-ți atragi asupră-ți năpasta și ai să ajungi de rîsul tuturora. Gîndește-te de trei ori la asta ! Aceasta mi-e porunca !“

La auzul acestui răspuns, împăratul fu cuprins de o mare bucurie. El îi porunci lui Li Bai să le citească scrisoarea solilor din Bohai, în limba lor, iar apoi dădu dispoziții ca mesajul să fie pecetluit și pus într-o cutie.

Li Bai îi ceru lui Gao Lishi să-i încalțe cizmele și abia după aceea, coborînd treptele, le ordonă trimișilor să

[1] China.

asculte răspunsul împăratului către cîrmuitorul lor. Poetul citea cu glas răsunător și răspicat.

Cu fețele pămîntii de frică, trimișii din Bohai îl ascultau încremeniți pe Li Bai, într-o tăcere mormîntală. Cînd el isprăvi de citit, se prosternară în fața suveranului și părăsiră palatul. Cărturarul He Zhizhang îi însoți pînă la porțile capitalei.

— Cine e acela care numai ce a citit porunca împăratului ? întrebă unul dintre ei.

— Este vestitul învățat cu numele Li și prenumele Bai, membru al academiei imperiale Hanlin, îl lămuri He Zhizhang.

— Ce rang înalt trebuie să aibă dacă l-au pus pe șeful Camerei militare să-i scoată cizmele, iar pe preceptorul împăratului să-i țină tușiera ! se mirară solii.

— Preceptorul suveranului este desigur un dregător de seamă, iar șeful Camerei militare — un apropiat al majestății-sale, spuse He Zhizhang. Dar ei nu sînt decît înalți demnitari din lumea oamenilor, pe cînd Li Bai este un nemuritor care a coborît pe pămînt pentru a ajuta dinastia noastră cerească. Cine dară se poate asemui cu el ?

Solii dădură din cap în semn că au înțeles și, luîndu-și rămas bun de la He Zhizhang, părăsiră capitala imperiului Tang. Înfățișîndu-se cîrmuitorului lor, îi povesti tot ce se petrecuse la curtea din Tang. Citind scrisoarea lui Xuanzong, principele din Bohai se sperie, nu glumă, și ținu sfat cu supușii săi.

„Dacă o împărăție cerească este ajutată de un sfînt nemuritor, cum o să-i putem ține piept ?“ spuse el și îi trimise lui Xuanzong o epistolă, în care își declara supunerea și hotărîrea de a trimite an de an birul. Totodată, se obliga să i se înfățișeze împăratului din Tang o dată pe an. Dar să lăsăm toate acestea și să ne întoarcem la povestirea noastră.

Nutrind o adîncă stimă față de Li Bai, Xuanzong își arătă dorința de a-i oferi o slujbă înaltă la curte.

— Sluga majestății-voastre nu-și dorește o slujbă înaltă, spuse Li Bai. Doresc doar să fiu liber ca pasărea cerului, să hoinăresc pe unde îmi dă ghes inima și, aidoma lui Dong Fangshuo [1], să mă înfățișez cu smerenie suveranului meu.

— Dacă nu doriți să primiți o slujbă, atunci las la alegerea dumneavoastră. Luați-vă tot ce doriți : aur, jad alb, cele mai rare perle și alte pietre de mare preț pe care le posed eu însumi.

— Nu am nevoie nici de aur, nici de pietre prețioase, refuză Li Bai. Aș dori să fiu în preajma înălțimii-voastre și să am putința de a bea zilnic trei sute de potire din corn de rinocer pline cu vinul cel mai de soi. Asta ar fi pentru mine de ajuns și prea de ajuns !

Împăratul știa că poetul este un om de o puritate de cristal, mai presus de orice glorie și onoruri, așa că îl lăsă în pace.

De atunci Xuanzong îl poftea adesea pe Li Bai la ospețe și îl oprea să înnopteze la „Palatul zurgălăilor de aur". Își luă obiceiul de a se sfătui cu el în treburile cîrmuirii și îl copleșea cu favorurile sale.

Odată Li Bai mergea călare pe străzile capitalei, cînd, deodată, auzi bătăi de gonguri și bubuituri de tobe. Trecea un furgon pentru arestați, urmat de o mulțime de străjeri și călăi. Li Bai opri procesiunea și întrebă cine este vinovatul. A reieșit că era un comandant militar din Bingzhou, care nu-și îndeplinise misiunea de luptă, și acum era dus pentru a fi executat în piața principală. Observînd că arestatul era un bărbat chipeș și cu o înfățișare plină de cutezanță, poetul îl întrebă cum îl chemă.

[1] Poet și favorit al împăratului Wudi (140—87 i.e.n.) din Han. În anecdotele sale a demascat nedreptatea și a blamat neajunsurile cîrmuirii.

— Numele meu este Guo [1], iar prenumele Ziyi, răspunse omul, cu un glas ce răsuna aidoma unui clopot.

Înfățișarea sa cu totul ieșită din comun îl impresionă pe Li Bai. El se gîndi că acel bărbat putea să devină oricînd un stîlp de nădejde al împărăției.

— Așteptați ! îi opri poetul pe străjeri. Mă duc eu însumi să fac demersuri pe lîngă Fiul Cerului.

Cu toții îl cunoșteau pe Li Bai, membru al Academiei imperiale Hanlin, căruia însuși împăratul, cu augusta-i mînă, i-a amestecat ciorba de pește, așa încît să nu-i dea ascultare nu cuteză nimeni.

Poetul plecă direct la palat, unde obținu de la Xuanzong un decret de grațiere. Apoi se întoarse în piața principală. Acolo citi edictul, după care deschise ușa furgonului și îl pofti pe arestat să coboare. Guo Ziyi, căruia i se îngăduise să-și ispășească vinovăția prin fapte de vitejie, se înclină în fața binefăcătorului său, îi mulțumi cu căldură și făcu legămînt să-și arate recunoștința, după cum se spune „cu inelele în cioc" [2] sau cu „lațul din iarbă" [3].

Să-l părăsim deocamdată pe Guo Ziyi și să ne reîntoarcem la povestirea noastră.

În acea vreme, la curte erau prețuiți mai mult ca orice bujorii, ce i se aduceau în dar împăratului din Yangzhou. Erau patru soiuri, fiecare de altă culoare : roșu-aprins, vioriu-închis, roz-pal și alb-pur. Odată Xuanzong porunci ca aceste flori să fie răsădite lîngă „Boschetul miresmelor". Acolo le admira împreună cu favorita sa Yang Guifei, iar muzicanții din „Grădina cu peri" [4] cîntau în acest timp diferite melodii.

[1] Unul dintre vestitele căpetenii militare, care și-a cîștigat ulterior mari merite, mai cu seamă în lupta împotriva triburilor străine ce invadaseră China.

[2, 3] A se vedea notele 1 și 2 de la pag. 28.

[4] Denumirea trupei de muzicanți, cîntăreți și actori de pe lîngă curtea lui Xuanzong.

— Ce facem noi aici de față cu doamna ? Admirăm noile flori ascultînd melodii vechi ? remarcă odată împăratul și îi porunci mai-marelui peste „Grădina cu peri", Li Guinian, să-l aducă pe Li Bai la palat.

De la unul dintre eunuci, Li Guinian află că poetul se dusese la o cîrciumă aflată într-una din piețele capitalei. Li Guinian o porni direct într-acolo. Încă nu se apropiase de piață, cînd auzi pe cineva cîntînd. Cîntul răzbătea de la catul de sus al cîrciumii :

De bei trei cupe poți atinge Dao [1],
Cinci dacă bei, te contopești deplin
Cu a naturii taină necuprinsă,
Dar desfătarea ce-o găsești în vin
Nu merită s-o preamărești în clipe
Cînd treaz ești, vai, și n-ai pocalul plin.

„Cine altul ar putea fi decît Li Bai ?", se gîndi Li Guinian și, cu pași mari, începu să urce scara. Sus îl văzu pe poet șezînd de unul singur la o măsuță, pe care se afla o vază cu o rămurică cu floare de piersic de culoare azurie. Li Bai sorbea vinul, desfătîndu-și privirea cu floarea. Era deja beat criță, dar cu toate astea nu lăsa din mîini imensul pocal din corn de rinocer.

— Majestatea-sa se află acum în „Boschetul miresmelor" și a poruncit să fiți chemat acolo. Veniți mai repede ! îl zori Li Guinian, pe poet, apropiindu-se de el.

Auzind că este vorba de o poruncă împărătească, toți mușterii din cîrciumă săriră de la locurile lor și se apropiară să afle ce s-a întîmplat. Fără să se sinchisească cîtuși

[1] *Dao* = Calea adevărului, noțiune de bază a filozofiei chineze antice, cu accepții diferite de la o școală filozofică la alta. În filozofia daoistă, mai ales în concepția lui Zhuangzi, Dao este esența superioară, transcedentală a existenței, care animă toate lucrurile și în care contradicțiile observabile la nivel profan (viață-moarte, posibilitate-imposibilitate, diversitatea lucrurilor) sînt depășite în unitate.

de puțin, poetul îl măsură pe Li Guinian cu o căutătură de bețiv și îi recită o strofă dintr-o poezie a lui Tao Yuanming [1] :

Sînt beat, să dorm aș vrea,
Fă bine de te cară !

Apoi închise ochii și ațipi.

Li Guinian se dovedi însă destul de dibaci : el făcu de la fereastră un semn oamenilor săi, care urcară numaidecît scara și, fără a sta la discuții, îl luară pe Li Bai pe sus și îl duseră la ieșire. Acolo îl aburcară pe un cal pag și o porniră la drum. Doi călăreți îl încadrară pe poet, sprijinindu-l ca să nu cadă, căci moțăia și nu se ținea drept în șa. Li Guinian, dînd bice calului său, venea din urmă. Lîngă pavilionul „Celor cinci fenicși" îi și aștepta eunucul, trimis de împărat anume pentru a-l zori pe Li Bai să i se înfățișeze. Poetul avea aprobarea supremă de a intra în palat călare. Li Guinian nu-l sili să descalece și împreună cu eunucii îl duse pînă la harem. Trecînd de iazul „Înflorire și bucurie", ajunseră la „Boschetul miresmelor". Văzînd că Li Bai șade pe cal beat criță și cu ochii închiși, suveranul îi porunci eunucului să-l ajute să descalece și să aștearnă lîngă boschet un covoraș colorat pentru a-l întinde pe Li Bai să se odihnească nițel. Cînd Xuanzong se apropie să se uite la poet și văzu că i se prelinge saliva din gură, el o șterse cu augusta-i mînecă.

— Se spune că de-i stropești obrazul cu apă rece, poate fi adus în simțiri, remarcă Yang Guifei.

Atunci împăratul porunci eunucilor să scoată apă din iazul „Înflorire și bucurie" și unor slujnice să stropească fața poetului.

Venindu-și în fire și văzîndu-l pe suveran în fața sa, Li Bai se sperie și căzu cu fața la pămînt.

[1] *Tao Yuanming (Tao Qian*, 365—427), remarcabil poet care a adus un suflu nou în literatura epocii sale și a exercitat o imensă influență asupra poeților din generațiile următoare.

— Merit de zece mii de ori moartea ! strigă el. Dar pe mine vinul mă înalță în cele mai înalte sfere, mă face să simt că ating nemurirea. O rog smerit pe majestatea-sa să mă ierte.

Împăratul îl ajută pe Li Bai să se ridice și rosti :

— Astăzi, eu și doamna admirăm superbe flori și am dori să auzim melodii noi. Cele vechi nu se potrivesc cu florile din soiurile cele noi. V-am chemat, preacinstite, ca să compuneți trei strofe de dimensiunea „Melodiilor pure și tihnite“ [1].

Mai-marele „Grădinii cu peri“ îi aduse poetului o hîrtie împodobită cu flori aurite. Li Bai, încă mahmur, flutură penelul — și gata toate cele trei poezii !

Nori vaporoși îți amintesc veșmîntul,
De-obraz gingaș spun fragede petale,
Al primăverii sol prea harnic vîntul
Îmbrățișînd pridvoru-ți vine-n cale.
Tînără floare ești, scăldată-n rouă,
Te-oi întîlni-n Kunlun [2] cînd se adună
Mulțimi de frumuseți, dar nu sînt două
Ca tine, jad de preț. Sub clar de lună,
De nu, lîngă terasa fermecată
Măiastru șlefuită-n matostat [3]
Tot știu c-am să te pot vedea vreodat.

II

O floare-nmiresmată, fără seamăn
Gingaș parfum ai strecurat în rouă,
La tainica-ntîlnire gîndul geamăn

[1] Gen poetic în care fiecare vers conține șapte picioare.
[2] Aluzie la mirifica grădină a lui Xi Wangmu (Împărăteasa-mamă a Apusului), situată pe munții legendari Kunlun. Firește că Xi Wangmu era înconjurată de zîne fermecătoare.
[3] Aluzie la sălașul zînelor și nemuritoarelor.

Sufletu-l sfîșie-n durere nouă.
Și iată, mă încumet a-ntreba :
E oare în Han, în prețios palat,
Un chip să-ntreacă frumusețea ta ?
Poate că doar acelei ce-a dansat
Măiastru „Rîndunica zburătoare“ [1],
Dar chiar și ea ar fi ca tine oare
Făr'de veșminte noi, strălucitoare ?

III

Frumoasa făr'de preț și dulcea floare
Gingașe zîmbete-și trimit în dar,
Împăratul în privirea-i iubitoare
Duios le-a-mbrățișat. Ca nor hoinar,
Tristețea e pe loc împrăștiată
Și în „Boschetul dulcilor miresme“
Ea stă de balustradă rezemată.

— Cu o asemenea măiestrie, cum să nu întreceți pe toți învățații de la Academie ! exclamă plin de încîntare Xuangzong, parcurgînd cu privirea foaia cu versurile și nemaiîncetînd să le laude. Apoi îi porunci lui Li Guinian să transpună versurile pe muzică. Muzicanții din „Grădina cu peri“ prinseră să cînte la instrumente cu strune și de suflat. Însuși împăratul li se alătură, cîntînd la flaut.

Cînd sunetele muzicii se stinseră, Yang Guifei își puse în mînecă batista de mătase pe care o fluturase în tactul muzicii și se prosternă de cîteva ori în fața împăratului [2], în semn de recunoștință.

— Nu, nu mie trebuie să-mi mulțumești, ci învățatului nostru ! rosti Xuangzong.

[1] Favorita împăratului Chendi (32—6 î.e.n.), care a fost numită astfel pentru deosebita grație cu care dansa.
[2] În aceste versuri Li Bai preamărește frumusețea lui Yang Guifei în numele împăratului însuși.

Atunci ea luă un potir preţios, îl umplu cu vin de Xiliang şi îi porunci unei slujnice să i-l ofere lui Li Bai. Împăratul îi îngădui poetului să se plimbe slobod în parcul palatului, iar enucilor le porunci să-l însoţească şi să-l servească cu cele mai alese vinuri, cît va pofti.

De atunci Xuanzong îl invita adesea pe Li Bai la ospeţele orînduite în harem. Yang Guifei îl îndrăgise de asemenea pe poet şi îi arăta o înaltă preţuire. Şeful Camerei militare, Gao Lishi, care nutrea o ură adîncă faţă de Li Bai din pricina păţaniei cu cizmele, atît de înjositoare pentru el, nu mai putea acum să întreprindă nimic împotriva poetului, căci acesta se bucura de cea mai înaltă proteguire a împăratului şi a favoritei acestuia. Dar, odată, cînd Yang Guifei, sprijinită de balustradă, fredona cîntece compuse pe versurile lui Li Bai, Gao Lishi se apropie de ea şi, încredinţîndu-se că nu e nimeni prin preajmă, se folosi de prilej şi îi spuse :

— Preaplecata slugă a domniei-voastre a crezut la început că de îndată ce suverana va auzi aceste stihuri ale lui Li Bai, jignirea şi mînia vor pune stăpînire pe ea. De aceea mă umple de mirare faptul că, dimpotrivă, suveranei i-au mers la inimă.

— De ce ar trebui să mă simt jignită ? nu înţelese Yang Guifei.

„E oare în Han, în preţios palat /, Un chip să-ntreacă frumuseţea ta ? / Poate că doar acelei ce-a dansat / Măiastru «Rîndunica zburătoare»“... recită Gao Lishi cîteva versuri din „Melodiile pure şi tihnite“. Doar „Rîndunica zburătoare“, urmă el, nu a fost alta decît Zhao, soţia împăratului Chengdi, care a domnit în vremea dinastiei Han de Apus. Există un tablou ce înfăţişează un ostaş ţinînd în mînă o tipsie de aur. Pe tipsie este înfăţişată o femeie care dansează fluturîndu-şi mînecile. Aceasta şi este acea „Rîndunică zburătoare“. Ea avea un mijlocel tras ca prin inel, şi umbletul îi era atît de graţios şi de uşor, încît se părea că nu o femeie merge, ci că o floricică tremură pe o

rămurea. Chengdi nutrea pentru ea o dragoste neasemuită şi o copleşea cu favorurile sale.

S-a întîmplat însă ca „Rîndunica zburătoare“ să intre în legături de alcov cu un oarecare Yan Chifeng, pe care îl ţinea la ea ascuns în taină. Odată însă, cînd Chengdi a intrat în iatacul ei, a auzit de după polog tusea cuiva. A dat la o parte pologul şi l-a găsit pe ibovnic în patul favoritei sale. Cuprins de o mare mînie, suveranul a poruncit ca Yan Chifeng să fie executat. Ar fi vrut să-i curme viaţa şi „Rîndunicii zburătoare“, dar sora ei mai mică, Hede, a salvat-o. Pînă la sfîrşitul vieţii, „Rîndunica zburătoare“ nu a mai avut dreptul să calce în palat. Iată însă că acum Li Bai v-a asemuit cu ea, or asta este o jignire vădită. Cum de nu v-aţi dat seama ?

Fapt este că în acea vreme Yang Guifei îl înfiase pe veneticul An Lushan [1]. El se bucura de dreptul de a intra oricînd în palat şi întreţinea legături tainice cu dînsa. La curte toată lumea ştia despre această legătură, în afară de Xuanzong. Iată de ce, prin vorbele sale, Gao Lishi o atinse pe Yang Guifei în punctul cel mai dureros, stîrnindu-i o ură puternică faţă de poet. Acum, la fiecare întîlnire cu împăratul, pentru a-l asmuţi împotriva lui Li Bai, ea spunea că prin purtarea-i uşuratică şi bezmetică, prin patima-i pentru vin, poetul încalcă orice etichetă, nearătîndu-i suveranului respectul pe care se cuvine să-l nutrească un supus faţă de monarhul său.

Simţind că Yang Guifei nu-l are la inimă pe Li Bai, Xuanzong încetă să-l mai poftească la chefuri şi să-l oprească să înnopteze la palat. Văzînd că împăratul îl îndepărtează de el, poetul înţelese că aceasta e o urmare a defăimărilor lui Gao Lishi şi îl rugă în repetate rînduri pe Xuanzong să-i îngăduie să părăsească Chang'an-ul. Însă împăratul nu consimţi.

---

[1] Înalt demnitar la curtea lui Xuanzong, turc de origine.

Atunci Li Bai îşi dădu şi mai mult frîu liber, ţinînd-o tot timpul într-o beţie. Prietenii săi de pahar deveniră He Zhizhang, Li Shizhi [1], Wang Jin, Cui Zhongzhi, Su Jin, Zhang Xu şi Jiao Sui. Contemporanii îi numeau pe aceştia „Cei opt beţivi nemuritori".

Trebuie spus că, în adîncul sufletului său, Xuanzong îl iubea şi îl stima pe Li Bai, dar l-a îndepărtat întrucîtva de el pentru că unii curteni nu-l aveau la inimă pe poet. Văzînd însă că Li Bai a cerut în repetate rînduri să i se dea voie să se întoarcă în ţinutul său de baştină şi că nu-l mai trage inima să rămînă la palat, împăratul i se adresă cu următoarele cuvinte :

— Văd că aveţi năzuinţe înalte şi doriţi să trăiţi în însingurare. De aceea vă îngădui, preacinstite învăţat, să vă îndepărtaţi pentru un timp, dar în aşa fel, încît la prima mea chemare să vă iviţi din nou la curte. Nu pot însă să vă dau drumul cu mîinile goale după serviciile de nepreţuit pe care mi le-aţi făcut. Spuneţi-mi, dară, ce v-aţi dori, iar eu vă voi împlini întru totul rugămintea.

— Nevoie nu am de nimic, răspunse Li Bai. Mi-aş dori doar să am la mine ceva bani, ca măcar o dată pe zi să mă îmbăt, — şi gata.

Atunci împăratul îi dărui o plăcuţă de aur cu o inscripţie care glăsuia : „Îi atribuim lui Li Bai cel mai înalt titlu de cărturar lipsit de orice griji, de *xiucai* liber ca pasărea cerului, care să hoinărească oriunde îi dă ghes inima. În orice cîrciumă din împărăţie are dreptul să ceară vin, iar la vistierie — bani : la orice ocîrmuire regională, o mie de legăturici [2], iar la orice ocîrmuire judeţeană — cinci sute de legăturici. Dregătorii civili şi militari, ca şi oamenii de rînd care, întîlnindu-l pe învăţat, nu-i vor arăta cinstirea cuvenită, vor fi pedepsiţi pentru vina de a fi încălcat o poruncă împărătească". În afară de aceasta,

[1] Li Shizhi şi ceilalţi — cunoscuţi poeţi şi literaţi contemporani cu Li Bai.

[2] O legăturică numără o mie de monede de cupru.

Xuanzong îi mai dărui poetului o mie de *liang* în aur, un halat de brocart, o cingătoare de jad, un cal din herghelia imperială, o şa împodobită cu aur şi o suită alcătuită din douăzeci de oameni. Li Bai bătu mătănii în faţa suveranului, în semn de adîncă recunoştinţă pentru marea-i bunăvoinţă. La despărţire, Xuanzong îi mai dărui două floricele de aur şi îi servi trei cupe cu vin de la curte. Sub ochii lui, Li Bai încălecă pe cal şi părăsi palatul. Tuturor curtenilor li se dădu liber ca să-l poată petrece pe poet. El fu însoţit pe o depărtare de zece *li* în afara capitalei. Pe drum, cei din alai umpleau necontenit pocalele cu vin şi le ridicau în semn de adio. Numai Yang Guozhong şi Gao Lishi, care-l urau pînă în măduva oaselor pe poet, nu se aflau în această procesiune. He Zhizhong şi ceilalţi şase prieteni de pahar ai poetului l-au condus pe o distanţă de o sută de *li* de Chang'an. Prietenii s-au despărţit de el abia după trei zile.

În opera lui Li Bai există o poezie intitulată *Întorcîndu-mă în munţi, îmi părăsesc prietenii la „Porţile de aur"*. În ea putem citi astfel de stihuri :

Azi am primit poruncă-mpărătească
Hrisov cu fenix mîndru-mpodobit,
Sălbatic drum în mreaja lui mă poartă
Prin bălării în ceaţă-nvăluit.
Pe totdeauna părăsind Palatul,
Pe „Porţile de aur" am ieşit.
De-acum 'nainte-s frunză-n băjenie,
Purtat de vînt în cele patru zări
Şi-n clipe de răgaz o melodie
Dongwu, o cînt tînjind spre depărtări,
Dar cîntul nu-mi cuprinde simţămîntul
Nemăsurat cum se revarsă mări,
Prietenilor vers de despărţire
Le-am scris şi lor de rămas bun urări,
Pescari de rînd mi-or fi acum tovarăşi
Cu luntrea plec pe-a apelor cărări.

Şi astfel, în veşmînt de brocart şi cu o tichie din mătase fină pe cap, Li Bai încălecă şi o porni la drum. Pretutindeni i se spunea „Prinţul în veşmînt de brocart". Vistieria îi dădea bani şi el se oprea să bea vin la orice cîrciumă întîlnită în drum.

Într-o bună zi ajunse în cele din urmă în locurile natale din regiunea Jinzhou şi se întîlni cu soţia sa, doamna Xu. Cînd dregătorii de la ocîrmuirea regională aflară că învăţatul s-a întors acasă, începură să vină la el în vizită cu felicitări şi nu trecea zi fără ca gazda să nu tragă o beţie. Aşa s-au scurs zilele, după ele lunile, şi pe nesimţite trecu jumătate de an.

— Aş dori s-o pornesc în hoinăreală pe coclauri, să-mi desfăt privirea cu frumuseţile naturii, îi spuse Li Bai odată soţiei.

Şi iată că, punîndu-şi veşminte de *xiucai* şi ascunzînd în sîn tăbliţa de aur dăruită de împărat, el luă cu sine un băietan-servitor, încălecă pe un asin şi o porni pe unde-l purtau ochii. În fiecare regiune, în fiecare judeţ, precum suna porunca împărătească înscrisă pe tăbliţă, i se dădeau bani şi oricît vin cerea.

Odată, cînd se apropie de hotarul judeţului Huayin, îi ajunse la ureche zvonul că mai-marele judeţului este din cale-afară de hrăpăreţ, ia mită şi împilează norodul. Li Bai hotărî să-l lecuiască de aceste năravuri. Ajungînd la ocîrmuirea judeţeană, îi porunci servitorului său să se îndepărteze, iar el însuşi încălecă pe asin cu faţa spre spate şi începu să călărească alandala chiar în faţa porţilor. În acest timp cîrmuitorul se afla în sala de judecată şi cerceta nişte hîrtii.

— Ticălosul ! Netrebnicul ăsta ! Cum de cutează să-şi rîdă de „Tatăl şi mama norodului" ? ţipă şeful cînd văzu această privelişte, şi porunci de îndată ca Li Bai să fie înhăţat şi adus în sală pentru cercetări. Dar poetul se prefăcu beat şi nu răspunse la întrebările capului judeţului. Atunci acesta porunci temnicierilor să-l ducă pe vinovat la închisoare, urmînd ca atunci cînd are să se trezească din beţie, să fie pus să dea o declaraţie şi să se poată lua o hotărîre în această pricină.

Ajuns în temniţă, Li Bai îşi netezi barba şi izbucni în hohote de rîs în faţa mai-marelui închisorii. Rîdea, rîdea şi nu se mai oprea.

— Pesemne că e smintit, rosti acela cu glas tare.

— Nu, nu sînt nicidecum smintit ! zise Li Bai.

— Dacă nu eşti smintit, atunci fă bine şi dă o declaraţie amănunţită : cine eşti şi cum de ai cutezat să călăreşti aici pe asin, să te porţi cu atîta grosolănie, jignindu-l pe şeful nostru.

— Dacă ai nevoie de declaraţiile mele, fă bine şi adu-mi hîrtie şi penel, porunci Li Bai.

Cînd temnicerul puse pe masă hîrtia şi penelul, poetul îl împinse pe mai-marele închisorii din loc.

— Hai, dă-te la o parte, lasă-mă să scriu ! ceru el.

— Să vedem ce are să scrie nebunul ăsta, zise rîzînd şeful închisorii.

„Cel ce dă declaraţia este de baştină din Jinzhou şi poartă numele de Li şi prenumele Bai, începu poetul. La paisprezece ani el era deja înzestrat cu cele mai înalte haruri literare şi, de cum flutura penelul, ieşeau la iveală stihuri care îi făceau să plîngă şi pe zei, şi pe diavoli deopotrivă. El face parte dintre cei «Opt nemuritori» din Chang'an şi dintre cei «Şase sihaştri din Zhuqi». Odinioară a scris o scrisoare prin care a băgat spaima în barbari, iar faima sa răsunătoare s-a răspîndit în întreaga împărăţie. Adeseori a venit după el caleaşca împăratului însuşi, iar «Palatul zurgălăilor de aur» i-a slujit drept culcuş pentru noapte. Majestatea-sa i-a amestecat supa cu propria-i mînă augustă, şi cu propria-i mînecă i-a şters saliva de pe buze. Şeful Camerei militare Gao Lishi i-a scos cizmele, iar preceptorul Yang Guozhong i-a dizolvat tuşul. Însuşi Fiul Cerului i-a îngăduit să intre călare direct

în palat, dar iată că în județul Huayin nu i se dă voie să intre în curtea ocîrmuirii călare pe asin ! Rog să fie cercetată inscripția de pe tăblița de aur : ea va lămuri totul."

Terminînd de scris, el înmînă hîrtia șefului închisorii. Acela o citi și inima i se făcu cît un purice.

— Preacinstite cărturar ! se rugă el prosternîndu-i-se lui Li Bai. Fie-vă milă de un biet prostănac care nu e de capul său și nu face decît să îndeplinească poruncile altora. Îmi pun toate nădejdile în mărinimia domniei-voastre, adîncă precum marea. Rogu-vă, iertați-mi vina de a nu mă fi purtat cum se cuvine cu domnia-voastră.

— Tu, e drept, n-ai nici o vină, spuse Li Bai. Transmite-i însă mai-marelui județului că am sosit aici avînd asupră-mi o tăbliță de aur pe care stă înscrisă o poruncă dată de împăratul însuși și că doresc să știu pentru ce vină am fost băgat la zdup.

Șeful închisorii îi făcu o plecăciune poetului și o porni întins la cîrmuitorul județului ca să-i predea hîrtia scrisă de Li Bai, povestindu-i desigur și despre tăblița de aur. În acea clipă capul județului amintea de un băiețaș care aude pentru prima oară un tunet și nu știe unde să se ascundă. Nu-i mai rămase decît să-l urmeze pe șeful închisorii și să i se înfățișeze lui Li Bai. Bătînd mătănii în fața poetului, începu să se roage de el, tînguindu-se :

— Sînt un umil dregător și, deși am ochi, nu recunosc muntele Taishan [1]. Cu cîtă nesăbuință m-am purtat ! Vă implor să-mi arătați îndurare și să mă iertați.

Cînd dregătorii localnici auziră despre această întîmplare, veniră să-i prezinte poetului omagiile lor și îl poftiră în sala de oaspeți, rugîndu-l să ocupe locul de onoare. Cînd ceremonia prezentării tuturor dregătorilor luă sfîrșit, Li Bai scoase tăblița de aur și le-o arătă. Amintim că, printre altele, pe tăbliță sta scris : „Dregătorii civili și militari, ca și oamenii de rînd, care, întîlnindu-l pe învățat,

[1] Unul dintre cei mai înalți munți din China. Expresia de mai sus desemnează ignoranța crasă, totala lipsă de discernămînt.

nu-i vor arăta cinstirea cuvenită, vor fi pedepsiți pentru vina de a fi încălcat o poruncă împărătească".

— Ce pedeapsă ați merita ? îi întrebă Li Bai.

— De o mie de ori moartea ! bîiguiră dregătorii, plecîndu-și capetele și închinîndu-se poetului.

Văzîndu-le înfățișarea jalnică și auzindu-i cum nu contenesc cu văicărelile, Li Bai izbucni în rîs.

— Doar sînteți cu toții lefegii ai statului, de ce, dară, mai jefuiți și chinuiți norodul ? Dacă făgăduiți să încetați cu nelegiuirile voastre și să vă îndreptați, am să vă iert.

Dregătorii își încrucișară mîinile pe piept și jurară să nu mai săvîrșească niciodată vreo fărădelege. Apoi orînduiră un mare ospăț în cinstea poetului. Trei zile în șir o ținură într-un chef și abia după aceea se despărțiră. De atunci mai-marele județului, plin de căință, se îndreptă și deveni parcă alt om.

Cînd de această întîmplare se află și în alte județe, începu să umble zvonul că Li Bai ar fi fost trimis de împărat pentru a urmări în taină moravurile locului și felul cum merg treburile la ocîrmuire. Drept urmare, toți dregătorii cei lacomi care aveau mîinile pătate se lăsară de năravul de a-i mai despuia pe cei mulți, iar cei cruzi deveniră mai blajini.

Li Bai străbătu domeniile Zhao, Wei, Yan, Jin, Qi, Liang, Wu și Chu, și nu au existat locuri mai pitorești, cu munți înalți, prin care să nu fi hoinărit, și cu ape line, pe care să nu fi plutit, bucurîndu-și ochii cu minunățiile naturii și dăruindu-se poeziei, inspirat de puterea îmbătătoare a vinului.

Mai tîrziu, An Lushan se răsculă [1], și împăratul Minghuang se refugie la Sichuan. Yang Guozhong fu executat

[1] Profitînd de slăbiciunea imperiului, datorată, pe de o parte, influenței nefaste a favoritei Yang Guifei asupra împăratului și, pe de altă parte, grelelor înfrîngeri suferite de oștirea chineză în fața năvălitorilor străini, An Lushan a declanșat în anul 755 o rebeliune, ocupînd capitala Chinei, pe atunci orașul Chang'an, și silindu-l pe împărat să se refugieze în provincia Sichuan.

la graniță, iar favorita Yang Guifei fu sugrumată într-o mănăstire budistă.

În acele zile tulburi, Li Bai se ascunse în munții Lushan.

Tocmai în acea vreme, prințul Li Lin, care ocupa postul de guvernator militar al provinciilor din miazăzi-asfințit și plănuise să uzurpe tronul, auzi de talentele neobișnuite ale lui Li Bai și îi ceru să pună capăt vieții de sihăstrie, arătîndu-și totodată dorința de a-i da o înaltă dregătorie. Li Bai refuză. Totuși, prințul îl reținu în tabăra sa și nu-i dădea voie să se depărteze nici cu un pas. Și iată-l pe cel ce se voia slobod ca pasărea cerului în captivitate!

Curînd, în orașul Linwu, se urcă pe tron Suzong [1], fiul lui Xuanzong. Noul împărat îl numi pe Guo Ziyi în funcția de comandant suprem al trupelor imperiale, care izbuti în scurt timp să recucerească ambele capitale [2].

Cînd ajunseră la urechile lui Suzong zvonurile privitoare la uneltirile prințului Li Lin de a uzurpa tronul, el îi porunci lui Guo Ziyi să pornească marșul împotriva trădătorului. Trupele prințului fură zdrobite, iar Li Bai, folosindu-se de prilej, fugi din captivitate. El izbuti să ajungă pînă la gura rîului Xinyangjiang, unde fu luat prins ca răsculat și dus la comandantul suprem al trupelor imperiale.

Văzîndu-l în fața sa pe poet, Guo Ziyi porunci ostașilor să se îndepărteze, îl dezlegă el însuși pe prizonier și îl așeză în locul de onoare. Făcîndu-i plecăciune pînă la pămînt, rosti :

— Dacă atunci, la Chang'an, domnia-voastră, preacinstite domn, nu mi-ați fi salvat viața, cum am fi ajuns să ne întîlnim ?

Apoi porunci să i se servească poetului vin, ca să se mai liniștească de pe urma spaimei pe care o trăsese.

[1] Anii cîrmuirii : 756—762.
[2] Este vorba despre orașele Chang'an și Luoyang.

În aceeași noapte, Guo Ziyi scrise un raport către împărat, în care îl dezvinovățea pe Li Bai, arătînd că învinuirile ce i s-au adus nu sînt decît clevetiri. Amintind de marile merite ale poetului față de tron, de mesajul prin care îi băgase în sperieți pe barbarii din țara Bohai, Guo Ziyi i-l recomandă lui Suzong ca pe un mare talent, ce poate fi de mare folos dacă este pus în slujba împărăției.

Iată o pildă bună de răsplată pentru o binefacere.

Pe drept cuvînt :

Frunze de lintiță-n șuvoiul apei
Oriunde cad se întîlnesc în mare,
La fel și oamenii, pribegi, rătăcitori,
Se întîlnesc-n a vieții grea vîltoare.

Am mai amintit de faptul că Yang Guozhong fusese executat. În ceea ce-l privește pe șeful Camerei militare, Gao Lishi, acesta a fost surghiunit în locuri îndepărtate. Fostul suveran Xuanzong se înapoie din Sichuan în capitală și trăi la curte ca părinte al noului împărat Suzong. Xuanzong îi vorbi și el fiului său despre talentele uimitoare ale lui Li Bai și, în cele din urmă, împăratul Suzong îl chemă la el pe poet, arătîndu-și dornița de a și-l face sfetnic. Dar Li Bai socotea că un om care se împotmolește în păienjenișul vieții de la curte își pierde libertatea și, prin urmare, refuză cinul.

Luîndu-și rămas bun de la Guo Ziyi, poetul o porni pe calea apelor. După o lungă călătorie, ajunse în cele din urmă la rîul Caishi, la țărmul căruia acostă.

În acea noapte luna era atît de clară, încît toată preajma era luminată ca în fapt de zi. În timp ce bea vin pe luntre, lui Li Bai îi răsunară dintr-o dată în urechi sunetele unei muzici ce răzbăteau de undeva din tării și se făceau auzite din ce în ce mai limpede. Nimeni dintre barcagii nu auzi aceste sunete, doar poetul le auzi.

Deodată, deasupra rîului se stîrni un vînt puternic, se ridicară valuri uriașe, iar din apă se ivi un pește-balenă,

lung de cîțiva *zhang* [1]. Și numaidecît se apropiară de Li Bai doi adolescenți nemuritori purtînd flamuri în mîini.

— Stăpînitorul ceresc îl poftește pe cîrmuitorul astrului Taibo să-și reia locul, spuseră ei adresîndu-se poetului.

De spaimă, vîslașii căzură la pămînt, dar curînd își revenîră și văzură cum Li Bai, călare pe spinarea balenei, se înalță în văzduh și cum începe să se îndepărteze, însoțit de sunetele muzicii.

În ziua următoare ei îi povestiră această întîmplare lui Li Yangbing, cîrmuitorul județului Dangtu, care, la rîndul său, îi trimise un raport împăratului, înfățișîndu-i spusele vîslașilor. Drept urmare, împăratul porunci ca pe muntele Caishi să fie construit „Templul «Locuitorului cerului», Li Bai", în care să se aducă ofrande de două ori pe an : primăvara și toamna.

În vremea dinastiei Song, în anii cîrmuirii sub deviza Taiping Xingguo [1], un învățat oarecare plutea într-o barcă pe rîul Caishi. Deodată observă apropiindu-se o luntre cu o velă din brocart. La prova luntrei se zărea o plăcuță albă cu inscripția : „Părintele poeziei".

Atunci cărturarul începu să scandeze :

Cine își spune-acolo „Părinte al poeziei" ?
Dacă-i așa, atunci al versului tumult
Măiastru stih aș vrea și eu s-ascult.

Ca răspuns, cineva din luntrea cu vela din brocart scandă la rîndul său :

Nu se cuvine ca-n tăcerea nopții
Cu vers rostit în van să tulbur tihna,
Mă tem ca nu cumva din naltul bolții
Steaua polară-n rîu să-și afle-odihna.

---

[1] Unitate de măsură pentru lungimi, egală cu 3,2 metri.

[2] Deviza sub care a domnit între anii 976—998 împăratul Taizong.

Învățatul fu foarte mirat de acest răspuns. Tocmai dădu să se apropie de luntre ca să intre în vorbă cu acel om ciudat, cînd luntrea trase la mal. Din ea coborî un bărbat în veșmînt de brocart și pe cap cu o tichie din mătase fină. Umbla cu pas ușor, de parcă ar fi plutit în văzduh, aidoma unui nemuritor. El se îndreptă direct spre „Templul «Locuitorului cerului», Li Bai". Cărturarul intră după el în templu, dar acolo nu văzu nici urmă de om. Abia atunci înțelese că poetul care-i răspunsese fusese Li Bai.

Pînă în zilele noastre, cînd se vorbește despre faimoși poeți și bețivi nemuritori, pe primul loc este pus Li Bai.

Scrisoarea cea trimisă în Bohai,
Barbarii spăimîntîndu-i la hotare,
Talent ceresc pe loc a dovedit.
Chiar împăratu,-n marea-i îndurare,
În semn de cinste supa i-a servit,
Cu-augusta-i mînă chiar a mestecat-o...
Se spune că apoi la cer poetul
Călare pe o balenă s-a nălțat,
Rîul Caishi-n al apei clipocit
Dor de poet își strigă nealinat.

ZEIȚA APELOR MĂRII

Miraculoase, tainice, ciudate,
Vrăjitorești, isprăvile cu duhuri,
Mulți învățați le-au povestit în carte,
Dar printre-aceste uimitoare lucruri,
Sînt multe și-ntîmplări adevărate,
Nu, nu sînt numai plăsmuiri cu toate.

Este îndeobşte cunoscut faptul că în operele literare şi în istoriile neoficiale găsim adeseori povestiri despre felul cum oameni din lumea pămînteană s-au întîlnit cu duhuri, demoni, vîrcolaci sau nemuritori şi cum între ei s-au înfiripat simţăminte de dragoste. Multe din asemenea povestiri nu sînt decît născociri născute dintr-o inspiraţie de moment, ca, de pildă, *Însemnări despre călătoriile în Zhou şi Qin* de Niu Sengru [1]. În aceste însemnări el spune despre sine că, pasămite, după ce a căzut la examene, a întîlnit-o pe împărăteasa Bo [2], a văzut o mulţime de frumuseţi — concubine împărăteşti din cele mai diferite şi îndepărtate timpuri, printre care pe doamnele Qi Panfei, Yang Huanfei, Wang Zhaojun şi Lü Zhu [3]. Împreună cu aceste femei a izvodit stihuri şi a cîntat cîntece, iar cu Wang Zhaojun a avut chiar norocul să petreacă o noapte. Desigur că toate acestea nu sînt decît nişte scorneli şi lăudăroşenii.

Fapt este că Niu Sengru avea un duşman de moarte, pe Lu Deyu. Acesta l-a şi îndemnat pe unul din lingăii săi, Weiqun, să alcătuiască „*Însemnările*" sus-amintite şi să i le atribuie lui Niu Sengru, pentru a-l ponegri pe acesta din urmă. Nemernicii strigau în gura mare că, în opera sa, Niu Sengru arată lipsă de supunere faţă de suveran, că prin minciuni şi născociri le defăimează pe concubinele imperiale şi că, pentru aceasta, atît scriitorul cît şi tot neamul său trebuie stîrpit. Fapt este că în *Însemnările despre călătoriile în Zhou şi Qin* nu aflăm nici umbră de adevăr.

Sau să luăm, bunăoară, o altă întîmplare, istorisită în *Povestea despre soţia zeului pămîntului*, în care se spune

[1] *Niu Sengru* (sec. VII—VIII), om de stat şi literat. Lui i se atribuie culegerea de povestiri miraculoase cu titlul de mai sus.

[2] Concubină şi apoi soţia împăratului Gaozu (a domnit între anii 618—627). A cîrmuit ţara în locul fiului ei, care era încă minor.

[3] Vestite frumuseţi din vechime, cîntate în poezia chineză. De un renume aparte s-a bucurat poetesa Wang Zhaojun, care a trăit în vremea dinastiei Han.

că, cică, un oarecare Wei Andao s-ar fi întîlnit cu zeiţa, ar fi adus-o acasă la el şi şi-ar fi făcut-o soţie. Părinţilor le încolţi bănuiala că fiul lor este vîrcolac şi l-au poftit pe vrăjitorul Ming Chongyan ca să facă descîntece şi să izgonească duhurile necurate cu ajutorul „tunetului din palmă" [1]. Descîntecele s-au dovedit însă zadarnice. Atunci părinţii i-au poruncit fiului să-şi înduplece soţia să plece de bună voie. În cele din urmă ea a plecat, dar l-a luat cu sine şi pe Andao. În locul unde au ajuns, el a văzut duhurile tuturor celor cinci munţi sacri şi ale celor patru rîuri vestite din China, care s-au ivit pentru a i se închina soţiei sale. Apoi zeiţa a chemat spiritul Împărătesei cerului şi i-a poruncit să-i dea soţului ei un cin şi să-l răsplătească cu bani. Cînd Wei Andao s-a întors acasă, a aflat că Împărăteasa cerului i-a atribuit cinul de şef al cancelariei principelui din Wei, că i-a dăruit cinci milioane de monede, iar tuturor locuitorilor din Luoyang le-a poruncit să se prosterneze în faţa lui. Această istorie este redată în toate amănuntele ei, dar în ce scop? De fapt în ea totul este menit s-o ia în derîdere pe Împărăteasă.

Împăratul Taizong din timpul dinastiei Song iubea literatura. În anii cîrmuirii sale sub deviza Taiping Xingguo [2], a poruncit cronicarilor de la curte să culeagă poveşti din vremurile de demult şi să le orînduiască pe genuri. Astfel a apărut cartea intitulată *Însemnări lărgite din anii „Marii tihne şi înfloriri a împărăţiei"* [3]. În ea au

[1] Una din practicile anumitor călugări daoişti şi vrăjitori, menite să sădească în popor credinţa în forţa lor magică, supranaturală. Ei afirmau, de pildă, că sînt în stare să concentreze în palmă energia, şi, desfăcînd pumnul, să stîrnească ploaia şi vîntul, tunetul şi fulgerul, să nimicească forţele necurate şi tot felul de monştri şi vîrcolaci.

[2] Între anii 976—998. În traducere: „Marea tihnă şi înflorire a împărăţiei".

[3] Este vorba de o antologie a prozei vechi chineze, în 55 de volume, alcătuită în anul 978 de către Li Fang şi alţi cărturari.

fost incluse și istorii adevărate, dar și unele plăzmuiri vădite, ceea ce a stîrnit indignarea învățaților din vremurile mai tîrzii. „Începînd de la duhuri și nemuritori și terminînd cu copaci, ierburi și gîngănii — totul aici este supus pîngăririi“, scriseră ei și adăugară : „Mare parte din povestirile cuprinse în această culegere nu sînt cîtuși de puțin demne de crezare“. Ei nu au știut că printre întîmplările ce erau rodul închipuirii s-au amestecat și altele adevărate, petrecute aievea. Desigur, povestirile despre duhuri, nemuritori și vîrcolaci sînt în mare parte inventate, dar nu trebuie pornit de la prejudecata că în această carte totul, de la un cap la altul, nu este altceva decît o minciună.

În numeroase culegeri apărute după *Însemnări lărgite din anii „Marii tihne și înfloriri a împărăției“* sînt, de asemenea, cuprinse o mulțime de povestiri despre întîlniri ale oamenilor cu duhuri și demoni, scrise cu atîta convingere, încît sînt în stare să zdruncine pînă și cea mai îndîrjită neîncredere.

În anii Jiajing [1] ai dinastiei noastre [2], Cai Linwu a scris o povestire denumită *Zeița mării din Liaoyang* [3]. Ea uimește prin neobișnuita-i verosimilitate. Linwu a locuit multă vreme în capitală, adică foarte aproape de Liaoyang. El a auzit o istorie despre un oarecare negutător, care a întîlnit-o pe Zeița apelor mării și nu știa dacă să dea sau nu crezare acestei istorii. Mai tîrziu, însă, s-a cunoscut cu doi demnitari, unul dintre ei avînd un înalt cin militar. Amîndoi veniseră în capitală din Liadong și amîndoi au povestit una și aceeași întîmplare, cu aceleași amănunte. Abia atunci Cai Linwu s-a încredințat pe deplin că aceasta este o istorie adevărată. Dar cum s-a terminat ea, pe vremea aceea Linwu încă nu știa. Cînd însă el a primit un înalt rang la Academia Hanlin din

[1], [2] Deviză sub care a cîrmuit (între anii 1522—1567) împăratul Shizong, din dinastia Ming.
[3] Această povestire slujește drept sursă a nuvelei de față.

Nanjing, odată, lîngă „Turnul florilor stropite de ploaie“, a întîlnit un negustor ce s-a dovedit a fi eroul acestei întîmplări de necrezut.

Cai Linwu a trimis la acel negustor un slujitor, prin care îl poftea la el. Tîrgovețul a venit și, răspunzînd la întrebările gazdei, a povestit de-a fir-a-păr toate peripețiile prin care trecuse. Cai a ascultat cu luare-aminte, și-a însemnat totul pe hîrtie, și, pe baza acestor însemnări, și-a alcătuit povestirea. În această povestire fiecare cuvînt este purul adevăr. Iată de ce stăruim în a susține că în cărțile vechi nu toate asemenea istorii sînt născociri absurde.

Cine era de fapt acel negustor și cum a început totul ? Dar, stimați ascultători, înainte de a vă dezvălui tot ce am aflat eu însumi, ascultați mai întîi stihurile :

Nu stă-n puterea noastră-a desluși
Tîlcul unor isprăvi neobișnuite,
Dar duhurilor le e dat a ști
Patimi ce nouă ne sînt hărăzite.
Astfel cum ar putea pe-un om să-l dăruiască
Cu-o dragoste imensă pămîntească ?

Se povestește că, într-o așezare de pescari din districtul Heizhou, trăia un oarecare Cheng Zai, pe cel de al doilea nume Shixian. El se trăgea dintr-o familie înstărită și în răstimpul multor generații rudele sale fuseseră învățați confucianiști. Încă din anii copilăriei însuși Cheng Zai se familiarizase cu poezia și istoria. La Heizhou, însă, cea mai de seamă îndeletnicire pentru orice om era socotit negoțul, cei de acolo nepunînd mare preț pe examenele imperiale și pe titlurile cărturărești.

Chiar în primii ani ai cîrmuirii sub deviza Zhengde [1], Cheng Zai și fratele său Cheng Cai, luînd cu ei cîteva mii de *liang* de argint, o porniră spre Liaoyang să facă ne-

[1] Deviză sub care a cîrmuit (între anii 1506—1521) împăratul Wuzong.

gustorie. Vreme de cîţiva ani ei făcură negoţ cu *renshen* [1], nuci de cedru, blănuri de samur şi perle din Marea de răsărit, dar apoi norocul li s-a dus şi au pierdut toţi banii pe care îi luaseră de acasă.

Trebuie să ştiţi că în Heizhou, unde negoţul era ţinut într-o asemenea cinstire, în ochii prietenilor, rudelor, soţiei, ţiitoarelor şi tuturor celor ai casei, bunul renume al negustorului care se întorcea în satul său natal atîrna numai de cîţi bani a adus cu sine. Cel ce se înavuţea era înconjurat de atenţie şi respect, fiecare se gudura pe lîngă dînsul, pe cînd cel ce se ruina era dispreţuit şi luat în derîdere. Pe scurt, totul se petrecea întocmai ca şi în alte locuri în lumea cărturarilor : cei ce luau examenele erau copleşiţi cu onoruri, iar cei ce se întorceau cu neizbîndă nu erau luaţi în seamă.

Iată de ce Cheng Zai şi fratele său, rămaşi fără o leţcaie, nu cutezară să se întoarcă acasă. Ei se temeau de zeflemelele consătenilor şi nu aveau obraz să se arate în faţa căpeteniilor satului.

În acea vreme, unii negustori bogaţi din Heizhou ţineau la Liaoyang prăvălii mari, iar asemenea oameni ca fraţii Cheng, pricepuţi în a ţine socotelile şi a vinde în cîştig, le erau de mare trebuinţă. Aşa se făcu că unul dintre consăteni îi luă pe amîndoi în slujbă, ca băieţi de prăvălie, pentru o simbrie destul de modestă. În fiecare zi, la căderea serii, după ce îşi terminau treburile, fraţii se întorceau acasă. Luaseră cu chirie două odăiţe jilave, despărţite între ele de o îngrăditură de scînduri. Odăile erau strîmte şi mohorîte, ca la un han. Dar cei doi nu aveau încotro şi trebuiau să se împace cu o asemenea viaţă.

Se scurseră cîţiva ani şi veni anul Wuyin [2]. Se lăsase toamna şi vremea se răcise. Pe acele meleaguri frigul începea foarte devreme.

---

[1] Plantă medicinală foarte rară, considerată rădăcina vieţii.
[2] Anul 1518.

Într-o seară, se stîrni o adevărată vijelie. Fraţii, fiecare în căruţa sa, şedeau deja culcaţi în aşternut sub plăpumi. Vîntul tăios bătea în rafale şi pătrundea în casă. Cheng Zai nu putea nicidecum să adoarmă şi se tot întorcea de pe o parte pe cealaltă. Pe nesimţite îl cuprinse dorul de satul natal. Oftînd adînc, se îmbrăcă şi se aşeză pe marginea patului. „Mai bine moartea decît o asemenea viaţă lipsită de orice bucurie“, se gîndea el copleşit de tristeţe. Lumînarea se stinse şi Cheng Zai fu învăluit de întuneric, iar în beznă frigul părea şi mai cumplit. Dar iată că, deodată, în odaie se făcu lumină ca în fapt de zi. Puteai desluşi orice lucru, oricît de mic ar fi fost el. Cheng Zai era uluit. În nări îi pătrunse o mireasmă puternică, ce se răspîndi în întreaga încăpere. Vuietul furtunii se stinse şi se făcu atît de cald, de parcă în casă ar fi pătruns o blîndă adiere de primăvară.

„De bună seamă că e un vis, îşi zise cu nedumerire Cheng Zai. Trebuie să ies să mă uit ce se petrece afară.“ El sări de pe pat, deschise uşa şi aruncă o privire de jur-împrejur. Acolo era întuneric beznă, vuia furtuna şi era un frig care te pătrundea pînă la oase. Cheng Zai se dădu înapoi şi închise în grabă uşa. Ca şi mai înainte, odaia era scăldată într-o lumină clară, ca şi cum aici, dincolo de pragul ei, se înstăpînise o altă lume.

„O fi vreo vrăjitorie“, îşi spuse el înspăimîntat. De frică nu mai cuteză să facă nici o mişcare. Stînd cocoţat pe pat, se porni pe urlat. Ţipă pînă răguşi de-a binelea, dar fratele său, ce se afla dincolo de îngrăditura subţire, nu dădea nici un semn de viaţă. În cele din urmă, pierzîndu-se cu firea, Cheng Zai se băgă în aşternut şi îşi trase plapoma pînă peste cap. Lipindu-se strîns de perete, hotărî să nu deschidă ochii, orice s-ar întîmpla.

Deodată, la urechile lui ajunseră un îndepărtat zgomot de caretă şi zvon de glasuri. Apoi răsună o muzică încîntătoare. Zgomotele se auzeau tot mai desluşit şi, în cele

din urmă, pătrunseră chiar în încăpere. Chen Zai dădu cu fereală la o parte marginea plăpumii, atîta doar cît să poată vedea, şi aruncă o privire furişă. În odaie stăteau trei femei fermecătoare, dichisite precum concubinele împărăteşti ce sînt înfăţişate în picturi. Ele aveau obrajii sulemeniţi, părul întunecat, ochii limpezi precum apele de toamnă şi dinţi albi ca zăpada. Veşmintele lor bogate, podoabele de cap, lucrate din aur, jad, perle şi pene de pescăruş, îţi luau ochii cu strălucirea lor. Prin frumuseţe, femeile aduceau mai curînd cu nişte locuitoare ale cerului, decît cu muritoare de rînd. Le dădeai vreo douăzeci de ani sau poate ceva mai mult. Erau însoţite de un mare alai de slujnice încîntătoare, care duceau în mîini tot felul de lucruri sau făceau cîte ceva.

Una un evantai lin clătina,
O sabie ţinea în mîn-o alta,
Împletitură-n bambus mai ducea
Încă o fată. O umbrel-o alta.
Una lăutei struna fu s-atingă,
Alta din ele ducea o lumînare,
Purta o carte încă una, şi încă
Flamuri şi pietre scumpe alta are.
Şi-aştern brocart, batiste de mătase,
Iat-o pe aceasta duce un ru yi[1],
Iar alta o tipsie preţioasă,
Bucate-alese altele-n cutii,
Şi paravan sculptat mai stau să mute,
În încăpere grabnic îl aşază,
Mese sărbătoreşti sînt aşternute,
Apoi răsun-armonios lăute.

[1] Podoabă răspîndită în China, care simbolizează fericirea şi longevitatea, fiind totodată şi un simbol al împlinirii dorinţelor (acesta şi este sensul cuvintelor *ru yi* = ce doreşti). Această podoabă aminteşte de un arc curbat şi se face din jad sau din lemn din soiurile cele mai rare.

Numărul oaspeţilor neaşteptaţi ajungea la cîteva sute, dar, în ciuda acestui fapt, în odaie domnea o rînduială desăvîrşită.

Ascultă, povestitorule, pesemne că te-ai înşelat, veţi spune domniile-voastre, stimaţi cititori. Cum puteau să încapă într-o odăiţă strîmtă cîteva sute de persoane? Chiar dacă ar fi intrat pe rînd şi fără a zăbovi s-ar fi îndepărtat, tot ar fi avut nevoie de cîteva ceasuri. Iar dacă s-ar fi înghesuit cu toatele deodată, fără doar şi poate că odăiţa s-ar fi dărîmat.

Nu, stimate cititor, tu nu ai dreptate. Pesemne că îţi aminteşti despre ce glăsuieşte sutra *Vimala*. Chilia strîmtă a pustnicului Vimala s-a arătat încăpătoare nu numai pentru toate duhurile cerului, ci şi pentru tronurile a optsprezece mii de Budha. Îndeobşte, treaba aceasta nu atîrnă de mărime, ci ţine de uimitoarea forţă divină a reîncarnării budiste. Odaia lui Cheng Zai era mărginită de pereţi, dar lumea duhurilor nu cunoaşte graniţe. Sau să luăm, de pildă, o oglindă. Nu este mare, însă în ea se pot răsfrînge nenumărate obiecte. Tot aşa se petreceau lucrurile şi aici: sutele de oaspeţi se răsfrîngeau în odaie ca într-o oglindă şi nu intrau în ea pe rînd, ci toate deodată.

Dar să lăsăm la o parte vorbele de prisos şi să ne întoarcem la povestirea noastră. Una din cele trei femei, cea mai frumoasă şi graţioasă, se apropie de patul lui Cheng Zai şi îl mîngîie pe tînăr cu mîna. Apoi, gîngurind ca o păsărică, rosti surîzînd:

— Tu într-adevăr dormi? Nu-ţi fie teamă, nu-ţi voi face nici un rău. Să nu te mire sosirea mea: am venit anume pentru că soarta ne-a hărăzit unul altuia, şi, de vreme ce mă aflu aici, nu am cîtuşi de puţin de gînd să plec. Iar să ţipi n-are nici un rost, căci tot nu te va auzi nimeni, aşa că nu-ţi irosi puterile în van. Mai bine ar fi să te ridici şi să facem cunoştinţă.

Auzindu-i vorbele, Cheng Zai se gîndi : „Asemenea minuni pot înfăptui doar nemuritorii sau forţele necurate. Dacă ea are de gînd să mă învîrtă pe degete, oricum nu mă pot ascunde nicăieri. Dacă sîntem însă cu adevărat legaţi de ursită precum zice, atunci nu mi se poate întîmpla nimic rău. Da, am să mă ridic să fac cunoştinţă cu ea ! Să vedem ce are să iasă din asta." Judecînd astfel, sări din pat, îşi puse în rînduială hainele şi se lăsă în genunchi în faţa celei ce-i vorbise.

— Nevrednicul de mine sînt un biet prostănac din lumea pămînteană şi nu mi-am închipuit că pe mine mă vor învrednici cu vizita lor nemuritoarele. Eu nu v-am întîmpinat cu respectul cuvenit, şi pentru vina aceasta merit moartea. Dar eu cad la picioarele domniei-voastre şi cerşesc îndurare.

Frumoasa care îi vorbise se plecă iute şi, cu mînuţele ei subţiri, şlefuite parcă din jad, îl ajută pe tînăr să se ridice.

— Nu te teme. Aşază-te lîngă bine, rosti ea. Şi luîndu-l pe Cheng Zai de mînă, se aşeză cu el la masă cu faţa spre miazăzi [1], iar celelalte două femei încîntătoare — pe lături.

— Întîlnirea aceasta nu este întîmplătoare. Lăsaţi la o parte orice temere sau bănuială, grăiră suratele acelei frumuseţi către Cheng Zai cînd toţi îşi ocupară locurile.

Şi ele poruncîră slujitoarelor să aducă vin şi bucate.

Asemenea bucate rare şi alese Cheng Zai nu văzuse niciodată în viaţa lui. Numai ce ridică beţişoarele ca să se apuce de mîncat, că îşi simţi sufletul năpădit de o mare voioşie. Frumoasa îi întinse un potir din matostat, dăltuit în chip de floare de nufăr, şi îl îmbie să bea. Potirul era atît de mare, încît în el putea să încapă nu mai puţin de

[1] În China locul oaspetelui de onoare este strict stabilit : se află în partea de nord a încăperii, în aşa fel ca să privească spre sud.

un *sheng* [1]. Cheng Zai, care nu era deprins cu băutura, dădu potirul la o parte.

— Domnul se teme să nu se îmbete ? rosti frumoasa surîzînd. Dar acesta nu este un vin obişnuit, ca acela din lumea pămînteană. Poate fi băut fără nici o temere — nu ţi se urcă la cap.

Şi ea ridică potirul şi i-l întinse cu respect tînărului. De data aceasta el nu mai refuză. Cînd apropie potirul de buze, simţi o aromă ameţitoare, nespus de plăcută. Vinul era de o străvezime neobişnuită şi nu avea nimic vîscos în el. Iar prin gust întrecea chiar roua dulce sau cea mai pură apă de izvor. Cheng Zai bău totul pînă la ultimul strop.

— Ei, acum mă crezi ? întrebă zîmbind frumoasa.

Cheng Zai mai goli încă cîteva potire. Cele trei nemuritoare băură cot la cot cu el.

El simţea cum, cu fiece înghiţitură, trupul i se face tot mai uşor şi spiritul i se înviorează. Într-adevăr, nu se simţea cîtuşi de puţin ameţit.

În acest timp, slujitoarele cîntau la instrumente muzicale, şi melodiile pure şi liniştitoare parcă te înălţau sus, sus de tot, drept în ceruri.

În cele din urmă, amîndouă femeile care ţineau tovărăşie lui Cheng Zai şi divinei sale musafire se ridicară de la masă.

— S-a lăsat de-acum noapte adîncă. E vremea ca domnul şi doamna să se ducă să se odihnească.

Cu aceste vorbe, dădură la o parte pologul, pregătiră culcuşul şi, luîndu-şi rămas bun, se îndepărtară, urmate de slujitoare. Lucrurile de preţ care numai ce umpluseră încăperea, dispăruseră deodată, deşi, ca şi mai înainte, uşa rămăsese închisă.

[1] Unitate de măsură pentru capacităţi, egală cu aproximativ un litru.

— Au plecat, cu toatele au plecat, rosti frumoasa luîndu-l de mînă pe Cheng Zai. Haide să ne scoatem veşmintele şi să ne întindem pe pat.

„Cum e cu putinţă să te culci cu o asemenea frumusețe într-un pat atît de jalnic şi sărăcăcios ?", îşi zise tînărul, dar, deodată, înlemni de uimire : plapuma grosolană şi salteaua umplută cu paie nu mai erau de văzut. În locul patului dărăpănat şi murdar se afla unul scump, cu aşternut îmbrăcat în brocart şi cu un polog brodat. Era atît de uimit, încît avu simţămîntul că sufletul i se desparte de trup : de fapt se afla sub puterea vrajei, din care nu se putea smulge nicicum. Îşi pierduse cu totul capul şi nu mai ştia ce să facă. Năucit, îşi lepădă hainele şi se băgă în aşternut. Frumoasa îşi scoase cerceii din urechi, agrafele din păr şi, fără să se grăbească, îşi despleti părul şi apoi şi-l prinse într-un coc ce se asemăna cu un ghem de fire de mătase. Pletele le avea lungi şi negre ca pana corbului şi atît de strălucitoare, încît puteai să te vezi în ele ca într-o oglindă. Trupul ei fără de cusur precum jadul avea pielea fină şi catifelată, de parcă ar fi fost dată cu unt proaspăt bătut. Frumoasa se lipi de Cheng Zai, şi toată făptura lui fu toropită de o moleşeală dulce.

Frumoasa e cu-adevărat divină,
La trup mlădie, fără oase pare,
Se strînge toată, de iubit s-anină,
Sfiala pe de-a-ntregul îi dispare.
Norii se-adun şi ploaie se revarsă,
Furtuna dragostei, potopitoare,
Dar teamă-nfrigurată o cuprinde,
C-un geamăt desfătării voluptoase
Potirul florii deschizînd răspunde.

Astfel, Cheng Zai, care lîncezea într-o singurătate tristă şi apăsătoare în locuri străine, simţi deodată gustul minunat al vieţii. Era înlănţuit de o asemenea vrajă, încît simţea că sufletul îi pluteşte în cele mai înalte sfere ale

bolţii cereşti. Desfătarea pe care o încercă era mai presus decît orice nădejdi şi aşteptări. Dar şi frumoasa era plină de gingăşie faţă de iubitul ei.

— Duhurile florilor şi ale lumii, precum şi toţi vîrcolacii răi, ce-şi iau adeseori chip de păsări şi fiare, aduc de obicei vătămare oamenilor, şi de aceea toţi se tem de ele şi îi urăsc, rosti ea. Dar eu nu fac parte dintre aceştia, poţi fi încredinţat de asta. E adevărat, mare fericire întîlnirea noastră nu-ţi va aduce, totuşi cu un oarecare folos te vei alege : trupul ţi se va întări şi chimirul tău se va face doldora de bani. Iar dacă vei da de necaz, te voi ajuta din toate puterile mele slabe. Numai că nimeni nu trebuie să ştie despre întîlnirea noastră, nici măcar cei ce-ţi sînt apropiaţi ca fraţii. Dacă vei ţine seama de dorinţa mea, te voi sluji întotdeauna cu credinţă. Însă dacă te va lua gura pe dinainte şi îţi va scăpa de pe buze un singur cuvinţel, nu numai că nu voi mai putea veni, dar, mai mult, asupra ta se va abate o mare năpastă, de care nici măcar eu nu te voi putea izbăvi. Să nu uiţi niciodată vorbele mele şi să fii întotdeauna cît se poate de prevăzător !

Auzindu-i spusele, lui Cheng Zai îi tresăltă inima de bucurie. Încrucişîndu-şi braţele pe piept, rosti în chip de legămînt :

— Eu, un umil muritor, am fost învrednicit cu bunătatea şi mărinimia unei nemuritoare. Această bunăvoinţă n-o voi putea răsplăti nici măcar dacă îmi tai în bucăţele propriul trup şi îmi zdrobesc oasele. Îmi voi întipări adînc în minte şi nu voi da uitării niciodată porunca ta înţeleaptă. Ea va fi pentru mine lege. Dacă însă voi încălca acest legămînt, fie ca de nouă ori să mă ajungă moartea !

Frumoasa înlănţui cu bucurie gîtul iubitului ei.

— Eu nu sînt o nemuritoare, rosti ea, ci Zeiţa apelor mării. De mult sînt legată de tine prin soartă, şi iată că astăzi am venit să ne unim destinele.

Convorbirea lor se depăna ca un fir nesfîrşit, iar jocul dragostei se întrupa în mii de feluri. Cînd însă cocoşii din curtea vecină vestiră venirea zorilor, frumoasa întinse mîna după veşmintele ei.

— Ei, acuma trebuie să plec, rosti ea. Dar la noapte vin din nou. Şi nu uita, ai grijă de tine !

Şi pe dată în odaie se iviră din nou cele două femei fermecătoare ce fuseseră şi în ajun, însoţite de o sumedenie de slujitoare.

— Vă felicităm, doamnă şi domnule, spuseră ele apropiindu-se de pat.

Iubita lui Cheng Zai se ridică din aşternut. Slujitoarele îi pieptănară părul şi o ajutară să se spele. În pletele ei apărură agrafe, în urechi — cercei, şi pe cap — o pălărie. Apoi slujitoarele îi puseră pe umeri o pelerină. Astfel dichisită şi înveşmîntată, arăta întocmai ca şi în ajun. Luîndu-l de mînă pe tînăr, frumoasa îl preveni încă o dată să nu dezvăluie nimănui taina lor. Dragostea o ţintui locului, şi ea rămase nemişcată, neavînd puterea să se despartă de iubit. În cele din urmă, suratele o luară de braţ şi o duseră spre uşă, dar ea întorcea capul la tot pasul şi îşi răsucea trupul, neîndurîndu-se să plece. Da, într-adevăr, o asemenea iubire nu se întîlneşte printre soţii din lumea pămînteană.

Rămas singur, Cheng Zai se dădu jos din pat şi se îmbrăcă. Mult timp rămase el ca înlemnit, uitîndu-se cu o căutătură prostească în gol. Apoi, revenindu-şi, aruncă o privire de jur-împrejur — în încăpere nu era nimeni. Uşile şi ferestrele erau bine închise ca şi în ajun, iar în odaie — aceeaşi sărăcie :

Coş împletit cu fundul găurit
Pe o podea de lut e azvîrlit,
Sub plapuma-nvechită, zdrenţuită,
Murdară rogojină peticită,

Lîngă un colţ de zid dărăpănat,
Cenuşă şi cărbune aruncat.
Străvechea vatră aproape-i năruită,
Pe ea o sticlă e rostogolită
Şi un morman de hîrburi vîrfuit,
Odaia-i ca un templu părăsit,
Unde tămîi de mult nu se mai ard,
Doar praf şi murdărie ca-ntr-un grajd.

„Poate că totul mi s-a năzărit, poate că pe toate le-am trăit în vis", îşi spuse Cheng Zai. Însă pe dată îşi aduse aminte de discuţia de la masă, cu desfătările de dragoste şi jurămîntul pe care i-l făcuse iubitei sale. Nu, toate acestea erau prea adevărate pentru a putea fi luate drept vis. Cheng Zai încerca un simţămîn de bucurie, dar totodată şi de nelinişte.

În acest timp se luminase de-a binelea. „Mă duc la frate-meu, poate că el a auzit ceva în timpul nopţii", hotărî Chneg Zai, şi trecu în odăiţa alăturată.

— Frate ! îl strigă el pe Cheng Cai.

Acesta numai ce se dăduse jos din pat.

— Ce-i cu tine ? îl întrebă el pe Cheng Zai, uimit din cale-afară. Ai o faţă atît de înfloritoare cum n-ai mai avut niciodată.

Cheng Zai se zăpăci. „Pesemne că arăt foarte ciudat, şi asta stîrneşte îndoieli", gîndi el, şi răspunse cu prefăcătorie :

— De unde la mine veselie ? Tu şti doar că soarta noastră vitregă ne-a aruncat în aceste ţinuturi îndepărtate şi cine ştie cînd ne vom putea smulge de aici şi întoarce în satul natal. Azi-noapte, de la blestematul ăsta de frig, mi-a fost atît de greu pe inimă, încît tot timpul m-am răsucit de pe o parte pe alta şi n-am putut închide un ochi. Tu desigur ai auzit totul, m-ai auzit cum tot oftam din greu. Nu, nu e nici o rază de lumină în viaţa noastră amărîtă.

— Şi eu m-am chinuit din pricina frigului, spuse Cheng Cai. Pe deasupra, mi-am adus aminte de satul natal şi toată noaptea n-am putut să dau geană-n geană. Dar la tine era linişte deplină. M-am şi mirat cît de adînc dormi. Şi tu mai spui că te-ai zvîrcolit în aşternut şi că ai tot oftat din greu !

Cheng Zai înţelese că fratele său nu ştie nimic despre cele petrecute în timpul nopţii şi i se luă o piatră de pe inimă. După ce Cheng Cai se spălă şi se pieptănă, fraţii se îndreptară împreună spre prăvălie. Numai ce intrară pe uşă, că ceilalţi vînzători exclamară cu uimire :

— O, frate Cheng, ce faţă radioasă ai !

— Ei, ce ţi-am spus eu ? izbucni în rîs Cheng Cai.

Cheng Zai tăcu, prefăcîndu-se că nu pricepe unde bate fratele său. Dar el simţea într-adevăr un val de voiciune neobişnuită revărsîndu-i-se în întreg trupul şi o înseninare şi o voioşie a sufletului pe care nu le încercase pînă atunci. O bucurie tainică îi potopi inima şi doar de un singur lucru se temea : că frumoasa nu va mai veni. În acea zi alergă mereu la ceasul solar şi tare se mai necăjea că umbra se mişcă prea încet. Nici nu se lăsase amurgul, cînd el se duse acasă, plîngîndu-se de dureri de burtă. Închizînd uşa, se aşeză şi se puse pe aşteptat, copleşit de tulburare şi nelinişte.

De cum se auziră pe stradă lovituri de gong care vesteau ora, încăperea sa fu scăldată într-o lumină strălucitoare, ca şi în ajun. Şi atunci apăru şi alaiul : în faţă păşeau două fete cu vase de ars mirodenii în mîini, iar după ele, iubita lui, însoţită doar de cîteva slujnice. Dar, de această dată, cortegiul era mult mai puţin numeros : pînă şi cele două frumoase care şezură cu Cheng Zai la masă nu erau de văzut. Privindu-l pe iubitul ei şezînd într-o aşteptare tăcută, Zeiţa apelor mării surîse :

— O, dar văd că domnul este într-adevăr subjugat de un simţămînt de iubire ! Fie ca acest simţămînt să nu apună niciodată !

Şi, cu aceste vorbe, porunci slujnicelor să pună masa şi să servească vinul.

În timpul mesei, Cheng Zai şi iubita lui stătură de vorbă, glumiră şi rîseră cu voioşie, simţind cum prietenia şi afecţiunea ce-i lega se fac tot mai trainice.

Dar iată că cina se termină, şi slujnicele se îndepărtară. Tînărul se uită la aşternut. Nu văzuse pe nimeni care să fi făcut patul, şi totuşi el era strîns cu grijă şi acoperit cu o cuvertură din brocart.“ Ce o fi sub pat ? se nelinişti el dintr-o dată. Pesemne că numai praf şi murdărie. Ia să mă uit !“. Însă, aruncînd o privire, rămase din nou uimit : toată podeaua era acoperită cu covoraşe, şi acestea tot din brocart.

În acea noapte, îndrăgostiţii se iubiră cu şi mai multă gingăşie şi patimă. Dar cînd cocoşii trîmbiţară, frumoasa îşi puse veşmintele şi plecă. De atunci începu să vină în fiecare seară după ce oamenii se duceau la culcare şi dispărea la primul cîntat al cocoşilor. De fiecare dată cînd se ivea, încăperea lui Cheng Zai se umplea de larmă de voci şi de sunetele muzicii, însă fratele, ce se afla dincolo de îngrăditura subţire de scînduri, nu auzea niciodată nimic. Cheng Zai nu putea în nici un chip să se dumirească prin ce vrăjitorie tot ce se petrecea la el rămînea între cei patru pereţi ai odăiţei sale şi nimic nu răzbătea în afară. Dragostea sa pentru Zeiţa apelor mării se adîncea pe zi ce trecea. Dacă în inima lui încolţea vreo dorinţă, ea se împlinea numaidecît, ca prin minune. Odată îşi aduse aminte de *lizhi* [1], ce creşteau în Fujian, şi peste o clipă în faţa sa apărură nu mai puţin de o sută din aceste poame minunate şi parfumate, cu cozile acoperite de frunzuliţe, de parcă ar fi fost proaspăt culese din pom. El îşi spuse că numai căpşunii ce creşteau în ţinutul său de baştină se pot asemui cu aceste fructe, şi, deodată, nu se ştie

[1] Unul dintre cele mai alese soiuri de fructe zemoase ce cresc în sudul Chinei.

de unde, de sus, se lăsă în jos o creangă presărată toată cu o sumedenie de căpşuni, deosebit de dulci şi aromate.

Cum era asta cu putinţă ? Doar era în toiul iernii şi, pe deasupra, aceste poame nu creşteau la miazănoapte.

Odată veni vorba de papagali.

— Am auzit că se află papagali cu desăvîrşire albi, dar, din păcate, nu mi-a fost dat niciodată să-i văd, zise Cheng Zai.

Nici nu apucă să-şi termine vorba, că în odaie zburătăciră cîteva păsări — unele albe, altele pestriţe. Unele prinseră a psalmodia sutre budiste, altele a rosti stihuri şi ode în cel mai curat grai mandarin [1].

Odată tînărul văzu la piaţă un negustor care avea de vînzare două nestemate : cerea pe ele o sută de *liang* în aur. Prin culoare aduceau cu nişte piersici purpurii, şi fiecare din ele era de mărimea degetului cel mare de la mînă. Noaptea îi povesti despre asta iubitei sale, arătîndu-se încîntat de aceste rarităţi şi nemaiîncetînd să le laude.

Frumoasa îl mîngîie pe mînă şi rosti surîzînd :

— Privirea ta e mărginită precum a cărăbuşului de vară care nu a văzut niciodată gheaţă. Priveşte, acum să-ţi arăt adevărate comori !

Şi pe dată întreaga încăpere se umplu cu giuvaieruri : ramuri de corali, lungi de mai bine de un *zhang*, mărgăritare cît oul de găină, pietre preţioase de cele mai felurite culori ce atingeau mărimea unui coş. Străluceau atît de puternic, încît îţi luau ochii. Cheng Zai se uita de jur-împrejur cu cea mai mare încîntare şi în nici un chip nu se putea sătura privind la comoară. Dar deodată totul dispăru.

„Noaptea nu am vreo dorinţă care să nu mi se împlinească şi mă pot bucura de orice. De cum vine ziua însă,

[1] Este vorba de dialectul predominant în părţile de nord ale Chinei, mai bine zis de dialectul din Beijing, care stă la baza limbii literare chineze.

devin din nou vînzător de rînd. Nu, ea nu-mi poate înţelege gîndurile tainice şi mihnirea care îmi cotropeşte sufletul", îşi spuse Cheng Zai şi, oftînd adînc, îi povesti iubitei cum el şi fratele său au pierdut cîteva mii de *liang* şi au ajuns la ruină, şi din această pricină, vrînd-nevrînd, s-au aciuit în aceste locuri.

— O asemenea seară plină de bucurie tu o umbreşti cu treburi atît de neînsemnate ! glăsui ea zîmbind şi mîngîindu-l cu duioşie. Oare n-ai să uiţi niciodată de ele ? Cu toate acestea, eu nu te învinuiesc : doar negutoria este îndeletnicirea ta în care te descurci de minune. Dar să lăsăm toate astea. Hai să-ţi mai arăt ceva !

Şi, deodată, pe podea se iviră grămezi de aur şi argint ce se înălţau pînă la căpriori. Era într-adevăr o bogăţie pe care nu o puteai măsura nicicum.

— Îţi doreşti toate acestea ? întrebă Zeiţa.

Cheng Zai era negustor. Putea el oare rămîne nepăsător văzînd asemenea comori nemăsurate ? În piept i se aprinse o flacără mistuitoare, gura i se făcu iască de lăcomie, mîinile şi picioarele începură să-i tremure. Cît ar fi vrut să înhaţe totul ! Atunci frumoasa pescui cu beţişoarele o bucăţică de carne din ceaşca ei şi i-o aruncă în obraz.

— Se va lipi oare acest ghemotoc de carne de obrazul tău ? întrebă ea.

— Cum poate să se lipească de vreme ce nu e al meu ?

— Dar toate aceste comori nu sînt nici ele ale tale. Se cuvine oare să pui stăpînire pe ele ? Nu, nu se poate să ţi le însuşeşti înainte de soroc. A lua ceva ce nu-ţi aparţine înseamnă a-ţi atrage năpasta. Oamenii care înhaţă ce nu e a lor pierd mai mult decît au dobîndit, ajung să-şi piardă şi viaţa. Aşa a fost nu o dată. Cum o să mă rabde inima să te abat pe o cale greşită ?! Dacă vrei să dobîndeşti aur sau argint, fă negoţ. Iar eu am să te povăţuiesc, am să-ţi spun ce ai de făcut şi am să te ajut în taină.

— Ar fi foarte bine așa, spuse cu bucurie Cheng Zai.

Și iată că, în vara celui de-al paisprezecela an [1] al domniei sub deviza Zhengde, sosi la Liaodong un negustor de ierburi tămăduitoare. El își vîndu toată marfa, în afară de revent și chiparos galben. Și din unul, și din celălalt, rămaseră mai bine de o mie de *jini* [2]. Nu era o marfă de soi, care să facă cine știe cît. Văzînd că nu găsește cumpărători, negustorul era gata să dea totul pe un preț de nimic.

— Cumpără ! îl povățui zeița pe Cheng Zai. Și una, și alta, îți vor aduce un mare cîștig.

Ascultîndu-i sfatul, tînărul se duse la tîrgoveț să se înțeleagă asupra prețului. Arzînd de nerăbdare să se descotorosească de marfă, negustorul se mulțumi cu foarte puțin.

Tînărul avea mare încredere în iubita sa și își zise că nu trebuie pierdut prilejul. De cînd slujea ca băiat de prăvălie, apucase să adune mai bine de zece *liang*. El îi dădu negustorului toți acești bani și aduse marfa acasă.

— Ce, te-ai țicnit ?! tăbărî cu gura pe el fratele, văzînd grămada de ierburi tămăduitoare și aflînd că Cheng Zai dăduse pentru ea tot ce agonisise. Banii de care avem atîta nevoie i-ai aruncat în vînt, i-ai cheltuit pentru niște lucruri cu care ne putem spăla pe cap. E adevărat, ai luat-o ca pe un mare chilipir, dar spune-mi : cum ai s-o poți vinde și cînd ai să-ți scoți banii ? Cîtă nesăbuință ai dovedit !

Cine și-ar fi putut închipui însă că peste cîteva zile la Liaodong avea să înceapă o molimă ? Spițeriile vîndură în foarte scurt timp toate rezervele de revent și chiparos galben, așa încît prețul acestor leacuri crescu dintr-o dată foarte mult. Așa se făcu că Cheng Zai izbuti să-și desfacă marfa, mai alegîndu-se și cu un cîștig nemaipomenit — mai bine de cinci sute de *liang*. Cheng Cai, necunoscînd pricina acestei neașteptate înavuțiri, își zise că pur și simplu fratelui său i-a surîs întîmplător norocul și, de aceea, deși îi împărtășea bucuria, socoti de cuviință că trebuie să-l povățuiască să fie mai prevăzător pe viitor.

[1] Anul 1519.

[2] Unitate de măsură pentru greutăți, egală cu 0,500 kg.

— Norocul nu vine de multe ori, îi spuse el. De vreme ce te-ai ales cu această sumă frumușică, trebuie să bagi banii într-o afacere de nădejde. Și ia aminte : altădată nu te mai pripi !

Însă Cheng Zai avea planurile sale, pe care, bineînțeles, nu le destăinui fratelui său.

Mai trecură cîteva zile. La Liaodong sosi un negustor de mătăsuri. Pe drum îl apucase ploaia, și toată marfa i se udase. Mătasea jilavă se acoperi de pete, și toate bucățile, pînă la ultima, se deteriorară. Negustorul, cătrănit din cale-afară, se jeluia și se tînguia pe toate drumurile. Numai de s-ar fi găsit un cumpărător ! Negustorul s-ar fi învoit pentru orice preț.

— Ce mai aștepți ? Ia ! îi spuse lui Cheng Zai iubita, și el cumpără cinci sute de bucăți de mătase cu cei cinci sute de *liang* pe care îi cîștigase nu de mult. Negustorul plecă în culmea bucuriei, iar Cheng Cai, văzînd ce tîrguise fratele său, se făcu foc și pară.

— Doar ți-am spus că ești lipsit de noroc ! Nu de mult ți-au picat ca din senin niște bani, și iată-te acum ruinat. Nu știi că mătasea are preț numai prin culorile ei ? Dacă coloritul e frumos, pe o bucată poți să iei unul sau doi *liang*, poate chiar și mai mult. Dar cui îi trebuie o asemenea mătase jilavă și plină de pete ? Ce mai ? Cinci sute de *liang* s-au dus pe copcă. Nu, dacă ai să te ții de astfel tîrguieli păguboase, n-o să ne putem smulge de aici, n-o să ne putem întoarce niciodată acasă.

Cheng Cai se prăpădea de durere, nu alta. Printre tîrgoveții din Liaodong, unora le era milă de Cheng Zai, pe cînd alții făceau haz pe seama lui.

Cum și-ar fi putut închipui însă că soarta avea să-i surîdă din nou lui Cheng Zai și că totul se va brodi cum nu se poate mai bine ?!

Nu trecu nici o lună, că prințul Chenhao din Jiangxi stîrni o răzmeriță. Ucigîndu-i pe guvernatorul provinciei, Sun, și pe ajutorul comandantului garnizoanei, Xu Kui, el se pregătea să pornească mai jos, pe cursul fluviului Yangzi, să ia cu asalt orașele Anqing și Nanjing, iar apoi să pună mîna pe tronul împărătesc. Toată partea de miazăzi-răsărit a împărăției, cuprinsă de zaveră, era în mare fierbere. De la curte veni ordin ca trupele din Liaodong să fie strămutate fără zăbavă la miazăzi, pentru a-i înfrunta pe răzvrătiți. În cel mai scurt timp trebuiau să fie puse în rînduială uniformele și flamurile de luptă. Dar de unde să găsești în ținuturi îndepărtate atîta mătase ? În aceste împrejurări, mătasea ajunse la mare preț. Nimeni nu mai ținea seama dacă e de soi sau nu, numai de s-ar fi găsit. Astfel, Cheng Zai izbuti să-și desfacă marfa, alegîndu-se cu un cîștig curat de o mie de *liang*, fără a mai pune la socoteală cei cinci sute de *liang* pe care îi dăduse negustorului.

Mai trecu un an, și la Liaodong sosi un negutător din Suzhou cu treizeci de mii de bucăți de pînză. El izbuti să vîndă aproape totul — îi mai rămăseseră vreo șase mii de bucăți, cînd, de acasă, primi un răvaș în care i se vestea moartea mamei. Trebuia să plece neîntîrziat la înmormîntare. Zeița apelor mării îl sfătui pe Cheng Zi să cumpere totul.

Tînărul, ce se pricopsise de două ori urmînd sfatul iubitei, avea o mare încredere în puterea ei făcătoare de minuni, așa că alergă iute la negustor ca să se înțeleagă asupra prețului. Pentru marfa pe care apucase s-o desfacă, negustorul se alesese cu un cîștig frumușel și, dorind să vîndă ceea ce mai rămăsese cu ridicata pentru a putea pleca de îndată acasă, se învoi să dea pînzeturile la prețul de cost. Cheng Zai le cumpără pe o mie de *liang*.

În anul următor, în luna a treia, împăratul Wuzong se săvîrși din viață, și toți locuitorii împărăției au trebuit să-și pună haine de doliu. Liaodong se afla departe, dincolo de Marele Zid, și cu țesutul nu se îndeletnicea acolo nimeni. Iar ca toată lumea să-și poată pune haine albe [1], era nevoie de foarte multe pînzeturi. Așa se făcu că o bucată de pînză grosolană se ridică la șapte sau chiar opt *qiani* [2] de argint. Și iată că totul se brodi din nou cît se poate de bine pentru Cheng Zai. De data asta se alese cu un beneficiu de vreo trei mii de *liang*. Cîștigurile erau atît de multe, încît pînă și el le pierdu socoteala. În răstimp de patru-cinci ani adunase vro șaptezeci de mii de *liang*, adică de cîteva zeci de ori mai mult decît pierduse în anii trecuți.

Da, într-adevăr :

Cu orice vechituri el făcea tîrg
Și era totdeauna în cîștig,
Căci tainic l-ajuta vrerea zeiască,
Dar iată veni vremea să se-oprească.

Între timp, veștile despre răzmerița prințului Ningwang din provincia Jiangxi au semănat neliniște în inimile oamenilor. La Liaodong umblau tot felul de zvonuri : că, cică, prințul s-ar fi urcat pe scaunul domnesc la Nanjing, sau că oștile sale ar fi trecut fluviul Huaihe, sau că ar fi lăsat în urmă Lingqing-ul și au ajuns la Dezhou. În fapt nimeni nu mai știa ce să cadă, cum să deslușească adevărul în acest păienjeniș.

Locurile în care, potrivit unora dintre aceste zvonuri, ajunseseră răsculații se aflau nu departe de satul natal al lui Cheng Zai, și, firește, aceste vești semănară în inima sa o mare îngrijorare.

[1] Culoarea doliului la chinezi este albul.
[2] Subdiviziune monetară care constituie a zecea parte dintr-un *liang*.

Odată o întrebă pe iubită cum stau de fapt lucrurile în legătură cu răzmerița.

— Fiul Cerului se află acum la granița dintre provinciile Hubei și Hunan, și pe el nimic nu-l sperie. Ningwang trece totul prin foc și sabie, nu-și dă seama că își caută singur moartea. În curînd are să fie prins. Nu te îngrijora ! îl liniști ea.

Aceste vorbe Zeița apelor mării le rostise în ultimele zece zile ale lunii a șaptea, și, într-adevăr, de cum se termină luna următoare, ajunse vestea că Wang Yangming, guvernatorul provinciei Jiangxi, a pus mîna pe prințul rebel și l-a trimis sub strajă în capitală. Auzind-o pe Zeiță spunînd că împăratul se află la granița dintre provinciile Hubei și Henan, Cheng Zai se alarmă. Se temea ca nu cumva în Jiangnan [1] să înceapă din nou războiul și îi împărtăși iubitei frămîntările sale.

— Nu te teme ! Fericirea împărăției e veșnică. Nu vor trece decît un an sau doi, și în întreaga împărăție se va înstăpîni marea tihnă, proroci ea.

Și, într-adevăr, curînd după ce Fiul Cerului declară începutul noii devize Jiajing, răsculații fură nimiciți, și în ținuturile dintre cele patru mări [2] se înstăpîni pacea. Totul se petrecuse precum prezisese Zeița.

Mai trecură doi ani. Legătura dintre Cheng Zai și Zeița apelor mării dura de șapte ani. Dar dragostea lor nu apunea. Dimpotrivă, se iubeau cu tot atîta gingășie și patimă ca și în prima zi a întîlnirii lor.

Tînărul se îmbogățise și, firește, acum, ca om cu dare de mînă, se putea înapoia acasă, căci toți l-ar fi ținut în mare cinste. Chinuit de dorul de ai săi, îi spuse odată iubitei :

— Sînt douăzeci de ani de cînd am părăsit satul natal și nu m-am putut întoarce pentru că eram la sapă de lemn. Acum însă, datorită ție, care m-ai blagoslovit cu

[1] Teritoriile de la miazăzi a fluviului Yangzi.
[2] În întreaga Chină.

un mare noroc, m-am înavuțit mai presus de orice așteptări. Așa încît aș dori să plec cu fratele meu în ținutul de baștină ca să ne vedem soțiile și copiii. Nu va trece nici un an, că mă voi întoarce pentru ca, pînă la sfîrșitul zilelor mele, să trăiesc alături de tine în desfătări și bucurie.

— Iată și apusul fericirii noastre ! oftă din greu frumoasa. După toate cele ce mi-ai spus, nu mai pot rămîne alături de tine. Dar aș dori să-ți porți de grijă, să te gîndești că te mai așteaptă multe zile fericite în viitor.

Și cuprinsă de o adîncă tristețe, izbucni în plîns.

— De ce vorbești astfel ? se înspăimîntă Cheng Zai. Ți-am spus doar că plec pentru scurt timp. Curînd mă voi întoarce și vom fi din nou împreună. Cum o să cutez să-mi încalc jurămîntul și să uit de marea ta bunătate ?

— Asta e soarta și noi nu sîntem stăpîni pe ea, spuse Zeița înghițindu-și lacrimile. Din pricina vorbelor tale trebuie să ne luăm adio pentru totdeauna.

Numai ce rosti aceste cuvinte, că în odaie se iviră cele două frumuseți ce luaseră parte la prima întîlnire a Zeiței cu Cheng Zai, urmate de o mulțime de slujnice. Începu să cînte muzica. Pe mesele împodobite ca de sărbătoare apărură bucate și vinuri alese. Zeița apelor mării însăși îi turnă vin iubitului ei și îi oferi potirul. Ea vorbi despre ziua cînd și-au unit destinele și despre dragostea lor care a durat atîția ani. Glasul i se curma de atîta jale. Cheng Zai izbucni într-un plînset amarnic, blestemîndu-se pentru nesăbuința lui, pentru vorbele pe care le lăsase să-i scape. Ar fi vrut să cadă la pămînt, să-și spargă capul de dușumea și să nu se mai ridice de acolo. Amîndoi se simțeau atît de legați între ei, încît nu se îndurau să se despartă. Dar tocmai atunci se apropiară slujitoarele.

— Marele Soroc a venit, doamnă, spuseră ele. Careta vă așteaptă. Vă rugăm s-o porniți cît mai repede la drum. Și nu vă mai zbuciumați atîta !

Frumoasa îl luă de mînă pe tînăr şi, cu ochii înecaţi în lacrimi, îi vorbi astfel :

— Curînd vei trece prin trei mari încercări. Fii prevăzător, iar eu te voi izbăvi de năpaste. Şi după ce totul se va sfîrşi cu bine, vei trăi fericit pînă la nouăzeci şi nouă de ani. Eu te voi aştepta pe insula Penglai [1], ca să reînnodăm firul iubirii noastre. Ai grijă să-ţi păstrezi inima curată, să săvîrşeşti fapte bune, ca, în felul acesta, să-mi îndreptăţeşti aşteptările. Cu toate că voi fi departe de tine, fiecare pas al tău îmi va fi cunoscut. Dacă vei pune la cale sau vei săvîrşi fapte rele, încît să încalci legile Cerului, eu nu te voi mai putea ajuta. Viitoarea noastră întîlnire e încă departe, dar năzuieşte spre ea, năzuieşte !

Ea repetă din nou şi din nou tot ce-i spusese mai înainte, iar el, adînc zdruncinat, nu era în stare să rostească nici un cuvinţel, şi doar din ochi i se revărsau şiroaie de lacrimi.

Pe drept cuvînt :

Dintre dureri ce sufletul le-ncearcă
Nici una mai cumplită nu e parcă,
Decît să te desparţi de omul drag,
În viaţă de-i sau la al morţii prag.
Pămînt şi cer imens tot au hotare,
Dar astfel de tristeţe margini n-are.

Răsună trîmbiţatul cocoşilor din împrejurimi. Slujitoarele începură din nou s-o zorească pe Zeiţă. Ea se răsuci înapoi o dată, de două ori, după care dispăru din vedere.

Într-adevăr :

Prin frunze-şi trece tristul şuier vîntul,
Mai pîlpîie-o lumină-nsingurată,

---

[1] În mitologia chineză, această insulă este considerată sălaş al nemuritorilor.

Stele se sting şi zorile se-arată,
Se pleacă-nspre Rîul de argint [1]
O clipă, apoi raze vii aprind,
Da'n clipă parcă veacuri se cuprind.

O suferinţă ce te curmă străpunse inima lui Cheng Zai, şi el izbucni în sfîşietoare hohote de plîns. Înainte, în odaia sa se puteau nărui şi pereţii, fratele său oricum nu auzea nimic. Acum, însă, Cheng Cai auzi de îndată plînsetul şi sări iute din aşternut. La întrebările sale, Cheng Zai răspunse la început în doi peri şi, în cele din urmă, spuse că, pasămite, jeleşte pentru că i s-a făcut tare dor de casă. Glasul îi era hotărît, dar din el răzbătea cea mai adîncă suferinţă.

— În trecut nu ne-am putut întoarce în ţinutul de baştină. Acum însă, după cîţiva ani de negoţ înfloritor, o putem face. De ce, dară, hohoteşti cu atîta amărăciune ? întrebă Cheng Cai. Nu te-am văzut niciodată într-o asemenea stare de deznădejde. Cred că dincolo de dorul tău de satul natal se ascunde o altă pricină de mîhnire. Hai, povesteşte-mi totul. Încetează să mă mai minţi !

Văzînd că fratele său nu poate fi înşelat, Cheng Zai îşi dădu seama că nu mai e cu putinţă să păstreze taina şi îi povesti de-a fir-a-păr cum, cu mulţi ani în urmă, s-a întîlnit cu minunata Zeiţă, cum de atunci a împărţit cu ea noapte de noapte culcuşul, cum i-a mers strună negoţul şi cum s-a îmbogăţit cu ajutorul iubitei. Cheng Cai nu înceta să se minuneze şi, aţintindu-şi ochii spre cer, prinse să se roage cu evlavie. Chiar a doua zi el le povesti totul celorlalţi băieţi de prăvălie.

Curînd vestea despre uimitoarea întîlnire a lui Cheng Zai cu Zeiţa apelor mării făcu ocolul oraşului Liaodong şi al împrejurimilor. În ce-l priveşte pe Cheng Zai, el îşi petrecea zilele în tristeţe şi jale, ca şi cum ar fi pierdut o rudă apropiată sau un prieten drag. Sfătuindu-se între

---

[1] Calea Lactee.

ei, frații începură să se pregătească pentru călătoria spre miazăzi.

În acel timp, la Datong trăia un unchi al lor, ce slujea în garnizoana locală. Cheng Zai nu se văzuse de mult cu el, așa că se gîndi : „Acum plec acasă și cine știe cînd am să mai nimeresc în ținuturile din miazănoapte. Trebuie să mă folosesc de prilej și, în drum, să fac un popas ca să-mi văd unchiul".

Luînd această hotărîre, el îi dădu lucrurile și banii fratelui său care urma să călătorească cu luntrea pe Luhe și să-l aștepte într-un loc anume, iar el își cumpără un cal și părăsi orașul. Lăsînd în urmă postul de pază Juyongguan, ajunse la Datong.

Nici pe unchiul său, nici pe celelalte neamuri nu le mai văzuse de mulți ani. Bucuroși de reîntîlnire, îl reținură cîteva zile la ei. Într-una din seri, cînd Cheng Zai se culcase, i se ivi în vis Zeița apelor mării.

— Se apropie nenorocirea ! strigă ea. Pleacă ! Pleacă numaidecît !

Amintindu-și de vorbele pe care le rostise iubita la despărțire, Cheng Zai se grăbi să-și ia rămas bun de la rude, dar unchiul ținu neapărat să orînduiască un ospăț de adio, așa încît Cheng Zai izbuti să părăsească Datong-ul abia seara.

Cînd ajunse dincolo de porțile orașului, era deja întuneric. Cheng Zai hotărî să înnopteze la un han, urmînd ca dimineața devreme s-o pornească mai departe. El dormi liniștit pînă la a treia strajă, cînd, deodată, Zeița apelor mării îi apăru din nou în vis și prinse a-l zori :

— Repede la drum ! Repede ! Se apropie o primejdie de moarte ! Cea mai mică întîrziere te poate costa viața !

Cheng Zai se trezi pe dată înspăimîntat. Fără a ține seama de întunericul nopții, încălecă pe cal și o porni în galop. Îndepărtîndu-se de oraș cu vreo patru-cinci *li*, auzi împușcături răsunînd în rafale. Se uită îndărăt : dincolo de zidurile orașului se ridicau pînă în înaltul cerului

trîmbe de foc și toată preajma era învăluită într-o lumină ca în fapt de zi.

Ce se întîmplase ? În garnizoana din Datong izbucnise răzmerița. Vă puteți întreba din ce pricină se stîrnise zavera. Generalul Jia Jin nu le dăduse ostașilor rațiile ce li se cuveneau, și ei se răsculară și îl uciseră. Guvernatorul provinciei, Zhang Wenjin, dădu poruncă ostașilor să se predea, și răzmerița se potoli. Guvernatorul porunci atunci să se întreprindă în taină cercetări pentru a le afla pe căpetenii. El hotărî să-i aresteze pe instagatori și să-i execute, și în acest scop își trimise oamenii săi. Dar răsculații aflară despre planurile lui, se răzvrătiră din nou, îl uciseră pe guvernator, luară în stăpînire Datong-ul și se ridicară împotriva împăratului însuși. În oraș și în împrejurimi se căutau recruți pentru a spori oastea imperială. O mulțime de făclieri ieși din oraș și răscoli pe rînd toate hanurile, înhățîndu-i pe negustorii ce poposiseră acolo. Nimeni nu izbuti să scape. Dacă Cheng Zai ar mai fi zăbovit cît de cît, fără îndoială că s-ar fi pus mîna și pe el, dar Zeița apelor mării l-a salvat pe iubitul ei de la prima năpastă ce se abătuse asupra lui.

Scăpînd de primejdie, Cheg Zai se întoarse la postul de pază Juyongguan și înnoptă la un han din apropiere. Noaptea îi apăru din nou în vis preafrumoasa Zeiță :

— Bagă de seamă, dimineața trebuie să treci bariera cît se poate mai devreme. Dacă întîrzii cît de cît, ajungi în temniță, îl preveni ea.

Ceilalți călători care trăseseră la han dormeau zdravăn, cînd Cheng Zai, înfricoșat, porni în galop spre porțile barierei și trecu de ele. Străbătuse deja cîțiva *li*, cînd de la cartierul general al armatei din Xuanfu sosi la postul de pază un ordin : să fie reținuți toți cei ce sosiră din Datong, să fie aruncați în temniță și sloboziți abia după ce vor fi fost cercetați cu cea mai mare străşnicie. La curte domnea temerea ca, în urma răzmeriței din Datong, să nu se strecoare cumva în capitală iscoade ale vrăjmașilor.

De arestare și cercetări scăpau doar dregătorii care aveau asupra lor hîrtiile doveditoare de la stăpînire. Toți cei ce poposiseră în acea noapte la han au nimerit la închisoare. Ei au fost sloboziți abia după șase luni, dar, în acest răstimp, unii se îmbolnăviră greu și se stinseră din viață. Și lui Cheng Zai i-a fost dat să petreacă în captivitate nu mai puțin de jumătate de an, dacă nu ar fi avut norocul să dispară înainte ca ordinul cu pricina să fi ajuns la bariera Juyongguan. În felul acesta, frumoasa Zeiță îl izbăvise pentru a doua oară de năpastă.

Curînd, Cheng Zai îl ajunse din urmă pe fratele său. Acesta plutea într-o luntre pe rîul Luhe. El îi povesti lui Cheng Cai despre primejdiile care îl pășcuseră și cum a scăpat de ele datorită povețelor Zeiței, care i se arătase în vis noaptea. Frații îi erau nespus recunoscători bunei Zeițe. Fără peripeții deosebite, ajunseră la lacul Gaoyouhu, din districtul Huai'an.

Dar deodată :

Cu nori întunecați cerul se-ncarcă,
Vîntul turbat se zbuciumă zănatic,
Grele talazuri asmuțite-ncearcă,
N-adînc trezit dragonul singuratic,
Puhoi de ape îndîrjit revarsă.
Răsună în văzduh răget sălbatic
Și-s călători în luntrea legănată
Boabe de-orez în sită vînturată,
Catarge, cîrmă, prăbușite-s, rupte,
Cine mai știe unde astă luntre
Va fi purtată. Poate lor li-i dat
S-ajungă în al apelor regat.

Cheng Zai își vedea deja moartea cu ochii, cînd, deodată, se răspîndi în întreaga luntre o mireasmă neobișnuită. Vîntul se domoli pe loc, norii negri se împrăștiară și, pe cer, deasupra luntrii, apăru un nor trandafiriu. Din nor privea Zeița apelor mării. Cheng Zai o văzu limpede de la cingătoare pînă în creștetul capului și putea desluși chiar fiecare firicel de păr de pe capul ei, însă, de la mijloc în jos, trupul îi era învăluit într-un fumuleț strălucitor. Tînărul își dădu seama că iubita sa s-a ivit pentru a-l salva și a treia oară, dar că nu o va mai vedea niciodată. Din ochi îi țîșniră lacrimi. Cuprins de o adîncă jale, își înălță ochii spre acel nor trandafiriu și îi făcu cîteva plecăciuni adînci. Zeița ridică mîna, răspunzîndu-i la salut. Pe chip îi erau zugrăvite iubirea și gingășia. Multă vreme îl privi ea pe Cheng Zai și, în cele din urmă, se topi în tării. Toți ceilalți călători nu văzuseră nimic și erau foarte mirați de purtarea ciudată a lui Cheng, care, vărsînd șiroaie de lacrimi, se uita în văzduh și făcea plecăciuni peste plecăciuni. Însă el le povesti tot ceea ce se întîmplase, și atunci înălțară cu toții capetele spre cer. Astfel, Zeița apelor mării l-a salvat pe iubitul ei pentru a treia oară. De atunci ea nu s-a mai arătat niciodată.

Cînd Cheng Zai a făcut cunoștință la Nanjing cu Cai Linwu, el avea deja șaizeci de ani, dar nu-i dădeai mai mult de patruzeci. Aceasta era o dovadă de netăgăduit că se întîlnise cu o făptură uimitoare, care făcuse din el un om neobișnuit. Dacă s-ar fi dus pe insula Penglai, acolo unde îi dăduse întîlnire Zeița, fără îndoială că ar fi atins nemurirea.

Iată cît de surprinzătoare s-a dovedit a fi soarta unui negustor de rînd. Pare de necrezut, și totuși, tot ce e povestit aici constituie adevărul gol-goluț. După cît se pare, duhurile, nemuritorii și vîrcolacii există cu adevărat. Și fie ca stihurile de mai jos să slujească drept încă o dovadă că istorisirea noastră nu este o născocire.

Peste Zidul cel Mare în depărtat ținut,
Pe-acolo pribegea negustor de rînd,
Dar fu ca pe-o Zeiță s-o-ntîlnească,
Lumină-n noapte lui să-i dăruiască,
Iubire de nespus, nepămîntească.

E greu să desluşeşti al sorţii dat :
Pe cel iubit nainte-a-l fi aflat,
De te desparţi sau de-l mai vezi vreodată,
Citind povestea noastră întristată,
Jalea adîncă te-a cuprins deodată.

PĂŢANIA LĂUDĂROSULUI

Pentru a-l putea învinge pe cel slab
Nu-i zor nevoie să fi-nalt de stat,
Desigur, scolopendra e-o biată tîrîtoare,
Faţă de arătosul şarpe-cingătoare,
Da-l devorează ea ca pe o nimică
Că-i el cel slab, şi ea cea făr' de frică.

Nu se află pe lume o făptură atît de puternică pentru ca să nu se găsească o alta care s-o poată întrece ca forţă şi, de aceea, e mai bine să nu te lauzi nici cu statura ta, nici cu puterea braţelor tale. Ce este la urma urmei scolopendra despre care se aminteşte în versurile de mai sus ? Este un soi de gîndac cu picioare roşii, denumită în popor „miriapod" sau „gîndac cu o sută de picioare". Iar şarpele-cingătoare amintit în aceleaşi stihuri este un şarpe uriaş ce aduce cu o cingătoare, de unde i se şi trage numele. Asemenea şerpi sînt deosebit de numeroşi în Lingnan [1]. Cei mai mari dintre ei ating o lungime de cîteva zeci de *zhang* şi sînt deosebit de dăunători. Iată de ce oamenii din acele locuri, fără nici o excepţie, cresc în casele lor scolopendre, pe care le ţin sub pernă sau alături de ea. De cum se iveşte şarpele-cingătoare, scolopendra începe să

[1] Una din denumirile provinciei Guangdong, din sudul Chinei.

şuiere. Ea este lăsată în libertate, şi atunci, încovoindu-se şi făcîndu-şi vînt, face brusc o săritură în văzduh, depărtîndu-se cu mai bine de un *zhang* de pămînt. Apoi se repede la şarpe şi, încleştîndu-şi în gîtul lui fălcile ca nişte cleşti de fier, îi suge sîngele pînă cînd îl răpune. Şi astfel, uriaşul şarpe ce măsoară cîteva zeci de *zhang* cade pradă unui gîndăcel de grosimea unui deget şi nu mai lung de un *chi*. De aceea se şi spune din vechime : „Desigur, scolopendra e mult mai mică decît şarpele-cingătoare, dar şarpele este mai slab decît ea".

În al treilea an de domnie a împăratului Wudi [1], din dinastia Han, i s-a trimis în dar, din ţinuturile Yuezhiguo [2], o mică vietate. Ea semăna cu un căţeluş de două luni, nu era mai mare decît o pisică sălbatecă şi avea o coadă galbenă. Ţinînd-o în braţe, solul se apropie de tron şi o oferi cu respect suveranului.

— Cum poate fi numită fiară javra asta mică ? ! rîse cu dispreţ împăratul, uimit de înfăţişarea jalnică a vietăţii.

— Majestatea-voastră, forţa animalului nu atîrnă de mărimea lui. Doar *licornul* [3] domneşte peste imensul elefant, iar fenixul este strămoşul marelui condor, rosti cu respect trimisul.

— Ei, bine, porunceşte-i să ragă ! îi ceru împăratul.

Solul ridică degetul şi, deodată, lingîndu-şi botul şi dînd din cap, fiara slobozi un răget atît de puternic, de parcă pămîntul ar fi fost lovit de trăsnet. Ochii ei iradiară o lumină orbitoare — păreau a fi două fulgere. Wudi se rostogoli de pe tronul său de aur şi îşi astupă urechile. De spaimă, tremura ca varga. Iar demnitarii şi străjile, care stăteau rînduite de amîndouă părţile, scăpară armele

[1] A domnit între anii 140—86 î.e.n.
[2] Ţinut situat în partea de nord-vest a Chinei de astăzi. În urma năvalei triburilor tunguse, o parte din populaţie a migrat la apus, în Asia Centrală.
[3] Animal fabulos cu trup de cal şi cu corn în frunte, considerat de vechii chinezi simbol al dreptăţii.

din mîini. Suvernaul fu cuprins de mînie. El porunci ca javra să fie dusă la menajeria imperială și aruncată drept hrană tigrilor. Dar cînd slujitorii, împlinindu-i porunca, duseră animălușul în cușca tigrilor, aceștia se adunară grămadă și se lăsară în genunchi. Despre aceasta i se raportă împăratului. Și mai înfuriat, el porunci ca mica jivină să fie omorîtă. Dar a doua zi se descoperi că solul dispăruse cu darul lui cu tot. Și iată cum tigrii cei cruzi s-au speriat de acea mică fiară. Astfel stau lucrurile și printre oameni. Puterea omului, mintea și iscusința sa nu cunosc granițe.

Pe drept cuvînt :

Fără egal, puternic de te crezi a fi,
Un altul mai puternic decît tine
Pînă la urmă tot se va găsi.
De aceea fii modest în fața lumii,
Cu forța ta prea mult nu te făli.

În vremurile de demult trăia un tînăr. Numele lui nu-l ținem minte și nici de unde era de baștină nu mai știm. Știm doar că era neobișnuit de vînjos la trup și neîntrecut în măiestria artelor marțiale. Pe lîngă aceasta, se distingea prin vitejie și era înzestrat cu un adînc simț al dreptății. Dacă vedea o nedreptate, își trăgea de îndată sabia de la cingătoare și venea în ajutorul celui obijduit.

Odată el o porni spre capitală, unde urma să susțină examenele pentru un cin militar [1]. Bizuindu-se pe forța sa, plecă singur, fără slujitori. Călărea un minunat bidiviu și era înarmat cu o spadă scurtă, iar de cingătoare îi atîrna o tolbă cu săgeți. Pe drum împușca iepuri și fazani și se hrănea cu prada sa. La căderea serii se oprea la hanuri pentru a înnopta, și înainte de a se duce la culcare își petrecea vremea bînd vin.

[1] Examenele imperiale erau de două feluri : unul, pentru obținerea unor dregătorii civile, și altul, pentru obținerea unor grade militare.

Odată, pe cînd mergea pe drumul spre Shandong, calul o luă la galop și trecu în goană pe lîngă hanul la care ar fi trebuit să tragă eroul nostru. Peste puțin, călerețul ajunse la un cătun. Era deja întuneric de-a binelea, și să meargă mai departe nu avea de gînd. El sări de pe cal, îl luă de căpăstru și se apropie de o casă. Dincolo de gard, văzu o curte mare, în care se înălța o colină stivuită cu pietre de Taihu. În mijlocul curții se aflau trei încăperi principale și două aripi laterale. În curte drumețul văzu o bătrînă torcînd fire. Auzind țăcănitul copitelor, bătrîna se ridică de la locul ei.

— Cine e ? întrebă ea.

— Măicuță ! strigă cu voce tare călătorul. Eu m-am abătut de la drum și am trecut de han. N-aș putea înnopta la dumneavoastră ?

— Nu cred că o să vă simțiți bine, tinere domn. Pe deasupra, eu nu pot să hotărăsc de capul meu, spuse bătrîna. În glasul ei se simțea tristețea.

Tînărul intră la bănuieli.

— Măicuță, continuă el, unde au plecat bărbații din casă ? Și de ce ești singură ?

— Sînt văduvă, bărbatul mi-a murit cu mulți ani în urmă. Am doar un fiu. Acum e plecat cu treburi de negoț.

— Dar noră ai ?

— Cum să nu ? Și încă ce noră ! Îl întrece pe orice bărbat. Toată casa e pe mîna ei. E o adevărată zdrahoancă și nu se teme de nimic în lume. Numai că e tare iute la mînie și mojică. Dacă ceva nu-i este cît de cît pe plac, e de ajuns să te împungă cu degetul, ca să te prăvălești la pămînt. Tot timpul tremur de frică în fața ei. Eu mă străduiesc, fac tot ce-mi stă în putință, dar nu pot s-o mulțumesc : mereu strîmbă din nas și, una-două, se năpustește asupra mea cu ocări. Iată de ce v-am spus că singură nu vă pot primi.

Și cu aceste vorbe, bătrîna izbucni într-un plîns amar.

— Ce nedreptate ! exclamă tînărul, și, de mînie și indignare, ochii i se făcură rotunzi și sprîncenele i se zbîrliră. Unde e muierea asta afurisită ? ! Te scap eu pentru totdeauna de asuprirea ei !

Și pe dată priponi calul și scoase sabia din teacă.

— Domnule, ascultați-mă pe mine : cu nora mea e mai bine să nu ai a face, îl preveni bătrîna. Nu vă puneți cu ea, nu vă căutați pe dracu'. Știți doar cum glăsuiește zicala : „E mai bine să nu te atingi de steaua Taisui“ [1].

Cu îndeletnicirile femeiești, cum ar fi cusutul sau țesutul, nu e deprinsă, dar nu trece o zi, fără ca, după dejun, să nu se ducă în munți pentru a vîna cerbi sau iepuri. Sărăm și punem la uscat și apoi îl vindem oamenilor veniți de prin alte părți și ne alegem cu cîteva legăturici de monede. Din asta ne și hrănim. Noră-mea se întoarce de obicei la prima [2] sau la a doua strajă [3]. Dacă n-ar fi ea, n-aș avea cu ce să-mi duc zilele, așa că nu vreau să mă pun rău cu dînsa.

— De cînd mă știu îi apăr pe cei slabi de asuprirea celor puternici și îi ajut pe cei ce se află la nevoie, spuse tînărul. Dar ca o femeie să fie atît de neobrăzată, asta nu s-a mai pomenit. Fie, de vreme ce te hrănește, măicuță, am să-i cruț viața, n-am s-o ucid. Și el își băgă înapoi sabia în teacă. Îi trag doar o mamă de bătaie ca s-o învăț minte și s-o lecuiesc de năravurile ei.

— Domnule, curînd se întoarce. Vă sfătuiesc să vă țineți departe de ea. Altminteri cine știe ce dandana mai iese, se sperie bătrîna.

Tînărul nu răspunse și, clocotind de mînie, se puse pe așteptat. În cele din urmă, la porți se așternu o umbră mare și în curte intră o femeie. Pe spate îi atîrna leșul unei fiare.

---

[1] Denumirea chinezească a planetei Jupiter, care pentru ghicitori și vrăjitori întruchipa răul și nefericirea.
[2] Între orele 7—9 seara.
[3] Între orele 9—11 seara.

— Ei, mamă, adu repede lampa să îmbucătățim prada ! strigă ea aruncînd fiara pe pămînt.

— E ceva de soi ? întrebă bătrîna cu teamă.

Ea apropie lampa de fiara ucisă și se cutremură de groază. Pe pămînt zăcea un uriaș tigru vărgat.

Simțind mirosul leșului, calul începu să se agite. Rupse căpăstrul, se ridică pe picioarele dinapoi și dădu din copite.

— De unde a apărut aici un cal ? întrebă nora.

Cu toate că era întuneric, tînărul observă că femeia e înaltă de stat și oacheșă.

„Muierea asta face cît doi bărbați“, își zise el, nu fără teamă, văzînd-o cît e de voinică și amintindu-și cum adusese pe umeri tigrul ucis. Și grăbindu-se să priponească din nou calul, se apropie de femeie.

— Eu m-am rătăcit și m-a prins noaptea pe drum, spuse el. Din fericire am nimerit în cătunul dumneavoastră și, văzînd că porțile casei nu sînt încă zăvorîte, mi-am luat inima în dinți și am rugat să mi se dea voie să înnoptez aici.

— Da cum poți să fii așa de necuviincioasă, mamă ! La noi se află un oaspete de vază, și tu îl ții afară în întuneric ! zise femeia rîzînd. Și arătînd spre leșul tigrului, adăugă : astăzi, în munți, am găsit această vietate vărgată și mi-a dat destulă bătaie de cap pînă s-o răpun. Așa se face că m-am întors atît de tîrziu și nu mi-am putut face datoria de gazdă. Îl rog pe oaspete să mă ierte pentru lipsa de politețe.

— Nu sînt vrednic de atîta cinste ! o făcu pe modestul tînărul, și văzînd cît de la locul ei e femeia și cît de firească îi e vorba își spuse în sinea sa : „Fără îndoială că nu poate să rămînă surdă la o povață înțeleaptă“.

Tînăra stăpînă intră în casă și aduse de acolo un scaun.

— Ar fi trebuit să vă poftesc înăuntru, dar e neplăcut : noi sîntem două femei singure, în casă nu e nici un bărbat. Rogu-vă, luați loc, îl invită ea pe oaspete.

După aceea, aduse o măsuţă şi puse pe ea lampa aprinsă. Apoi ridică cu amîndouă mîinile leşul tigrului şi îl tîrî în bucătărie. Foarte curînd se arătă din nou, cu un ceainic cu vin fierbinte şi cu o strachină mare cu carne de tigru proaspăt luată de pe foc. Apoi mai aduse cîteva farfurii cu cerb uscat, iepure şi fazan sărat.

— Mîncaţi sănătos, rosti ea cu respect.

Oaspetele îşi turnă vin şi se puse pe mîncat. Foarte curînd vinul se isprăvi şi străchinile se goliră. Atunci el îşi încrucişă braţele pe piept şi spuse :

— Vă rămîn foarte îndatorat pentru masa îmbelşugată.

— Nu aveţi pentru ce. Mi-e foarte neplăcut că n-am avut nimic mai bun cu care să vă omenesc, se scuză ea şi începu să strîngă masa.

Oaspetele hotărî pe dată să stea de vorbă cu tînăra stăpînă şi începu astfel :

— Sînteţi doar o femeie atît de vitează şi deşteaptă. Cum se face, dară, că nu vedeţi destul de limpede deosebirea dintre vîrstnici şi tineri ?

— Ce v-a îndrugat zgripţuroaica asta bătrînă ? ! exclamă nora măturînd farfuriile de pe masă. În ochi i se aprinseră fulgere de mînie.

— Nu, ea nu mi-a spus nimic, se grăbi să răspundă oaspetele. Eu însumi am băgat de seamă că atunci cînd vă adresaţi acestei bătrîne, în glasul dumneavoastră se simte lipsă de respect şi nu îi vorbiţi aşa cum se cuvine să-i vorbească o noră soacrei sale. M-am încumetat să vă spun toate acestea numai pentru că am preţuit marea dumneavoastră ospitalitate şi alte însuşiri preţioase pe care nu le are oricine. De altfel nu păreţi a fi un om lipsit de o judecată sănătoasă.

Tînăra femeie luă lampa şi, trăgîndu-l pe oaspete de mînecă, îl tîrî pînă la una din pietrele din curte.

— Acum am să vă lămuresc totul, rosti ea.

„Dacă are de gînd să-mi îndruge verzi şi uscate, îi trag o bătaie să mă ţină minte“, hotărî drumeţul, încercînd zadarnic să se smulgă din strînsoare.

Femeia se sprijini de piatră şi începu să povestească despre neînţelegerile ei cu soacra.

— Uitaţi-vă, asta e una din greşelile ei, zise ea răzuind cu degetul arătător piatra. Din toate părţile săriră aşchii şi apăru un şenţuleţ adînc de un *cun* [1]. După aceea nora îşi mai aminti de două vini ale soacrei, şi pe piatră apărură încă două şănţuleţe, de parcă ar fi fost cioplite cu dalta. Judecaţi şi dumneavoastră acum cine are dreptate şi cine nu, îşi încheie ea povestirea.

Tînărul se înspăimîntă, faţa i se făcu stacojie, iar trupul i se acoperi de o sudoare rece.

— Da, da, dumneavoastră aveţi întru totul dreptate, repeta el la nesfîrşit.

Curajul său se topi dintr-o dată. Simţea că parcă i s-ar fi turnat pe cap un ciubăr cu apă rece ca gheaţa. Nici gînd să mai deschidă gura, nici gînd să mai încerce a-i da o lecţie nurorii nerespectuoase.

Terminînd ce avea de spus, tînăra stăpînă îi aduse oaspetelui un pat de lemn, hrăni calul şi intră în casă. Uşile fură zăvorîte, şi în încăpere se stinse lumina.

Toată noaptea călătorul nu putu să dea geană-n geană. „Nici nu mi-aş fi putut închipui că pe lume se pot afla oameni cu o asemenea forţă. Ce bine că nu m-am încăierat cu ea, altminteri nu m-aş mai fi numărat acum printre cei vii !“ îşi spuse el aşteptînd cu nerăbdare ivirea zorilor. Cînd se crăpă de ziuă, înşeuă calul, mulţumi în grabă gazdei şi, fără a mai spune nimic altceva, încălecă şi o luă la galop, ca să se îndepărteze cît mai repede de acolo.

De atunci el a devenit mai puţin înfumurat şi se ferea să se amestece în treburile altora, înţelegînd că în orice clipă poate întîlni un potrivnic mai puternic şi să dea de belea.

[1] Unitate de măsură pentru lungimi, egală cu 3,2 cm.

Iar acum o să vă povestim despre un mare încrezut ce se lăuda peste măsură cu talentele și iscusința lui și care, pînă la urmă, a pățit-o rău de tot, făcîndu-se și de rîsul lumii.

Pe drept cuvînt :

Se tem de tigru fiarele cu toate,
Supuse la picioarele-i se pleacă,
Dar chiar temutul leu în mieluşel,
De-aude răget fioros de tigru,
Cu uşurinţă o să se prefacă.

În anii Jiajing ai dinastiei noastre, trăia în Județul Jiaohe, din regiunea Hejian, provincia Zhili, un oarecare Liu Qin, căruia i se mai spunea și Liu Dongshan. El slujea ca șef al poliției la ocîrmuirea din Beijing. Liu era un om cu totul deosebit : stăpînea de minune arta călăriei și a trasului cu arcul. Nu se întîmpla niciodată ca săgeata lui să nu nimerească în țintă, și de aici i se trăgea porecla „Săgeata-care-merge-drept-în-țintă". Pînă și cei mai șireți și dibaci tîlhari nu izbuteau să-i scape. Odată ajunși pe mîna lui, se pomeneau ca niște broaște cufundate într-un ciubăr de lut. La treizeci de ani, Liu izbutise să agonisească o mică avere și, plictisindu-se de slujbă, se întoarse în județul de baștină, unde se apucă de negoț.

Într-una din ultimele zile ale anului o porni spre capitală să vîndă vreo zece-doisprezece cai și măgari și primi pentru ei mai bine de o sută de *liang* de argint. Apoi se duse la un han lîngă porțile Shunchengmen sau, cum li se mai zice, Xuanwumen, ca să tocmească un asin pentru drumul de întoarcere. Acolo se întîlni cu un consătean, pe nume Zhang al Doilea, și hotărîră să ia cina împreună.

— Încotro te îndrepți, Dongshan ? întrebă Zhang.

Liu îi povesti despre treburile sale.

— Înnoptez aici, dimineața îmi aleg un asin mai puternic și o pornesc spre casă, încheie el.

— În ultima vreme a devenit foarte primejdios să călătorești pe drum. Între zonele Liangxiang și Zhengzhou mișună tîlharii. Ei tabără asupra drumeților chiar și ziua în amiaza mare. Iar tu ai asupră-ți atîția bani și ești singur, fără însoțitori. Bagă bine de seamă, nu cumva să tabere și asupra ta, îl sfătui Zhang.

La auzul acestor vorbe, sprîncenele și mustățile lui Dongshan se zbîrliră și fața sa căpătă o expresie amenințătoare. Sărind în picioare, strînse pumnii și, făcînd o mișcare de parcă și-ar fi încordat arcul, izbucni în hohote de rîs.

— Iată, sînt douăzeci de ani de cînd n-am pereche în ceea ce privește trasul cu arcul ; nimeni n-a scăpat vreodată de săgeata mea. Așa că nu te neliniști, nu rămîn eu în pagubă.

Auzindu-i glasul răsunător, toți cei din han întoarseră capul să se uite la el. Unii se interesară cum îl cheamă și, aflîndu-i numele, exclamară :

— O, da de mult am auzit de acest viteaz, numai că nu l-am văzut niciodată !

Zhang al Doilea înțelese că își răcise gura de pomană, așa că își luă rămas bun și plecă.

A doua zi, Dongshan se trezi la a cincea strajă. După ce se spălă și se pieptănă, puse banii în buzunărelul brăcinarului, pe care îl legă strîns în jurul mijlocului. Apoi își potrivi arcul pe umăr, își atîrnă sabia la cingătoare și băgă în carîmbii cizmelor vreo douăzeci de săgeți. În cele din urmă, alegînd un asin mai rezistent, sări în șa, flutură biciul și o porni la drum.

Străbătuse cam treizeci-patruzeci de *li* și era aproape de Liangxiang, cînd, deodată, îl ajunse din urmă un călăreț. Sosind în dreptul lui Dongshan, călărețul strînse frîul și se opri. Acesta era un tînăr chipeș, care să fi avut vreo douăzeci de ani.

Iată cum arăta necunoscutul :

Ţinuta lui e-n tot impunătoare,
Pe trup tunica-i galbenă îi vine ca turnată,
Din pîslă mîndră pălărie are,
Tolba e toată cu săgeţi umflată.
Sabie scurtă-nfiptă-n cingătoare,
Bătută-n pietre scumpe lucitoare,
Şi calu-mpodobit şi el cu fală
Pe frunte îi atîrnă roşii ciucuri,
Un bidiviu măiastru. Din zăbală
Nervos mereu se smulge. Ochiu-l bucuri
Privind cum tot săltînd şi nechezînd,
El înfrînează de-admirat năvală.

— Ce-ar fi să mergem împreună ? propuse necunoscutul, văzînd că Dongshan îl priveşte ţintă.

Dongshan dădu din cap în semn că se învoieşte. Atunci călăreţul îşi încrucişă braţele pe piept în chip de salut şi adăugă :

— De vreme ce am devenit tovarăşi de drum, îngăduiţi-mi să aflu preţiosul dumneavoastră nume.

— Pe mine mă cheamă Liu Qin, însă toţi îmi spun Liu Dongshan.

— O, da, vestitul dumneavoastră nume îmi este de mult cunoscut ! El, după cum se spune, răsună în urechi asemenea bubuitului tunetului. Nevrednicul de mine socoteşte o mare fericire întîlnirea cu dumneavoastră ! Dar încotro ?

— Mă întorc acasă, în judeţul Jiaohe.

— Ce bine s-au brodit lucrurile ! se bucură tînărul. Casa mea e la Linze şi sînt dintr-un neam de viţă veche. În copilărie am învăţat cu osîrdie, am citit o mulţime de cărţi, însă apoi am prins patima călăritului şi al trasului cu arcul şi m-am lăsat de învăţătură. Cu trei ani în urmă am plecat în capitală cu o mică sumă de bani ca să fac negoţ şi m-am ales cu un cîştig frumuşel. Acum mă

întorc acasă. Mă pregătesc să mă însor în satul natal. Ce bine că m-am întîlnit cu dumneavoastră şi că o bună bucată de drum o s-o facem împreună ! În doi o să căpătăm mai mult curaj. La Hejian ne vom despărţi. Da, este o adevărată fericire că v-am întîlnit ! tot repeta tînărul.

Bogăţia lui, despre care mărturisea săculeţul îndesat ce-i atîrna la cingătoare, purtările şi vorbele sale alese, precum şi înfăţişarea-i chipeşă şi atrăgătoare, toate acestea luate laolaltă îl făcură pe Dongshan să nu bănuiască nimic. Era încredinţat că tînărul călăreţ nu poate fi un om rău. Pe deasupra, era şi el bucuros că mai are cu cine schimba o vorbă şi că în doi nu se va plictisi, vremea are să treacă mai repede, aşa încît spuse :

— Cu cea mai mare bucurie voi continua drumul în tovărăşia dumneavoastră.

În acea noapte, cei doi traseră la un han şi se culcară în aceeaşi încăpere. Ei încercau o mare simpatie unul faţă de celălalt şi se înţelegeau atît de bine, de parcă ar fi fost fraţi de sînge.

A doua zi cînd porniră din nou la drum, însoţitorul lui Dongshan îl întrebă :

— Am auzit de multe ori că dumneavoastră sînteţi un mare meşter în vînarea tîlharilor. Cîţi, dară, aţi prins în viaţa dumneavoastră ? Şi s-au nimerit printre ei şi căpetenii ?

Pe Liu îl apucă mîncărimea de limbă. De mult aştepta el prilejul să se împăuneze cu iscusinţa şi izbînzile sale, şi întrebarea tînărului pică tocmai la ţanc. Pe deasupra, însoţitorul său era atît de tînăr, încît în faţa lui puteai înflori lucrurile fără teamă.

— Iată, cu mîinile astea, înarmate doar cu acest arc, am prins atîţia tîlhari că nu le mai ştiu nici numărul. Printre ei nu era nici unul care să se poată măsura cu mine. Toţi erau nişte laşi — sămînţă de şobolani —, aşa că nici nu merită să vorbeşti despre ei. Acum am mai îmbătrînit, şi iată de ce m-am retras din slujbă. Dar dacă se

nimerește să întîlnim vreun tîlhar, îl înghesui de nu se vede ! De altfel vă veți încredința singur, se lăudă Dongshan.

— Vai ! Ce viteaz sînteți ! exclamă tînărul cu încîntare și pe buze îi flutură un zîmbet ironic, abia vizibil. Și întinzînd mîna, spuse ; îngăduiți-mi să mă uit la prețiosul dumneavoastră arc.

Liu îi dădu arcul. Tînărul îl luă, și, cu mîna stîngă, fără cel mai mic efort, îl întinse pînă la refuz. El făcu de cîteva ori acest lucru cu atîta ușurință, de parcă ar fi întins nu un arc, ci o cingătoare moale de mătase.

Dongshan fu atît de uimit, că se schimbă la față. La rîndul său, îi ceru tînărului arcul acestuia. Arcul cîntărea nu mai puțin de douăzeci de *jini*. Dongshan își adună toate puterile, de încordare fața și urechile i se făcură stacojii, însă nu numai că nu izbuti să întindă arcul pînă la refuz, dar nici măcar să-l facă să semene cu o lună nouă nu fu în stare.

— Vai ce arc tare aveți ! strigă el buimăcit. Trebuie că sînteți înzestrat cu o forță magică, de puteți să-l întindeți. Cine se poate măsura cu dumneavoastră ? !

— Forța mea e cea mai obișnuită, numai că arcul dumneavoastră e cam slăbuț.

Dongshan nu mai înceta cu strigătele de admirație, însă tînărul nu se arătă măgulit, ci, dimpotrivă, păstra un aer de modestie și reținere.

În acea noapte cei doi traseră la același han, iar a doua zi, ca și în ajun, porniră la drum împreună.

Soarele scăpăta deja la asfințit, cînd ei trecură de orașul județean Xiongxian. Deodată, tînărul dădu bice calului, și acesta porni ca o vijelie, ca și cum s-ar fi înălțat în tării și într-o clipită se pierdu în zare. Dongshan, care cunoștea atît de bine deprinderile tîlharilor, se înspăimîntă, nu glumă. „Se pare că însuși cerul mă pune la această cruntă încercare, însuși el a hotărît să-mi pierd bunul renume. Dacă tovarășul meu de drum

mi-a pus gînd rău, pînă și viața îmi este în primejdie. Cum să fac față unei asemenea forțe ? !". Dongshan era de-a dreptul năucit : inima îi bătea atît de tare, ca și cum în piept îi huruiau căldări goale. Dar altă cale nu avea, așa încît o porni mai departe. Străbătuse vreo douăzeci de *li*, cînd, deodată, la nu mai departe de o sută de pași, îi apăru în față tînărul. Arcul acestuia era încordat pînă la refuz, iar pe coardă se afla o săgeată.

— De mult am auzit că nu aveți potrivnic în ceea ce privește trasul cu arcul spuse tînărul. Dar pînă una-alta ascultați șuieratul săgeților mele.

Nici nu apucă să-și sfîrșească vorba, că pe lîngă urechile lui Dongshan vîjîi mai întîi o săgeată, apoi alta, cu un zgomot ce aducea cu fîlfîitul unei păsăruici.

Pînă să se dezmeticească Liu, tînărul încordă din nou arcul, puse pe coardă altă săgeată, și, țintind drept în capul lui, strigă rîzînd :

— Dongshan, nădăjduiesc că ești om de înțeles. Ia fă bine și scoate din brăcinar banii pe care i-ai încasat în capitală pentru asini și cai ! Hai, mai repejor ! Și nici să nu te gîndești să tragi !

Dongshan își dădu seama că nu-i poate face față, sări din șa, își scoase săculețul din brăciar, și tîrîndu-se în genunchi, se apropie de tîlhar și i-l întinse cu mîinile tremurînde.

— Viteazule, ia banii, numai că te implor cruță-mi viața ! se rugă el, bătînd mătănii.

— Cine are nevoie de viața ta ! strigă tînărul, luîndu-i din mîini săculețul cu arginți. Cară-te de aici, dar cît mai grbanic ! De acum înainte drumurile noastre se despart !

Și cu aceste vorbe, întoarse calul spre miazănoapte și într-o clipită se topi în depărtări, stîrnind în urma lui un nor de praf galben.

Multă vreme stătu Liu ca înlemnit. În cele din urmă își reveni și începu să se bată cu pumnii în piept și să tropăie din picioare.

„Ce rușine ! Banii, ca banii, că s-au dus nu e mare pagubă. Dar toată viața am avut renume de om neînfricat și iată că l-am pierdut pentru totdeauna. Cum să mă mai uit acum în ochii oamenlior ?! Este ca și cum dascălul Zhang ar fi căzut în plasa diavolului“ [1], se tot văita el.

Cuprins de deznădejde, Liu lăsă capul în jos și porni încet înainte. Ajunse acasă cu mîinile goale. Cînd le povesti soției și tuturor ai casei despre cele întîmplate, pe toți îi cuprinse tristețea.

După un timp, soții izbutiră să adune ceva bani și, sfătuindu-se între ei, deschiseră o cîrciumă la capătul satului. Liu lăsă la o parte vechile lui plăceri — călăritul și trasul cu arcul — și își vedea doar de negoț. De teamă să nu-și strice bunul renume, el nu suflă nimănui nici o vorbă despre pățania sa. Taina rămase doar în familie.

Trecură trei ani și se lăsă iarna :

Ani trei trecut-au. A venit înghețul,
O iarnă timpurie-a adăstat.
Olane-n chiciură sînt poleite,
Verzi draperii culori de malahit
În calea vîntului cel aprig s-au lăsat.
Prieten drag cu multă bucurie
Va fi primit-năuntru-n ospeție.
Afar, sub ceru-acoperit de nori,
Pîndesc în beznă cei răufăcători.
Perdeaua bine-o trag, ca vajnic zid,
Obloanele mai strîns încă le-nchid.

Ca de obicei, Liu și soția lui se aflau în cîrciumioara lor și trebăluiau de zor. Pe neașteptate, la porți, se iviră unsprezece călăreți, pe niște bidivii împodobiți cu hamuri scumpe. Oaspeții erau îmbrăcați în tunici strînse pe corp și de cingătoare le atîrnau cuțite sau săbii scurte. Pe umeri aveau arcuri și tolbe cu săgeți. Călăreții săriră din șa, scoaseră hamurile de pe cai și se îndreptară spre cîrciumă. Întîmpinîndu-i pe călători, Dongshan duse apoi caii în grajd ca să-i hrănească cu paie tocate și cu boabe fierte. Dar aceasta nu mai are directă legătură cu povestirea noastră.

Printre cei sosiți se afla un tînăr de vreo cincisprezece-șaisprezece ani, dar înalt de stat — să fi măsurat vreo opt *chi*. Era singurul care nu descălecase.

— Fraților ! Eu mă opresc la casa de peste drum ! le strigă el celorlalți.

— Stăm puțin aici și apoi venim la tine, spuseră ei într-un singur glas.

Tînărul se îndepărtă, iar tovarășii săi de drum se așezară la masă. Stăpînul pregăti diferite bucate din carne de găină, purcel, berbec și vițel și se apucă să toarne vinul. Oaspeții se aruncară asupra mîncării ca niște lupi sau tigri hămesiți. Pînă să se dumirească Liu, ei și apucaseră să înghită vreo șaizeci sau șaptezeci de *jini* de carne și să golească vreo opt ulcioare de vin. Apoi poruunciră să se aducă vin și bucate și acelui tînăr care trăsese la casa de peste drum.

Curînd dădură gata tot ce era de mîncare în birt, dar tot nu-și potoliseră încă foamea. Desfăcîndu-și sacii de piele, scoaseră de acolo picioare de cerb, fazani și iepuri fripți.

— Ei, jupîne ! îl strigară ei pe Liu, ia fă-te încoace să bem ! Acum facem noi cinste !

La început Dongshan refuză cu modestie, însă, în cele din urmă, se așeză la masă. El se apucă să-i cerceteze pe vizitatori și privirea i se opri asupra unui bărbat care ședea la stînga lui. Pălăria de pîslă lăsată în jos pe frunte îi acoperea fața. Dar iată că, deodată, bărbatul înălță capul. Privindu-l cu luare-aminte, Dongshan se sperie atît de tare, încît simți că sufletul îi e gata să se despartă de trup.

[1] Este vorba de nepotul renumitului vrăjitor Zhang Daoling, care a rămas vestit pentru iscusința cu care alunga forțele necurate.

Cine credeți că era acela ? Nu altul decît tînărul cu care Dongshan călătorise împreună și care îl jefuise lîngă Xiangxian. „Ei, de data asta mi-a venit sfîrșitul ! își spuse Liu. Unde mai pui că atunci era singur și tot n-am putut să-l dovedesc, iar acum uite cîți sînt, și toți viteji unul și unul. Ce să mă fac" ? Inima îi bătea nebunește, de parcă i se zbătea în ea un pui de cerb. Mesenii se ridicară și începură să-i toarne vin gazdei, îmbiind-o să bea. Dîndu-și pălăria pe ceafă, tînărul care ședea la stînga lui Liu strigă :

— Ei, Dongshan, cum ai mai dus-o de cînd nu ne-am văzut ? Cînd am călătorit împreună, te-ai arătat tare mărinimos cu mine, și lucrul ăsta nu l-am uitat niciodată.

Dongshan se făcu pămîntiu la față.

— Îndurați-vă de mine, vitejilor ! se rugă el căzînd în genunchi.

Tînărul sări de la locul său și îl ridică.

— Ei, cum se poate să te porți astfel ? ! Mai mare rușinea ! Ții minte cum în urmă cu trei ani, în birtul de lîngă porțile Shuncheng, te-ai fălit cu iscusința ta și ai zis că nu ai potrivnic în toată împărăția ? Eu și fîrtații mei am auzit cum te tot lăudai și ne-am indignat. De aceea fîrtații m-au însărcinat să-ți joc o festă și să-ți dau o lecție ca să-ți scot gărgăunii din cap. Am făcut-o pur și simplu de dragul distracției. Eu nu mi-am ținut cuvîntul și m-am despărțit de tine înainte de a fi ajuns la Hejian, dar și în somn țin minte cum am călătorit împreună pînă la Renqin. Să știi că n-am uitat bunătatea ta și acum vreau să te răsplătesc înzecit.

Cu aceste vorbe, scoase din sac o mie de *liang* în aur și le puse pe masă.

— Îți dăruiesc acești bani în semn de respect. Ia-i ! Ce mai aștepți ?

Lui Liu i se păru că visează sau că i se năzare, ca urmare a faptului că vinul i se urcase la cap. El înlemni și nu se hotărî să se apropie de bani, temîndu-se că și asta e

o festă urîtă pe care au pus-o la cale tîlharii. Văzîndu-l că șovăie, tînărul bătu cu pumnul în masă.

— Un adevărat bărbat nu minte niciodată ! Iar tu, Dongshan, ești tot un viteaz și nu-ți șade bine teama și sfiiciunea asta. Crezi cumva că am venit să te jefuim ? Ia, ia banii !

În glasul lui se simțea atîta sinceritate, încît Dongshan se încredință că nu e vorba de nici o fățărnicie. Abia atunci, ca și cum s-ar fi trezit brusc din somn sau s-ar fi dezmeticit din beție, o strigă pe soție, și amîndoi duseră banii în odăile interioare. După aceea soții începură să se sfătuiască cum să-i răsplătească pe oaspeții ce se arătaseră atît de darnici.

— Trebuie să tăiem un porc, să desfundăm cît mai multe ulcioare cu vin și să-i rugăm să rămînă la noi cîteva zile ca să petreacă după pofta inmii, propuse soția.

Dongshan se duse la tînăr, îi mulțumi pentru mărinimie și îi spuse ce au chibzuit el și soția. Tînărul transmise toate acestea fîrtaților săi.

— De ce n-am rămîne ? ! se învoiră oaspeții. Cu atît mai mult cu cît voi ne sînteți vechi prieteni, aproape ca niște frați. Numai că trebuie să-i cerem voie Fratelui al Optsprezecelea.

Și cu toții se îndreptară spre casa de peste drum, unde trăsese căpetenia lor. Împreună cu ei merse și Dongshan. El observă că tîlharii îi arată o cinstire deosebită acestui tînăr ce nu purta încă șapcă de adolescent, iar tînărul, la rîndul lui, se purta cu ei cu multă seriozitate. Auzind propunerea lui Dongshan, căpetenia tîlharilor consimți.

— Foarte bine. Eu nu sînt împotrivă. Rămînem. Numai că băgați bine la cap : să nu cumva să adormiți la masă după chef, arătînd astfel lipsă de respect gazdei, care se arată atît de îndatoritoare. Dacă îmi ieșiți cît de cît din cuvînt, cele două cuțite pe care le port la cingătoare se vor înroși de sînge !

— Am înţeles ! strigară tîlharii într-un singur glas.

Şi întorcîndu-se în cîrciumă, se puseră din nou pe băutură. Cîţiva dintre ei îi duseră căpeteniei vin, însă să rămînă cu ea nu cutezară. Al Optsprezecelea Frate chefui de unul singur, dar mîncă şi bău cît cinci. El scoase din sacul de piele o sobiţă, suflă în cărbuni şi se apucă să coacă lipii. Dînd gata nu mai puţin de o sută de lipii, strînse masa şi ieşi din casă. Unde s-a dus, nimeni nu putea să spună. Abia la căderea serii se întoarse şi, neintrînd în cîrciumă, se retrase iar în casa de peste drum.

Bînd din belşug şi înveselindu-se, oaspeţii lui Dongshan se duseră la căpetenia lor, însă tînărul nu se puse să glumească cu ei, nici măcar nu catadicsi să-i învrednicească cu vreun cuvînt. Văzînd cu cîtă trufie se poartă, Dongshan nu se putu stăpîni şi o trase de mînecă pe vechea sa cunoştinţă.

— Ascultă, cine este totuşi acest Al Optsprezecelea Frate al vostru ? întrebă el.

Tînărul nu răspunse. El le şopti ceva prietenilor săi şi cu toţii izbucniră în hohote de rîs, dar pe Dongshan nu-l lămuriră. Cineva dintre ei scandă cu voce tare :

Adesea minunata-ntruchipare
Între piersic şi salcie apare,
Simţiri de primăveri înflăcărate
Trezeşte-n sufletele-nfiorate.

Şi tîlharii izbucniră din nou în rîs. Ei au petrecut la Dongshan două zile şi veni vremea să-şi ia rămas bun. Sărind pe cai, se pierdură în zare în frunte cu tînăra lor căpetenie.

Astfel Dongshan nu află nimic despre Al Optsprezecelea Frate, însă era pe deplin mulţumit de darul pe care îl primise şi datorită căruia ajunsese om cu dare de mînă. Totuşi, neştiind de unde provin aceşti bani şi temîndu-se

să nu iasă vreo dandana, Dongshan se hotărî să se mute la oraş şi să-şi schimbe îndeletnicirea.

Peste cîtva timp el povesti istoria sa unui ghicitor care era în stare să dezlege orice enigmă.

— Judecînd după versuri, numele de familie al căpeteniei este Li[1]. După felul cum vorbea cu cei din bandă reiese că se temea de ceva şi de aceea locuia de unul singur. În faptul că nu mînca împreună cu fîrtaţii săi arată că ceilalţi îl socoteau mai presus decît ei şi îi purtau o mare cinstire. E adevărat, nopţile ieşea de unul singur, pesemne pentru nişte trebuşoare de-ale sale, dar cine să le mai ştie ?

După această întîmplare, Liu, care toată viaţa se socotise un viteaz fără de seamăn, a încetat să se mai împăuneze cu măiestria sa în artele marţiale. El aruncă arcul, frînse săgeţile, şi restul zilelor le trăi ca un negustor cinstit, ca un om ce-şi cunoaşte locul.

Din acest exemplu se vede că nimeni nu trebuie să se fălească cu harurile sau cu forţa sa. O face doar acela care nu a întîlnit încă pe unul mai puternic decît el. Despre aceasta ne povăţuiesc de altfel şi versurile compuse în legătură cu Dongshan :

Întreaga viaţă el s-a tot fălit
Cu măiestria tragerii cu arcul,
Pîn'ce pe neaşteptate s-a ivit,
Mai vrednic mult ca el, un altul.
Nu-i bine să-ţi prea lauzi iscusinţa,
Căci chiar de te socoţi de-neîntrecut,
Tot poţi să guşti amară umilinţa.

[1] Hieroglifa *Li* are sens de „prun". Salcia, piersicul şi prunul simbolizează în poezia chineză primăvara. În versuri sînt pomenite doar salcia şi piersicul, de unde ghicitorul, prin eliminare, a tras concluzia că numele de familie a căpeteniei era Li.

Pe oameni și-a lor fapte de vrem să-i judecăm,
Cu inima deschisă să ne apropiem,
Ci nu cu judecată pornită dinainte,
Astfel ades ajungem la hotărîri greșite.
Chiar înțelepți cu haruri ce nu-s obișnuite,
Dînd glas prejudecății, căzut-au în greșeală
Și-au întocmit la urmă o strîmb-orînduială.

Stimați cititori ! Îndeobște, în povestirile lor, cei care le spun [1] sînt înclinați să vă înfățișeze istorioare de dragoste sau întîmplări uimitoare, cu totul neobișnuite, urmărind ca, prin caracterul captivant al acestora, să trezească curiozitatea și interesul ascultătorilor. Dar cele mai serioase povestiri sînt cele în care se vorbește despre treburile ce privesc viața de toate zilele, despre pricinile și urmările unora sau altora dintre faptele oamenilor. Aceste povestiri au drept scop să-i tulbure pe ascultători, să-i atingă în punctul dureros, să le schimbe gîndurile și să-i ferească de-a apuca pe o cale greșită. În asemenea istorioare se manifestă întrucîtva îndemnurile povestitorilor către păstrarea virtuților confucianiste, deși învățătura confucianistă [2] în sine nu a constituit niciodată o temă a lor.

Vă veți întreba desigur de ce încep prin a susține că omul nu trebuie să aibă păreri preconcepute. Fapt este că mintea și inima omului sînt cele mai simțitoare și supuse înrîuririlor din afară, iar el poate rămîne nepărtinitor numai dacă e în stare să facă deosebirea între adevăr și neadevăr. Dar e de ajuns să se lase furat de prejudecăți

[1] Este vorba de povestitorii populari.

[2] Confucianism — școală filozofică etico-politică, fondată de Kong Fuzi (Confucius) care a trăit între anii 551—479 î.e.n. Confucianismul, propagat de numeroșii discipoli ai lui Confucius, a jucat un rol imens în formarea culturii chineze.

pentru ca să ia multe lucruri bune drept rele, ceea ce este potrivit drept ceea ce este nepotrivit. În asemenea situații, chiar și cei mai înțelepți oameni devin îndărătnici, socotesc că numai ei au dreptate, fără să le treacă măcar prin minte că în fapt lucrurile stau cu totul altfel. Și dacă este vorba de reprezentanții învățăturii neoconfucianiste, cine se poate asemui cu Zhu Xi [1] ?

Care dintre cărturari nu i se înclina cu admirație și respect, și nu era el oare un mare înțelept ? Dar iată că însuși Zhu Xi, pornind uneori de la idei preconcepute, a ajuns și el să săvîrșească greșeli în rezolvarea unor pricini.

Cînd Zhu Xi slujea drept cîrmuitor al județului Chong'anxian, din provincia Fujian, un om de rînd a înaintat o jalbă în care se plîngea că el a avut un loc de veci rămas încă din strămoși, dar un bogătaș vestit din oraș i l-a luat cu japca și nu de mult a îngropat acolo pe cineva.

Zhu Xi se pricepea foarte bine la geomantică [2] și știa că în provincia Fujian ea este la mare preț. De aceea, dacă vreun om de rînd avea o parcelă prielnică pentru îngropăciune și despre asta afla vreun bogătaș sau vreo persoană cu influență de prin partea locului, acesta făcea

[1] *Zhu Xi* (1130—1200), istoric, filozof și poet, reprezentant de frunte al așa-zisei învățături neoconfucianiste, școală idealistă care a reconsiderat complet moștenirea clasică a confucianismului despre lume și existență, alcătuindu-și un întreg sistem de norme sociale și etice.

[2] Sistem pseudo-științific care tratează despre influențele atmosferice și astrale ale forțelor *Yin* și *Yang*, ale celor cinci elemente și ale celor cinci planete și a configurației scoarței pămîntești. Pe baza acestor date, și într-o măsură considerabilă în funcție de configurația rîurilor, copacilor, colinelor și a altor caracteristici ale peisajului, ghicitorii-geomanți stabileau cele mai favorabile locuri pentru construcția caselor, a templelor și, de asemenea, a amenajării mormintelor și preziceau soarta familiei sau a unuia dintre membrii ei.

totul pentru a pune mîna pe ea, iar procese pentru asemenea parcele aveau loc la județ aproape în fiecare zi.

Zhu Xi primi jalba spre cercetare și îl chemă la el pe bogătaș.

— Mormîntul acesta l-am înălțat eu însumi pe pămîntul care îmi aparține, spuse bogătașul. Nu înțeleg de ce sînt învinuit că l-am luat cu de-a sila de la altcineva.

— Ăsta e locul de veci al strămoșilor mei, iar dînsul, folosindu-se de puterea și de înrîurirea ce o are, a pus stăpînire pe el, susținea reclamantul.

Amîndouă părțile se luară la sfadă, și fiecare o ținea pe-a lui. Martorii erau care de partea unuia, care de partea celuilalt, și nimic neîndoielnic nu se putea scoate din aceste mărturii.

— Văd că toate acestea sînt vorbe fără nici un temei, spuse Zhu Xi după ce îi ascultă pe toți. Trebuie să mă duc eu însumi, să cercetez totul cu temeinicie și abia atunci am să mă lămuresc.

Și pe dată, împreună cu toți împricinații și cu suita, se îndreptă spre cimitir. Locul era într-adevăr minunat, înconjurat de munți și ape și cu o asemenea priveliște, încît se părea că acolo plutesc în văzduh fenicșii și se unduiesc dragonii.

„Nu e de mirare că oamenii se bat pentru un asemenea loc de veci atît de prielnic", se gîndi Zhu Xi, și în mintea sa încolți bănuiala că acel teren este al omului de rînd în care odihnesc încă strămoșii lui și că bogătașul, punînd ochii pe el, a hotărît să și-l însușească cu orice preț.

— Doar ăsta-i un mormînt proaspăt, totul a fost construit de mine nu de mult, toate materialele sînt noi. E de-a dreptul de neînchipuit cum poate omul ăsta să pretindă că e un vechi mormînt al străbunilor lui ! se indignă bogătașul. E de ajuns să cercetați totul cu privirea dumneavoastră pătrunzătoare, pentru ca treaba să vă devină limpede.

— Mormîntul cel proaspăt este într-adevăr al lui, spuse omul de rînd, dar sub el se află altul vechi, și acela e al meu. Pe cel nou l-a înălțat după ce mi-a luat cu japca parcela.

Atunci Zhu Xi porunci să fie aduse hîrlețe și lopeți și să se purceadă la săpături. După ce a fost dat la o parte stratul moale de pe deasupra, unuia din săpători, băgînd hîrlețul în pămînt, aproape că îi amorțiră mîinile de la neașteptata lovitură. Scormoniră în acel loc și descoperiră o piatră azurie pe care abia-abia de puteai desluși inscripția. Zhu Xi porunci ca piatra să fie scoasă și să-i fie arătată. Oamenii o curățară de pămînt, o spălară și inscripția deveni clară : „Mormîntul cutărei familii". De o parte și de alta a pietrei erau înșirate numele străbunilor omului de rînd.

— De unde s-a mai ivit și asta ? ! strigă uimit bogătașul.

Înfuriat, Zhu Xi se răsti la el.

— E mai mult decît limpede că acesta este un vechi loc de veci al familiei lui, și nu al tău. Tu i-ai luat cu de-a sila parcela, dar iată că aici a fost descoperită această piatră. Ce mai ai de spus ?

Omul de rînd începu să bată mătănii în fața șefului.

— Înălțimea-voastră este precum cerul atotvăzător deasupra noastră, așa că nevrednicul de mine nu mai am de ce să-mi bat gura de pomană, zise el.

Hotărînd că dreptatea este de partea reclamantului, Zhu Xi se întoarse la județ și porunci ca locul de veci să-i fie înapoiat acestuia, iar bogătașul să poarte răspunderea pentru însușirea prin samavolnicie a pămîntului altuia.

Omul de rînd făcu plecăciuni peste plecăciuni și nu mai contenea cu mulțumirile, pomenind la fiecare vorbă despre firea dreaptă și nepărtinitoare a șefului.

„Cine în afară de mine s-ar fi hotărît să lupte împotriva asupritorului și să-l protejuiască pe cel neajutorat ?"

își spunea Zhu Xi foarte mulțumit de sine. De unde să știe el că de fapt căzuse în plasa măiestrit urzită de cel ce se socotise păgubit ?

Fapt este că acesta era un ins din cale-afară de viclean și șiret. El știa prea bine că Zhu Xi nu-i avea la inimă pe cei bogați și de vază pentru că îi asupreau pe cei din gloată și își băteau joc de ei. Nimic de zis, frumoasă trăsătură de caracter, numai că de ea s-a folosit un om necinstit.

Rîvnind la parcela bogătașului, care, potrivit geomanticii, era foarte prielnică pentru îngropăciune, acest șarlatan recursese la un șiretlic : pe piatra azurie dăltuise inscripția cu numele strămoșilor lui, o îngropase în pămînt, o lăsase să se învechească, după care înaintase jalba împotriva stăpînului de drept al acelui loc.

Bogătașul, firește, nu avea cunoștință de toate acestea. El socotea că de vreme ce el însuși înălțase de curînd mormîntul, va fi de ajuns ca cei de la ocîrmuire să arunce o privire, pentru ca lucrurile să se limpezească. Cine și-ar fi putut închipui că acestora le va fi întinsă o capcană și că vor cădea în ea ? ! În ceea ce-l privește pe Zhu Xi, cum putea el să nu dea crezare unei asemenea dovezi de netăgăduit precum acea piatră ? În afară de asta, din totdeauna doar oamenii avuți ce dețineau puterea obișnuiau să-și însușească bunurile celor din gloată și nu se întîmpla niciodată ca aceștia din urmă să pună stăpînire pe avutul vreunui bogătaș. De aceea Zhu Xi a procedat astfel, socotind că în felul acesta veghează la respectarea legii. Dar bogătașul, căruia i se făcuse într-adevăr o nedreptate, nu se putu împăca cu hotărîrea cîrmuitorului și înaintă o plîngere inspectorului de la regiune. Drept urmare, hîrtiile în această pricină îi fură înapoiate lui Zhu Xi pentru revizuirea procesului. Presupunînd că reclamantul se ține de uneltiri și nu se supune din încăpățînare, Zhu Xi își ieși din fire de mînie. El porunci autorităților locale să-l silească pe bogătaș să scoată sicriul din pămînt, iar parcela să-i fie definitiv adjudecată omului de rînd, pentru

ca acolo să se odihnească în tihnă străbunii lui. Cu aceasta, Zhu Xi socoti treaba încheiată.

Unii însă, care nu erau amestecați în acest litigiu, știau că omul de rînd a umblat cu fofîrlica și că Zhu Xi, lăsîndu-se tras pe sfoară, dăduse o sentință nedreaptă. Ei își arătau pe față indignarea, și unele zvonuri ajunseră la urechile lui Zhu Xi. El socotea că oamenii sînt atît de porniți pentru că bogătașul avea o imensă putere și influență. „Văd că dreptatea nu-și poate croi drum în lumea aceasta“, își spuse el oftînd cu tristețe, și hotărî să renunțe la dregătorie. Statornicindu-se nu departe, în munții Wuyi, începu să ducă traiul unui om ce s-a depărtat de cele lumești.

Dar iată că, odată, plecînd undeva cu treburi, Zhu Xi trecu pe lîngă parcela cu pricina. El recunoscu această parcelă și văzu verdeața și copacii care crescuseră stufos în jurul ei. Făcînd cîțiva pași, se încredință încă o dată că, potrivit geomanticii, cei ce făceau îngropăciuni aici trebuiau să se aștepte în viață la deplină bunăstare. Zhu Xi îi căută pe cîțiva localnici și întrebă :

— Ce familie a avut norocul să săvîrșească îngropăciuni pe terenul acesta ?

— Pămîntul acesta a revenit așa-zisului său stăpîn printr-o înșelăciune nerușinată, spuse careva. Așa că oare așezarea fericită a terenului îi poate aduce lui noroc ?

— Cum adică printr-o înșelăciune nerușinată ? se miră Zhu Xi.

Atunci unul dintre localnici îi povesti amănunțit cum odinioară omul de rînd îngropase piatra sub mormîntul altuia, cum prin aceasta l-a dus de nas pe cîrmuitorul județului și i-a luat cu japca parcela bogătașului.

Auzind acestea, Zhu Xi simți cum i se urcă sîngele la cap și se înroși de mînie.

„Eu am socotit că am dat o hotărîre dreaptă potrivit legii, și acum reiese că netrebnicul acela m-a păcălit ! se indignă el. Configurația terenului, firește, arată că acest

om ar trebui să se îmbogățească și să dobîndească bunăstare, se gîndi mai apoi Zhu Xi. Dar, pe de altă parte, dacă el și-a însușit terenul pe o cale necinstită ar trebui să-l lovească nenorocul". Și înălțîndu-și privirea spre cer, rosti un descîntec :

Dacă alcătuirea acestui loc ajută
Stăpînului să strîngă avere cît mai multă,
Nu-i o-ntîmplare asta, se-nțelege,
Ci-i a pămîntului recunoscută lege[1] *;*
Dar de n-o fi așa, ci-o altă vrere,
Atunci își spune legea a cerului putere[2].

Cu aceste vorbe, Zhu Xi se îndepărtă.

În acea noapte se dezlănțui o ploaie torențială, tunetele bubuiau fără contenire, străluceau fulgerele, și în cele din urmă se auzi un trosnet, în urma căruia începură să zdrăngăne olanele. A doua zi oamenii văzură că pe acea parcelă, chiar pe locul unde se afla mormîntul, se formase o bulboană și nu mai era nici urmă de sicriu sau de oseminte.

Din aceasta se vede limpede că, pornind de la o prejudecată, nici măcar un înțelept ca Zhu Xi nu a putut ocoli greșelile.

În ceea ce privește pedeapsa pe care a slobozit-o cerul asupra celui vinovat după ce Zhu Xi a limpezit adevărul și s-a căit, aceasta arată doar că dreptatea supremă mai există încă. Și chiar dacă acel om, călcîndu-și pe cuget, a izbutit să-l înșele pe un înțelept și să se aleagă pentru o vreme cu un folos îngropîndu-și străbunii pe cel mai frumos loc de veci, o asemenea nedreptate cerul nu o rabdă.

Dar de ce vorbesc eu atîta despre aceasta ? Din pricină că de Zhu Xi este legată și o altă întîmplare, în care el, pornind tot de la o idee preconcepută, a năpăstuit-o pe

[1] Se au în vedere legile geomanticii.
[2] Se are în vedere dreptatea supremă.

o femeie de condiție umilă. În schimb, numele ei a devenit cunoscut însuși Fiului Cerului, fiind slăvit în întreaga împărăție și, în cele din urmă, după un lung calvar, această femeie a dobîndit în viață o deplină bunăstare.

Drept dovadă stau stihurile :

Doi cărturari înfumurați ajung
Ca aprig să se învrăjbească,
Frumoasa cu obraji îmbujorați
Din a lor pricină să pătimească.
Adevărat calvar îi fuse dat...
În alte părți — atîta drept pedeapsă —
Cei vinovați cu slujba s-au mutat,
Dar pîn' la urmă fata-ncîntătoare
Se-acoperi de slavă pe veci nepieritoare.

În regiunea Taizhou trăia o curtezană pe nume Yan Rui și pe cel de-al doilea nume Youfang, cea mai în vîrstă dintre toate suratele ei din casa de veselie. Frumoasă fără seamăn, ea era totodată măiastră în caligrafie, pictură și joc de dame, dansa cu o deosebită grație și știa să cînte minunat din gură, la țiteră și la alte instrumente muzicale. Yan Rui alcătuia versuri care, prin noutatea și prospețimea lor, stîrneau încîntarea chiar și a adevăraților poeți. Totodată avea cunoștințe temeinice în ceea ce privește întîmplările istorice din străvechime și din vremurile ei. Cu oamenii se purta întotdeauna deschis și cu sinceritate și în faptele sale se distingea prin simț de dreptate și nobilă virtute. De aceea oricine avea norocul să facă cunoștință cu Yan Rui se îndrăgostea de ea atît de tare, încît își pierdea stăpînirea de sine. Era vestită pretutindeni, iar tinerii, cuprinși de admirație față de ea, fără a se teme de o depărtare de o mie de *li*, veneau la Taizhou numai pentru a o vedea și a-și desfăta privirile cu frumusețea ei.

Intr-adevăr :

Vreme de zece ani se scurse-n van
Fără ca ea să-l vadă vreodat pe suveran.
Nici el nu știa chipul cum i-arată
Și doar atunci cînd o văzu pe fată,
Află că-n lumea-ntreagă nu-i mai frumoas-o alta [1].

Guvernator al regiunii era în acel timp Tang Yuzheng [2], pe cel de al doilea nume Zhongyou. Acesta era un bărbat tînăr și chipeș, un foarte talentat literat, care se distingea totodată prin purtările-i alese și firea-i veselă și deschisă.

Trebuie spus că, după orînduielile din vremea dinastiei Song, la ospețele ce se dădeau la instituțiile de stat, erau întotdeauna chemate curtezane ca să servească la masă. Lor li se îngăduia doar să cînte stînd în picioare sau să toarne vin mesenilor, dar li se interzicea cu desăvîrșire să-i slujească pe aceștia în iatacuri. Și dacă vreunul dintre bărbați își îngăduia să-i facă ochi dulci curtezanei și să se arate ușuratic față de ea, nu i se acorda cinstirea cuvenită unui asemenea om. De aceea, deși o socotea pe Yan Rui o făptură desăvîrșită și nutrea față de ea gingașe simțăminte de dragoste, legat fiind de rînduiala slujbei, Zhongyou nu cuteza să-i arate nici cea mai mică necuviință. Dar de fiecare dată, de sărbători sau cu alte prilejuri cînd erau poftiți oaspeți, o chema întotdeauna să servească vinul și să-i slujească pe musafiri.

[1] Aceste versuri sînt legate de următoarea legendă : împăratul Yuandi, care a domnit între anii 48—33 î.e.n., alegîndu-și concubinele după portretele lor, nu a chemat-o niciodată la el pe Wang Zhaojun, întrucît pictorul de la curte, neprimind de la ea mită, a înfățișat-o ca urîtă. Tocmai de aceea împăratul a dat-o de soție unei căpetenii a hunilor, și doar la întrevederea de rămas bun cu această căpetenie a văzut-o și, vrăjit de frumusețea ei, s-a îndrăgostit de ea. Curînd Wang Zhaojun s-a stins de durere în ținuturi îndepărtate.

[2] Tang Yuzheng (sec. XIII e.n.) — a luat examenele pentru cel mai înalt titlu de *jinshi* cînd avea doar douăzeci de ani.

Odată, în anotimpul înfloririi bogate a florilor roșii și albe de piersic, Zhongyou își desfăta privirea cu priveliștea florilor la un potir cu vin, și pe el îl servea, bineînțeles, Yan Rui. Știind cît de măiastră e în alcătuirea versurilor, el o rugă să izvodească stihuri despre florile roșii și albe de piersic.

Yan Rui scrise pe dată următoarea poezie, pe motivul *Ca în vis* :

Floare de păr părea, dar nu era,
De cais flori păreau, tot nu erau.
Albe și albe, roșii și-ncă roșii,
O boare-mprăștiau înmiresmată.
Da-mi amintesc, îmi amintesc odată,
Cum la Wuling [1], *în vis, eram ca beată.*

Zhongyou citi versurile și, din cale-afară de încîntat, o răsplăti pe Yan Rui cu două bucăți de mătase fină.

Altădată, în seara sărbătorească a zilei a șaptea a celei de-a șaptea luni [2], Zhongyou dădu un ospăț la care luă parte și unul dintre prietenii săi, pe nume Xie Yuanqing, și acesta un bărbat cu o fire deschisă și veselă. Xie Yuanqing auzise încă mai de mult de Yan Rui și de aceea fu copleșit de bucurie cînd o văzu la petrecere. El se încredință că nu degeaba îi merge vestea : felul ei de a se purta, de a conversa, de a spune vorbe de duh, glasul ei cînd cînta, fiecare mișcare — totul te tulbura adînc. Yuanqing golea potir după potir [3] și era într-o foarte bună dispoziție.

[1] Aluzie la opera *Izvorul piersicului*, a remarcabilului poet Tao Yuanming (365—427), în prefața căreia se vorbește despre un pescar din Wuling, care, aflîndu-se întîmplător într-un crîng de piersici înfloriți, a înființat acolo o țară de basm.

[2] Sărbătoarea întîlnirii Văcarului cu Țesătoarea. V. nota 3, pag. 161.

[3] Potire mari, din corn de rinocer.

— De mult am auzit că Yan Rui compune versuri cu măiestrie, spuse el, adresîndu-i-se lui Zhongyou. Oare nu s-ar putea să mă încredințez personal de aceasta ?

— Întrucît la masă sînt musafirii cei mai plăcuți, firește că trebuie să compună ceva, ceva nou, răspunse Zhongyou. Ea se pricepe foarte bine la poezie și, pe deasupra, e un prilej foarte bun pentru ea de a primi povețele dumneavoastră prețioase.

— Dacă-i așa, rog ca seara zilei a șaptea a celei de a șaptea luni să fie tema, iar drept rimă să slujească numele meu de familie, zise Yuanqing. În cinstea versurilor voi bea trei potire mari, pline ochi.

Yan Rui se învoi și pe dată începu să scandeze pe motivul *Nemuritorii de pe podul din cozi de coțofene* :

Verzii platani încep să-și piardă frunza,
Arbuști de scorțișoară mireasmă răspîndesc,
Flori de pe iaz deja își pleacă fruntea,
Fete-n iatac cu ață și-ac brodează,
Răsună rîs și veselie trează.
Și a sosit și luna aceea-n care
Roua se cerne-n picuri pe tipsie [1],
Păianjenul gonit de frig se-ascunde,
Doar coțofene nu grăbesc să vie
Ca podul cel măiastru să-l clădească.
E obosit Văcarul, la fel și Țesătoarea,
În gînd îmi spun că nu degeab-au putut
să izvodească
Cei din vechime-o astfel de poveste.
Aici în lumea noastră încă un an trecu,
Dar oare-acolo-n ceruri timpul tot astfel este ?
E oare dimineață sau noapte se făcu ?

[1] Din porunca unuia dintre împărații dinastiei Han, a fost creată statuia unui om cu o tipsie de cupru în mîini. De cum veneau nopțile răcoroase, pe tipsie se aduna rouă, fiind socotită cel mai bun leac și pe care o bea împăratul însuși.

Cînd Yan Rui isprăvi de scandat, Yuanqing dădu de duşcă două pocale din trei, sări de la locul său, puse mîna pe un potir din corn de rinocer și, umplîndu-l cu vin, se apropie de curtezană și i-l oferi.

— Cît de originale și neobișnuite sînt aceste versuri ! Și unde mai pui că ele se potrivesc întru totul cu anotimpul și cu natura înconjurătoare ! Ce să mai vorbim de talentul de a-ți exprima gîndul pe loc cu atîta talent ! exclamă el entuziasmat. Ce noroc am avut să mă împărtășesc măcar dintr-o părticică a harului dumneavoastră plin de rafinament ! Vă rog să împărțiți cu mine potirul. Fie ca măcar astfel să-mi arăt respectul pe care vi-l port, adăugă el, servind-o pe preafrumoasă cu vin.

Yan Rui luă potirul din corn de rinocer și îl bău pînă la fund.

Văzînd cum Yuanqing și curtezana se poartă unul cu celălalt, gazda spuse :

— Yuanqing, dumneavoastră sînteți oaspete [1], așa că, dacă doriți, o puteți însoți pe Yan Rui acasă și să petreceți cu ea.

— De rugat n-am îndrăznit, dar aceasta este tocmai și dorința mea, rosti cu un zîmbet Yuanqing, făcînd o plecăciune adîncă. Numai că nu știu ce are de spus în această privință Yan Rui însăși.

— Ea este o femeie înțelegătoare, zise gazda cu un zîmbet fluturîndu-i pe buze. Oare n-are să-i facă plăcere să petreacă cu un oaspete atît de ales ? În afară de asta, chiar eu însumi, ca guvernator, îmi dau consimțămîntul, așa încît cu atît mai mult nu se cuvine să refuze.

Să respingă propunerea mai-marelui regiunii, Yan Rui nu cuteză, așa că, după ce cheful se sparse, plecă împreună cu Yuanqing la ea acasă.

[1] Se are în vedere faptul că interdicția ca dregătorii localnici să nu aibă legături intime cu curtezanele care cîntau și serveau la masă nu i se aplică și lui Yuanqing, care era dregător în altă regiune.

Lui Yuanqing, care avea o fire deschisă și veselă, prea-frumoasa, atît de înzestrată, îi căzu cu tronc la inimă și el se strădui în fel și chip să-i facă pe plac în toate privințele. El i-a dăruit chiar tot ceea ce primea uneori în dar de la guvernatorul regiunii. Așa petrecu el cu iubita sa vreme de șase luni și abia după aceea plecă. Yuanqing a cheltuit pentru curtezană o mulțime de bani, dar cu toate acestea tot nu se îndura să se despartă de dînsa. Chiar din acest singur fapt se poate vedea cît de mult se pricepea Yan Rui să-i facă pe bărbați să-și piardă capul. Dar deocamdată destul despre aceasta.

Vom povesti acum despre un vestit cărturar pe nume Chen Liang [1] și pe cel de al doilea nume Tongfu, de baștină din județul Yongkangxian, regiunea Wuzhou. Era un bărbat cu o fire nobilă și mărinimoasă, renumit ca un cavaler dintre cei mai respectați, gata întotdeauna să-i înfrîneze pe cei puternici și să-i ocrotească pe cei slabi. Cărturari vestiți și demnitari ce aveau renumele de oameni virtuoși și cinstiți se întreceau care mai de care să lege prietešug cu el. Pe cînd Xing Qiji [2], cel plin de noblețe, locuia în județul Qianshan, Chen Liang s-a dus odată să-l viziteze. Chen trecuse deja de podețul de lîngă casa lui Xing Qiji, cînd, deodată, calul său se îndîrji și se opri. De trei ori îi dădu bice, dar calul nici gînd să se urnească din loc. Atunci, ieșindu-și din fire de mînie, Chen Liang scoase sabia de la cingătoare și dintr-o singură lovitură îi reteză capul. Calul se prăvăli la pămînt, iar Chen Liang își urmă liniștit drumul, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Această priveliște o văzu întîmplător Xing Qiji de la fereastra iatacului său ce se afla la catul de sus. Fapta lui Chen Liang îl uimi peste măsură pe poet, dar el îl primi

[1] A trăit între anii 1143—1194.

[2] *Xing Qiji* (1140—1207), unul dintre cei mai remarcabili poeți chinezi care s-a acoperit de glorie prin curajul cu care a luptat împotriva străinilor ce invadaseră nordul Chinei. El era în legături de prietenie cu mulți oameni remarcabili din epoca sa, printre care și cu Zhu Xi.

pe oaspete și se împrieteni cu dînsul. Astfel de om era Chen Liang. Și nu întîmplător guvernatorul Tang Zhongyou se avea bine cu el. Nu e de mirare că atunci cînd Chen Liang veni la Taizhou ca să-l viziteze pe Zhongyou, acesta îl primi cu brațele deschise și îl rugă să rămînă să locuiască la el, punîndu-i la dispoziție toate cele trebuincioase.

În timpul liber prietenii discutau pe cele mai diferite teme. Zhongyou îi respecta pe cei ce ajunseseră celebri pentru gîndirea lor de sine stătătoare, dar nu-i răbda pe bucherii confucianiști. În această privință Chen Liang îi împărtășea întru totul părerile și adeseori se întîmpla să spună :

În zilele noastre se vorbește doar despre învățătura „căii adevărului", despre fatul că, pasămite, oamenii trebuie să năzuiască spre a deveni drepți la suflet și sinceri în gîndire. Dar, de obicei, acești bucheri au de mult simțurile atrofiate și nici că-i doare de interesele generale. Ei au uitat de dușmani și de marea dezonoare a țării [1] și, de aceea, plini de sine și gesticulînd cu însuflețire, pălăvrăgesc despre calitățile înnăscute și despre soartă, fără a înțelege măcar ceea ce este o calitate înnăscută sau ce e aceea soartă.

În această privință cei doi se înțelegeau de minune, numai că era totuși ceva care îi deosebea. Chen Liang, deși dezaproba neoconfucianismul, era totuși în legături de prietenie cu Zhu Xi. Odinioară Zhu Xi l-a recomandat chiar pentru o slujbă de stat.

— În ceea ce propăvăduiește Zhu Xi, spunea Chen Liang, putem găsi lucruri folositoare, de însemnătate practică, cu totul diferite de vederile tipicarilor rupți de viață care nu știu decît să umble cu vorbe sforăitoare sub care se ascund de fapt idei confuze și o gîndire găunoasă.

Cît despre Tang Zhongyou, acesta, prețuindu-și peste măsură propriul său talent, îl disprețuia profund pe Zhu

[1] Vezi nota 1, pag. 10.

Xi, şi nu o dată a declarat că acesta nu se descurcă nici în cele mai simple hieroglife. Iată de ce, întotdeauna cînd venea vorba despre Zhu Xi, cei doi prieteni ajungeau să se ciondănească.

Fiind în ospeţie la prietenul său, Chen Liang era întotdeauna într-o foarte bună dispoziţie şi odată se hotărî să se ducă la casa de veselie. Yan Rui era vestită în întreaga regiune şi tuturor le era cunoscut faptul că ea este favorita guvernatorului însuşi, ceea ce îi dăduse aripi şi o făcuse să se înfumureze. Nu era zi în care s-o poţi găsi acasă. Tot timpul era poftită pe undeva. Dar Chen Liang, care era iute în hotărîrile sale, nu avea nici un chef să stea de pază pînă cînd Yan Rui îşi va face timp pentru el. El află că o alta — Zhao Juan — care, deşi ca frumuseţe şi talent era mai prejos decît Yan Rui, trecea totuşi drept o curtezană de frunte din regiunea Taizhou. Chen deveni vizitatorul ei permanent, îşi petrecea aproape tot timpul cu ea şi pînă la urmă ajunseră să se îndrăgostească unul de celălalt. Chen Liang arunca cu banii în stînga şi în dreapta şi nu precupeţea nimic pentru iubita sa. Văzînd aceasta, Zhao Juan se străduia să-i fie în toate pe plac şi i se trezi chiar dorinţa de a se mărita cu el. Bărbatul nu avea nici el nimic împotrivă să se însoare cu dînsa.

Nu o dată şi-au făcut ei planuri de viitor şi erau pe deplin hotărîţi să se însoţească, numai că era o oprelişte. Zaho Juan făcea parte din tagma „curtezanelor de stat" şi, de aceea, să se mărite şi să-şi schimbe felul de viaţă putea doar după ce numele ei avea să fie şters din catastif.

— Să ţi se şteargă numele din catastif stă în puterea guvernatorului regiunii, spuse odată Chen Liang. E de ajuns să vorbesc cu Tang Zhongyou, pentru ca treaba să se facă. E atît de uşor, ca şi cum ai întoarce palma.

— Ar fi foarte bine, se bucură Zhao Juan.

Şi iată că, odată, Chen Liang se duse la Zhongyou anume pentru asta şi îi împărtăşi intenţiile sale.

— Tu doar eşti unul dintre oamenii cei mai de vază al timpurilor noastre. Atunci de ce te ţii cu Zhao Juan, şi nu cu Yan Rui ? întrebă guvernatorul.

— Adevărul e că ne iubim şi pentru mine lucrul acesta este cel mai de seamă. De ce aş umbla după alta ? răspunse Chen Liang. Pe de altă parte, urmă el, Yan Rui e o fată care îţi place ţie însuţi şi, chiar dacă m-aş fi împrietenit cu ea, e îndoielnic că te-ai fi învoit s-o laşi altuia.

Zhongyou izbucni în rîs.

— Nu pentru că îmi place nespus de mult, dar adevărul e că fără ea aş simţi că îmi lipseşte ceva. Şi ca s-o las să se ducă după altul, desigur nu aş vrea. În ceea ce o priveşte pe Zhao Juan, însă, voi face tot ce porunceşti. Dar e într-adevăr hotărîtă să se mărite cu tine ?

— Judecînd după spusele ei, dorinţa îi este sinceră. E nevoie totuşi ca tu să ne dai o mînă de ajutor, să fii, după cum se spune, „bătrînul de sub clar de lună" [1].

— Dacă se mărită sau nu cu tine, asta atîrnă de ea, şi în această privinţă nu pot să vă fiu de nici un folos. Dar ca să-i şterg numele din catastif, asta am s-o fac.

Chen Liang îşi luă rămas bun de la prietenul său şi, fără a zăbovi, îi dădu lui Zhao Juan vestea cea bună. Amîndoi erau nespus de fericiţi.

S-a întîmplat ca a doua zi să se orînduiască la ocîrmuire o petrecere, şi Zhongyou o pofti şi pe Zhao Juan. La un pahar de băutură, gazda o întrebă pe curtezană :

— Ieri, domnul Chen mi-a spus că ai dori să te măriţi şi să porneşti pe un nou făgaş. E adevărat ?

— Mi s-a făcut lehamite de viaţa păcătoasă pe care o duc şi, dacă voi izbuti să mă smulg din mocirlă, voi socoti

[1] Potrivit legendei, într-o noapte cu lună plină, un dregător din epoca Tang, pe nume Wei Gu, a întîlnit un bătrîn care ducea o desagă cu şnururi roşii. Întrebat la ce folosesc, bătrînul răspunse că ele sînt menite a lega laolaltă picioarele soţului şi ale soţiei, care se vor iubi veşnic unul pe celălalt, întrucît pe ei îi uneşte o căsătorie predestinată.

aceasta o binefacere nemărginită, precum cerul și pămîntul, răspunse Zhao Juan, făcînd o plecăciune adîncă.

— Ei bine, ca să te șterg din catastif nu e greu. Dar după aceea ai să-l iei de bărbat pe domnul Chen ?

— Domnul Chen este un om de vază și, pe deasupra, un oaspete drag aici. Mă tem doar că i-ar putea fi silă de mine, o floare ofilită dintr-o casă de veselie, și că nu mă va lua la el. Dar dacă nutrește față de mine anumite simțăminte, cum o să cutez să refuz ? Îl voi urma de îndată ce numele meu va fi șters din listele oficiale.

„Eh, tu fetișcană, nimic nu pricepi și foarte ușor te învoiești. Nu știi că Chen Liang e un bărbat în stare să reteze cu sabia capul unui om fără a clipi măcar din ochi, că e o mînă spartă ce nu s-a mai văzut. Cum o să-ți poată asigura o viață lipsită de griji" ? se gîndi în sinea sa Zhongkyou și, cuprins de sentimente bune față de Zhao Juan, spuse rîzînd :

— Dacă vrei într-adevăr să te însoțești cu domnul Chen și să pleci la el, trebuie să te deprinzi să rabzi de foame și de frig. Dacă ești în stare de așa ceva, totul are să fie bine.

Zhao Juan se schimbă la față. „Am văzut cum cheltuiește el banii, fără a le ține socoteală. M-am gîndit că e bogat, și de aceea m-am hotărît să mă mărit cu el. Dar, din spusele șefului, reiese că e sărac și înseamnă că n-o să-mi poată asigura o viață îndestulată", chibzui în sinea sa curtezana, și pe dată simți cum răbufnește în ea nemulțumirea.

Fapt e că Zhongyou glumise și nu s-a gîndit că Zhao Juan va lua spusele lui în serios. Dar curtezanele sînt femei bănuitoare. O glumă întîmplătoare, nevinovată, le poate face să se îndoiască de om și să-i întoarcă spatele. De aceea, deși guvernatorul îi dădu o hîrtie ce adeverea că fusese scoasă de pe lista curtezanelor, la întîlnirile cu Chen Liang, Zhao Juan nu mai amintea de căsătorie și începu să-l primească și să se poarte cu el cu destulă răceală.

Chen Liang era nedumerit.

„Cît de nesimțitoare și viclene sînt curtezanele ! își spuse el. S-a priceput să mă ducă de nas ca să obțin eliberarea ei, dar acum se pare că făgăduiala nu i-a fost decît o vorbă în vînt."

În cele din urmă, Chen Liang îi aminti de hotărîrea pe care o luaseră nu demult.

— Domnul guvernator mi-a spus că, dacă plec la tine acasă, va trebui să rabd de foame și de frig. Să fie oare așa ? îi răspunse Zhao Juan.

Chen Liang se făcu foc și pară.

— Cît de nerușinat se dovedește a fi mucosul ăsta ! exclamă el. Înseamnă că numai lui îi este îngăduit să se desfete cu Yan Rui a sa ! Ei, las' că-i arăt eu lui ! Am să găsesc și eu ceva de spus cuiva !

Fire deschisă și hotărîtă, el și-o scoase din cap pe Zhao Juan și, neluîndu-și rămas bun de la Zhongyou, plecă direct la Zhu Xi, care era pe atunci inspector pentru hambarele de cereale de rezervă în provincia Zhejiang și se afla la Wuzhou.

După ce ceremonia saluturilor luă sfîrșit, gazda și oaspetele începură să discute despre una și despre alta. Aflînd că Chen Liang vine de la Taizhou, Zhu Xi întrebă :

— Ei, cum o mai duce tînărul Zhongyou ? Cum îi merg treburile ?

— Ce treburi, care treburi ! E ocupat doar cu Yan Rui a sa și nimic altceva, răspunse Chen Liang.

— De mine a pomenit vreodată ?

— Și încă cum ! S-a arătat nedumerit cum de v-au numit inspector cînd nu vă descurcați nici în cele mai simple hieroglife.

Zhu Xi tăcu, și multă vreme nu fu în stare să scoată nici un cuvințel. Fapt este că încă în tinerețe primise o dregătorie și în lungul drum al slujbei sale scrisese o mulțime de cărți, pusese bazele unei învățături care se răspîndise în întreaga împărăție, și, cu toate acestea, era în-

trucîtva nemulţumit de sine. Văzînd cît de talentat e tînărul Zhongyou, nu o dată s-a gîndit că, mai devreme sau mai tîrziu, acela are să-şi îngăduie să-şi rîdă de el. Nu e de mirare deci că Zhu Xi fu cuprins de ruşine şi mînie cînd auzi ce spune pe seama sa Zhongyou.

— Doar el e în subordinea mea. Cum de cutează să mă jignească astfel ! izbucni în cele din urmă Zhu Xi.

El înţelegea însă, totodată, că vorbele pe care i le transmisese Chen Liang fuseseră spuse pe la spatele lui şi încă nu ştia cît de demne de crezare sînt. Aşa încît hotărî pe dată să trimită o înştiinţare scrisă la Taizhou, în care se arăta că, pasămite, acolo se petrec nereguli în treburile cîrmuirii şi că urmează să se facă o nouă inspecţie. Şi Zhu Xi porni fără zăbavă la drum. Întrucît se ducea acolo cu gîndul de a-i face şicane guvernatorului, el nu-şi îngădui nici un popas şi ajunse la Taizhou atît de repede şi pe neaşteptate, încît Zhongyou nu apucă să-i iasă în întîmpinare la timp.

„Da, într-adevăr, Chen Liang a avut dreptate, se gîndea Zhu Xi. Acest Zhongyou se poartă cu lipsă de respect faţă de mine, nu-mi acordă cîtuşi de puţin consideraţie."

Şi Zhu Xi nu-şi putea nicidecum înăbuşi ciuda şi era atît de pornit împotriva lui Zhongyou, încît, de cum ajunse la ocîrmuirea de la Taizhou, îi ceru acestuia pecetea şi i-o dădu ajutorului său.

— Guvernatorul regiunii şi-a îndeplinit prost îndatoririle şi acum trebuie aşteptată hotărîrea de sus, răspunsul la un raport de învinuire, îşi explică Zhu Xi acţiunea sa.

Nici pe Yan Rui nu o lăsă în pace. O aruncă în închisoare pentru a o interoga în privinţa legăturilor tainice pe care el presupunea că fata le are cu guvernatorul.

„Zhongyou e o fire uşuratică. Nu se poate ca el să nu se fi atins de Yan Rui, se gîndea Zhu Xi. În afară de aceasta, femeile sînt făpturi plăpînde şi gingaşe, caznele nu le pot îndura, şi dacă a fost sau nu ceva între ei, ea

oricum va recunoaşte orice, şi atunci voi putea înainta un raport în care să-l învinuiesc pe Zhongyou de încălcare a rînduielii în ce priveşte relaţiile dregătorilor cu curtezanele.

Dar s-a dovedit că plăpînda şi gingaşa Yan Rui avea o voinţă de fier. Oricît au bătut-o, oricît s-a ţipat la ea, au jignit-o cu vorbe de ocară, au pus-o la cazne şi din nou au bătut-o, ea ţinea una şi bună :

— Da, am cîntat, am compus versuri, am turnat vin oaspeţilor, am făcut de fapt ceea ce sînt datoare să fac — toate astea-s adevărate, dar niciodată nu s-a petrecut altceva.

Femeia a trebuit să rabde multe, a zăcut mai bine de o lună în temniţă, dar la interogatorii susţinea unul şi acelaşi lucru. Văzînd că nu-i poate face nimic, Zhu Xi dădu în legătură cu ea o hotărîre vagă, în care era învinuită că, pasămite, l-a ademenit pe şef. În cele din urmă Yan Rui fu din nou crunt bătută şi trimisă pentru noi cercetări în regiunea învecinată Shaoxing. Totodată, Zhu Xi înaintă un raport către împărat, în care în linii mari se spunea :

„Tang Zhongyou, guvernatorul regiunii Taizhou, nu recunoaşte justeţea tîlcuirii actuale a clasicilor, nu recunoaşte principiile propăvăduite de oamenii înţelepţi, dar în schimb cleveteşte pe seama supusului credincios al majestăţii-voastre, făcîndu-l neştiutor de carte. Aflîndu-se în postul de guvernator, Tang nu respectă rînduielile şi îşi îngăduie să întreţină legături necuviincioase cu femei de moravuri uşoare. După lămurirea purtării sale uşuratice, vă va fi înaintat un al doilea raport, pe temeiul căruia, majestatea-voastră, cu mintea sa luminată, va binevoi să hotărască asupra măsurilor ce se cuvin a fi luate."

Printre prietenii lui Zhongyou se număra şi consăteanul său Wang Huai, pe atunci înalt demnitar la curte, care răspundea de instanţa ce lua hotărîri în asemenea cazuri.

Zhongyou îi trimise un raport personal, în care respingea învinuirile lui Zhu Xi și îl ruga pe Wang Huai să aducă aceasta la cunoștința împăratului. În raport se spunea în liniii mari :

„În pofida regulamentului existent, demnitarul Zhu Xi a făcut o inspecție după alta. a apărut pe neașteptate și de aceea n-am avut posibilitatea să-l întîmpin așa cum se cuvine. În legătură cu aceasta a pus-o la cazne pe una dintre curtezane pentru a-i smulge mărturia cum să întreține cu supusul majestății-voastre legături necuviincioase și a folosi aceste dovezi împotriva mea. Dar, cu toate strădaniile sale, el nu a putut s-o silească pe o femeie umilă să facă mărturii mincinoase. În afară de aceasta, a cutezat să-l deranjeze pe suveran cu raportul său jignitor. Din toate acestea se vede limpede purtarea sa nesocotită și lipsită de virtute."

Primind raportul lui Zhu Xi, împăratul Xiaozong[1] i-l arătă lui Wang Huai, pentru ca acela să-și spună părerea. Atunci Wang Huai îi înmînă suveranului raportul personal al lui Zhongyou.

Citindu-l, Xiaozong întrebă :

— După părerea dumneavoastră, care dintre ei are dreptate ?

— După mine, doi cărturari plini de ambiție s-au luat la ceartă pentru niște fleacuri, răspunse Wang Huai. Unul spune că a fost făcut neștiutor de carte, celălalt că nu a apucat să-l întîmpine la timp pe mai-marele său. Cred că acesta este miezul chestiunii, iar toate celelalte sînt exagerări. Doar nu e nimic serios ! După umila mea părere, toate acestea nu trebuie cîtuși de puțin luate în seamă.

— Aveți dreptate, cuvîntă împăratul. Numai că atunci cînd superiorul și subalternul nu se au bine, de pe urma acestei neînțelegeri au de suferit supușii. Mutați-i pe pe amîndoi în locuri diferite, dați-le niște slujbe în care să nu aibă nici o legătură unul cu celălalt, și cu asta basta.

[1] Anii domniei : 1163—1189.

— Majestatea-voastră are deplină dreptate, spuse Wang Huai, făcîndu-i o plecăciune lui Xiaozong. Voi da dispozițiile de trebuință.

Și astfel, datorită sprijinului lui Wang Huai și a hotărîrii înțelepte a împăratului, pentru Zhongyou treaba se termină cu bine.

Dar pe biata Yan Rui, care îndurase atîtea chinuri și suferințe n-o lăsară în pace. Ea fu trimisă la Shaoxing pentru noi cercetări.

Guvernatorul regiunii Shaoxing se număra și el printre filozofii neoconfucianiști. Cînd o aduseră pe Yan Rui, văzînd frumusețea rafinată a femeii, el își spuse în sinea sa : „Dacă femeia e frumoasă, negreșit nu are în ea virtute". Și el începu s-o interogheze pe curtezană, recurgînd la cele mai crunte cazne. Porunci să i se strîngă degetele în menghină și, uitîndu-se la degetele ei subțirele și la palmele delicate și netede, spuse :

— Asemenea mîini nu au femeile care se ocupă singure de gospodărie. Ți-e și silă să te uiți la ele.

Apoi guvernatorul porunci să i se strîngă femeii în menghină degetele de la picioare, dar șeful cancelariei îi atrase atenția mai-marelui său că ea nu va putea îndura această tortură.

— Spui că are picioarele mici și delicate, dar aceasta nu este o trăsătură firească, ci un semn de decădere morală, obiectă șeful, și porunci să fie strînsă cum trebuie, cerîndu-i să recunoască cum că este în legături de adulter cu Tang Zhongyou.

Dar Yan Rui nu recunoscu. A trebuit să fie aruncată din nou în temniță, pînă la următorul interogatoriu.

Mai-marelui închisorii i se făcu tare milă de curtezană. Temnicerilor le porunci să nu-și rîdă de dînsa și să nu-i facă greutăți. Iar el, dorind să pună capăt acestui calvar, începu s-o îndemne stăruitor să recunoască ce i se cerea.

— Autoritățile te pun la cazne numai pentru a-ți smulge mărturiile de care au nevoie. De ce, dară, să nu

recunoşti cît mai repede ? Doar învinuirea ce ţi se aduce nu este cine ştie ce crimă. Pentru o legătură de dragoste neîngăduită, cea mai grea pedeapsă pentru o femeie este să fie lovită cu ciomagul. Ori cu ciomagul ai fost deja lovită, iar pentru o singură vină nu eşti bătut de două ori. De ce, dară, să laşi să ţi se sfîşie trupul şi să înduri asemenea chinuri ?

— Eu sînt o simplă şi umilă curtezană, spuse Yan Rui. Chiar dacă aş fi fost în legături nepermise cu el, tot n-aş fi fost osîndită la moarte. Nimic îngrozitor nu s-ar fi întîmplat. Dar adevărul rămîne adevăr, iar minciuna — minciună. Nu pot ca din milă faţă de mine să îndrug tot ce-mi vine la gură şi să întinez bunul renume al unui om virtuos. Pot să mă şi omoare, dar ca să mă silească să-l ponegresc pe un nevinovat, asta nu vor izbuti.

Văzînd cu cîtă hotărîre vorbeşte femeia, mai-marele închisorii se pătrunse de un adînc respect faţă de ea şi transmise spusele ei guvernatorului.

— Cît de respingătoare şi îndărătnică e fetişcana asta de stradă ! se indignă guvernatorul. Deşi autorităţile superioare au luat o hotărîre, au trimis-o totuşi aici pentru a lămuri lucrurile şi a da o sentinţă definitivă.

Şi el porunci din nou să fie adusă Yan Rui şi lovită cu ciomagul. Şi toate acestea pentru a-l mulţumi pe Zhu Xi.

Şeful alcătuise deja dosarul şi se pregătea să-i trimită un raport inspectorului. El voia ca din răspunsul acestuia să vadă în ce ape se scaldă, şi abia după aceea să ia o hotărîre. Dar deodată ajunse la el vestea că Zhu Xi a fost mutat în alt ţinut. Aflînd aceasta, o eliberă pe Yan Rui.

Şi iată ce ghinion avusese ea. Şefii s-au certat între ei pentru nişte fleacuri, şi de sacrificat au sacrificat-o pe dînsa. În închisorile celor două regiuni a stat mai bine de două luni. A fost învinuită de ceea ce nu era vinovată. A fost pedepsită de două ori cu lovituri de ciomag şi, peste toate astea, a fost supusă la cele mai cumplite schingiuiri.

Pe drept cuvînt :

Strunjit-au bambusul pătrat [1]
Şi colţurile-i sînt acum rotunde,
Lăutei strat de lac i-au dat,
Desenele îi sînt acum pierdute [2].
Deloc să-ngăduim n-ar trebui
Să se distrugă lucruri minunate,
Numai astfel am mai putea vorbi
De ceea ce numim cu toţi dreptate.

Cînd o sloboziră pe Yan Rui, ea era atît de sleită şi vlăguită, că abia-abia putea să răsufle şi se părea că viaţa ei atîrnă de un fir de păr. Dar, tămăduindu-şi rănile şi odihnindu-se, începu treptat să primească oaspeţi. Acum, la porţile casei sale se înghesuiau, mai mult ca oricînd, caretele şi caii. Cei ce o cunoşteau veneau să o întrebe de sănătate, iar cei ce n-o văzuseră niciodată veneau să facă cunoştinţă cu dînsa. De aceea şirul vizitatorilor nu mai contenea. Şi toate acestea din pricină că ea fusese gata să moară decît să-l ponegrească pe Zhongyou. Toţi erau cuprinşi de respect pentru devotamentul ei în prietenie, iar tinerii care puneau mai presus de orice cinstea şi virtutea vorbeau despre ea ca despre o vitează apărătoare a adevărului. Şi, fireşte, oamenii nelipsiţi ai caselor de veselie nu se aveau bine cu neoconfucianiştii, aşa încît nu era unul care să nu-l facă de doi bani pe Zhu Xi.

În ceea ce îl priveşte pe Zhu Xi, el nu a putut să-i facă nimic lui Tang Zhongyou. În zadar a umblat cu circota. N-a izbutit să-i bage la apă pe alţii, în schimb el însuşi a intrat în gura lumii. Despre istoria lui Yan Rui se vorbea pretutindeni şi faima ei răsunătoare ajunse pînă la urechile împăratului însuşi.

---

[1] Unul din soiurile cele mai rare şi de preţ de bambus este bambusul pătrat. Aici, metaforă pentru Yan Rui.

[2] Lăută veche şi, de aceea, cu atît mai preţioasă şi rară. Aici, de asemenea, metaforă pentru Yan Rui.

— Ce bine că odinioară am poruncit să se ia o hotărîre care să nu-l jignească nici pe unul, nici pe celălalt, cuvîntă Fiul Cerului. Dacă aș fi dat crezare doar unei singure părți și l-aș fi pedepsit pe Tang, cîrmuitorul ținutului Taizhou, aș fi nedreptățit-o prin aceasta și pe această femeie virtuoasă și ea n-ar fi avut nici măcar cui să se plîngă.

Aflînd în ce belea îi băgase pe Yan Rui și pe Zhongyou, Chen Liang se căi : „Eu i-am aruncat doar cîteva vorbe lui Zhu Xi, dar nu m-am gîndit că el va face din țînțar armăsar. Acum firește că Zhongyou mă bănuiește că am vrut să-i fac un mare rău și n-am nici măcar în fața cui să mă dezvinovățesc" își spuse el cu amărăciune.

Atunci îi scrise o scrisoare lui Zhu Xi : „Niciodată în viața mea nu am vorbit de rău pe nimeni pe la spate, dar l-am defăimat în fața dumneavoastră pe Tang Zhongyou numai pentru că a făcut o glumă răutăcioasă pe seama mea. Firește că pentru aceasta ar fi trebuit să plătesc cu moartea, dar, trăind zi de zi greutăți, îmi prețuiesc totuși nevrednica mea viață. E hazliu, dar asta este !"

Fapt e că Chen Liang, înfuriat pe Zhongyou pentru că îi stricase rosturile cu Zhao Juan, i-a povestit lui Zhu Xi ceea ce spunea de obicei despre acesta Zhongyou. El nu s-a așteptat că Zhu Xi se va îndîrji într-atîta încît să hotărască a se răfui cu Zhongyou și că o va împricina și pe Yan Rui, pedepsind-o cu atîta cruzime. Dar toate acestea s-au întîmplat din pricina îndărătniciei lui Zhu Xi, care și de astă dată pornise de la păreri preconcepute.

Mai tîrziu, după ce Tang Zhongyou a fost mutat în alt ținut și a părăsit Taizhou-ul, postul l-a ocupat un oarecare Yue Lin, pe cel de-al doilea nume Shangqing. Cînd noul șef s-a prezentat la locul numirii și curtezanele au venit să-l felicite, Shangqing întrebă :

— Care dintre voi este Yan Rui ?

— Eu sînt, răspunse fata, făcînd un pas înainte.

Măsurînd-o din ochi, noul guvernator văzu că are în

fața sa o femeie cu totul aparte, ce se deosebea de celelalte curtezane ca un cocor de găini. Dar era suptă la față și fără pic de vlagă în ea.

Shangqing știa despre tot ce i se întîmplase curtezanei, prin ce calvar trecuse, și i se făcu milă de ea.

— Am auzit că ești foarte iscusită în poezie, spuse el. Dacă ai compune versuri despre ce ai pe inimă și ce îți dorești, te-aș putea ajuta.

Atunci Yan Rui, fără să stea o clipă pe gînduri, scandă următoarele stihuri pe motivul *Ghicitorul sorții :*

Nu pentru că mi-ar place traiul de desfrîu,
Ci fiindc-așa mi-i soarta, m-aruncă în vîltoare,
E voia celui care-i stăpînul primăverii
De-i dat să înflorească sau să păleasc-o floare.
Dacă el poruncește rămîi, musai rămîn,
De-mi spune pleacă, voi pleca îndată.
Ce-ar fi să-mi pun în plete o floare și să fug,
Și nimeni să nu afle pe unde-o iau vreodată.

Cînd ea isprăvi de scandat, de pe buzele lui Shangqig începură să se reverse cuvinte de laudă.

— Eu văd că ai hotărît cu fermitate să-ți schimbi felul de viață, spuse el în cele din urmă. E foarte bine, și eu am să te ajut în privința aceasta.

Guvernatorul porunci pe loc să se aducă lista curtezanelor, șterse numele ei și scrise alături : „Se îngăduie să treacă la un alt mod de viață".

Yan Rui făcu o plecăciune adîncă, mulțumi șefului și se îndepărtă.

Unii aflară de îndată despre aceasta și începură care mai de care să vină în pețit, oferind o mie de *liang* în aur, ca dar de logodnă. Dar Yan Rui îi refuză pe toți.

Între timp s-a întîmplat ca unui tînăr, vlăstar de neam împărătesc, să-i moară soția. Era atît de zguduit, că nu voia să se mai gîndească la nimic altceva și lăsă la o parte toate treburile. Îngrijorați de soarta lui, prietenii se hotă-

rîră odată să-l înduplece să meargă la o casă de veselie pentru a-și mai risipi tristețea. Dar oriunde îi propuneau să meargă, el refuza. Numai atunci cînd i se pomeni de Yan Rui, se învoi.

Văzînd mîhnirea zugrăvită pe fața oaspetului și aflînd că pricina e moartea soției, curtezana își spuse că el este un om cu o inimă simțitoare și duioasă și gîndul acesta i se întipări adînc în minte.

La rîndul său, tînărul nutrea și el respect și admirație față de Yan Rui.

Stînd la un pahar de băutură, cei doi se înveseliră. Erau într-o minunată stare sufletească, și în cele din urmă tînărul rămase la ea.

Simțindu-se puternic atrași unul de celălalt, ei începură să se întîlnească adeseori și după o vreme el și-o făcu țiitoare. De fapt, de mult hotărîse Yan Rui să se mărite cu el, și astfel rămaseră uniți pentru toată viața. E adevărat, ea nu a putut deveni o doamnă cu titlu nobiliar, dar tînărul bărbat care o luase la el era atît de mulțumit de dînsa, încît nu se mai recăsători. Ei au trăit în iubire și înțelegere ca adevărați soți pînă la adînci bătrîneți. Aceasta a fost de fapt răsplata cu care a blagoslovit-o cerul pe Yan Rui pentru sinceritatea și cinstea ei. Oamenii din generațiile următoare, amintindu-și de ea, obișnuiau să spună : „Dacă este cineva un adevărat filozof, cu o inimă nobilă, apoi acesta este Yan Rui".

Și despre istoria curtezanei au fost chiar alcătuite stihuri în stil vechi ce-i proslăveau virtuțile :

Trăiește la Taizhou o curtezană,
Nu-i pe pămînt o alta la fel cu ea, egală.
Doar flutură penelul și oda-ndat o gată,
Xie[1] nici ea n-o întrece în vers despre zăpadă.
Gătită, dichisită, cînd preacinstite fețe

[1] Xie Daoyun, sora poetului Xie Lingyun (385—433) ; a cîntat frumusețea zăpezii în cunoscuta odă *Ca puful de salcie zboară în vînt.*

O cheamă pe frumoasă spre-a-i desfăta-n ospețe.
Nu știe că asupră-i primejdia s-abate,
Poruncă-n grabă mare veni pe neașteptate
Și-o ridicară iute și-o schingiuiră foarte.
În clipa grea ea însă nu uită să se poarte
Așa cum se cerea. În crudă soartă
Se dovedi de neînfrînt. De piatră
Răspunsurile la-ntrebări îi fură :
„Nevrednica de mine nu se poate
Spre-a mă cruța pe mine să fac o nedreptate,
Cum aș putea astfel să îndrăznesc
Pe oameni respectabili nedrept să-i ponegresc ?"
Nu, nu se pedepsește de două ori o vină
Însă pe ea, mereu, nedrept o schingiuiră.
Și spuneți voi cei nobili :
„Drept cugetul păstrați-l, ca lacrima curat,
Nicicînd nu-l întinați cu vreun adînc păcat",
Dar tot mai vreți ca o femeie, biată,
Să-și calce conștiința-i nepătată.
Ce spune înțeleptul Kongzi[1] eu văd că ați uitat :
„Deși e-n temniță, nu este vinovat"[2].
Guan Gao[3], cel credincios, făcut-a tot la fel
Își apărase prințul cînd viața pierea-n el.
Și-ntocmai ca Guan Gao cel neclintit,

[1] Confucius.

[2] Este vorba despre discipolul lui Confucius. Gongye Zhang, învinuit pe nedrept de furt și aruncat în închisoare. După eliberarea lui, Confucius i-a dat în căsătorie pe fiica sa.

[3] *Guan Gao* (sec. III—II î.e.n.), ministru în principatul Zhao. A fost implicat într-un complot împotriva primului împărat al dinastiei Han și aruncat în temniță împreună cu ceilalți demnitari, care au luat parte la complot și cu principele din Zhao (Zhang Ao), care era complet nevinovat. Supus la cazne crîncene, Guan Gao a susținut cu tărie pînă la moarte : „La complot au luat parte demnitarii și cu mine. Principele nu a avut nici un amestec."

De glorie nemuritoare ea s-a acoperit.
După ce făr' de vină ieşi din închisoare,
Cu cinstea nepătată, ea un alt gînd nu are
Decît să-şi schimbe felul de viaţă negreşit,
Şi iată minunate stihuri a izvodit,
Ce-s pe motivul Ghicitorul sorţii :
Visa o floricică de cîmp ce frumuseţii
În pletele-i bogate mai bine să-i slujească,
Şi fu ca un soţ vrednic de sine să-şi găsească,
Destinul pe vecie cu el să şi-l unească.

CĂMAŞA DIN PERLE

Ca norul plutitor ce se destramă
Sînt trecătoare şi onor şi slavă
Şi toate cele ce-ntregesc o viaţă
Le poţi lua ca pe o joacă gravă,
Dar anii tinereţii minunaţi
Sînt oare daţi spre-ai cheltui în grabă ?
Nebun să-i pierzi în vin şi dezmierdări
De gingaşe femei, dulce zăbavă ?
Ci numai de trăieşti în cumpătare,
Doar astfel viaţa preţ deplin îşi are.
Şi dacă patima vei şti a ocoli,
Tihnă şi mulţumire pe drept vei dobîndi.

Această poezie a fost scrisă pe motivul *Luna deasupra rîului de asfinţit* şi ea îi povăţuieşte pe oameni să fie reţinuţi, să nu-şi dea frîu liber patimilor şi să-şi găsească bucurie în ursita ce le-a fost hărăzită. Pentru a-ţi afla în viaţă mulţumire şi tihnă, trebuie să te fereşti de patru lucruri : de vin, de ispita frumuseţii femeieşti, de bogăţie şi de mînie şi să nu-ţi cheltui pentru acestea toate forţele

sufleteşti, ajungînd la pervertire. Se ştie doar că, altminteri, plăcerea după care ai gonit se preschimbă în neplăcere, iar folosul — în pagubă. Însă din toate aceste patru rele, cea mai nimicitoare este patima pentru femei. Cît de bine glăsuieşte zicala : „Ochii sînt peţitoare în iubire, iar dorniţa — izvorul senzualităţii".

La început te cuprinde doar tulburarea, dar mai pe urmă ajungi să-ţi pierzi pînă şi minţile şi inima-ţi zbuciumată nu mai cunoaşte pic de linişte. Fireşte, dacă întîlneşti întîmplător pe undeva, lîngă un gard, o floricică de salcîm [1], această întîlnire nu aduce necazuri. Altfel se petrec însă lucrurile dacă te străduieşti să pui stăpînire pe femeia altuia, încălcînd toate legile morale de mult statornicite, dacă de dragul unei clipe de fericire, nesocoteşti simţămintele şi iubirea care îi unesc pe doi soţi pe vecie. Gîndeşte-te cît ai suferi tu dacă cineva ţi-ar ademeni soţia iubită şi în cele din urmă ar dobîndi ceea ce a dorit.

În această privinţă, cît adevăr e în versurile rămase de la străbuni !

Destui pe lume cei lipsiţi de cuget,
Gata să se dea la reaua faptă,
Dar nicidecum nu poate fi schimbată
A cerului puternic vrere dreaptă.
N-ademeni deci soaţa cea străină,
Astfel nici altul nu-ţi rîvni-va soaţa
Şi rînd amărăciuni nu o să-ţi vină.

Acum vă voi povesti o istorioară despre o cămaşă din perle, din care veţi vedea cît adevăr e în dictonul „După faptă şi răsplată". Această istorioară poate sluji drept o bună pildă pentru cei tineri.

Trăia odată un bărbat cu numele Jiang şi prenumele Ge. Numele său de copil era Xinge. Bărbatul acesta era de baştină din judeţul Zaoyang, regiunea Xiangyang. Pe

[1] Metaforă pentru femeia de moravuri uşoare.

tatăl său îl chema Jiang Shijie. Încă din anii tinereții Shijie începuse să călătorească la Guandong cu treburi de negoț. Dar iată că soția sa, pe nume Luo, se stinse din viață, iar el rămase văduv. Singurul său fiu avea la acea vreme doar nouă ani. Alți copii soții Jiang nu avuseseră. Tatăl nu se îndura să-și lase băiatul singur, dar nici la călătoriile la Guandong nu putea renunța, întrucît din aceasta își cîștigau traiul. Nu-i mai rămase decît să-și ia fiul ca tovarăș de drum. Totodată, judeca Shijie, era și un bun prilej pentru ca Xinge să deprindă cîte ceva din tainele negustoriei. Băiețelul era înzestrat din plin de natură:

Sprîncene mîndre, ochi strălucitori,
Dinți albi și buze roșii de cireașă,
Și țanțoș port cu mersul legănat,
Meșter la vorbă, agermie trează,
I-ntrece chiar pe cei ce-s învățați,
Bătrînii înțelepți îi egalează.
„Chipeșu-ncîntător" era numit,
Iar unii, alții încă-l venerează,
Numindu-l chiar comoară fără preț,
Cu-alese nume îl omagiază.

Temîndu-se ca Xinge să nu trezească pizma unor oameni străini, în timpul călătoriilor, Shijie nu spunea nimănui că băiatul e fiul său, ci îl dădea drept tînărul Luo, nepot al soției. Trebuie spus că și cei din neamul Luo se îndeletniceau cu negoțul. Dar dacă Shijie era primul din familia Jiang ce se apucase de această treabă, cei din familia Luo erau deja a treia generație de negutători, călătorind și ei mereu la Guandong. De aceea, de-a lungul multor ani, atît hangiii cît și misiții din acele locuri ajunseseră să-i cunoască foarte bine și să-i socotească aproape ca pe niște rude. De altfel, chiar și pe Shijie îl învățase meseria socrul său, domnul Luo, care îl lua adesea cu el în ținuturi îndepărtate.

Dar iată că, în ultima vreme, cei din neamul Luo fuseseră tîrîți prin sălile de judecată pe temeiul unor învinuiri nedrepte. Drept urmare se ruinară, și de cîțiva ani buni nimeni dintre ei nu se mai ivise la Guangdong. De aceea, atît hangiii, cît și samsarii îl întrebau de fiecare dată pe Shijie ce s-a ales din această familie, arătîndu-se îngrijorați de soarta ei. Iar atunci cînd mai și aflară că băiețașul e tot din acest neam și mai văzură cît de chipeș și ager la minte e, se bucurară foarte mult. Ei își aminteau că moșii și părinții lor fuseseră prieteni cu alde Luo, și iată că acum se ivise un vlăstar din a patra generație a acestei familii.

Și astfel, însoțindu-l în mai multe rînduri pe tatăl său la Guangdong și învîrtindu-se în lumea negustorilor, istețul băiețaș ajunse să cunoască toate dedesubturile și chichițele meseriei, spre marea bucurie a părintelui său. Dar cînd Xinge împlini șaptesprezece ani, tatăl său se îmbolnăvi dintr-o dată și curînd se săvîrși din viață. Xinge se prăpădea de durere și o ținea întrun plînset. Trebuia însă să fie cineva care să se îngrijească de toate cele legate de înmormîntare, așa încît, în cele din urmă, ștergîndu-și lacrimile, băiatul începu să rînduiască totul după datină : îl găsi pe mort, îl puse în coșciug și chemă călugări să facă slujba de rugăciune, pentru ca sufletul răposatului să pornească liniștit spre lumea de apoi. Timp de patruzeci și nouă de zile se perindară în casă rudele ca să se plece în fața rămășițelor pămîntești ale defunctului. Veni, firește, și domnul Wang, viitorul socru al lui Xinge. După săvîrșirea plecăciunilor și aducerea ofrandelor cuvenite, neamurile începură să-l laude pe Xinge spunînd că, deși e tînăr, s-a arătat a fi așezat și cumpănit, s-a priceput singur să rînduiască totul precum o cereau datinile de doliu, să aranjeze totul așa cum se cuvine.

— Preacinstite domnule Wang, doar fiica dumneavoastră e de acum coaptă pentru măritiș. De ce nu i-am căsători acum, chiar ținînd seama de faptul că sorocul do-

liului[1] nu s-a sfîrşit ? Şi lui are să-i fie mai uşor dacă va avea alături pe cineva care să-i ţie tovărăşie în singurătatea sa.

Wang nu fu însă de acord cu această propunere şi, în aceeaşi zi, luîndu-şi rămas bun, plecă. După înmormîntare, rudele începură să-l îndemne pe Xinge să se însoare cît mai repede. La început el nici măcar nu voi să audă de aşa ceva, dar, după atîtea stăruinţe, consimţi. Şi el îşi dădea seama că, rămas singur-singurel, are să-i fie mai uşor dacă va avea alături de el un suflet care să-i aline durerea. A fost rugată să stea de vorbă cu Wang aceeaşi femeie care odinioară fusese în peţit şi la familiile Jiang şi Luo. Dar Wang o refuză şi pe dînsa.

— Trebuie pregătită o oarecare zestre, zise el, şi asta nu se poate face bătînd din palme. Pe deasupra, nu a trecut nici măcar un an de la înmormîntare, şi a-i căsători acum înseamnă a încălca toate rînduielile rămase de la străbuni. Trebuie aşteptat pînă la încheierea sorocului doliului mic[2].

Peţitoarea transmise toate acestea lui Xinge, iar el, înţelegînd că Wang are dreptate, nu stărui.

Vremea zbura ca săgeata şi pe nesimţite trecu un an. Xinge făcu rugăciunile în faţa tăbliţei de pomenire a tatălui său, după care îşi scoase hainele de doliu din cînepă grosolană şi o rugă iarăşi pe peţitoare să stea de vorbă cu Wang. De data asta, viitorul socru consimţi, şi, la cîteva zile după săvîrşirea tuturor ceremonialelor cuvenite dinaintea nunţii, tînăra fu adusă în casa lui Xinge. Despre încîntătoarea mireasă au rămas pînă în zilele noastre stihuri compuse pe motivul *Luna deasupra rîului de asfinţit* :

[1] În vechime, în perioada doliului după părinţi, care dura trei ani, erau interzise căsătoriile. Ele se încheiau doar în cazuri extreme, dar imediat după nuntă tinerii îşi puneau din nou hainele de doliu.

[2] Doliul mic durează treisprezece luni după înmormîntare.

Perdeaua albă-n roşu[1]-nlocuită,
Haine de doliu-n vesele veşminte,
Casa sărbătoreşte-mpodobită,
Ard lumănări cu flacără fierbinte.
Pentru ospăţ sînt toate pregătite,
Pocal de nunt-aşteaptă plin pe masă[2].
Nu-s fast, nici zestre însă preamărite,
Logodnica cît este de frumoasă
Se miră toţi. Ce elegantă pare
Şi toţi gîndesc ce bucurie mare
Va fi în noaptea nunţii lor. În zori
Primi-vor meritat felicitare.

Noua căsătorită era fiica mezină a lui Wang şi se numea San Da'er. Şi fiindcă se născuse în ziua a şaptea[3], o mai chema şi Sanqiao, adică „A treia norocoasă". Pe celelalte două fiice mai mari, domnul Wang le şi măritase. Erau atît de chipeşe, încît toţi cei de prin

[1] Culoarea roşie a fost şi este în China culoarea bucuriei. În roşu se îmbrăca logodnica, într-o litieră roşie se îndrepta spre casa mirelui, iar contractele de căsătorie erau şi ele de culoare roşie.

[2] După un vechi obicei, în noaptea nunţii tinerii căsătoriţi beau din aceeaşi cupă.

[3] Potrivit unor vechi legende, Ţesătoarea, zînă cerească, mare meşteră în ţesutul unor veşminte nebuloase, s-a căsătorit cu un pămîntean — Văcarul. Mîniat din cale-afară, stăpînitorul ceresc a poruncit ca ea să fie adusă înapoi în Palatul ceresc. Văcarul s-a străduit de nenumărate ori s-o urmeze, dar Calea Lactee îi îngrădea de fiecare dată drumul. În cele din urmă, înduioşat de iubirea înveşnicită a celor doi, stăpînitorul ceresc a consimţit ca ei să se întîlnească o dată pe an în ziua a şaptea a lunii a şaptea, pe un pod de pe Calea Lactee, închipuit din cozi de coţofene. Această zi este considerată o mare sărbătoare pentru femei. Ele îşi pun cele mai frumoase veşminte, îşi împodobesc pletele cu agrafe de argint şi flori de hîrtie şi se roagă pentru fericire, pentru ca să fie dăruite cu copii şi înzestrate cu măiestria ţesutului, cusutului etc.

partea locului, fermecaţi de frumuseţea lor, au compus chiar stihuri despre ele :

E drept, femei sînt multe-n astă lume,
Dar frumuseţi ca fiicele lui Wang
Rar de găseşti, chiar de ai căta anume.
Şi uneia de-i eşti sortit bărbat,
Mai mîndră-i cinstea, eşti mai fericit,
Refuzi chiar şi o fiică de-mpărat.

O veche zicală glăsuieşte : „Dacă dai greş în vreun negoţ, aceasta-i o treabă vremelnică, dar dacă dai greş în alegerea soţiei, aceasta-i o treabă pe viaţă".

Îndeobşte, cînd familiile înstărite şi de vază vor să-şi însoare fiii, caută pentru ei logodnice din familiile de aceeaşi condiţie socială şi, rîvnind la o zestre mare, fără a chibzui cum se cuvine, încheie o înţelegere cu vreun om cu mare dare de mînă. Iată însă că vine şi ziua cînd tînăra se iveşte în casa mirelui şi se descoperă că e urîtă [1]. Şi atunci cînd se înfăţişează neamurilor soţului, socrul şi soacra se simt stînjeniţi. Soţul era adînc dezamăgit şi începe să caute iubirea în afara căminului. Dar, de obicei, tocmai soţiile urîte se pricep să-şi ţină sub papuc bărbaţii. Dacă te pui în beţe cu o asemenea soţie, se iscă neînţelegeri şi certuri, iar dacă laşi de la tine, o dată, altădată, atunci ea începe să umble cu nasul pe sus şi s-o facă pe grozava.

Tatăl lui Xinge ştia, fireşte, toate acestea. Şi iată că, aflînd că fiica domnului Wang e o fată frumoasă şi pe deasupra şi deşteaptă, a încheiat logodna încă atunci cînd Xinge şi Sanqiao erau copii. Acum cînd Sanqiao intră în casa lui Xinge, el se încredinţă că soţia sa este

[1] În vechea Chină, în care de obicei căsătoriile se încheiau pe baza înţelegerii prealabile dintre părinţii logodnicului şi ai logodnicei, mirele îşi vedea mireasa pentru prima oară abia în ziua nunţii.

într-adevăr deosebit de chipeşă, plină de graţie şi farmec, întrecîndu-le în frumuseţe chiar şi pe surorile ei mai mari. Într-adevăr :

Frumoasă-i de o întrece pe Xishi [1],
Alăturea-i păleşte Nan Zhiwei [2]
Asemuită-i numai cu Guan Yin
Şi-ţi vine să te-nchini în faţa ei.

Şi Xinge era chipeş, iar acuma se mai alesese şi cu o mîndreţe de nevastă. Era o pereche minunată, de parcă ar fi fost dăltuită în jad de un meşter iscusit, şi cei doi se iubeau unul pe celălalt cu o iubire pe care n-o întîlneai nicicum la alţi soţi. La trei zile după nuntă, Xinge şi Sanqiao îşi schimbară îmbrăcămintea elegantă într-un veşmînt mai modest [3]. Sub pretextul că mai sînt încă în doliu, Xinge lăsă la o parte toate treburile şi, de dimineaţa pînă seara, şedea cu nevastă-sa, bucurîndu-se de fericirea căminului. Tinerii erau nedespărţiţi pînă şi în visurile lor. Dar încă din vechime se ştie că zilele grele

[1] Celebră frumuseţe, concubina principelui din Yue (sec. V î.e.n.). Potrivit legendei, acesta, fiind înfrînt de principele domeniului vecin Wu, a hotărît să recurgă la un vicleşug şi să i-o trimită învingătorului pe preaiubita sa favorită. Această strategie a fost încununată de succes. Robit de frumuseţea lui Xi Shi, principele din Wu a lăsat la o parte toate treburile cîrmuirii, petrecîndu-şi toată vremea cu ea în petreceri şi distracţii. Curînd oştile sale au fost nimicite de oştirile principelui din Yue. Astfel frumuseţea lui Xi Shi a dus la pieirea întregii împărăţii.

[2] Celebră frumuseţe, favorita principelui din Jin (epoca „Principatelor în luptă" — sec. V—III î.e.n.). Subjugat de frumuseţea ei, principele a lăsat o parte treburile de stat, dar, după cîtva timp, dîndu-şi seama de primejdie, trimis-o înapoi în principatul ei de baştină. Drept urmare, numele lui Nan Zhiwei, ca şi acel al lui Xi Shi, a devenit sinonim pentru exprimarea forţei de atracţie a frumuseţei feminine, în stare „să nimicească o împărăţie".

[3] Veşmînt mai adecvat pentru perioada de doliu, care nu se sfîrşise încă.

se prelungesc la nesfîrşit, pe cînd vremea bucuriei zboară repede.

Trecu vara şi se lăsă iarna. Xinge şi Sanqiao îşi scoaseră hainele de doliu. Totodată, scoaseră din casă şi tăbliţa de pomenire a răposatului Shijie. Însă despre aceasta nu vom povesti în amănunţime.

Odată, Xinge se gîndi că tatăl său lăsase la Guangdong unele treburi neterminate, că avea acolo nişte datornici şi că de atunci trecuseră trei ani şi s-ar fi cuvenit ca el, Xinge, să plece acolo pentru a încheia aceste treburi. Seara el aduse vorba despre aceasta şi îi spuse soţiei că se pregăteşte s-o pornească la drum.

— Da, s-ar cădea s-o faci, se învoi Sanqiao, dar, gîndindu-se cît de departe e drumul pînă acolo, i se făcu o asemenea jale să se despartă de soţ pentru atîta vreme, încît fără să vrea ochii i se umplură de lacrimi.

Nici Xinge nu se îndura s-o lase singură pe Sanqiao şi, de aceea, copleşiţi de durere şi tristeţe, soţii hotărîră să nu mai pomenească deocamdată despre plecare. Nu o singură dată s-a întîmplat aşa.

Timpul se scurgea şi pe nesimţite mai trecură doi ani. În cele din urmă, Xinge se hotărî să plece fără zăbavă şi, fără ştirea soţiei, pregăti în afara casei toate cele trebuincioase pentru călătorie. El alesese o zi prielnică şi, doar cu cinci zile înainte de plecare, îşi înştiinţă soţia despre hotărîrea pe care o luase.

— După cum glăsuieşte zicala, „Dacă stai toată ziua numai pe mîncare şi băutură trîndăvind, pînă şi un munte de avere şi tot se isprăveşte“, zise el. Aşa şi noi : trebuie să ne îngrijim de gospodăria noastră, să avem întotdeauna tot ceea ce ne trebuie, ca să nu ajungem la mîna altora. Nu e cu putinţă să las la o parte treburile ce ne asigură mijloacele de trai. Sîntem la începutul lunii a doua, nu e nici frig, nici arşiţă, şi, dacă e să plec, tocmai acum e timpul potrivit.

Sanqiao înţelese că de astă dată nu-şi mai poate reţine bărbatul.

— Cînd, dară, ai să te întorci ? întrebă ea.

— Eu plec numai pentru că sînt silit s-o fac, răspunse Xinge. Dar oricum vor merge treburile, peste un an mă întorc. De va fi nevoie, am să mai fac un drum, şi atunci am să zăbovesc mai mult.

— Anul viitor cînd vor apărea mugurii pe acest copac, am să aştept întoarcerea ta, spuse Sanqiao arătînd spre frasinul care creştea în faţa casei. Şi, sfîrşindu-şi vorba, din ochi prinseră să-i picure lacrimi ca nişte mărgăritare.

Xinge îi şterse lacrimile, dar şi pe el îl podidi plînsul. Mîhniţi de apropiata despărţire, ei fură nespus de duioşi şi drăgăstoşi unul cu celălalt. Pot fi oare redate în cîteva cuvinte simţămintele lor ?

În noaptea din ajunul plecării, soţii nu închiseră un ochi. Pînă în zori stătură ei de vorbă, plîngînd cu suspine.

Dis-de-dimineaţă Xinge se dădu jos din pat, scoase giuvaierurile şi podoabele — bijuterii de familie — şi le predă soţiei spre păstrare. Cu el îşi luă doar o mică sumă de bani, chitanţele de la datornici, îmbrăcăminte, aşternut, precum şi nişte daruri pentru cunoscuţii săi din Guangdong. Toate acestea le strînse şi le împachetă. Hotărî să-şi ia cu el doar unul dintre servitori — pe cel mai tînăr, iar pe celălalt mai vîrstnic şi mai priceput să-l lase acasă ca să facă cumpărăturile de trebuinţă şi să vadă de gospodărie. În afară de acest servitor, în casă mai erau două bucătărese mai vîrstnice, precum şi două tinere slujitoare. Pe una din ele o chema Qingyun, iar pe cealaltă — Nuanxue. Amîndouă trebuiau s-o slujească pe Sanqiao şi nu aveau voie să se depărteze de casă nici măcar cu un pas.

Dînd porunci în toate privinţele, Xinge îi spuse soţiei :

— Încearcă să rabzi pînă mă întorc. Trăieşte-ţi zilele în singurătate. Numai să nu te arăţi cumva în stradă, ca să nu pună cineva ochii pe tine şi să nu se întîmple ceea

ce nu se cuvine. Doar ești o femeie frumoasă, iar tineri ușurateci sînt aici cu nemiluita.

— Fii pe pace, numai vezi de te întoarce cît mai curînd, spuse ea, și, cu ochii înotînd în lacrimi, se despărțiră.

Da, într-adevăr :

În lumea asta mare, nesfîrșită,
Între dureri și chinuri de-ai căta,
Nu-i alta mai amară, mai cumplită,
Decît cînd te desparte soarta rea
De dragii tăi ce plecă-n depărtare,
Sau de cei morți plecați din casa ta.

Pe drum Xinge se gîndea într-una doar la soție și nu-l interesa nimic din ceea ce se petrecea în jur.

Dar iată că, în sfîrșit, sosi la Guangdong și trase la un han. Vechii săi cunoscuți veniră să-l vadă și el le împărți tuturor darurile. Aproape trei săptămîni nu avu nici o clipă de răgaz pentru treburile sale, deoarece a fost nevoit să meargă la toate sindrofiile pe care le-au dat pe rînd în cinstea sosirii lui cunoștințele sale apropiate. Xinge era dintotdeauna cam firav, iar acum la aceasta se mai adăugară oboseala drumului și viața necumpătată. Pesemne că nici mîncarea nu i-a priit și, drept urmare, se îmbolnăvi de friguri. Toată vara a bolit Xinge, iar toamna a mai dat peste el și dizenteria. Vraciul îi lua zilnic pulsul și îi prescria leacuri. Bolnavul se înzdrăveni abia la sfîrșitul toamnei. În timpul cît zăcuse la pat, firește că lăsase la o parte toate treburile de negoț și devenise limpede că nu se va putea întoarce acasă la sorocul făgăduit.

Într-adevăr :

Pentru un cîștig mărunt cît capul muștei,
Fermecătoare soață credincioasă
El părăsi. Iubirea mare-o lăsă.

La început Xinge era tot timpul cu gîndul acasă, dar cu vremea începu să se mai liniștească. Să-l lăsăm însă deocamdată pe Xinge și să ne întoarcem la Sanqiao.

Așa cum îi poruncise soțul în ziua plecării, nu numai că nu ieșea în stradă, dar nici măcar pe geam nu se uita. Zile întregi nu cobora din iatacul ei, ce se afla la catul de sus, și ducea o viață pustnică.

Timpul zbura ca săgeata, și pe nesimțite se apropie ajunul Anului Nou. În curtea fiecărei case pocneau cu zgomot petardele, se aprindeau ramuri de brad [1]. Oamenii se adunau la un loc, beau, se ospătau și se veseleau, jucînd tot felul de jocuri. Toate acestea o umpleau de mîhnire pe Sanqiao, îi sporeau dorul de soț, și în acea noapte se simți mai singură ca oricînd.

Întocmai ca în stihurile din vechime :

Anul s-a dus, căci și-a-mplinit sfîrșitul,
Numai tristețea capăt nu mai are,
De-acum s-a împrimăvărat, dar încă
Gîndu-i la cel neîntors și-n așteptare
Mîhnire, dor, cern zile rînd pe rînd,
Împovăratul suflet nu încearcă
Nici cheful de-a-mbrăca un nou veșmînt.

În ziua următoare, adică în prima zi a lunii întîia, slujnicele începură să-și îndemne stăpîna să se ducă în clădirea din față și să se uite ce se petrece în stradă, așa, ca să-și mai alunge urîtul. Trebuie spus că locuința lui Xinge era alcătuită din două clădiri legate între ele. Una dădea spre stradă, iar cealaltă se afla în fund și îi slujea drept iatac lui Sanqiao. Îndeobște ea își petrecea tot timpul acolo. Acum însă, la stăruințele slujnicelor, se hotărî în cele din urmă să facă precum o îndemnau ele. Porunci să se deschidă fereastra și să fie trasă jaluzeaua,

[1] Acest obicei era legat de credința că ramurile de brad arzînde alungă forțele necurate.

tînăra femeie se așeză lîngă geam și, împreună cu slujnicele, începu să urmărească forfota și veselia de pe uliță.

— Cîtă lume se înghesuie aici, dar uite că ghicitorul nu se vede ! spuse Sanqiao. Altminteri l-aș chema să-mi ghicească ca să aflu ce-i cu soțul meu.

— Astăzi e Anul Nou, toți vor să petreacă și să se veselească, așa că ce ghicitor ar ieși în zi de sărbătoare ca să-și facă meseria ? zise Qingyun. Atunci se băgă în vorbă și Nuanxue :

— Stăpînă, vă puteți bizui întru totul pe noi două. Vă încredințăm că nu mai tîrziu decît peste cinci zile vi-l aducem pe ghicitor.

În dimineața celei de-a patra zile a lunii a-ntîia, după micul dejun, Nuanxue coborî în curte și deodată auzi zgomotul loviturilor pe plăcuța rotundă de aramă [1]. Ea ieși în goană dincolo de porți, îl opri pe orb și fugi într-un suflet sus să-și vestească stăpîna.

— Poftește-l în odaia de oaspeți, porunci Sanqiao.

Socotind cît costă ghicitul, ea luă banii și, făcînd o rugăciune, coborî să audă ce are să-i zică orbul. Ghicitorul așeză toate cele trebuincioase pentru ghicit și întrebă cine și ce dorește să afle.

Auzind larma din casă, venise în fugă și cele două bucătărese bătrîne ca să vadă ce se întîmplă.

— Ghicitul este privitor la un om plecat în călătorie, rosti una din ele în locul stăpînei.

— Soția vrea să afle despre soț, nu-i așa ?

— Întocmai, răspunse bucătăreasa.

Atunci ghicitorul rosti :

— În clipa de față dragonul verde [2] cîrmuiește lumea și totul se află sub semnul bogăției. Dacă soția întreabă despre soț, atunci să știe că acest om se și află la jumă-

[1] Atributul ghicitorilor orbi, care, lovind în el cu un ciocănaș, își vestea astfel sosirea.

[2] Dragonul verde — Qinglong — un fluviu din Jiangsu, considerat semn de bun augur în geomantică.

tatea drumului spre casă. El aduce cu sine o mulțime de cufere cu aur și atlasuri, și în timpul călătoriei nu cunoaște nici un fel de potrivnicii. Dragonul verde stă sub semnul unui copac, iar copacul înflorește primăvara. Înseamnă că pe la începutul primăverii omul nostru o va și porni spre ai săi și la sfîrșitul acestei luni sau la începutul lunii viitoare se va întoarce, ba încă și cu o mare avere.

Sanqiao porunci servitorului să-i dea orbului trei *feni*[1] de argint și să-l petreacă dincolo de porți. Din cale-afară de bucuroasă, urcă apoi la dînsa în iatac.

Pe drept cuvînt :

„Setea ți-o potolești
Privind o prună-n ram“, [2]
„În țărnă desenînd lipii
Ți-astîmperi foamea“. [3]

Îndeobște, cînd un om nu nutrește nici un fel de nădejdi, nu-și pune nimic la inimă, dar e de ajuns să se ivească cea mai mică speranță, pentru ca în mintea și în inima sa să încolțească gînduri zănatice, să se legene în visuri deșarte și fiecare clipă de așteptare să devină pentru el nespus de grea. Tot așa și Sanqiao ; dînd crezare ghicitorului, începu să se gîndească numai la întoarcerea soțului. De atunci ea își luă obiceiul de a se duce mereu în clădirea din față și de a privi în stradă de după jaluzea.

Era în primele zile ale lunii a doua, frasinul din curte înmugurise, dar de la Xinge — nici o veste. Amintindu-și de făgăduiala pe care i-o făcuse la despărțire soțul, Sanqiao începu să se îngrijoreze, și una-două alerga la geam scoțînd capul afară și uitîndu-se pe uliță, doar-doar l-o

[1] *Fen,* subdiviziune monetară, egală cu a suta parte dintr-un *liang.*

[2], [3] Expresii frazeologice cu sensul de „A te alina cu amăgirea“.

vedea venind. Și pesemne că așa trebuia să se întîmple, că îi era sortită să întîlnească un bărbat tînăr și chipeș.

Pe drept cuvînt :

De li-i sortit lor doi să se-ntîlnească,
Se întîlnesc chiar de-s la mii de li;
Dar dacă nu li-i dat să se unească,
Își trec pe-alături făr-a se zări.

Cine era, dară, acest bărbat tînăr și chipeș ? El nu era localnic, ci de baștină din județul Xin'an, regiunea Huizhou. Numele său era Chen, prenumele Shang, iar numele de copil Daxige, pe care mai tîrziu l-a schimbat în Dalang. În vîrstă de douăzeci și patru de ani, era nespus de frumos și, deși nu-i întrecea pe Song Yu [1] și Pan An [2], nu era nici mai prejos ca ei. Ca și Xinge, Dalang nu avea nici tată, nici mamă. Amîndoi muriseră. El însuși izbutind să adune cîteva mii de *liang*, începu să vină la Xiangyang ca să cumpere orez, boabe și altele. Venea de obicei în fiecare an și poposea la un han în afara orașului. Și iată că, din întîmplare, se ivise în acea zi pe strada Bazarul Mare, la un domn Wang, ce ținea o casă de zălogit, pentru a afla dacă nu i-a sosit vreun răvaș de acasă. Casa de zălogit se afla chiar peste drum de cea a lui Xinge. Așa a ajuns Dalang aici. Cum, dară, era îmbrăcat ? Într-un halat simplu, obișnuit, din mătase albă, subțire ; pe cap purta o pălărie împletită din bambus, care era foarte la modă atunci la Suzhou. Așadar, el era îmbrăcat la fel cum se îmbrăca de obicei și Xinge. Văzîndu-l din depărtare pe străin, Sanqiao îl luă drept bărbatul ei și, dînd la o parte

[1] *Song Yu* (sec. IV î.e.n.), poet, nepotul marelui poet Qu Yuan. A rămas celebru pentru frumusețea sa.

[2] *Pan An* (sec. IV î.e.n.), poet, rămas celebru pentru frumusețea sa. Numele lui, ca și cel al lui Song Yu, a devenit sinonim cu „frumusetea masculină".

perdeaua, își aținti privirea la silueta ce se apropia. Ajungînd în fața casei lui Xinge, Dalang observă la fereastra de la catul de sus o tînără fermecătoare ce nu-și lua ochii de la el. Își spuse că îi căzuse cu tronc femeii și îi aruncă o privire plină de subînțelesuri. Dar a reieșit că amîndoi se înșelaseră.

Cînd Sanqiao își dădu seama că l-a luat drept bărbatul ei pe altul, se împurpură la față de rușine. Închise numaidecît fereastra, fugi în iatac și se trînti pe pat. Inima îi zvîcnea nebunește, de ziceai că e gata să-i spargă coșul pieptului. În ce-l privește pe Dalang, acești minunați ochi de femeie pur și simplu i-au cotropit sufletul. Se întoarse la han, dar chipul frumoasei îi răsărea mereu în minte și nicidecum nu-și putea lua gîndul de la ea.

„Soția mea, desigur, este și ea chipeșă, însă nu se poate asemui cu această femeie, își spuse în sinea sa Dalang. Ce-ar fi să-i scriu un răvaș ? Dar prin cine să i-l trimit ? I-aș da toți banii pe care îi am la mine, dacă ar consimți să-mi dăruiască măcar o singură noapte. Atunci aș socoti că n-am trăit în van pe lumea asta." El suspina și tot suspina, cînd, deodată, își aduse aminte că pe strada Bazarul Mare, în Ulicioara de Răsărit, locuiește o oarecare bătrînă Xue, negutătoare de perle. Cîndva Dalang încheiase și el un tîrg cu ea. El știa că această bătrînică este ageră la minte și tare meșteșugită la vorbă, că toată ziulica bate străzile, merge ba într-o casă, ba în alta, așa încît trebuie că-i cunoaște pe cei din apropiere. Drept care Dalang hotărî să se sfătuiască cu dînsa : poate că bătrîna se va pricepe să născocească ceva pentru ca el să-și poată atinge ținta.

Toată noaptea se zvîrcoli în așternut și i se păru că trecuse un veac pînă se iviră zorile. Atunci se sculă, și, după ce se spălă și se pieptănă, porni în grabă spre oraș,

luînd cu sine o sută de *liang* de argint și două mari lingori de aur.

De cum ajunse în oraș, Dalang se duse de-a dreptul pe strada Bazarul Mare, coti pe Ulicioara de Răsărit și bătu la poarta bătrînei Xue. Femeia, încă nepieptănată, cu părul vîlvoi, ședea în curte și alegea perlele pentru vînzare.

— Cine-i acolo ? întrebă Xue, strîngînd perlele.

— Chen din Heizhou, se auzi răspunsul.

Atunci ea se ridică în grabă, alergă să deschidă poarta și îl pofti pe oaspete înăuntru.

— Eu încă nici n-am apucat să mă pieptăn și să mă spăl, și, așa cum arăt, nu cutez să vă salut, zise ea și întrebă : Dar dumneavoastră de ce atît de devreme ? Ce treabă fără de zăbavă aveți ?

— Da, am venit cu o treabă de seamă. Mă temeam că, dacă am să întîrzii, n-am să vă mai găsesc acasă.

— Nu cumva doriți să cumpărați niscaiva perle sau alte podoabe ?

— Da, vreau să cumpăr o perlă și totodată să vă propun o afacere din care vă veți alege cu un mare cîștig.

— Dar eu mă ocup numai cu asta și cu nimic altceva, spuse bătrîna.

— Aici putem oare vorbi deschis ? întrebă Dalang.

Atunci bătrîna închise poarta, îl conduse pe tînăr într-un mic salonaș și îl pofti să ia loc.

— Ce porunciți, domnule Chen ?

Încredințîndu-se că în afară de ei doi nu mai e nimeni prin preajmă, Dalang scoase din mînecă un săculeț cu argint, îl desfăcu și puse pe masă banii.

— Aici sînt o sută de *liang*. Vă rog să-i luați, și abia atunci am să cutez să vă lămuresc totul.

Neînțelegînd despre ce e vorba, Xue refuză banii.

— Poate că socotiți că e prea puțin, zise Dalang, și pe dată mai scoase două lingouri strălucitoare de aur și le

puse și pe acestea pe masă. Aici sînt zece *liang* de aur. Rogu-vă, luați totul, stărui el. Dacă și acuma mă veți refuza, înseamnă că pur și simplu nu vreți să mă ajutați. Doar eu am venit la dumneavoastră, și nu dumneavoastră la mine. Am venit anume pentru că treaba de seamă pe care am pus-o la cale nu poate fi dusă la bun sfîrșit decît de dumneavoastră. Și chiar dacă dați greș, oricum păstrați aurul și argintul, faceți cu el ce doriți. Nu am să vă cer înapoi acești bani. Iar dacă vreodată vom mai încheia vreun tîrg, oricum o să ne mai întîlnim. Doar știți că sînt un om larg la mînă.

Ce zici, cititorule ? Au existat vreodată astfel de babuțe — mijlocitoare — care să nu jinduiască la asemenea grămezi de aur și argint ?! Uitîndu-se la aceste comori, bătrînei i se aprinse în suflet văpaia lăcomiei și toată fața i se lumină într-un zîmbet.

— Nu vă fie cu supărare, domnule, toată viața nu m-am atins de vreo băncuță, fără a ști pentru ce sînt plătită. Însă dacă asta vă e dorința, fie, deocamdată îi păstrez la mine. Dacă n-am să vă pot fi de folos, am să vă înapoiez numaidecît totul, mai spuse ea, și luînd banii, îi duse în iatac, dar curînd se întoarse.

— Nu cutez deocamdată să vă mulțumesc, urmă ea. Deci, lămuriți-mă despre ce afacere e vorba și cu ce am să mă aleg eu din asta ?

— Trebuie să dobîndesc numaidecît o comoară care să-mi izbăvească sufletul, zise Dalang. Ea poate fi găsită doar într-o casă de pe strada Bazarul Mare. Iată de ce am venit : anume ca să vă rog să-mi faceți rost de această comoară.

— Ce ciudat ! exclamă bătrîna și începu să rîdă. Locuiesc pe ulicioara asta de douăzeci de ani și n-am auzit niciodată că aici, la noi, pe strada Bazarul Mare, ar avea careva o comoară de mîntuit sufletele. Ei bine, spune-ți,

dară, domnule Chen, în ce casă se află acest lucru de preț ?

— Cine locuiește în clădirea aceea cu un cat, peste drum de casa de zălogit a consăteanului meu, domnul Wang ? întrebă Dalang.

— Casa aceea e a unui localnic pe nume Jiang Xinge, răspunse Xue, după o scurtă tăcere. E plecat de mai bine de un an. Face negoț în alte ținuturi. Acasă se află doar soția lui.

— Comoara de care am nevoie, tocmai ei voiam să i-o cer cu împrumut, începu Dalang și, trăgîndu-și scaunul mai aproape de bătrînă, îi spuse tot ce avea pe suflet și cum ardea de dorința de a o cunoaște pe Sanqiao.

Ascultîndu-l pe oaspete, Xue clătină din cap.

— O, dar asta-i o treabă a naibii de grea ! Jiang Xinge e însurat numai de patru ani, și soții sînt nedespărțiți ca peștișorii de apă. Iar de cînd el a fost nevoit să plece, ea nici măcar pînă jos nu coboară, într-atîta îi este de credincioasă. Cît despre Xinge, el e un om cu ciudățenii : se supără din te miri ce. De aceea eu nu le-am călcat niciodată pragul și nici nu știu cum arată nevastă-sa. Cum, dară, aș putea lua asupră-mi însărcinarea pe care vreți să mi-o dați ? Se pare că nu mi-e sortit să am și eu nițel noroc în viață. Nu, nu pot să primesc darul dumneavoastră.

Atunci Dalang căzu în genunchi în fața ei. Bătrîna se aplecă pentru a-l ridica, dar el o prinse de mîini și o țintui de scaun cu atîta putere, încît ea nu mai putu să facă nici cea mai mică mișcare.

— Toată viața mea e acum în mîinile dumneavoastră, spuse bărbatul. Trebuie neapărat să născociți ceva pentru ca această femeie să devină a mea. În felul acesta îmi veți salva restul zilelor care mi-au mai rămas de trăit. Cînd treaba are să se facă, am să vă mai răsplătesc cu

încă o sută de *liang*, dar dacă refuzați să mă ajutați, nu-mi mai rămîne decît moartea.

Bătrîna era de-a dreptul buimăcită. Pur și simplu nu știa ce să facă.

— Bine, bine, îi tot dădea ea. Dar, vă rog, pînă una alta, dați-mi drumul, nu vedeți că-mi rupeți oasele ? Ridicați-vă, și atunci o să stăm de vorbă pe îndelete.

Abia acum Dalang se ridică și, făcîndu-i o plecăciune adîncă, întrebă cu înfrigurare :

— Așadar, ce plan iscusit aveți ? Spuneți mai repede !

— Într-o asemenea treabă nu trebuie să te pripești. Lucrul cel mai de seamă e ca totul să se înfăptuiască. Numai că de cît timp e nevoie, nu se poate spune dinainte. Dacă îmi dați un anume soroc, are să-mi fie greu să vă ajut.

— Ei, fie după voia dumneavoastră. De-mi făgăduiți că duceți totul la bun sfîrșit, ce însemnătate mai are o întîrziere de cîteva zile ? Dar spuneți-mi, totuși, ce ați pus la cale.

— Mîine dimineață, după micul dejun, nu înainte și nici mai tîrziu, să ne întîlnim la casa de amanet a domnului Wang. Luați cu dumneavoastră cît mai mulți bani și, cînd o să veniți, ziceți că mă căutați pe mine pentru o treabă de negoț. Pe urmă o să vedeți cum s-or desfășura lucrurile. Socotiți că aveți un mare noroc dacă picioarele mele vor izbuti să treacă pragul casei familiei Jiang. Numai că după asta, continuă bătrîna, o să trebuiască să plecați cît mai repede. Nu cumva să vă ațineți pe acolo, căci ai casei pot intra la bănuieli și astfel stricați totul. În cazul în care are să se dovedească că există o cît de mică nădejde, am să vin eu însumi la dumneavoastră să vă dau de știre.

— Mă supun fără murmur, se învoi Dalang și, încrucișîndu-și mîinile pe piept în chip de salut, plecă bucuros.

Cu adevărat:

Xiang Yu[1] *nu era încă nimicit,*
Liu Bang pe tron încă nu se urcase,
Dar totul să fie deja pregătit
Pentru ceremonie, el poruncă dase,
Urmînd ca să-l numească pe Han Xin,
Drept căpetenia oştirii numeroase.

Nu vom povesti ce a făcut Dalang în acea zi. În dimineaţa următoare se îmbrăcă elegant şi, punînd într-o mare cutie de piele vreo trei patru sute de *liang* de argint, îl chemă pe tînărul său servitor, care, luînd cutia în spinare, o porni în urma stăpînului spre casa de zălogit a domnului Wang de pe strada Bazarul Mare. Aruncînd o privire la clădirea de peste drum, Dalang băgă de seamă că ferestrele sînt bine închise şi îşi zise că frumoasa nu e acasă. Salutîndu-l pe băiatul de prăvălie, ceru un taburet, se aşeză în faţa intrării şi începu să se uite înspre Ulicioara de Răsărit. După un timp, o zări pe bătrîna Xue. Se îndrepta spre el, ţinînd în mîini o cutie împletită din bambus subţire.

— Ce-ai acolo în cutie? o întrebă Dalang pe Xue cînd aceasta ajunse lîngă el.

— Ce să am? Perle, podoabe de cap, alte giuvaieruri. Vă interesează cumva pe dumneavoastră toate acestea?

— Da, tocmai mă pregăteam să cumpăr ceva de soiul ăsta.

[1] În anul 205 î.e.n., cînd Liu Bang, întemeietorul dinastiei Han, s-a pregătit să pornească marşul spre răsărit şi să înceapă lupta cu vrăjmaşul său Xiang Yu, el a poruncit să se înalţe un podium, şi, în prezenţa tuturor comandanţilor armatei, a săvîrşit ceremonialul de numire a lui Han Xin în funcţia de comandant suprem al oştirii. Dreptul de a numi comandantul suprem al armatei il avea doar împăratul, ori în acea vreme Liu Bang încă nu se urcase pe tron.

Bătrîna intră în casa de amanet, îl salută pe tejghetar şi, cerîndu-şi scuze pentru deranj, deschise cutia. Înăuntru se aflau vreo zece pachete cu perle şi cîteva casete mici cu podoabe de cap din flori artificiale şi pene de pescăruş. Erau lucrate cu mare fineţe şi-ţi luau ochii cu strălucirea lor. Dalang alese cîteva legături de perle dintre cele mai mari, cîteva agrafe de păr, precum şi nişte cercei şi le adună grămadă.

— Pe toate astea le vreau, îi spuse el bătrînei.

— Dacă vă sînt de folos, luaţi-le sănătos, zise ea, aruncîndu-i o privire plină de subînţeles. Dar să ştiţi că sînt foarte scumpe. Mă tem că nu vă veţi hotărî la o cheltuială atît de mare.

Dalang înţelese unde bate bătrîna, deschise cutia de piele, scoase de acolo o grămadă de argint ce scînteia de albeaţă, şi o puse pe tejghea.

— Nu cumva cu această sumă n-am să pot cumpăra de la tine toate nimicurile tale? strigă el.

În acest timp, în faţa casei de zălogit se şi adunase o mulţime de gură-cască. Toţi se uitau în tăcere la această scenă.

— Am vorbit şi eu aşa, în şagă, spuse Xue. Cum o să cutez să mă îndoiesc de posibilităţile dumneavoastră! Iar în ce priveşte banii, purtaţi-vă mai cu grijă cu ei, luaţi-i. Mie să-mi daţi doar atît cît fac lucrurile astea, după dreptate.

Bătrîna ceru mult, el însă îi dădu puţin. În ce priveşte preţul erau atît de departe unul de celălalt, ca cerul de pămînt.

Xue nu voia nicicum să dea mai ieftin, iar Dalang ţinea lucrurile nelăsîndu-le din mîini, dar nu adăuga nimic la preţ. El ieşi într-adins în stradă şi, la lumina zilei, prinse să cerceteze pe rînd podoabele, întorcîndu-le pe o parte şi pe alta. Despre una spunea că e veritabilă, despre alta că e falsă, cîntărind în mîini ba una, ba alta, şi totul în văzul tuturor. O mare mulţime se adunase în faţa casei

de amanet. Giuvaierurile erau atît de frumoase, încît stîrneau strigătele de admirație ale celor din jur.

Atunci bătrîna ridică glasul :

— Ai de gînd să cumperi, atunci cumpără ! Dacă nu, las-o baltă, nu mă face să-mi pierd vremea de pomană !

— Firește că am să cumpăr, o încredință Dalang, dar mai lasă din preț. Și ei începură din nou să se tocmească.

Din tîrguiala strașnică, vacarmul,
Stîrnit astfel, atenția atrase
Aceleia fără de preț ca jaspul,
Celei ca floarea încă mai frumoase.

Auzind zarva, Sanqiao trecu în clădirea din față, deschise fereastra și începu să se uite pe furiș în stradă. Perlele și celelalte podoabe ce străluceau în toate culorile curcubeului îi luară ochii. Auzind cum Xue se ceartă cu cumpărătorul, cum nu pot nicicum să ajungă la învoială, Sanqiao îi porunci slujnicei Qingyun s-o cheme pe bătrînă, căci voia să se uite și ea la toate aceste nestemate.

Qingyun trecu strada și, trăgînd-o pe Xue de mînecă, îi spuse :

— Stăpîna noastră vă poftește la ea.

— Dar cine e stăpîna voastră ? întrebă bătrîna, prefăcîndu-se că nu știe despre cine e vorba.

— E din familia Jiang, din casa de peste drum, răspunse Qingyun.

Atunci Xue îi luă lui Dalang lucrurile din mîini și se apucă să le așeze în cutie.

— N-am atîta timp ca să-l pierd fără rost cu dumneata. Hai, nu mă mai plictisi ! spuse ea deodată.

— Bine, mai adaug puțin și cumpăr ! lăsă să treacă de la el Dalang.

— Nu, n-am să-ți vînd nimic, hotărî ea. Pentru prețul pe care mi-l dai, le-aș fi vîndut de mult pînă acuma.

Rostind aceste cuvinte, ea încuie cutia, o luă și plecă.

— Dați-mi-o s-o duc eu, se oferi Qingyun.

— Nu-i nevoie, refuză bătrîna, și, fără măcar a întoarce capul, porni direct spre casa de peste drum.

Dalang era în al nouălea cer de fericire. Își strînse și el argintul și, luîndu-și rămas bun de la administratorul casei de zălogit, se înapoie la han.

A biruinței flamuri vestitoare
Așteaptă să le vadă-n nerăbdare,
Măreața clipă cînd va auzi
Dorita veste îmbucurătoare.

Qingyun o conduse pe bătrînă la catul de sus. „E într-adevăr divină", își spuse Xue văzînd-o pe Sanqiao. Nu-i de mirare că Dalang și-a ieșit din minți. De-aș fi bărbat, mi-aș pierde și eu capul.

— De mult am auzit de destoinicia și înțelepciunea dumneavoastră, dar, din păcate, n-am avut prilejul să vă cunosc și să vă fac o plecăciune, vorbi Xue către Sanqiao.

— Cum vă cheamă ? întrebă aceasta.

— Numele meu e Xue și locuiesc pe aproape, pe Ulicioara de Răsărit. Am putea spune că sîntem vecine.

— Am văzut adineauri că ați refuzat să vindeți marfa. De ce ?

— Dacă n-aș fi dorit să-mi vînd lucrușoarele, de ce le-aș mai fi cărat cu mine ? Numai că acela e un negustor venit de prin alte părți, continuă ea. Să mori de rîs nu alta : un asemenea bărbat chipeș și elegant, cu purtări atît de alese, și să nu se priceapă deloc la astfel de lucruri !

Și cu aceste vorbe, descuie cutia, scoase de acolo agrafe, cercei și alte podoabe și, întinzîndu-i-le lui Sanqiao, adăugă :

— Uitați-vă, numai lucrul cît costă ! Ori prețul pe care mi l-a oferit el e o adevărată bătaie de joc. Oare

m-ar fi crezut stăpînul de la care iau aceste giuvaieruri spre vînzare că am suferit o asemenea pagubă ? Apoi Xue scoase cîteva şiraguri de perle : Uitaţi-vă la ele, sînt perle din cele mai de soi ! Dar cei de teapa acestui cumpărător nici în vis nu au văzut aşa ceva.

Sanqiao se interesă cît a cerut Xue pentru podoabe şi cît a oferit cumpărătorul pentru ele.

— Da, ai fi fost într-adevăr în pagubă, zise ea auzind răspunsul bătrînei.

— Fireşte, în treburi din astea se pricep mai bine femeile din case bogate. Bărbaţii, aş, de unde ! spuse Xue.

Sanqiao îi porunci slujnicei să servească ceaiul.

— Nu, nu vă deranjaţi, refuză bătrîna. Am undeva o treabă ce nu suferă amînare, şi de fapt pornisem într-acolo. Şi iată că l-am întîlnit pe acest negustor, care mi-a răpit o groază de timp. Că bine mai glăsuieşte zicala : „Nu numai că nu închei tîrgul, dar îţi pierzi şi vremea în zadar". Cutia mea însă, cu voia dumneavoastră, aş lăsa-o deocamdată aici. Acuma plec, însă mă întorc degrabă şi atunci o s-o iau.

Xue se îndreptă spre ieşire, şi Sanqiao îi porunci slujnicei s-o conducă pînă jos.

Tînăra femeie era atît de încîntată de podoabele pe care le văzuse, încît nu mai putea de nerăbdare. Aştepta ca pe ace întoarcerea bătrînei ca să se înţeleagă cu ea asupra preţului. Dar Xue nu se ivi cinci zile la rînd. În cea de a şasea zi se porni dintr-o dată o ploaie torenţială. Deodată se auzi o ciocănitură în poartă. Sanqiao o trimise pe slujnică să vadă cine e. Era bătrîna Xue, udă toată, cu o umbrelă găurită în mînă. Cu cuvintele :

N-apuci să vii cînd încă-i vreme bună,
Ci vii taman cînd fulgeră şi tună,

ea puse umbrela lîngă scară şi urcă la al doilea cat.

— De o mie de ori blagoslovenie ! o salută ea pe tînăra stăpînă, făcîndu-i o plecăciune, şi adăugă : doamnă, nu m-am putut ţine de cuvînt.

— Dar pe unde aţi umblat zilele astea ? întrebă Sanqiao, grăbindu-se să-i răspundă la salut.

— Mulţumită cerului, fiică-mea mi-a mai dăruit un nepoţel, şi iată, m-am dus la dînsa. Am rămas acolo cîteva zile. Abia azi-dimineaţă m-am întors. La jumătatea drumului m-a prins ploaia. Am trecut pe la un cunoscut să împrumut o umbrelă, dar s-a dovedit a fi găurită. Mare ghinion am mai avut !

— Cîţi copii aveţi ? vru să afle Sanqiao.

— Doar un singur fiu, deja însurat, şi patru fiice. Nepotul l-a născut cea mai mică, pe care am dat-o ca soţie de-a doua domnului Zhu din Huizhou, ce ţine o prăvălie cu sare, aici la noi, lîngă porţile răsăritene.

— După cît se vede, dumneavoastră, mătuşico, nu vă prea preţuiţi fiicele. Oare aici la noi, în ţinutul nostru, sînt puţini bărbaţi care au o singură soţie ? Cum de v-aţi îndurat să vă daţi fiica după un om din alt ţinut, îndepărtat ?

— Poate că nu ştiţi, dar cei din alte melaguri sînt mai blajini decît bărbaţii de prin partea locului. Pe de altă parte, soţia lui de-a-ntîia se află la el acasă, în locurile sale de baştină, pe cînd fiică-mea, cu toate că este soţie de-a doua, locuieşte aici pe lîngă prăvălie, are la dispoziţie slugi întocmai ca şi prima soţie şi se bucură de aceleaşi drepturi ca şi ea. Şi de fiecare dată cînd trec pe la dînşii, ginerele meu mă întîmpină cu tot respectul, ca pe cea mai vîrstnică din familie. Iar acum, că s-a născut nepotul, are să fie şi mai bine.

— Înseamnă că aţi avut noroc, aţi căsătorit-o bine, spuse Sanqiao.

În timp ce ele vorbeau, Qingyun servi ceaiul.

— Deoarece azi e o zi ploioasă şi n-am nici un fel de treburi, spuse bătrîna sorbind ceaiul, aş dori să vă rog

a-mi îngădui să arunc o privire la podoabele dumneavoastră, ca să mai învăț și eu cîte ceva. Fără îndoială că au o lucrătură fină și sînt modele pe care nu le-am văzut niciodată.

— Numai să nu rîdeți de ele, sînt lucruri de duzină, rosti Sanqiao.

Și, cu aceste vorbe, luă cheia, descuie cufărul și începu să scoată din ele o mulțime de agrafe, broșe, coliere și alte giuvaieruri.

Bătrîna Xue se uita la ele și nu mai înceta să le laude.

— Ei, față de asemenea comori, ce valoare pot avea ale mele în ochii dumneavoastră ! o făcu ea pe modesta.

— Da' de unde ! Tocmai voiam să vă întreb cît cereți pe unele dintre lucrurile dumneavoastră.

— Doar în treburi din astea vă pricepeți foarte bine. Ce rost are să-mi bat gura ?

Sanqiao își strînse giuvaierurile, pe urmă aduse cutia bătrînei și o puse pe masă.

— Deschideți-o, mătușică, și vedeți dacă sînt toate la locul lor, o îndemnă Sanqiao, întinzîndu-i cheia.

— Sînteți prea meticuloasă, remarcă bătrîna, și, deschizînd cutia, scoase de acolo totul. Femeile începură să discute despre cît costă cutare sau cutare obiect. Prețurile pe care le oferi Sanqiao nu erau prea departe de cele cerute de Xue. Bătrîna nu se tocmai deloc.

— Dacă-i așa, n-am să rămîn în pagubă, spuse ea bucuroasă. Și chiar dacă am să mă aleg cu un cîștig mai mic, în schimb voi fi mulțumită că am a face cu un astfel de cumpărător.

— Numai că iată ce-i, nu pot să adun acuma toată suma, mărturisi Sanqiao. Pot să vă dau deocamdată doar jumătate, iar socotelile le vom încheia cînd are să se întoarcă soțul. Trebuie să pice dintr-o clipă în alta.

— Nu-i nici o nenorocire dacă o să mai întîrziați cu plata cîteva zile. Iar în ce mă privește prețul, am lăsat de la mine, așa încît vă rog plătiți-mă cu argint de calitate.

— Ei, în privința asta n-aveți nici o grijă, o liniști Sanqiao și, strîngînd podoabele pe care le alesese, porunci slujnicei să servească vin.

— De ce vă deranjați ? dădu să refuze bătrîna. Doar și așa v-am dat destulă bătaie de cap !

— Foarte bine că ați venit. Eu oricum n-am nici un fel de treburi, sînt singură, așa că dacă îmi țineți tovărășie, mai schimbăm o vorbă, și timpul trece mai repede. Iar dacă nu sînteți nemulțumită că nu vă primesc cu atenția cuvenită, veniți cît mai des.

— Vă mulțumesc din inimă. Mă copleșiți de-a dreptul cu o bunăvoință pe care nu o merit. Dar ce liniște, ce tihnă e aici la dumneavoastră ! La mine acasă e o vînzoleală, de-ți vine să-ți iei cîmpii.

— Cu ce negoț se îndeletnicește fiul dumneavoastră ? se interesă Sanqiao.

— Primește tot felul de negustori de perle și alte lucruri prețioase și e o zarvă, de ți se face lehamite. Iar tu, ba dă-le vin, ba vreo fiertură. Noroc că nu prea stau pe acasă, că sînt nevoită să umblu pe la diferiți mușterii. Dar dacă m-aș învîrti de dimineața pînă seara în chichineața aceea, ehei, de mult m-ar fi răpus hărmălaia asta.

— Doar nu locuiți departe de noi. Cînd o să simțiți că vă ieșiți din răbdări, mai treceți pe aici, să mai stăm la taifas.

— Nu mă pot hotărî să vă deranjez atît de des, spuse bătrîna.

— Ei, și dumneavoastră, măicuță ! i-o întoarse Sanqiao.

În timp ce ele stăteau de vorbă, slujnicele puseră pe masă două păhărele, două perechi de bețișoare și cîteva cești cu gustări pe lîngă vin : două cu pasăre sărată, două cu carne de porc tot sărată, două cu pește și cîteva feluri de verdețuri — cu totul șaisprezece cești.

— Pentru ce o ospătare atît de bogată ? se miră Xue.

— Toate astea au fost pregătite din ceea ce s-a găsit în casă, așa că iertați-mă pentru masa atît de modestă.
Cu aceste vorbe, Sanqiao îi turnă bătrînei vin, iar aceasta, la rîndul ei, ridicîndu-se, îi servi vin stăpînei, după care amîndouă se așezară și se puseră pe băut.
A reieșit că Sanqiao ținea la băutură, nu glumă, iar în ceea ce o privea pe bătrînă, putea să toarne în ea ceainic după ceainic. Și astfel, tot bînd și stînd la taclale, ele se simțiră foarte bine una cu cealaltă și le părea doar rău că nu avuseseră prilejul să se întîlnească mai devreme. Cele două femei o tot ținură cu băutura pînă la căderea serii. În acest răstimp ploaia contenise, și Xue începu să-și ia rămas bun. Atunci Sanqiao scoase niște pocale mari de argint și o îmbie pe bătrînă să mai bea. După aceea luară cina.
— Mai stați puțin măicuță, o rugă Sanqiao. Mă duc să vă aduc banii pe care-i am ca să mă achit de jumătate din datorie.
— S-a făcut tîrziu, spuse bătrîna. Și de altfel nu e nici o grabă. Vin eu mîine dimineața după ei. Nici cutia asta nu o iau cu mine. Pe drum e zloată și se merge anevoie.
— Vă aștept mîine. Vă aștept în mod special ! spuse Sanqiao.
Xue își luă rămas bun, coborî scara și plecă, fără a uita să-și ia umbrela găurită.
Într-adevăr :

Nimeni vreodat pe-atîți nu-i înșelase
Cît limbile muierilor codoașe.

Să ne întoarcem însă la Dalang. Vreme de cîteva zile așteptă la han, fără a primi însă vreo veste. Dar iată că în acea zi, văzînd că e vreme ploioasă, se gîndi că bătrîna e fără doar și poate acasă. Umblînd anevoie prin smîrcuri și glod, se duse la ea, nădăjduind că va afla cîte ceva despre treburile lui. Dar Xue nu era acasă. Atunci el

trecu pe la un birt, îmbucă cîte ceva, bău cîteva căni cu vin și porni iarăși spre casa bătrînei. Acolo i se spuse că ea încă nu se întorsese.
Se înserase. Dalang se pregătea tocmai s-o pornească înapoi la han, cînd, deodată, o văzu pe Xue intrînd în ulicioară. Avea fața îmbujorată, iar picioarele i se împleticeau. Dalang îi ieși în întîmpinare și i se înclină.
— Ei, ce se aude ? întrebă el cu nerăbdare.
— Prea devreme, e încă prea devreme, spuse bătrîna îndepărtîndu-l cu mîna. Numai ce am pus sămînța, mugurii n-au dat încă. Abia peste vreo cinci-șase ani vor înflori, vor da roade, și atunci te vei putea înfrupta din ele. Deocamdată n-ai de ce să-mi dai tîrcoale și să iscodești pe aici. Eu, să știi, nu sînt dintre acelea care își bagă nasul unde nu le fierbe oala.
Văzînd că bătrîna e beată, Dalang o lăsă în pace și se îndepărtă.
În ziua următoare, Xue cumpără fructe, o găină proaspătă, pește și carne și chemă un bucătar care să gătească totul așa cum se cuvine. Cînd bucatele fură gata, le puse în două cutii [1], cumpără un ulcior cu vin tare, îl rugă pe un băiat din vecini să pună totul pe o cobiliță și, însoțită de el, porni spre casa lui Xinge.
Sanqiao, care stătea ca pe ace în așteptarea lui Xue, îi porunci lui Qingyun să se ducă să arunce o privire în stradă. Tocmai cînd ieși pe poartă, slujnica dădu nas în nas cu bătrîna. Aceasta porunci băiatului să ducă cutiile în casă și apoi să plece. Qingyun urcă la stăpînă și îi vesti sosirea lui Xue.
Coborînd scara, Sanqiao o întîmpină ca pe un oaspete drag și o conduse sus. Xue nu mai contenea cu mulțumirile.
— Astăzi am găsit din întîmplare un vin mai slab și l-am adus cu mine pentru ca, stînd la un pahar de bău-

[1] Cutii suprapuse, de felul sufertașelor, în care mîncarea se păstrează caldă.

tură, să ne mai alungăm urîtul, zise ea la un moment dat.

— Înseamnă că vă pun la cheltuială. Nu s-ar cuveni să primesc toate astea, spuse Sanqiao.

Atunci Xue rugă slujnicele să aducă sus cutiile și vinul și să aștearnă masa.

— Cam prea mult belșug. Sînteți mult prea darnică, mult prea largă la mînă, remarcă Sanqiao văzînd atîtea bucate.

— Oare putem noi, niște oameni săraci, să pregătim ceva bun ? zîmbi cu prefăcătorie bătrîna. Asta nu e mai mult decît a servi un ceai.

Qingyun se duse după ceşti și bețișoare, iar Nuanxue aprinse o mică sobiță și puse la încălzit vinul.

— Astăzi fac eu cinste, deși modest, așa că vă rog să vă așezați pe locul de onoare cuvenit oaspetelui, o pofti Xue pe Sanqiao.

— Cu toate că v-am dat atîta bătaie de cap, sînteți totuși în casa mea. Cum mi-aș putea îngădui așa ceva ! refuză tînăra stăpînă.

Și ele începură care mai de care să-și cedeze locul una alteia. În cele din urmă, după ce trecu destul de mult timp, bătrîna fu nevoită să ocupe locul cuvenit oaspetelui.

Aceasta era cea de-a treia întîlnire a lor și se simțeau și mai apropiate, purtîndu-se una față de cealaltă fără pic de stinghereală.

— Cum se face că stăpînul dumneavoastră tot încă nu s-a întors ? întrebă Xue și adăugă : a trecut cam multicel de cînd a plecat. Și cum de s-a hotărît să vă lase singură atîta amar de vreme ?

— El zicea că se întoarce peste un an, dar nu știu de ce întîrzie. Cine știe ce l-o fi reținut acolo.

— După părerea mea, nici pentru grămezi de aur și munți de jad, tot nu merită să lași o asemenea soție care-i ca o floare, ca un jasp. Dar, îndeobște, cel ce pleacă în ținuturi străine, cu treburi de negoț, trăiește acolo de parcă ar fi acasă, iar adevăratul său cămin e ca un popas

vremelnic pentru el. Iată, bunăoară, al patrulea ginere al meu, domnul Zhu, se simte foarte bine cu fiică-mea. Toată viața lor e ca o zi de nesfîrșită sărbătoare, iar la ai săi nici că se gîndește. O dată la trei sau la patru ani pleacă acasă la prima lui soție, rămîne cu totul vreo lună-două și se și înapoiază. Ea e ca o văduvă, îndură singurătatea. Parcă știe dînsa cum trăiește el pe de lături ?

— Nu, soțul meu nu-i un astfel de om ! i-o tăie Sanqiao.

— Ei, am vorbit și eu așa, într-o doară. Vorbe de clacă, se scuză bătrîna. Cum aș cuteza să asemui cerul cu pămîntul !

După ce băură vinul, gazda și oaspetele dezlegară ghicitori și jucară zaruri. Cînd se despărțiră, erau amîndouă făcute criță.

A treia zi Xue veni cu același băiat după cutii și ulcior și, totodată, pentru a încasa jumătatea din banii pentru podoabele pe care i le vînduse lui Sanqiao. Stăpîna o servi cu dulciuri. De atunci Xue își făcu obicei să treacă adeseori pe la Sanqiao, pasămite ca să afle vești despre Xinge și să-și încaseze restul de bani.

Bătrîna era tare meșteră la vorbe, se pricepea să găsească întotdeauna ce să spună și ce să răspundă și prefăcîndu-se ba prostănacă, ba naivă, făcea mereu haz și glumea cu slujnicele. De aceea, în casa lui Jiang, toți o îndrăgiră. Se ajunse pînă acolo încît, dacă nu venea o zi, Sanqiao începea să se simtă singură și cuprinsă de plictis. Ea porunci slujitorului să afle unde locuiește această Xue și mereu trimetea după dînsa. Așa începu bătrîna să fie aproape nelipsită din casa lui Xinge.

În lume se află patru soiuri de oameni cu care e bine să nu ai a face, căci pe urmă se înnădesc și nu mai poți să te descotorosești de ei. Dintre aceștia fac parte călugării pribegi, cerșetorii, trîntorii și codoașele. Dar nici călugării, nici cerșetorii și nici trîntorii nu sînt chiar o asemenea pacoste precum codoașele-mișite. Ele vin în

case, ba la unii, ba la alții, ți se vîră sub piele, iar stăpînele, cînd se plictisesc, în nouă din zece cazuri chiar ele le cheamă la dînsele.

Și iată că babornița Xue, care era o femeie rea și vicleană, a reușit ca, prin vorbe mieroase și cuvinte duioase, să cîștige încrederea lui Sanqiao, și ele deveniră prietene la toartă, astfel încît Sanqiao nu se mai putea lipsi de ea nici măcar un ceas.

Într-adevăr :

Dacă desenăm un tigru,
Îi vedem doar pielea,
Ce-i înăuntru nu se poate ghici,
Privim oamenii —
Le vedem doar fața,
Dar inima și gîndurile
Nu le putem citi.

În acest timp Dalang venea mereu pe la Xue ca să afle cum merg lucrurile, dar aceasta nu făcea decît să-i spună de fiecare dată că e încă prea devreme.

Era pe la mijlocul lunii a cincea, se lăsase arșița și zilele deveneau tot mai dogoritoare. Odată, stînd de vorbă cu Sanqiao, bătrîna aduse vorba despre strîmtoarea din casa ei, despre faptul că ferestrele casei sînt îndreptate spre răsărit și, de aceea, lunile de vară sînt un adevărat calvar, nu ca în casa lui Sanqiao, atît de înaltă, spațioasă și răcoroasă.

— Dacă puteți să lipsiți de acasă, veniți să înnoptați aici. Ar fi tocmai bine, îi propuse Sanqiao.

— Da, nimic de zis, de bine ar fi bine, numai că mă tem că stăpînul dumneavoastră are să se întoarcă.

— Chiar de se întoarce, nu va pica chiar în miez de noapte, o liniști Sanqiao.

— Ei, dacă n-am să vă fiu o povară — dintotdeauna mi-a plăcut să leg prietenie cu oamenii —, chiar în seara asta am să-mi aduc așternutul.

— Așternut și toate celelalte avem aici cu duiumul, așa că nu-i nevoie să vă cărați cu ele. Duceți-vă doar să-i înștiințați pe ai dumneavoastră. Cel mai bine ar fi însă să rămîneți aici toată vara.

Fără a sta mult pe gînduri, Xue se duse să-și prevină fiul și nora și se întoarse, luîndu-și cu ea doar cutia cu obiectele de toaletă.

— Dar ce-i cu toate astea, mătușică ? se indignă Sanqiao. Oare la noi nu se găsesc piepteni, pomadă sau altele ? De ce v-ați cărăbănit cu ele ?

— Mai mult ca orice în viață mă tem să mă spăl în același lighean cu alții și să folosesc pieptene străin, spuse bătrîna. Nu mă îndoiesc că aveți piepteni minunați, cu o lucrătură meșteșugită, dar cum aș cuteza eu să mă ating de ei ? Iar să mă folosesc de lucrurile celorlalte femei din casa dumneavoastră nu aș dori. De aceea mi-am și adus tot ce e al meu. Numai spuneți-mi în ce odaie să mă instalez ?

Arătînd cu mîna spre un mic divan împletit de lîngă patul ei, Sanqiao spuse :

— Eu am și hotărît unde veți dormi. Iată, pe acel divan, alături de patul meu. Iar dacă vreodată noaptea somnul are să fugă de noi, o să putem sta la taifas.

Cu aceste vorbe, ea aduse un baldachin dintr-o mătase fină, pentru ca Xue să și-l atîrne deasupra divanului.

După plecarea soțului, în iatacul lui Sanqiao înnoptau întotdeauna cele două slujnice ale ei, dar acum, după ce venise bătrîna, stăpîna le trimise să doarmă într-o odaie învecinată.

De atunci, zi de zi, Xue bătea străzile pentru treburile ei, iar la căderea serii se întorcea la Sanqiao și înnopta acolo. Destul de des aducea vin, o servea pe stăpînă, și ele își petreceau timpul în mare veselie. Patul lui Sanqiao

și divanul lui Xue se aflau într-un colț, unul în fața celuilalt, și de fapt ele dormeau cap la cap, deși sub baldachine diferite. Noaptea stăteau adeseori la taclale și flecăreau cîte-n lună și în stele, chiar și despre cele mai necuviincioase întîmplări ce aveau loc în oraș. Adeseori, prefăcîndu-se amețită, bătrîna povestea cum în tinerețe călcase pe de lături, fără știrea soțului. Făcea toate acestea pentru a-i trezi lui Sanqiao patima. Aceste povestiri o aduseseră pe Sanqiao pînă acolo încît fața ei gingașă, fermecătoare, ba pălea, ba se împurpura. Bătrîna înțelese că este aproape de a-și atinge ținta, numai că nu știa cum să aducă vorba despre Dalang.

Vremea zbura repede, și iată că sosi și ziua a șaptea a lunii a șaptea — ziua de naștere a lui Sanqiao. Bătrîna pregăti de dimineață două cutii cu bucate, pe care i le aduse în dar. Sanqiao vru s-o rețină la dejun, însă ea refuză.

— Azi am o mie de drumuri de făcut, nu-mi văd capul de atîtea treburi, spuse ea. Dar seara voi veni să vă țin tovărășie ca să ne uităm împreună cum Țesătoarea se întîlnește cu Văcarul.

Rostind aceste vorbe, își luă rămas bun. De cum ieși pe poartă, dădu nas în nas cu Dalang. Să stea de vorbă acolo nu era cu putință, așa că ei se duseră într-o ulicioară dosnică și liniștită.

— Mătușico, ce mă tot ții pe frigare ! îi spuse Dalang cu nemulțumire în glas, încruntîndu-și sprîncenele. A trecut primăvara, a venit vara, acum e toamnă, or dumneata îi tot dai întruna că-i „devreme“ și iar „devreme“. Ce știi dumneata ? Pentru mine fiecare zi parcă-i un an. Or să mai treacă cîteva zile, are să se întoarcă soțul ei, și toată treaba se va duce pe copcă. Dumneata pur și simplu mă trimiți de viu pe lumea cealaltă ! Dar nu-i nimic. Chiar și acolo îți vin eu de hac ! o amenință el.

— Nu-ți mai ieși din fire ! Ai picat taman la țanc. Tocmai mă pregăteam să te caut. Treaba va reuși sau

nu va reuși, totul atîrnă de noaptea asta. Numai că bagă de seamă : trebuie să faci întocmai cum te învăț eu.

Lămurindu-l ce și cum, ea spuse în încheiere :

— Totul trebuie făcut pe tăcute, în liniște. Altminteri mă bagi la apă.

— Minunat plan ! exclamă Dalang dînd din cap. Dacă se face, am să te răsplătesc cu mărinimie.

Și el se îndepărtă jubilînd de bucurie.

Într-adevăr :

Un plan dibaci deci fost-a ticluit,
Ca să culeagă floare-nmiresmată,
În amănunte bine chibzuit,
S-o păcălească pe rîvnita fată.

Și astfel Xue se înțelese cu Dalang ca în acea noapte să-și atingă țelul.

În a doua jumătate a zilei se porni să cadă o ploaie măruntă și, cînd se înseră, nu se vedeau nici luna, nici stelele. Dalang o urmă pe bătrînă în întuneric. Apropiindu-se de casa lui Xinge, Xue îi porunci ca, pînă una-alta, să se pitească pe undeva, iar ea ciocăni în poartă. Qingyun aprinse un felinar și îi deschise poarta. Atunci bătrîna începu într-adins să scotocească în mînecă.

— Mi-am pierdut nu știu pe unde broboada. Fii bună, fetițo, și caută-mi-o, o rugă ea pe slujnică.

Nebănuind nimic, Qingyun ieși cu felinarul în stradă. Atunci, prinzînd momentul prielnic, Xue îi făcu un semn cu mîna lui Dalang, și acesta se strecură în curte. Ea îl conduse în casă, îl ascunse într-un ungher de lîngă scară și prinse să strige :

— Am găsit-o, am găsit-o ! N-o mai căuta !

— E bine, căci felinarul s-a stins, îi răspunse slujnica. Mă duc să iau altul ca să vă luminez calea.

— Nu-i nevoie, o opri bătrîna, doar cunosc bine casa, nimeresc eu și pe întuneric.

Împreună cu Qingyun încuie poarta și, pe dibuite, urcară la al doilea cat.

— Ce-ați pierdut ? întrebă Sanqiao.

— Uitați-vă, lucrușorul ăsta, răspunse Xue, scoțînd din mînecă broboada. Cu toate că nu e un lucru de preț, mi-a fost dăruită de un negustor din Beijing, ori, după cum se spune, „Darul e neînsemnat, dar ți-a fost făcut din toată inima".

— Oare nu-i un prieten vechi cel ce v-a dăruit-o spre amintire ? glumi Sanqiao.

— Cam așa e, zîmbi bătrîna.

În acea seară ele se puseră pe băut, șuguind și rîzînd cu mare voioșie.

— Avem atît de multe gustări și vin ! De ce n-am da cîte ceva și bucătăreselor ? propuse Xue. Să se veselească și ele, să fie și pentru ele sărbătoare.

Sanqiao porunci pe dată slujnicei să ducă la bucătărie patru cești cu gustări. Bucătăresele, împreună cu bătrînul servitor, mîncară și băură, după care se duseră la culcare.

— Oare de ce nu s-o fi întorcînd stăpînul dumneavoastră ? întrebă bătrîna sorbind din vin.

— Da, a trecut deja un an și jumătate, suspină Sanqiao.

— Pînă și Văcarul și Țesătoarea se întîlnesc o dată pe an, ori dumneavoastră ați rămas în urma lor : doar a trecut un an și jumătate de cînd a plecat. De altfel se știe că dregătorul sau negustorul care călătorește, și unul și celălalt, după cum se spune, „Găsesc pretutindeni locuri în care să preamărească vîntul lin al primăverii și frumusețea florilor, să-și desfete privirea cu zăpada și luna"[1]. Da, numai că soțiilor lor, rămase singure, tare greu le mai vine.

Sanqiao oftă, își plecă privirea, dar nu scoase nici un cuvințel.

[1] Aluzie la casele de toleranță.

— Vai ! M-a luat gura pe dinainte ! se scuză bătrîna. Doar azi e sorocul fericit al întîlnirii Văcarului cu Țesătoarea. Se cuvine să bem și să ne veselim, și nicidecum să pomenim despre lucruri care îi aduc omului mîhnire în suflet.

Și cu aceste vorbe, turnă vin în pocale și o servi pe Sanqiao. Amîndouă erau bine făcute, cînd bătrîna le turnă vin și celor două slujnice — Qingyun și Nuanxue.

— Acesta este vinul ospățului de nuntă al Văcarului cu Țesătoarea. Beți și voi, beți cît mai mult. le îmbie ea. Pe viitor fiecare din voi își va găsi bărbatul mult visat și va fi nedespărțită de el.

Și atîta se ținu bătrîna de capul lor, încît slujnicele, deși n-ar fi vrut-o, se supuseră. Ele nu erau încă obișnuite cu băutura, așa încît vinul li se urcă imediat la cap. De bete ce erau, abia se țineau pe picioare și mergeau împleticindu-se. Atunci Sanqiao le porunci să se ducă la culcare, iar ea cu Xue continuară să bea. Bătrîna turuia, întruna, o clipă nu-i tăcea gura.

— Cîți ani aveați cînd v-ați măritat ? întrebă ea printre altele.

— Șaptesprezece, răspunse Sanqiao.

— Tîrziu v-ați pierdut fecioria. Se poate spune că nu ați avut de suferit. Cu mine, însă, asta s-a întîmplat cînd aveam doar treisprezece ani.

— De ce v-ați măritat atît de devreme ?

— De măritat m-am măritat la optsprezece ani, dar cu mult înainte de asta m-a ademenit fiul unei vecine, de la care am învățat să cos, și m-am încurcat cu el.

— Cînd ați locuit acasă cu rudele, ați întîlnit desigur mulți oameni. Cum de ați izbutit să vă măritați și să tăinuiți că nu sînteți o floricică neîntinată ? întrebă Sanqiao.

— Vedeți, mama mea ghicise cîte ceva și, ca să nu mă fac de rușine, m-a învățat să mă prefac fecioară. Și iată că am izbutit să ascund adevărul.

Şi Xue continuă să povestească despre aventurile ei amoroase din tinereţe, tocmai pentru a încinge patima tinerei femei.

În acest timp, un fluture prinse să zboare în jurul lămpii, şi bătrîna îl lovi într-adins cu evantaiul, tocmai pentru a stinge lampa.

— Oh, ce întuneric s-a făcut ! exclamă ea. Mă duc jos după un foc.

Ea porni spre uşa de la intrare la catul al doilea şi trase zăvorul. Între timp, Dalang se şi furişase sus şi stătea de mult dincolo de uşă. Deocamdată totul se desfăşura precum plănuise codoaşa. Deschizînd uşa, ea se răsuci brusc şi se întoarse.

— Ah ! Am uitat să iau surceaua, rosti ea cu glas tare şi, luîndu-l cu dînsa pe Dalang, îl culcă pe divanul ei. Apoi coborî pasămite după foc, dar se înapoie de îndată şi spuse adresîndu-i-se lui Sanqiao :

— E deja tîrziu, la bucătărie toate focurile sînt stinse. Ce-i de făcut ?

— Dar eu sînt deprinsă să dorm pe lumină. Întunericul mă îngrozeşte.

— Atunci am să mă culc în patul dumneavoastră. Ce spuneţi ?

— Foarte bine. Aşa nu are să-mi fie teamă.

— Culcaţi-vă dumneavoastră prima. Mă duc să zăvorăsc uşa şi vin şi eu îndată.

Sanqiao se dezbrăcă şi se băgă în aşternut.

— Culcaţi-vă şi dumneavoastră mai repede, spuse ea.

— Vin numaidecît ! zise bătrîna şi, ridicîndu-l pe Dalang de pe divan, îl împinse în aşternutul lui Sanqiao.

Sanqiao băuse peste măsură şi ochii i se înceţoşau. Pe lîngă aceasta, Xue o aţîţase cu vorbele ei şi îi aprinsese în aşa măsură simţurile, încît, pînă să se dumirească, fu săvîrşit ceea ce dorea Dalang.

Tînără-i singură şi-n simţăminte
Primăvăratică şi înflăcărată,
Trăieşte chinuită-n pustnicie.
Iar el, venit din zarea-ndepărtată,
Rîvnea la dezmierdări şi duioşie.
Ea răbdătoare-şi aşteptase soţul,
Însingurată vreme-ndelungată,
Tînjeşte el de mult s-o întîlnească,
De mult visează la frumoasa fată.
Acum sînt fericiţi precum o ploaie
Binecuvîntă-n secetă ogorul
Şi-s plini de bucurie nesperată,
Cum din meleag străin s-a-ntors acasă
Un vechi prieten căruia-i duci dorul.

Dalang era un ibovnic desăvîrşit şi o aduse pe Sanqiao într-o asemenea stare, încît ea avu simţămîntul că sufletul i se desparte de trup. Şi numai atunci cînd, după cum se spune, „S-a domolit furtuna şi norii s-au risipit“, ea întrebă :

— Cine eşti ?

Dalang îi povesti cum a văzut-o întîmplător, cum a pus stăpînire pe inima lui şi nu şi-a mai putut lua gîndul de la ea şi cum a implorat-o pe bătrînă să născocească ceva pentru a-i uni.

— Şi iată că acum cînd s-a izbîndit tot ceea ce îmi dorisem cel mai mult în viaţă, pot să mor cu ochii închişi, spuse el în încheiere.

Atunci de pat se apropie bătrîna Xue.

— Aşa de simplu nu m-aş fi încumetat la un asemenea pas, zise ea adresîndu-i-se lui Sanqiao, dar mi-a fost milă văzîndu-vă cum vă treceţi anii tineri în singurătate. Pe de altă parte, am vrut să-l salvez pe domnul Chen. Se poate spune că eu nu am aici nici un amestec, de bună seamă că aşa v-a fost hărăzit de soartă.

— Ce s-a întîmplat, s-a întîmplat, oftă Sanqiao. Numai că ce mă fac dacă bărbatul meu se întoarce și află ?

— Despre asta știm numai eu și voi. Și dacă le îmbunăm pe Qingyun și pe Nanxue să nu-și dea drumul la gură, cine ar mai putea trăncăni ? ! Bizuiți-vă pe mine și o să vă puteți întîlni noapte de noapte. Nu vă fie teamă, totul are să meargă strună, n-are să se întîmple nimic rău. Dar amintiți-vă uneori și de bătrînica de mine.

Vorbele lui Xue o liniștiră pe Sanqiao. Ea nu-și mai făcu nici un fel de griji și se lăsă în voia lui Dalang. Toată noaptea cei doi se drăgostiră cu o patimă năvalnică și cu nespusă duioșie. Bătu a cincea strajă și începuse să se crape de ziuă, însă cei doi iubiți nu se îndurau nicicum să se despartă. Atunci bătrîna începu să-l zorească pe Dalang să se dea jos din pat și îl conduse dincolo de porți.

De atunci nu a fost noapte în care Sanqiao și Dalang să nu se fi întîlnit. Uneori el venea cu bătrîna, alteori — singur. În ceea ce privește cele două slujnice, bătrîna izbuti să le înduioșeze cu vorbe dulci, dar, totodată, să le sperie prin amenințări. În afară de asta, ea o sfătui pe Sanqiao să le dăruiască niște rochii. Cînd venea Dalang, le dădea de obicei și el ceva bani pentru zaharicale. Într-un cuvînt, izbutiră să le țină așa din scurt pe Qingyun și Nanxue, încît ele, mulțumite, ajunseră la o deplină înțelegere cu stăpîna lor. De aceea, cînd Dalang venea seara și pleca dimineața, nimeni nu-i punea nici un fel de opreliști. De fiecare dată una dintre cele două slujnice îl primea și îl conducea.

Sanqiao și Dalang erau foarte legați și se iubeau întocmai ca doi soți. Pentru a-i face plăcere femeii iubite, bărbatul îi dăruia adeseori veșminte frumoase și tot felul de podoabe. Totodată, el îi plăti și datoria pe care o avea față de bătrînă. Lui Xue, drept răsplată, Dalang îi dărui încă o sută de *liang* de argint. Care va să zică, în răstimp de jumătate de an, tînărul îi dăduse bătrînei aproape o

mie de *liang*. Tocmai de dragul unui asemenea cîștig se învoise ea să le fie mijlocitoare.

Dar să lăsăm deocamdată la o parte toate acestea.

Încă din vechime se spune : „Nu există pe lume ospăț care să nu se sfîrșească". Abia trecuse vesela sărbătoare a felinarelor, că a și sosit ziua pomenirii morților. [1]

Dalang începu să chibzuiască că de mult lăsase la o parte treburile de negoț și că era timpul să se întoarcă acasă. Și iată că, într-o noapte, el îi împărtăși iubitei gîndurile sale. Dar simțămintele ce-i legau erau atît de înflăcărate, încît le era peste puteri să trăiască departe unul de celălalt. Sanqiao era chiar gata să-și strîngă lucrurile și să plece cu iubitul oriunde, ca să-i devină soție.

— Nu, așa nu-i bine, îi spuse Dalang. Despre legătura noastră, în toate amănuntele, știe bătrîna Xue. Însă și stăpînul hanului, domnul Lü, nu are și el unele bănuieli văzînd că seară de seară o pornesc spre oraș ? Pe de altă parte, jonca în care urmează să călătorim este întotdeauna ticsită de negustori din diferite locuri. Cum ne-am putea strecura nebăgați în seamă ? Și ce facem cu Qingyun și Nanxue ? Doar nu le putem lua cu noi. Și cînd se va întoarce bărbatul tău și o să afle totul, crezi că are să le treacă cu vedere ? Rogu-te mai rabdă : anul viitor, pe vremea asta, voi fi din nou aici. O să găsesc un colțișor retras, o să-ți dau de știre și ne vom întîlni în taină acolo. Nici zeii, nici diavolii n-or să prindă de veste. Așa are să fie mai bine, vom fi puși la adăpost de neplăceri.

— Și dacă la anul nu vei veni, ce se va întîmpla cu mine ? se îngrijoră Sanqiao.

Dalang jură că se va întoarce negreșit, orice ar fi.

[1] Este vorba despre Sărbătoarea primăverii *(Qingmingjie)*, care are loc la 4 sau 5 aprilie, după calendarul uzual. În această zi oamenii fac de obicei plimbări în afara orașului, fac slujbe pentru pomenirea rudelor, le curăță și le îngrijesc mormintele, lîngă care ard flori și crengi.

— Ei bine, dacă tu ai cugetul curat şi eşti sincer în simţămintele tale, îţi voi rămîne şi eu credincioasă. Numai că, după ce ajungi acasă, scrie-mi o scrisoare şi, de îndată ce se va ivi un prilej, roagă să-i fie trimisă bătrînei Xue, pentru ca eu să nu mă nelinişteşc.

— Nu te îngrijora, eu însumi m-am şi gîndit să fac întocmai.

Peste cîteva zile Dalang tocmi o joncă, încărcă pe ea grînele cumpărate şi veni la iubita sa să-şi ia rămas bun. În acea noapte ei au fost deosebit de duioşi unul cu celălalt. Vorbeau ce vorbeau, apoi începeau să plîngă, după care se lăsau în voia iubirii nestăvilite. Toată noaptea nu închiseră un ochi.

Bătu a cincea strajă. Amîndoi se dădură jos din aşternut. Sanqiao deschise cufărul, scoase de acolo o cămaşă din perle — o adevărată comoară —, în întregime lucrată din perluţe de mărimea unui bob, şi i-o întinse lui Dalang, cu cuvintele :

— Cămaşa aceasta a trecut din generaţie în generaţie în familia soţului meu. În zilele de arşiţă, cînd o pui pe tine, simţi o răcoare plăcută. Acum, cînd vremea se face tot mai călduroasă, are să-ţi prindă tocmai bine. Ţi-o dăruiesc ca amintire, şi, cînd o vei îmbrăca, fie ca să ţi se pară că eu însămi m-am lipit de pieptul tău.

Dalang izbucni în plîns. Şedea cu capul plecat şi nu era în stare să rostească nici o vorbă.

Sanqiao îi puse ea însăşi cămaşa şi ieşi să-l petreacă pînă la porţi. Ei se despărţiră, repetîndu-şi fără istov unul celuilalt să-şi poarte de grijă.

Într-adevăr :

Cîndva cu lacrimi soţul şi-a condus,
În hohote iubitu-acum petrece,
Năvalnic, nestatornic simţămînt
Ca apa rîului ce vine, trece.

Femeie într-atît de schimbătoare,
Statornic, fenixul cel minunat
Îl dă pe-o-naripată călătoare.

Acum vom povesti doar despre unul din ei, şi anume despre Dalang. El îşi punea în fiecare zi cămaşa din perle primită în dar de la Sanqiao. Chiar şi noaptea cînd şi-o scotea, şi-o strecura sub pernă. Într-un cuvînt, nu se despărţea niciodată de ea. Avînd vînt prielnic, peste vreo două luni ajunse în oraşul Fengqiao, din regiunea Suzhou. Fengqiao era un centru în care se adunau tot felul de negustori. Pentru a-şi desface marfa, Dalang trase la un han unde poposeau de obicei negustorii de grîne.

Dar să lăsăm la o parte amănuntele în această privinţă.

Odată, fiind la un chef la un constătean de-al său, Dalang întîlni acolo un negustor din Xiangyang. Tînărul şi chipeşul bărbat, ce avea purtări alese, nu era altul decît Xinge. El cumpărase la Guangdong perle, carapace de broaşte ţestoase, lemn de *sumu* [1] şi de *chenxiana* [2] şi venise aici la Suzhou, împreună cu tovarăşii săi de drum, ca să-şi desfacă marfa. Xinge auzise de mult că „În cer e raiul, iar pe pămînt sînt Suzhou [3] şi Hangzhou [4]" şi ştia că acestea sînt două mari oraşe portuare. Nu era deci de mirare că venise aici să-şi vîndă marfa, urmînd ca apoi s-o pornească spre casă. La Suzhou ajunsese deja anul trecut în luna a zecea. Întrucît Xinge îşi ascundea adevăratul nume de familie, toată lumea îi zicea „tînărul domn Luo". De

---

[1] *Perill nankinensis*, soi de lemn foarte preţios, din coaja căruia se fac vopsele.

[2] *Aquilaria agallocha*, un alt soi de lemn foarte preţios.

[3] Centru administrativ al regiunii cu acelaşi nume, mare port şi unul dintre cele mai pitoreşti oraşe din China (provincia Jiangsu).

[4] Centru administrativ al regiunii cu acelaşi nume, situat în provincia Zhejiang. Ca şi Suzhou, Hangzhou a rămas pînă în zilele noastre unul dintre cele mai pitoreşti oraşe ale Chinei, despre care se spune că, întocmai ca Suzhou, este raiul pe pămînt.

aceea, cunoscîndu-l pe Xinge, lui Dalang nu i se treziră nici un fel de bănuieli. Întîlnindu-se întîmplător vorba ceea : „ca două lintițe pe apă“, fiind cam de aceeași vîrstă și asemănători la chip și în maniere, ei se luară cu vorba și se pătrunseră de o mare simpatie și de un adînc respect unul față de celălalt. Aflînd fiecare unde trăsese celălalt, după această întîlnire ei începură să se viziteze destul de des și deveniră prieteni apropiați.

Terminîndu-și treburile și pregătindu-se de plecare, Xinge se duse la Dalang pentru a-și lua rămas bun. Dalang îl primi cu bucate și vin. Cei doi ședeau alături și purtau o discuție sinceră și prietenească. Deoarece era spre sfîrșitul lunii a cincea și se lăsase o mare zăpușeală, stînd amîndoi la un pahar de băutură, își scoaseră veșmintele de pe deasupra. Și atunci Xinge văzu pe Dalang cămașa sa din perle. Era de-a dreptul uluit. Ca să spună că e a lui îi era neplăcut și, de aceea, se mărgini doar la a-i lăuda frumusețea.

Întrucît ei deveniseră prieteni apropiați, Dalang se hotărî să întrebe :

— În orașul dumneavoastră, pe strada Bazarul Mare, locuiește un oarecare Jiang Xinge. Îl cunoașteți cumva, frate Luo ?

Xinge, care intrase deja la bănuieli, răspunse pe ocolite.

— De mult lipsesc de acasă, dar am auzit că se află acolo un asemenea om. De cunoscut însă nu-l cunosc. Dar de ce întrebați de el ?

— N-am să vă ascund, într-o oarecare măsură sînt legat de acest om, răspunse Dalang și îi povesti lui Xinge toată istoria dragostei sale cu Sanqiao. În timp ce vorbea, își tot petrecea mîna peste cămașă și, privind-o cu duioșie, prinse a lăcrima.

— Cămașa asta mi-a dăruit-o ea. Deoarece vă întoarceți acolo, rogu-vă faceți-mi un serviciu și predați-i scrisoarea pe care am scris-o deja. V-o aduc mîine.

— Cu plăcere, cu plăcere, se învoi Xinge, și în sinea sa își spuse : „Să se întîmple oare asemenea lucruri uimitoare ? ! Dar dovada e cămașa din perle. Înseamnă că asta nu-i o minciună“. El simți deodată o mare durere, de parcă în piept i s-ar fi înfipt niște ace și, sub un pretext oarecare, refuză să mai bea, se ridică în grabă și își luă rămas bun. Se întoarse la han și, cu cît se gîndea la ceea ce văzuse și auzise, cu atît mai abitir îl cuprindea mînia. Grozav ar fi vrut să fie înzestrat cu o forță magică, să-și ia zborul și să ajungă pe dată acasă.

Chiar în acea noapte își strînse lucrurile, iar în dimineața următoare se urcă pe joncă. Deodată văzu cum de-a lungul malului alerga gîfîind un om. Acela era Dalang. El îi înmînă lui Xinge un pachet, rugîndu-l să facă în așa fel încît să ajungă neapărat la destinație. De furie, Xinge deveni pămîntiu la față. De spus nu putea spune nimic, de murit nu putea să moară, iar de trăit simțea că îi este peste puteri.

După ce Dalang se depărtă, Xinge se uită la pachet. Pe el sta scris : „Rog a i se preda măicuței Xue din Ulicioara de Răsărit, strada Bazarul Mare“. Cuprins de o aprigă mînie, desfăcu pachetul. Înăuntru era un văl lung de mătase cu culoarea roz delicat a piersicului și o cutiuță de carton în care se afla o agrafă de păr din jadul cel mai pur, împodobită cu un cap de fenix. Xinge dezlipi scrisoarea și citi : „Aceste două lucrușoare vă rog, măicuță, să le predați iubitei doamne Sanqiao, în semn că mă gîndesc la dînsa și îi duc dorul. Și mai spuneți-i că întîlnirea noastră va avea loc neapărat în primăvara viitoare. O rog să-și poarte de grijă, o rog foarte mult.“

Turbat de furie, Xinge rupse scrisoarea în bucățele și o aruncă în apă, iar cu agrafa dădu de punte cu o asemenea putere, încît ea se frînse în două. Dar brusc își luă seama : „M-am prostit de tot. De ce n-aș păstra agrafa drept dovadă ?“ Judecînd astfel, ridică agrafa, o împachetă împreună cu vălul, și toate acestea le ascunse. Apoi

începu să-i zorească pe cîrmaci să se desprindă cît mai repede de țărm. Cît de nerăbdător era să ajungă acasă !

Cînd se trezi lîngă porțile casei sale, fără să vrea lacrimile începură să-i șiroiască din ochi. „Cît ne-am iubit la început ! se gîndea el. Însă, din pricina unui cîștig mărunt la care m-am lăcomit, am lăsat-o pe tînăra mea soție singură-singurică. Și iată la ce rușine s-a ajuns ! Dar ca să-mi pară rău de asta, acum e prea tîrziu."

Pe drum Xinge ardea de nerăbdare să ajungă cît mai repede acasă. Dar cînd se apropie de porți, fu cuprins de o asemenea jale și ciudă, încît anevoie își mișca picioarele. Însă, trecînd pragul casei, nu avu încotro, se stăpîni, își înfrînă mînia și, călcîndu-și pe inimă, se salută cu soția, dar nu spuse nici un cuvințel în plus. Știindu-se vinovată și îmbujorîndu-se de rușine, Sanqiao nu cuteză să-l întîmpine cu căldură, să se apropie de el și să-i vorbească.

După ce aduse lucrurile, Xinge îi spuse soției că pleacă să-și viziteze socrul și soacra, dar în fapt se întoarse pe joncă, unde și înnoptă.

În dimineața următoare se întoarse acasă.

— Părinții tăi sînt bolnavi, și încă foarte greu. S-ar putea spune că au ajuns în pragul morții, o înștiință el pe Sanqiao. Ieri a trebuit să rămîn acolo și toată noaptea am vegheat la căpătîiul lor. Se gîndesc doar la tine și ar vrea să te vadă. Am tocmit deja o litieră — așteaptă la porți, așa că pregătește-te cît mai repede, pleacă, iar eu am să vin în urma ta.

Văzînd că soțul ei nu se întorsese noaptea acasă, Sanqiao fu cuprinsă de neliniște și îndoieli. Iar acum, mai auzind și cît de greu îi sînt bolnavi părinții, se pierdu cu totul. Predîndu-i la repezeală lui Xinge cheile de la cufere, ea îi porunci uneia dintre bucătărese s-o însoțească și se urcă în litieră. Dar atunci Xinge o reținu o clipă pe bucătăreasă, scoase din mînecă un pachet și i-l dădu ca să-l predea socrului său, domnul Wang.

— De îndată ce îl predai, întoarce-te cu litiera ! îi porunci el.

Cînd Sanqiao ajunse la părinți, îi găsi în bună sănătate și se sperie, nu glumă. Tatăl ei era și el mirat că fiică-sa, după care nu trimisese nimeni, venise, și încă neînsoțită de bărbat. Desfăcînd pachetul pe care i-l înmînase bucătăreasa, el văzu că e o hîrtie în care Xinge se lepăda de soție. În ea sta scris : „Alcătuitorul acestei hîrtii : Jiang Xinge, de fel din județul Zaoyang, regiunea Xiangyang. Încă din copilărie s-a încheiat înțelegerea ca el s-o ia de soție pe fata din neamul Wang. Însă după ce această fată a intrat în casa soțului, a săvîrșit multe greșeli ce țin de cele șapte păcate [1] care dau temei pentru despărțenie. Amintirea conviețuirii fericite pe care am dus-o cu soția în trecut mă rețin să numesc aceste greșeli. De aceea îi dau învoirea să se întoarcă în casa părintească și, de asemenea, consimțămîntul de a se recăsători. Hîrtia aceasta de dezicere de soție este autentică. Al doilea [2] an de domnie sub deviza Chenghuo [3] luna cutare, ziua cutare".

În pachet, împreună cu scrisoarea, se mai găseau vălul de mătase roz și agrafa de păr, împodobită cu un cap de fenix. Văzînd toate acestea, domnul Wang fu cuprins de o mare tulburare. Își chemă fiica și o întrebă despre ce este vorba. Cînd Sanqiao află că soțul se leapădă de ea, prinse să hohotească de plîns, nerostind însă nici un cuvințel.

---

[1] Este vorba de cele șapte pricini prevăzute în canoanele confucianiste pentru care un bărbat ar avea dreptul să-și părăsească soția : dacă este stearpă, dacă este desfrînată, dacă manifestă neobediență față de socri, dacă are limba ascuțită, dacă se ține de furtișaguri, dacă e pizmașă și, în sfîrșit, dacă suferă de o boală rușinoasă.

[2] Anul 1466.

[3] Deviză sub care a domnit, între anii 1465—1468, împăratul Xianzong.

Cuprins de indignare, domnul Wang o porni de îndată spre ginere. Xinge se grăbi să-i iasă în întîmpinare şi îi făcu o plecăciune adîncă. Domnul Wang răspunse la salut şi numaidecît aduse vorba despre ceea ce îl neliniştea.

— Preacinstite ginere, începu el, cînd fiică-mea a intrat în casa dumitale, era fecioară, era neîntinată. Cu ce, dară, a păcătuit de ai ajuns să te lepezi de ea ? Trebuie neapărat să mă lămureşti.

— Nu, mie mi-e neplăcut să vorbesc despre asta, răspunse Xinge. Întrebaţi-o pe fiica dumneavoastră şi veţi afla.

— Dar ea nu face altceva decît să plîngă şi nu deschide gura, nici s-o pici cu ceară. Iar mie mi s-a pus aşa o piatră pe inimă, că pur şi simplu nu ştiu ce să fac. Încă din copilărie fiică-mea a fost deşteaptă şi înţeleaptă, continuă Wang. Nu se poate să fi ajuns să se încurce cu altul. Doar înţelegerea cu privire la căsătoria voastră a fost făcută cînd eraţi încă copii, pe cînd aveaţi vreo şapte-opt ani, iar după nuntă aţi trăit în bună înţelegere şi nici măcar o singură dată nu v-aţi certat. Şi acuma, de cum te-ai întors din călătorie, n-ai stat acasă nici două zile, pentru ca aşa, dintr-o dată, să te hotărăşti la un asemenea pas. Ce, dară, ai observat nelalocul lui ca să te porţi cu o asemenea cruzime ? Nu te gîndeşti că în felul acesta te faci de rîs ? Oamenii or să te arate cu degetul, or să spună că nu ai simţul datoriei şi că eşti lipsit de omenie.

— Stimate socru, eu nu mă încumet să vă dezvălui mai multe, zise Xinge. Pot să vă spun doar că încă de la străbuni mi-a rămas o cămaşă din perle, pe care i-am dat-o soţiei spre păstrare. Întrebaţi-o pe fiica dumneavoastră dacă mai este sau nu în casă această cămaşă. Dacă este, atunci nu mai am nimic de zis. Dar dacă nu, atunci să-mi fie cu iertare, nu mai aveţi de ce mă învinui.

Domnul Wang o porni în mare zor spre casă.

— Soţul tău vorbeşte de o oarecare cămaşă din perle, îi spuse el fiicei. Ai dat-o cumva cuiva ?

Înţelegînd că a fost dezvăluită cea mai ascunsă taină a ei, Sanqiao se îmbujoră toată la faţă. De răspuns nu avea ce şi se porni pe un asemenea plînset, încît bătrînul Wang se pierdu cu totul, neştiind ce să facă şi cum să se mai poarte cu ea.

— Încetează odată, o rugă maică-sa. Mai bine povesteşte-ne tot adevărul, pentru ca eu şi tata să putem pune o vorbă bună pentru tine.

Dar Sanqiao tăcea cu îndărătnicie şi nu se mai oprea din plîns. În cele din urmă, domnului Wang nu-i mai rămase decît să-i dea nevesti-si hîrtia de divorţ, vălul şi agrafa de păr, poruncindu-i s-o ostoiască pe fiică, s-o ia cu binişorul şi să se străduiască să afle de la ea ce s-a întîmplat.

Wang era aşa de cătrănit, încît hotărî să iasă din casă şi să se ducă la vecini ca să se mai ia cu vorba şi, în felul acesta, să se smulgă din gîndurele-i negre.

Sanqiao plînse atîta, încît ochii i se înroşiră şi i se umflară. Temîndu-se ca fiica să nu se dărîme cu totul, mama începu s-o aline în fel şi chip, apoi se duse la bucătărie să încălzească vinul, nădăjduind ca măcar cu băutura să izbutească a-i risipi tristeţea.

Şezînd singură în odaie, Sanqiao cumpănea şi tot cumpănea şi nicicum nu se putea dumiri cum istoria cu cămaşa de perle a ajuns la Xinge. Totodată, nu putea pricepe ce e cu vălul şi cu agrafa de păr. Deodată, însă, o străfulgeră un gînd. „Am înţeles, îşi spuse ea. Trimiţîndu-mi agrafa sfărîmată, îmi dă a înţelege că fericirea noastră e distrusă, iar cu vălul mă îndeamnă vădit să mă spînzur. Dar, în numele fostei noastre iubiri, el nu a vrut să vorbească deschis despre asta, ci a ţinut să-mi păstreze neştirbită cinstea. Da, patru ani de dragoste şi, vai, într-o clipită, un asemenea sfîrşit ! De asta nu sînt însă vinovată

decît eu însămi. Am nesocotit simţămintele soţului şi l-am trădat. Acum, chiar dacă rămîn în viaţă, n-am să mai apuc zile fericite. Într-adevăr, e mai bine să mă spînzur. Cel puţin aşa are să se termine totul."

Ajungînd la o asemenea hotărîre, ea se porni din nou pe plîns şi luă un taburet, puse pe el primul lucru care-i căzu sub mînă ca să-l înalţe şi legă de grindă acel văl. Se vede însă că încă nu-i era sortit să moară. Uşa spre odaie rămăsese neîncuită şi chiar în acea clipă în care se pregătea să-şi pună laţul de gît, intră mama cu ceainicul de vin fierbinte. Văzînd ce i-a trecut prin minte fiicei, se zăpăci, într-atîta, fără a lăsa ceainicul din mînă, o cuprinse pe Sanqiao cu cealaltă mînă, dar, atingînd cu piciorul taburetul, îl răsturnă şi amîndouă se prăvăliră la pămînt. Mama scăpă ceainicul, şi vinul începu să se prelingă pe podea.

— Ce prostuţă eşti ! o mustră mama ridicîndu-se şi ajutînd-o şi pe fiică să se ridice. Ai cu totul douăzeci de ani şi se poate spune că eşti un boboc neînflorit încă în toată splendoarea lui. De ce, dară, te-ai hotărît la un asemenea pas care era cît pe ce să te coste viaţa ? Poate că soţul tău se răzgîndeşte. Şi chiar dacă este neclintit în hotărîrea sa, ce, te temi că pe tine, aşa de tînără şi frumoasă, n-are să se mai găsească cineva care să te vrea ? Nu-i nimic, o să te dăm după un altul, un om bun şi destoinic, cu care să vieţuieşti în fericire pînă la adînci bătrîneţe. Aşa că linişteşte-te, trăieşte în tihnă şi nu te mai da de ceasul morţii.

Cînd Wang se întoarse şi află că fiică-sa încercase să-şi curme zilele, îi spuse şi el cîteva vorbe de alinare, iar nevesti-si îi porunci s-o păzească cu străşnicie.

Trecu o vreme şi Sanqiao, neavînd încotro, se linişti încetul cu încetul, şi lăsă la o parte gîndul la moarte.

Într-adevăr :

În timpul vieţii două păsări într-un singur crîng
Cei doi soţi sînt,
Dar cînd vine Sorocul cel mare
Îşi ia zborul pe-al său drum fiecare.

Iar acum să ne întoarcem la Xinge. După plecarea socrului, el le legă fedeleş pe cele două slujnice, Qingyun şi Nuanxue, şi le luă la întrebări. La început tăgăduiră, dar, neîndurînd bătaia, în cele din urmă mărturisiră totul. Aflînd că istoria cu Dalang a mijlocit-o bătrîna Xue şi că toată treaba e isprava ei, Xinge adună o ceată de voinici şi se îndreptă spre casa ei. Acolo sfărîmară mobilele şi făcură totul praf şi pulbere. Numai pereţii rămaseră întregi. Ştiindu-se vinovată, Xue apucase să se ascundă. Fireşte că nu se găsi nimeni care să cuteze a-i lua apărarea. În felul acesta Xinge îşi vărsă cumva năduful.

Întorcîndu-se acasă, porunci să fie adusă o mijlocitoare şi le vîndu pe amîndouă slujnicele. Toate cele şaisprezece cufere ale lui Sanqiao, cu îmbrăcăminte şi obiecte de preţ, le pecetlui cu hîrtie şi nu se mai atinse de ele. Adevărul e că Xinge îşi iubise nespus soţia şi, deşi se lepădase de ea, sufletul îi era cotropit de jale, iar privind la lucruri, după cum se ştie, îţi aduci aminte şi de om. Iată de ce pecetluise el cuferele.

Acum în povestea noastră va fi vorba despre încă un om, un oarecare *jinshi* din Nanjing, pe nume Wu Jie. Primind numirea pentru slujba de cîrmuitor al judeţului Chaoyangxian din provincia Guangdong, el se îndreptă într-acolo pe calea apei şi făcu un popas la Xiangyang. Soţia sa rămăsese acasă, în ţinutul de baştină, şi el hotărî să-şi ia o soţie de a doua, tînără şi frumoasă. În drumul său întîlnise destule femei tinere, însă nici una din ele nu i-a mers la inimă.

La Xiangyang auzi vorbindu-se despre fiica bătrînului Wang din Zaoyang, ca despre o femeie vestită în tot ju-

dețul pentru frumusețea ei. El trimise o pețitoare și dădu cincizeci de *liang* în aur, ca dar de logodnă.

Domnul Wang era foarte bucuros, dar se temea că fostul său ginere nu are să-și dea consimțămîntul. De aceea se duse la Xinge și îi vorbi despre intenția sa de a-și remărita fiica. Acesta nu avu nimic împotrivă. În ziua căsătoriei lui Sanqiao, tocmi oameni să ducă toate cele șaisprezece cufere ale ei pe jonca lui Wu Jie. Cuferele pecetluite, de care Xinge nici nu se mai atinsese, au fost predate cu cheile lor. Toate acestea i-au fost date lui Sanqiao ca zestre. Ea se simți rușinată și, firește, nu era în apele ei.

Cînd deveni cunoscut cum se purtase Xinge, unii îl lăudară zicînd că e mărinimos, iar alții își riseră de el, socotindu-l un prostănac. S-au găsit însă și unii care să-l hulească, spunînd că e o fire slabă, că nu s-a purtat ca un adevărat bărbat. Într-adevăr: „Cîți oameni, atîtea păreri".

Dar să nu ne îndepărtăm și să ne întoarcem acum la Dalang. Desfăcîndu-și marfa la Suzhou, el plecă aacsă, la Xin'an. Dalang tînjea cu toată făptura după Sanqiao și fie dimineața, fie seara, privind la cămașa de perle, ofta și suspina într-una. Soția sa, doamna Ping, neînțelegînd de unde a apărut această cămașă și bănuind că e ceva necurat la mijloc, odată, pe cînd soțul dormea, o luă pe furiș și o ascunse în pod. Dimineața Dalang voi să îmbrace cămașa și, negăsind-o, i-o ceru soției. Ea spuse că nu știe pe unde s-o fi rătăcit. Cum avea să recunoască că o ascunsese ?! Ieșindu-și din fire de mînie, Dalang răsturnă cu dosul în sus toate cuferele și cutiile, scotoci prin toate cotloanele, însă cămașa — ia-o de unde nu-i. Atunci el se dezlănțui și o potopi pe soție cu ocări atît de grele, încît aceasta începu să plîngă cu lacrimi de sînge. Izbucni o sfadă care dură cîteva zile în șir.

Lui Dalang i se puse o piatră pe inimă. Adunînd în pripă bani, luă cu sine un servitor tînăr, se așeză în joncă

și se îndreptă din nou spre Xiangyang. Dar, pe neașteptate, pe cînd ajunse în apropiere de Zaoyang, tăbărî asupra lui o bandă de tîlhari, care îi luară toți banii și îl uciseră pe servitor. Datorită istețimii și dibăciei sale, Dalang izbuti să se ascundă la pupă, îndărătul cîrmei, și astfel scăpă cu viața. Neavînd însă cum să se întoarcă acasă, el hotărî să tragă la același han ca și data trecută, să se vadă cu Sanqiao, să împrumute de la ea ceva bani, urmînd ca după ce își va rostui treburile, să-i înapoieze datoria. Oftînd din greu, părăsi jonca și coborî pe mal. Ajungînd la han, îi povesti hangiului, domnului Lü, despre tot ce se întîmplase cu el și îi mai spuse că are de gînd s-o roage pe bătrîna Xue, negustoarea de perle, să împrumute de la vreun cunoscut o oarecare sumă de bani, cu care el, Dalang, să-și poată încropi un mic negoț.

— O, dumneavoastră nu știți, îi răspunse la aceasta Lü. Bătrîna aceea a dus-o pe soția lui Xinge pe o cale greșită, și din asta a ieșit o treabă foarte urîtă. Anul trecut, cînd Xinge s-a întors din călătorie, i-a cerut soției o oarecare cămașă din perle. Dar se pare că soția îi dăruise această cămașă ibovnicului și nu a avut nimic de spus întru dezvinovățirea ei. Atunci Xinge s-a lepădat de ea și a trimis-o înapoi la părinți, iar acum au dat-o după domnul Wu Jie, din Nanjing, ca soție a doua. S-a lămurit că în toate era vinovată bătrîna Xue, că ea i-a sucit capul soției lui Xinge. Atunci Xinge a făcut praf și pulbere din casa ei, de n-a mai rămas nici un olan întreg. Să locuiască pe mai departe aici bătrîna, firește, nu mai putea, așa că s-a mutat în județul învecinat.

Auzind toate acestea, Dalang fu zguduit. Se simțea de parcă s-ar fi turnat asupra lui o găleată cu apă rece ca gheața. În aceeași noapte, începu să fie scuturat ba de friguri, ba de fierbințeală, și căzu la pat. Pricinile acestei boli au fost mîhnirea și dorul de iubită, și în parte, oboseala de pe urma drumului, spaima pe care o trăsese, precum și neașteptata lovitură pe care o primise aflînd

despre cele petrecute cu Sanqiao. Dalang a stat la pat vreme de două luni, dar asta n-a ajutat la nimic, el tot nu s-a făcut bine. Slugii hangiului i se făcu chiar lehamite să vadă de bolnav. Ajuns în pragul deznădejdii, Dalang își adună puterile și scrise o scrisoare soției. Poftindu-l pe hangiu, îl rugă să caute pe cineva să ducă scrisoarea la destinație, spunîndu-i că în ea cere să i se trimită bani de drum și un om de nădejde care să-i poarte de grijă pe drumul de întoarcere.

Aceasta era tocmai ceea ce dorea și hangiul. Chiar atunci trăsese la el un curier ce se îndrepta cu niște documente spre Huining. Curierul era zorit, și distanța pînă aici o străbătuse foarte repede, folosindu-se de serviciile stațiilor de poștă. De aceea domnul Lü luă răvașul lui Dalang, îi dădu curierului o oarecare sumă de bani și îl rugă să facă în așa fel ca misiva să ajungă la doamna Ping.

Într-adevăr :

De faci călătoria pentru tine,
Poți hoinări cum vrei și îți convine,
De ești slujbaș la stat, se schimbă treaba,
Cometă-n zbor — așa să-ți fie graba.

Nu trecură nici cîteva zile și curierul ajunse la Xin'an, se interesă unde se află casa lui Dalang, lăsă scrisoarea și o porni de îndată mai departe. Și iată că datorită acestui răvaș, a luat o întorsătură neașteptată și soarta altcuiva.

Cînd doamna Ping deschise scrisoarea, ea recunoscu scrisul soțului. „Draga mea soție, doamnă Ping, scria el. Ție ți se înclină Dalang. După ce am plecat de acasă, la Xiangyang au tăbărît asupră-mi tîlharii, mi-au ucis servitorul și mi-au luat tot ce-am avut. În urma acestei lovituri m-am îmbolnăvit, și iată că sînt două luni de cînd stau la pat, în același han, la domnul Lü. Cînd scrisoarea aceasta va ajunge la tine, te rog trimite-mi cît mai grabnic un om de nădejde care să aibă grijă de mine și dă-i cît mai mulți bani de drum. Scriu anevoie, culcat pe pernă."

Doamna Ping nu știa dacă să dea crezare sau nu celor scrise de soțul ei.

„Ultima dată cînd s-a întors acasă, el a spus că a suferit o pagubă de o mie de *liang* în aur. Pe deasupra, cămașa din perle a dobîndit-o pe o cale ciudată, se gîndi ea, iar acum scrie că, pasămite, a fost jefuit și mă roagă să-i trimit cît mai mulți bani. S-ar putea ca totul să nu fie decît o minciună." Dar pe dată își luă seama : „El roagă să i se trimită un om de nădejde, apropiat, care să vină cît mai repede să-l îngrijească. Asta înseamnă că e într-adevăr greu bolnav și e pe deplin de crezut că tot ce scrie e adevărul curat. Dar pe cine să trimit ?"

Și cu cît se gîndea, cu atît o cuprindea neliniștea. Sfătuindu-se cu tatăl ei, domnul Ping, ea hotărî să adune lucrurile de preț din casă și să ia cu sine pe slujitorul Chen Wang și pe soția acestuia. Totodată, îl rugă pe părintele ei s-o însoțească. În cele din urmă, închiriind o luntre, doamna Ping se îndreptă spre Xiangyang. Dar cînd ajunseră la Jingkou, pe bătrînul domn Ping îl apucă o tuse sufocantă, și trebuiră să-l trimită înapoi acasă. Așa încît soția lui Dalang fu nevoită să continue drumul singură, însoțită doar de Chen Wang și de soția acestuia. Plutea contra curentului, din care pricină trecu destulă vreme pînă să ajungă la Zaoyang.

De la trecători aflară unde era hanul domnului Lü, dar, cînd ajunseră acolo, nu-l mai găsiră pe Dalang în viață. Murise în urmă cu zece zile, și acum zăcea într-un sicriu modest — danie a stăpînului hanului. Plîngînd în hohote, doamna Ping căzu la pămînt, și trecu multă vreme pînă să-și vină în fire. Ea își puse îndată veșmînt de doliu și începu să stăruie pe lîngă Lü să deschidă coșciugul ca să se uite la soț. De fapt voia să-i pună rămășițele pămîntești în alt sicriu, mai bun și mai scump. Dar Lü nu se învoi pentru nimic în lume. Doamnei Ping nu-i mai

rămase decît să cumpere scînduri și să tocmească un coșciugar. Acesta meșteri un coșciug mai mare și puseră în el pe cel dăruit de Lü. Apoi ea chemă călugări budiști, care orînduiră după toate datinile o slujbă de rugăciune pentru mîntuirea sufletului celui răposat și arseră o grămadă de bani de hîrtie. Primind de la văduvă douăzeci de *liang* de argint pentru toate alergăturile lui, hangiul tăcu din gură și o lăsă să facă precum hotărîse ea, trecînd cu vederea toată vînzoleala ce se stîrni în han.

De atunci trecu mai bine de o lună. Văduva alese o zi prielnică și se pregătea să plece cu sicriul în ținutul natal. Dar bătrînul Lü își făcuse și el planurile sale. De ce n-ar opri-o aici ? se gîndea el. Era o femeie tînără, chipeșă și nu avea să rămînă văduvă toată viața. Bani avea destui, iar fiul său, Lü al Doilea, nu era încă însurat. De ce n-ar fi măritat-o cu el ? Ar fi fost o treabă în folosul amîndurura.

Judecînd astfel, îl pofti pe slujitorul doamnei Ping, Chen Wang, îl servi cu vin și îl rugă să-și trimită soția pentru a-i vorbi pe ocolite stăpînei despre aceasta. Se subînțelege că Lü i-a făgăduit lui Chen Wang să-l răsplătească cu mărinimie dacă va duce treaba la bun sfîrșit.

Nevasta lui Chen Wang era o muiere atît de proastă, de dădea în gropi, așa că îi spuse Doamnei Ping totul pe șleau. Aceasta își ieși din fire de mînie. Ocărînd-o pe bătrînă, îi arse cîteva palme și, cu cuvinte grele, îl făcu de doi bani și pe hangiu. Primind un asemenea bobîrnac, hangiul își ieși din sărite, dar ca să spună ceva nu cuteza.

Vorba ceea :

Pîinișoare cu carne de berbec n-a mîncat,
Dar în schimb duhnește tot a oaie.

După această întîmplare, Lü începu să-l ațîțe pe Chen Wang să-și părăsească stăpîna. Slujitorul chibzui că, după ce nevastă-sa o făcuse boacănă, zile bune la doamna Ping

ei n-or să mai aibă, așa că într-o noapte cei doi puseră mîna pe toți banii și pe lucrurile de preț ale văduvei și șterseră putina.

Lü știa foarte bine cum se petrecuseră lucrurile — doar el ticluise totul —, dar în loc s-o căineze pe doamna Ping, dimpotrivă, o învinui, zicînd că n-ar fi trebuit să ia cu sine asemenea oameni ticăloși și că, pasămite, încă e bine că n-au jefuit-o decît pe ea, căci dacă i-ar fi jefuit și pe alții, el, hangiul, ar fi intrat la apă. Lü mai adăugă că sicriul îl stingherește și îi ceru să-l ia de acolo cît mai repede. Pe lîngă toate acestea, începu s-o zorească cu plecatul, pe temei că nu se cade ca o văduvă tînără să locuiască la han. Și atîta o cicăli și se ținu de capul ei, încît ea fu nevoită să închirieze o odăiță și să ducă sicriul acolo. E de prisos să mai vorbim despre mîhnirea și jalea ei.

Vecină cu doamna Ping era o oarecare Zhang a Șaptea, o femeie prietenoasă și foarte săritoare. Auzind-o adeseori pe văduvă plîngînd, venea s-o îmbărbăteze. Din cînd în cînd doamna Ping o ruga să vîndă sau să amaneteze cîte ceva din lucrurile ei și îi era adînc recunoscătoare pentru ocrotirea pe care i-o arăta.

Peste cîteva luni, cînd aproape toate hainele îi erau zălogite, văduva se gîndi că încă din copilărie se pricepea bine la cusut și că ar trebui să caute o familie cu stare, unde ar putea să le învețe pe altele croitoria. Astfel ar fi putut să se descurce deocamdată, urmînd să vadă mai apoi ce e de făcut pe mai departe. Și iată că odată îi dezvălui vecinei planurile sale.

— Adevărul e că mi-e foarte neplăcut să vă spun ceea ce gîndesc, începu Zhang a Șaptea. Casele bogate nu sînt locuri în care dumneavoastră, o femeie tînără, s-ar cuveni să meargă. Și, de altfel, cine a murit, a murit — înseamnă că n-a avut noroc —, iar cine e în viață trebuie totuși să trăiască. Dumneavoastră aveți tot viitorul în față. Oare o să vă mulțumiți a rămîne toată viața cusătoreasă ? Pe de

altă parte, urmă Wang, meseria asta este socotită înjositoare — oamenii se poartă cu dispreț față de croitorese. Și apoi ce e de făcut cu coșciugul ? Desigur, a-l îngropa pe soț în ținutul de baștină e o treabă de seamă, dar, după cum vedeți, nici aici nu-l puteți ține la nesfîrșit, nu aveți nici cu ce să plătiți chiria.

— Da, și eu am chibzuit la asta, spuse doamna Ping, numai că nu găsesc nici o cale de ieșire.

— Am eu un plan, numai să nu vă supărați pe mine, continuă vecina. Fapt e că dumneavoastră vă aflați la o depărtare de mii de *li* de locurile de baștină, singură și fără bani, și a vă gîndi să duceți sicriul în ținutul natal este un vis deșart. Și mai e ceva : aproape că nu mai aveți cu ce vă îmbrăca și cu ce vă hrăni, și, în felul acesta, multă vreme nu veți putea rămîne văduvă. Și chiar dacă reușiți să respectați văduvia, ce folos aveți din asta ? După părerea mea, urmă Zhang, ar fi bine ca atîta vreme cît mai sînteți încă tînără și frumoasă, să vă găsiți o pereche destoinică, un bărbat bun, căruia să-i deveniți soție. O să primiți niște bani ca dar de nuntă, cu care o să puteți cumpăra un petic de pămînt ca să vă îngropați soțul, și, pe deasupra, o să aflați și un reazăm pentru toată viața. În felul acesta și mortului i se va da ceea ce i se cuvine, și nici cel viu nu are să aibă ce să-și reproșeze.

Doamna Ping înțelese că Zhang a Șaptea vorbește cu temei. După o scurtă tăcere, spuse oftînd :

— Fie și așa ! Dar dacă am să mă vînd de dragul de a-l îngropa pe răposatul meu soț, lumea are să-și rîdă de mine.

— Dacă vă hotărîți la un asemenea pas, am tocmai omul potrivit. E cam de vîrsta dumneavoastră, are o înfățișare atrăgătoare și, în afară de aceasta, e foarte bogat.

— Ei, dacă e un bogătaș, e îndoielnic că va voi să ia de soție o femeie care a mai fost măritată.

— Și el a mai fost însurat. De altfel mi-a spus că pentru dînsul nu are nici o însemnătate dacă femeia a

mai fost sau nu măritată. Totul e să fie foarte frumoasă. Iar dumneavoastră, cu înfățișarea pe care o aveți, nu se poate să nu-i fiți pe plac.

Fapt este că Xinge o rugase pe Zhang a Șaptea să-i caute o nevastă. Dar întrucît prima sa soție, Sanqiao, era de o frumusețe fără seamăn, el voia neapărat una care să fie pe măsura ei. În ceea ce o privea pe doamna Ping, deși ca frumusețe era mai prejos decît Sanqiao, totuși, prin deșteptăciune, măiestrie a mîinilor, bun-simț și putere de discernămînt o întrecea pe prima soție a lui Xinge.

Chiar a doua zi după această discuție, Zhang a Șaptea plecă în oraș și îi vorbi lui Xinge despre doamna Ping. Aflînd și faptul că văduva este o femeie care, ca și el, suferise mult, Xinge rămase foarte mulțumit.

Doamna Ping refuză orice daruri de nuntă în bani, arătîndu-și doar dorința de a i se cumpăra un petic de pămînt în care să-l îngroape pe răposat. Pentru ea lucrul acesta era de cea mai mare însemnătate.

Nu o dată a trebuit Zhang a Șaptea să meargă dintr-un loc într-altul pentru a transmite ba părerea unuia, ba părerea celuilalt, pînă cînd cele două părți căzură la învoială.

Dar să nu ne pierdem în vorbe de prisos.

Doamna Ping îngropă sicriul cu rămășițele pămîntești ale soțului și multă vreme hohoti lîngă mormînt. După aceea își schimbă veșmîntul de doliu cu unul colorat și scoase din casă tăblița de pomenire. La sorocul stabilit, Xinge îi trimise viitoarei sale soții veșminte și podoabe și răscumpără de la casa de amanet tot ceea ce ea zălogise. În seara nunții, așa cum se cuvenea, răsunau cu putere flautele și bubuiau tobele, încăperile erau împodobite sărbătorește și peste tot ardeau lumînări colorate.

Nu serbau nuntă deci întîia oară,
Deși căsătoriți și mai-nainte,
Îi încercau noian de simțăminte.

Xinge nutrea un mare respect față de doamna Ping, văzînd cît de așezată este și cu cîtă demnitate se poartă.

Odată, întorcîndu-se acasă, o găsi pe soție făcînd rînduială în cufere. Și deodată, printre lucruri, văzu cămașa sa din perle.

— De unde a apărut cămașa asta ? întrebă el uimit din cale-afară.

— Nu știu prin ce întîmplare ciudată a nimerit la soțul meu, răspunse doamna Ping și povesti cu cîtă prefăcătorie s-a purtat Dalang cînd s-a întors odată din călătorie, cum au ajuns chiar la ceartă și cum el, supărîndu-se, a plecat. În ultimele zile cînd mi-a fost foarte greu, adăugă ea, nu o dată m-a bătut gîndul s-o zălogesc sau s-o vînd, dar întrucît nu știam de unde provine, am hotărît să n-o arăt nimănui — mă temeam să nu iasă vreo belea. Nici pînă acum nu știu de unde avea el această cămașă.

— Soțul tău Chen Dalang este același cu Chen Shang ? întrebă Xinge. El avea mustăți, pielea de pe obraz foarte netedă, iar unghia de la degetul mic al mîinii stîngi — lungă. Nu-i așa ?

— Întocmai ! adeveri doamna Ping.

Xinge căscă gura de uimire. Încrucișîndu-și mîinile pe piept și ridicînd privirea spre cer, rosti :

— Dacă așa stau lucrurile, atunci căile cerului sînt într-adevăr atotștiutoare și drepte. Te și înspăimîntă gîndul acesta !

Neînțelegînd ce are el în vedere, doamna Ping îl rugă s-o lămurească.

— Această cămașă din perle e un lucru vechi, moștenit în familia noastră din generație în generație, răspunse Xinge. Soțul tău a ademenit-o pe soția mea, și ea i-a dăruit-o ca amintire. Despre asta am aflat la Suzhou, cînd l-am văzut îmbrăcat cu ea. De aceea, întorcîndu-mă acasă, m-am dezis de soție, și a trebuit să se întîmple în așa fel ca soțul tău să se stingă printre străini, iar eu să mă hotărăsc a mă recăsători. Dar eu știam numai că ești

nevasta unui oarecare negustor Chen din Huizhou, și doar atît. Cine și-ar fi putut închipui că soțul tău e același cu Chen Shang ! Și iată că pînă la urmă și-a primit pedeapsa, a plătit greu pentru fapta sa.

Ascultîndu-l pe Xinge, pe doamna Ping o trecură toate răcorile. De atunci ei începură să se iubească și mai mult.

Iată, aceasta și este adevărata istorie a cămășii din perle.

Într-adevăr :

Cerul meu i-atoateștiutor,
Nu poate fi vreodată înșelat,
Ei și-au schimbat soțiile-ntre ei,
Cine-a pierdut și cine-a cîștigat ?
Și-au plătit fiecare datoria
Și toate s-au întors pe-neașteptate,
Căci după soartă, hotărît nainte,
S-a încheiat povestea cu dreptate.

Și astfel Xinge avea acum în casă o gospodină destoinică și era foarte mulțumit. Peste un an, el o porni din nou spre Guangdong cu treburi de negoț. Și se vede că îi era sortit să i se întîmple ce i s-a întîmplat.

Odată, pe cînd vindea perle în orașul Hepu și se înțelesese cu cumpărătorul asupra prețului, acesta, un bătrîn, luă pe furiș și ascunse cea mai mare dintre perle și pentru nimic în lume nu voi să-și recunoască fapta. Indignat, Xinge îl apucă de mînecă cu gîndul de a-l scotoci, însă, fără voie, îl îmbrînci cu atîta putere, încît acela se prăvăli la pămînt, fără grai. Xinge se repezi să-l ridice, dar bătrînul își dăduse deja duhul. Neamurile mortului și vecinii, care plîngînd, care țipînd, veniră buluc, puseră mîna pe Xinge și, fără a-l lăsa să zică nici pîs, îi dădură o bătaie soră cu moartea și îl încuiară într-o încăpere goală.

În aceeași seară, alcătuiră o jalbă, iar dimineața îl tîrîră pe Xinge la cîrmuitorul județului. Acesta primi plîn-

gerea, însă întrucît în acea zi era prins cu alte treburi, porunci ca pîrîtul să fie închis într-o celulă, urmînd ca cercetările să fie începute în dimineaţa următoare.

Dar cine credeţi că era acest cîrmuitor al judeţului ? Nu era altul decît Wu Jie din Nanjing, care o luase pe Sanqiao ca pe soţie de a doua. El avusese la început aceeaşi funcţie în judeţul Chaoyangxian, dar mai-marii săi, ţinînd seama de cinstea şi dreptatea cu care diriguia, l-au mutat aici, la Hepu, unde se făcea pe scară largă negoţ cu perle.

În acea zi, seara, şeful se aşeză la masă şi, la lumina lămpii, începu să cerceteze cu luare-aminte plîngerea. Apropiindu-se de el, Sanqiao îşi aruncă ochii pe jalbă şi văzu că o scrisese un oarecare Song Fu şi că este vorba despre un omor. În hîrtie ucigaşul era numit Luo De, negustor din Zaoyang. Sanqiao înţelese că acesta nu era altul decît fostul ei soţ, Xinge. Ea îşi aduse aminte de iubirea lor din trecut şi inima i se strînse de durere.

— Luo De este fratele meu de sînge, luat de suflet de către un unchi de-al meu din partea mamei. Şi iată că a trebuit să se întîmple ca printre străini să săvîrşească o asemenea faptă. Te implor ca, măcar de dragul meu, să-l salvezi şi să-l ajuţi să se întoarcă în locul său de baştină, se rugă ea cu lacrimi în ochi.

— O să vedem cum or să decurgă cercetările, spuse Wu Jie. Dacă el a omorît într-adevăr un om, îmi va fi greu să-i arăt îngăduinţă.

Hohotind de plîns, Sanqiao căzu în genunchi şi se tot dădea de ceasul morţii, implorîndu-l pe soţ să-i îndeplinească rugămintea.

— Bine, linişteşte-te, o să mă descurc eu cumva, îi făgădui Wu Jie.

În dimineaţa următoare, cînd el se pregăti s-o pornească spre ocîrmuire, Sanqiao îl apucă de mînecă.

— Dacă fratele meu nu va putea fi salvat, am să-mi curm viaţa, ameninţă ea şi din nou izbucni în plîns.

Audienţa de dimineaţa cîrmuitorul judeţului o începu tocmai cu cercetarea pricinei legate de Xinge. Fiii răposatului, fraţii Song Fu şi Song Shou, plîngînd şi jeluindu-se, rugau ca ucigaşul să fie aspru pedepsit pentru fapta sa, iar părintele lor să fie răzbunat.

— Într-o ceartă pentru o perlă, el, din răutate, l-a lovit atît de tare pe tata, încît tata s-a prăvălit la pămînt şi a murit pe dată, spuseră ei. Vă rugăm să-l pedepsiţi cu străşnicie pe ucigaş.

Cîrmuitorul judeţului începu să-i interogheze pe vecini. Unii ziceau că răposatul s-a prăbuşit în urma bătăii, alţii că a căzut fiindcă i s-a dat brînci.

Veni şi rîndul lui Xinge.

— Tatăl lor mi-a furat o perlă, eu m-am indignat şi ne-am luat la sfadă, declară el. Bătrînul, fiind cam şubred, nu se ţinea bine pe picioare, a căzut, singur s-a lovit şi a murit, aşa că eu nu sînt cîtuşi de puţin vinovat.

— Cîţi ani avea tatăl tău, îl întrebă cîrmuitorul judeţului pe Song Fu.

— Şaizeci şi şapte.

— Un om la o asemenea vîrstă putea pur şi simplu să cadă în nesimţire şi poate că, într-adevăr, nu a fost bătut, zise şeful.

Dar fraţii o ţineau una şi bună, stăruind că părintele lor fusese omorît în bătaie.

— De vreme ce susţineţi că a fost omorît în bătaie, trebuie văzut dacă are pe trup urme de lovituri sau răni. Pentru asta leşul trebuie dus în camera mortuară. Să vedem ce au să pună în lumină cercetările, încheie cîrmuitorul judeţului.

Dar treaba era că familia Song se număra printre cele mai bogate şi respectate familii din Hepu. Bătrînul fusese chiar un timp starostele cartierului în care locuia. De aceea, fireşte că feciorii lui nu voiau ca trupul tatălui lor să ajungă la morgă. Căzînd în genunchi şi bătînd mătănii, spuseră :

— Oamenii au văzut în ce fel s-a prăpădit tata. De aceea vă rugăm să cercetați cadavrul la noi acasă și să nu dispuneți o cercetare medicală oficială.

— Dacă nu se descoperă urme de lovituri, pîrîtul nu-și va recunoaște vina. Iar fără o hîrtie de la medicul legist, pricina nu poate fi înaintată autorităților superioare pentru întărirea sentinței, le răspunse la aceasta dregătorul.

Dar frații o țineau morțiș pe-a lor. Atunci mai-marele județului țipă mîniat :

— De vreme ce nu vă învoiți să se purceadă la o cercetare oficială a cadavrului, eu nu mai am cum să mă ocup de această pricină !

Auzindu-i spusele, frații se neliniștiră.

— Ne bizuim întru totul pe hotărîrea înțeleaptă a domniei-voastre, se învoiră ei, înclinîndu-se adînc în fața șefului.

Atunci cîrmuitorul județului rosti :

— Răposatul avea aproape șaptezeci de ani. La vîrsta asta putea să moară de moarte bună. Și dacă el nu a murit de pe urma unor lovituri, va avea de suferit un om nevinovat, iar vina are să cadă asupra răposatului însuși. Și voi, care ați avut norocul să-l vedeți pe părintele vostru ajuns la o vîrstă atît de înaintată, nu vă dați seama că prin această învinuire, susținînd că a murit de o moarte rea, îi întinați memoria ? Cum o să vă rabde inima să faceți așa ceva ?! Ceea ce susțineți voi, și anume că a fost omorît în bătaie, este o minciună. Faptul că pîrîtul i-a dat brînci, și de aceea a căzut, este mai aproape de adevăr. Însă dacă învinuitul Luo De nu va fi pedepsit cu asprime, voi oricum o să fiți nedreptățiți. Așa că eu sînt de părere că el trebuie să-și pună un veșmînt grosolan de doliu din fibre de cînepă, să săvîrșească ceremonialul de îngropăciune după toate datinile, așa cum se cuvine s-o facă un fiu de sînge și, totodată, să-și ia asupră-și toate cheltuielile de înmormîntare. Ei, ce ziceți ? Sînteți de acord cu o asemenea hotărîre ?

— Cum o să cutezăm să vă încălcăm porunca ! strigară într-un singur glas frații.

Xinge era din cale-afară de bucuros că mai-marele județului nu-l pusese la cazne și că rezolvase pricina cu atîta pricepere. De aceea, atît el, cît și reclamanții, se înclinară și mulțumiră șefului.

— Ei, de vreme ce așa stau lucrurile, nu voi trimite plîngerea mai sus, spuse cîrmuitorul județului, și apoi, adresîndu-i-se lui Xinge : pe tine te vor însoți slujitorii de la ocîrmuire ca să vegheze să îndeplinești întocmai hotărîrea ce s-a luat, și cînd îmi vor raporta că ți-ai făcut întru totul datoria, voi arunca jalba la coș.

Pe drept cuvînt :

Cei ce dețin puterea pot ușor
Să facă rău, dar nu li-i deloc greu
Să făptuiască tot la fel și bine.
Iată, de pildă, în exemplul meu,
Cîrmuitorul Wu Jie, cu zor
A cercetat amănunțit pricina.
Și lămurit poruncă dreapt-a dat,
Mulțumind și pîrît și pîrîtor.

Trebuie spus că încă din clipa cînd Wu Jie s-a îndreptat spre sala de judecată pentru a cerceta pricina, Sanqiao fu cuprinsă de o mare îngrijorare. Nu-și găsea locul și ședea ca pe ace. Și de cum află că audiența a luat sfîrșit, ieși în întîmpinarea soțului și începu să-l întrebe ce și cum.

— Pricina am încheiat-o în felul acesta, spuse Wu Jie și, povestindu-i cum au decurs lucrurile, adăugă : de dragul tău l-am cruțat pe Xinge, nu l-am pedepsit nici măcar cu o singură lovitură de ciomag.

Sanqiao nu mai contenea cu mulțumirile.

— De mult m-am despărţit de fratele meu, spuse ea apoi, şi tare aş dori să-l văd ca să aflu cum o mai duc părinţii. Fii bun şi fă în aşa fel ca să ne întîlnim. Aceasta ar fi o mare binefacere din partea ta.

— Ei, asta nu e greu, consimţi Wu Jie.

Cititorule, îţi vei spune desigur : doar Xinge s-a lepădat de Sanqiao şi a rupt orice legătură cu ea. De ce, dară, ea s-a neliniştit într-atîta de soarta lui şi i-a arătat atîta grijă ? Fapt este că ei se iubiseră foarte mult şi că numai din vina lui Sanqiao a fost nevoit Xinge să se dezică de ea. Totuşi i-a venit foarte greu să se despartă de dînsa. Iată de ce, în ziua recăsătoririi ei, i-a trimis toate cele şaisprezece cufere cu toate hainele şi lucrurile ei de preţ. Chiar şi unul dintre ele ar fi fost de ajuns să-i înmoaie inima lui Sanqiao. Şi iată că acuma, cînd ea se bucura de onoruri şi bogăţie, iar el dăduse de belea, cum putea s-o rabde inima să nu-l ajute ? În această treabă ea s-a călăuzit după povaţa : „Nu uita binele ce ţi s-a făcut, la bine răspunde cu binele".

Dar să ne reîntoarcem la Xinge. Îndeplinind cu străşnicie hotărîrea pe care o luase cîrmuitorul judeţului, el săvîrşi ceremonialele de îngropăciune după toate rînduielile, neprecupeţind nici un ban, aşa încît fraţii Song nu mai avură nimic de spus.

După înmormîntare, slujitorii de la ocîrmuire îl aduseră pe Xinge la mai-marele lor pentru a raporta despre îndeplinirea sentinţei. Wu Jie îl pofti pe Xinge în odăile sale interioare, îl conduse în camera de oaspeţi şi îl rugă să ia loc.

— Preacinstite cumnat, începu gazda. În pricina asta, de n-ar fi fost sora dumneavoastră cu rugăminţile ei stăruitoare, era cît pe ce să fiu nedrept cu dumneavoastră.

Neînţelegînd despre ce e vorba, Xinge nu găsi ce să răspundă.

După ce luară ceaiul, Wu Jie îl pofti pe oaspete în cabinetul său şi porunci să fie chemată tînăra stăpînă. Imaginaţi-vă această întîlnire neaşteptată ! Un adevărat vis ! Fără a se saluta şi fără a rosti vreo vorbă, Sanqiao şi Xinge căzură unul în braţele celuilalt şi izbucniră în plîns cu o asemenea jale, pe care n-o încerci nici cînd îţi plîngi propriii părinţi.

Lui Wu Jie, care stătea la o parte, i se făcu atîta milă de tineri, încît în cele din urmă spuse :

— Ei, destul, nu vă mai omorîţi cu firea. După cum văd, nu prea păreţi a fi frate şi soră. Povestiţi-mi tot adevărul şi am să întreprind eu ceva.

Xinge şi Sanqiao încercară să se stăpînească, dar nu izbutiră. Plîngeau fără contenire şi nici unul din ei nu se putea hotărî să dezvăluie taina. Wu Jie ceru din nou lămuriri şi atunci, Sanqiao, nemaiputîndu-se reţine, căzu în genunchi în faţa lui.

— Nevrednica de mine port toată vina şi merit de o mie de ori moartea, spuse ea printre lacrimi. Omul care se află în faţa ta e primul meu soţ.

Xinge căzu şi el în genunchi şi îi povesti de-a fir-a-păr lui Wu Jie toată istoria lor : cît de mult se iubiseră, de ce se despărţiseră, şi aşa mai departe. Terminînd cu povestirea, el şi Sanqiao izbucniră din nou în plîns. Privindu-i, cîrmuitorul judeţului însuşi vărsă şi el, fără voie, lacrimi.

— De vreme ce vă iubiţi atît de mult, pe mine nu mă rabdă inima să vă ştiu despărţiţi, spuse Wu Jie. Din fericire, în aceşti trei ani, ea nu a născut, aşa că nu ne leagă nici un copil. Luaţi-o cu dumneavoastră, domnule Xinge, şi trăiţi din nou împreună.

Sanqiao şi Xinge băteau fără încetare mătănii, de parcă s-ar fi închinat în faţa unei zeităţi.

Wu Jie ceru pe dată să i se aducă lui Sanqiao o litieră. Apoi chemă hamali şi le porunci să-i ducă lui Xinge toate cele şaisprezece cufere pe care acesta i le dăduse drept zestre lui Sanqiao. În afară de aceasta, el mai dădu dispoziţie ca unul din slujbaşii cancelariei să-i conducă pe

soți pînă la hotarele județului. În felul acesta Wu Jie s-a arătat nespus de bun și de mărinimos.

Într-adevăr :

S-au întors perlele la locul lor
Și la Hepu[1] *iarăși scînteie blînd.*
S-au întîlnit și spadele[2] *din nou,*
Iar forța lor vrăjită arătînd.
Ce minunată faptă Wu Jie
A săvîrșit, ne-a copleșit uimirea.
Ce mult deosebit e el de-acei
Ce-s nesătui de bani și de femei.

Wu Jie suferea tot timpul că nu avea copii. Dar iată că în curînd el fu înălțat în rang și numit la Camera Demnităților din Beijing. Acolo își găsi o altă soție, mai tînără, și ea îi dărui trei fii. Mai tîrziu toți trei au luat examenele pentru cel mai înalt titlu cărturăresc. Oamenii ziceau cu toții că aceasta era răsplata pentru binele pe care îl făcuse odinioară Wu Jie.

Să ne întoarcem acum la Xinge. El a adus-o acasă la el pe Sanqiao și i-a prezentat-o doamnei Ping. Dacă ținem seama de faptul că Sanqiao a fost prima soție a lui Xinge, așa ar fi trebuit să și rămînă. Dar avînd în vedere că odinioară Xinge se dezisese de ea, iar căsătoria sa cu doamna Ping s-a făcut după toate rînduielile, dar și pentru că

[1] Această imagine este legată de legenda despre un oarecare Meng Chang (sec. II), diriguitor cinstit și dezinteresat al regiunii Hepu. Lacomi de bani și corupți, predecesorii săi i-au adus pe cei de rînd, care trăiau din negoțul cu perle, la o asemenea ruină, încît perlele au dispărut cu totul din Hepu. Meng Chang a făcut o asemenea rînduială, încît n-a trecut nici un an, și la Hepu au apărut din nou perle.

[2] Este vorba despre două săbii legendare, făurite în străvechime, care apoi s-au pierdut. Potrivit legendei, după mai multe veacuri, din rîul Yanpingjun și-au luat zborul doi dragoni și s-au înălțat în nori. Acești dragoni erau întruparea celor două săbii vestite.

doamna Ping era mai mare cu un an decît Sanqiao, aceasta din urmă rămase în casă ca soție de a doua. Femeile își spuneau una alteia „surioară“, și de atunci soțul și ambele soții trăiră în iubire și înțelegere pînă la adînci bătrînețe.

Iată ce glăsuiesc stihurile în legătură cu această istorie :

Deși ca doi soți iubitori au viețuit
Pînă ce-al zilelor șirag li s-a sfîrșit,
Pentru că din soție concubin-a devenit,
Ea totuși de rușine s-a acoperit.
Pedeapsa pentru rău, răsplata pentru bine
La timpul ei pînă la urmă vine.
E-un adevăr deplin ne-nșelător :
De cați la ceru-atoatevăzător,
Nu mai scruta departe-n înălțime,
E chiar deasupra, la un chi de tine.

STRATAGEMA

În trecut, în vremea dinastiei Song, cînd împăratul Taizong[1] a binevoit să viziteze provincia Hebei, ministrul Zhang Qixian, care în acel timp era încă un om de rînd, i-a dat suveranului zece povețe privitoare la cîrmuirea cît mai dreaptă a împărăției. Prețuindu-le foarte mult, Taizong a poruncit ca șase dintre ele să fie de îndată transpuse în viață, urmînd ca asupra celorlalte patru să mai chibzuiască. Dar Zhang Qixian stăruia cu îndîrjire că toate cele zece povețe sînt atît de înțelepte, încît trebuie adoptate fără zăbavă. Împăratul își rîse de el, socotindu-l

[1] A domnit între anii 976—998.

un zănatic. Însă, întorcîndu-se în capitală, îi spuse lui Zhenzong [1]:

— În provincia Hebei am găsit un om cu talente de ministru. Îl cheamă Zhang Qixian. Ți-l las ție, pentru ca mai tîrziu să te poți folosi de harurile sale.

Zhenzong își întipări bine în minte cuvintele părintelui său.

Trecură anii, și Zhang Qixian luă examenele pentru titlul de *jinshi*, dar numele său era printre ultimii pe listă. Parcurgînd lista celor reușiți și văzînd printre ei numele lui Zhang Qixian, Zhenzong ar fi vrut să-l pună primul, dar listele erau deja încheiate, așa că împăratul fu nevoit să dea un edict special pentru a-l trece printre primii reușiți. Mai tîrziu, Zhang Qixian a înaintat pînă la cinul de prim-ministru. Pînă atunci însă el trăise într-o sărăcie lucie, dar cu toate acestea rămăsese un om cu o fire largă și mărinimoasă.

Odată, fiind undeva în drum, Zhang poposi la un han. S-a întîmplat ca tocmai atunci o bandă de tîlhari să se întoarcă cu bunurile prădate și să tragă la același han. Jefuitorii cerură vin și gustări și se puseră pe chefuit. Aveau niște fețe fioroase și de sub tunici se ițeau lănci, sulițe și alte arme. Înspăimîntați, toți cei ce se aflau în han o luară la gonă care încotro, și hangiul însuși se ascunse. Dintre toți rămase doar unul — Zhang Qixian. Nici prin gînd nu-i trecea să se ascundă sau să fugă. Tocmai cînd ospățul era în toi, Zhang își potrivi legătura de cap și, apropiindu-se liniștit de cheflii, își încrucișă mîinile pe piept în semn de salut și-rosti :

— Am onoarea, preacinstiților. Eu sînt un învățăcel sărac și vă rog să binevoiți a-mi îngădui să mă alătur domniilor-voastre și să mănînc și să beau pe săturate.

[1] Fiul lui Taizong. A domnit între anii 998—1022.

Statura puternică și înfățișarea impunătoare a lui Zhang Qixian, precum și glasul său tunător îi impresionară pe tîlhari.

— De vreme ce sînteți gata să vă coborîți pînă la noi, de ce nu ? spuseră ei încîntați. Numai că noi sîntem oameni grosolani și neciopliți, așa că teamă ni-e că nu vă veți simți bine în tovărășia noastră.

Și, cu aceste vorbe, tîlharii se ridicară ca la comandă și îl rugară să ia loc.

— Fapt este că oamenii nu vă cunosc bine și vă numesc „tîlhari", zise Zhang. Dar lor nu le trece cîtuși de puțin prin minte că nu fiecare ins de nimic poate să ajungă tîlhar. Într-un cuvînt, voi sînteți dintre cei viteji, dar nici eu nu sînt dintre aceia lipsiți de inimă și, de aceea, sînt foarte bucuros că astăzi am prilejul să vă cunosc. S-ar cuveni să facem un chef pe cinste, să bem pe săturate și să nu ne apucăm să cercetăm ce și cum, zise el în încheiere și, fără a zăbovi, apucă o ceașcă mare, și-o umplu cu vin și o goli dintr-o înghițitură.

Văzînd că Zhang ține la băutură, îi mai turnară, și el goli și a doua ceașcă. Așa dădu el de dușcă pe rînd trei cești, după care apucă de pe tavă un picior de porc și îl frînse în două. Cu o poftă de lup se aruncă asupra lui și îl dădu gata cît ai zice pește. Uitîndu-se la el, tîlharii se minunau, nu alta.

— Dar dumneavoastră, precinstite drumeț, aveți stofă de prim-ministru. Numai un om cu totul deosebit poate disprețui nimicurile vieții. Oamenii de rînd nu sînt în stare de așa ceva, zise încîntat unul dintre tîlhari. Pe viitor, cînd veți ajunge la cîrma țării, nu uitați că pe noi ne-au împins la o asemenea viață împrejurările. Iar acum am dori deocamdată să nu ne disprețuiți și să ne învredniciți cu prietenia domniei-voastre.

Și fiecare dintre ei începu să scoată care arginți, care atlasuri, și să i le dea în dar lui Zhang. Curînd în fața sa se înălță un munte de bani și de lucruri de preț. Lui Zhang

nici prin gînd nu-i trecu să refuze. Adunînd totul într-o boccea și cu vorbele „Iertați-mă pentru deranj", se îndreptă cu pași mari spre ieșire și părăsi hanul.

A reieșit că ceea ce primise în bani și obiecte făcea vreo sută de *liang* în aur. El dădu totul unui birtaș, și asta i-a ajuns să trăiască în îndestulare cîțiva ani buni.

Iată prin ce măreție și neînfricare se deosebea Zhang Qixian de alți oameni încă pe cînd era sărac. Numai un viteaz ar fi putut să-și îngăduie să facă așa ceva cu tîlharii.

Iată ce glăsuiesc stihurile în privința asta :

Cel devenit acum-nalt demnitar
Trăise multă vreme-n sărăcie.
Se minunau cu toții ca de-un dar rar
Cît de cinstit și drept putea să fie.
Purtarea simplă și deschisa fire
I-a încîntat pînă și pe tîlhari
Și i-a făcut la urmă să-l admire.

Acum vom vorbi despre un altul.

În provincia Shandong, ținutul Laizhoufu, județul Yexian, trăia un oarecare Shao Wenyuan. Fiind din fire curajos și înzestrat cu un adînc simț al dreptății, era un om foarte săritor, nu trecea niciodată nepăsător pe lîngă o silnicie și se arăta oricînd gata să-și tragă sabia din teacă și să le vină în ajutor celor slabi și obidiți. Și iată că, odată, cineva l-a defăimat în fața cîrmuitorului județului, zicînd că, pasămite, Shao Wenyuan, bizuindu-se pe forța sa, se poartă ca un adevărat tîlhar. Cîrmuitorul, care fusese nu de mult numit în acest ținut, nu se apucă să intre în amănunte, dar îi căută lui Shao nod în papură și, cu primul prilej în care izbuti să-l prindă în plasă, porunci să fie ciomăgit zdravăn.

Veni și vremea cînd cîrmuitorul trebui să părăsească județul și să plece în capitală pentru a primi o nouă

slujbă. Nu apucă să treacă hotarele județului, cînd observă că după el vine în goană un călăreț cu o sabie la cingătoare. Curînd călărețul îl ajunse din urmă pe șef și îi făcu o plecăciune adîncă. Acesta îl recunoscu pe Shao Wenyuan și se sperie, nu glumă, gîndindu-se că a venit anume pentru a se răzbuna.

— De unde vii și cu ce gînd te-ai ivit aici ? îl întrebă el pe călăreț.

— Am venit anume ca să vă petrec pînă în capitală, îl lămuri Shao. Pe drumul acesta mișună tîlharii, dar numele meu le este binecunoscut, așa că nimeni nu va cuteza nici măcar să se apropie de dumneavoastră.

— De ce ai intenții așa de nobile ? se miră dregătorul. Doar nu ți-am făcut nici un bine și nu-mi ești dator cu nimic.

— Ei, cum așa ? ! obiectă Shao. Cîndva, spre folosul meu, mi-ați dat o lecție ca să mă dezbar de năravurile cele rele. Totodată, adăugă el, ca șef aici, ați fost cinstit, și cum m-ar lăsa inima să nu fac tot ce-mi stă în putință pentru a vă răsplăti !

Cîrmuitorului județului i se luă o piatră de pe inimă. Însoțindu-l jumătate de drum, Shao Wenyuan își luă rămas bun de la șef, iar restul drumului acesta îl străbătu într-adevăr liniștit, fără să i se întîmple nimic.

Odată, aflîndu-se pe drum, Shao Wenyuan trecu pe lîngă casa unui bogătaș și văzu că acolo operează o bandă de tîlhari. Să fie fost vreo patruzeci de inși. Bogătașul era legat fedeleș, iar unul dintre tîlhari, ținînd sabia lipită de grumazul lui, îi strigă amenințător :

— Dacă strigi după ajutor și vine potera, îți fac de petrecanie !

Tîlharii cărau din casă aur, argint, mătăsuri. Într-una din încăperi ei descoperiră o grămadă de monede care se înălța pînă la tavan. Era limpede că n-aveau cum să care o asemenea povară.

— Haideți să împărțim banii ăștia, propuse rîzînd unul dintre ei.

Și pe dată tîlharii începură să-i strige pe oamenii ce trăiau prin apropiere ca să vină după bani. Unii se temură să nu dea de belea, așa că rămaseră acasă, alții veniră doar în chip de gură-cască, iar alții, împboldiți de lăcomia pentru un cîștig ușor, înșfăcînd ce le căzu la mînă, care chimire, care saci, care coșuri, se iviră în casa celui prădat pentru a înhăța cît mai mult cu putință. Și au arătat ei atîta rîvnă, încît monedele ajunseră să se rostogolească pe scări : la fiecare pas te împiedicai de bani.

Văzînd ce se întîmplă, Shao Wenyuan hotărî să le joace o festă tîlharilor.

Croindu-și drum prin mulțimea de gură-cască, strigă cu voce tunătoare :

— Ce învîrtiți acolo ? !

Dar oamenii îl opriră.

— Tîlharii sînt mulți, nu-i zădărîți, se rugară ei.

Atunci Shao Wenyuan se îndreptă spre curtea vecină, luă de acolo o furcă de fier și, postîndu-se la intrarea casei bogătașului, strigă cu glas răsunător :

— Aici sînt eu, Shao Wenyuan ! Ia faceți bine de puneți la loc tot aurul și argintul și cărați-vă cît mai repede !

Auzindu-i vorbele, bogătașul se înspăimîntă. El se gîndi că, văzînd că i-a venit în ajutor, bandiții or să împlînte cuțitul în el, și urlă îngrozit :

— Nu vă apropiați, viteazule ! Nu vă amestecați ! Dacă vă apropiați, or să mă omoare !

Auzind aceasta, Shao Wenyuan hotărî ca deocamdată să se îndepărteze.

Între timp, bandiții îndesară prada în saci și îi încărcară pe cai — erau vreo douăzeci de cai de povară. Pe bogătaș îl luară cu ei și numai după ce străbătură vreo

douăzeci de *li* dincolo de hotarele ținutului, îl dezlegară și îi dădură drumul. Cu părul despletit [1] și arătînd ca vai de lume, păgubașul o luă la fugă spre casă.

Între timp Shao Wenyuan încălecă și se luă după tîlhari, urmîndu-i de departe. Cînd văzu că îl sloboziseră pe bogătaș, Shao dădu bice calului și ajunse din urmă banda. Observînd că e de unul singur, bandiții nu-și făcură nici un fel de griji. Dar, deodată, auziră glasul său tunător :

— Hei, aruncați iute tot aurul și argintul ! Îl recunoașteți pe Shao Wenyuan ? !

Acest nume îi nelinişti și se opriră nehotărîți.

— Care va să zică tărăgănați ! Las'că vă arăt eu vouă !

Și cu aceste vorbe, slobozi o săgeată care îl nimeri pe unul dintre bandiți și el căzu de pe cal dîndu-și ultima suflare. Tîlharii se speriară, nu glumă. Cu toții se grăbiră să descalece, căzură în genunchi și cerșiră îndurare.

— Lăsați prada și cărați-vă !

Bandiții aruncară toți sacii și, încălecînd pe cai, porniră în galop. Shao Wenyuan împrumută din împrejurimi cîțiva cai, încărcă pe ei toate bunurile și le duse înapoi în casa bogătașului. Acesta îi ieși în întîmpinare și îi făcu o plecăciune adîncă.

— Toate acestea le-ați dobîndit dumneavoastră și acum nu mai sînt ale mele, zise el. Am să poruncesc pe dată ca totul să fie dus la dumneavoastră. Nici măcar nu cutez să-mi fac păreri de rău.

— Eu te-am ajutat din milă, pentru că s-a abătut asupra ta o asemenea nenorocire, și nu pentru că rîvnesc la avutul tău ! strigă mîniat Shao, și plecă cu mîinile goale.

Iată un exemplu în care datorită curajului și măiestriei sale de luptă, un om le-a venit de hac bandiților.

---

[1] În vechea Chină, și bărbații aveau părul lung, pe care îl purtau strîns într-un conci pe creștetul capului.

Ziua-n amiaza mare săvîrşit-au fărdelege,
Dar bărbatul ne-nfricat fapta vine s-o dezlege.
Singur doar a izbutit jadul bi[1] *să-l dea-napoi,*
Simplă joacă pentru el, aprig şi viteaz cît doi.
Nu a vrut răsplată, nici vreun dar n-a vrut s-accepte,
La ce bun răsplăţi, căci el cavaler i-al vrerii drepte.

Iar acum vă voi povesti despre un *xiucai*, pe nume Wang, care a izbutit să-i tragă pe sfoară pe tîlhari datorită agerimii şi perspicacităţii sale. Şi va fi aceasta povestirea cea mai de seamă. Iar dacă vreţi să aflaţi, stimaţi cititori, de unde s-a tras această istorie, vă voi spune: ea s-a tras din împrejurimile lacului Dongtinghu.

Despre acest lac şi despre împrejurimile sale s-au scris multe versuri care-i preamăresc frumuseţea. Numai lacul se întinde în lărgime pe opt sute de *li*. Din toate părţile e înconjurat de lanţuri de munţi nemărginiţi şi este legat de trei mari rîuri. Toată această zonă era un bîrlog al tîlharilor. Fapt este că la începutul dinastiei noastre[2], în provinciile Hunan, Hubei şi în alte cîteva învecinate — într-un cuvînt — pe teritoriul care s-a numit în vechime Chu şi în centrul căruia se afla lacul Dongtinghu, s-a statornicit Chen Youliang[3]. El s-a declarat împărat, dar în cele din urmă a fost nimicit de către Taizu. În zilele noastre urmaşii acestui Chen Youllang sălăşluiesc în jurul lacului Dongtinghu, mai cu seamă în zonele dintre

[1] Un jad foarte frumos, la care rîvneau mulţi principi în epoca „Principatelor în luptă" (sec. V—III î.e.n.). Unul dintre ei a dat cincisprezece oraşe în schimbul acestei minunăţii.
[2] Dinastia Ming (1368—1644).
[3] Un dregător mărunt, fiu de pescar, căpetenie a răsculaţilor împotriva jugului mongol (sec. XIV). Mai tîrziu el a devenit unul dintre rivalii lui Zhu Yuanzhang, întemeietorul şi primul împărat al dinastiei Ming, ce a domnit sub numele de Taizu între anii 1368—1398.

ţinutul Ruichang din provincia Jiangxi şi ţinutul Xingguo din provincia Hubei. Ei s-au înmulţit foarte mult şi îşi zic Ke Cheni[1]. Din generaţie în generaţie îl alegeau drept căpetenie pe cel mai curajos şi viteaz dintre ei. Aceştia erau oameni îndrăzneţi care înfruntau orice primejdii şi stăpîneau de minune meşteşugul armelor. Ke Chen-ii se ţineau de tîlhării jefuindu-i mai cu seamă pe negustori, şi toate lepădăturile şi oamenii fără căpătîi care nu aveau unde să se oploşească intrau în banda lor. Oştenii cîrmuirii nu se încumetau să-i înfrunte şi, cu toate că peste tot erau garnizoane militare, comandanţii acestora urmăreau doar ca în acele locuri să nu se işte tulburări sau răzmeriţe, iar cu căpeteniile neamului Ke Chen întreţineau relaţii bune. De aceea, se subînţelege că nici autorităţile civile locale nu luau nici un fel de măsuri împotriva lor. Într-un cuvînt, Ke Chen-ii o duceau ca voinicii din Liangshanbo[2], care au trăit în vremea dinastiei Song.

Aşadar în ţinutul Huangzhoufu, judeţul Huanggangxian, trăia un oarecare *xiucai* Wang, student la Guozijian[3]. Wang era foarte bogat, avea cîteva zeci de slugi şi casa îi era plină de slujitoare şi ţiitoare. El era un om cu o fire slobodă şi neînfrînată şi avea o inimă nobilă şi mărinimoasă. Bărbat neînfricat, se distingea totodată printr-o deosebită agerime de minte şi prezenţă de spirit, descurcîndu-se de minune în orice împrejurare. Şi dacă se apuca de vreo treabă, nu te puteai îndoi că o va duce la bun sfîrşit în chip strălucit. Nu e de mirare că era numit

[1] Vlăstarii lui Chen.
[2] Este vorba despre participanţii la răscoala ţărănească, ce a izbucnit la începutul secolului al XII-lea, sub conducerea lui Song Jiang. Povestirile despre Song Jiang şi tovarăşii săi de luptă ce circulau în popor au slujit drept bază pentru cunoscutul roman *Pe malul apei* de Luo Guanzhong.
[3] Cel mai înalt institut de învăţămînt de stat.

„Wang Taigong“ [1], inteligența și harurile sale fiind asemuite cu înțelepciunea și harurile lui Lü Wang [2]. În casa lui Wang trăia țiitoarea sa favorită Huifeng, ce nu-și avea seamăn în frumusețe:

Șuvițele de păr îi sînt ușoare
Ca aripioare fine de cicadă,
Sprîncene-n arcul lor imită munții,
Fragede buze, vișine-n livadă.
Și de albeață dinți strălucitori
Șiruri de jad sînt zîmbet către tine,
Pe-obrajii mîndri se aprind bujori
Și-s blînzii ochi-oglinzi de ape line.
E portul mîndru și totuși firesc,
Cu harul ei pe toate le întrece.
Frumoasă-i. Cei ce-n marș pornesc
Întorc capul și ei. Vrea să-și arunce
Privirea înspre ea chiar și un sfînt
Pioasa rugă-n dorul ei uitînd.

Odată, luînd-o cu sine pe Huifeng, Wang se îndreptă în plimbare spre Yuezhou [3]. Acolo, urcîndu-se în turnul Yueyanglou [4], ei își desfătară privirea cu oglinda nemărginită a lacului Dongtinghu și a valurilor uriașe ce se

[1], [2] Referire la Jiang Taigong, numit și Lü Wang sau Lü Shang, prim-ministru la curtea lui Wuwang, din dinastia Zhou (sec. XII — III î.e.n.). Potrivit legendei, Wuwang, căruia stăpînitorul ceresc i s-a arătat în vis făgăduindu-i că-i va dărui un înțelept, în vremea vînătorii l-a văzut pe bătrînul Lü Wang, în vîrstă de optzeci de ani, care ședea și pescuia pe malul rîului. Hotărînd că acesta este înțeleptul mult visat, Wuwang l-a poftit în caleașca sa și s-a dus cu el împreună la palat, numindu-l prim-ministru. Lü Wang a slujit în această înaltă funcție două decenii, acoperindu-se de slavă prin cîrmuirea sa înțeleaptă.

[3] Yuezhou sau Yueyang, oraș pe malul lacului Dongtinghu.

[4] Cel mai pitoresc loc din Yuezhou.

spărgeau la poalele muntelui pe care se înălța turnul. Era în anotimpul iernii, apa din lac scăzuse și de pe turn ți se părea că insula Junshan [1] se află foarte aproape. Apoi se îndreptară spre porțile de miazăzi ale orașului, luară o luntre și, plutind cîțiva *li*, ajunseră la insulă. Acolo tocmiră hamali și o litieră pentru Huifeng și, după ce străbătură vreo zece *li*, se opriră să viziteze templul Xiangjunse [2]. La cîțiva zeci de pași de acest lăcaș, în tufele de aluniș se aflau mormintele celor două împărătese. Wang și Huifeng săvîrșiră libațiunea, stropind mormintele cu vin. Apoi mai merseră puțin pe jos și ajunseră la mînăstirea Chongshengse. Apoi văzură pe panta muntelui însemnată cu hieroglife imense inscripția „Muntele Ursitei“.

— Asta înseamnă că trebuia să vii aici cu mine, glumi Huifeng.

Cînd cei doi ajunseră la mănăstire, Wang îl întrebă pe stareț ce tîlc are inscripția.

— Duhurilor acestor munți nu le plac străinii, lămuri monahul, și, de obicei, cînd vizitatorii se pregătesc să se îndrepte încoace pe luntre, se iscă vîntul și se ridică valuri care-i împiedică să meargă mai departe. De aceea se socoate că aceluia ce izbutește să ajungă aici i-a fost hărăzit de soartă. De unde se trage și denumirea muntelui.

— Înseamnă că noi am avut noroc, îi spuse rîzînd Wang favoritei sale.

[1] Cea mai încîntătoare insulă din numeroasele insule de pe lacul Dongtinghu.

[2] Denumirea acestui templu este legată de legenda potrivit căreia Ehuang și Niiqi, fiicele împăratului legendar Yao (2357—2254 î.e.n.) și soțiile împăratului legendar Shun, aflînd trista veste a morții soțului lor plecat departe de casă, au pornit spre miazăzi, unde s-a stins el, dar, trecînd rîul Xiangshui, s-au înecat și au devenit spiritele acestui rîu. Potrivit legendei, Xiangshui se afla în apropierea lacului Dongtinghu.

Monahul le mai povesti despre numeroase locuri pitorești ce se aflau în apropiere : „Terasa Xiangyuan“ [1], locul în care Huangdi ar fi turnat trepiedul : „Chioșcul Vinului Aromat“ [2], locul în care Wudi, împăratul din dinastia Han, ar fi dobîndit un vin făcător de minuni : „Chioșcul Stihurilor“, unde au rămas urmele trecerii nemuritorului Lü [3], „Puțul Liu Yi“ [4], locul în care fiica dragonului — zeul lacului — i-ar fi predat lui Liu Yi un raport către dragon.

Luîndu-și rămas bun de la călugăr, Wang și Huifeng trecură pe lîngă chilia lui și se urcară pe „Terasa Xiangyuan“. Acolo, proptindu-se cu coatele de balustradă, își bucurară ochii cu minunata priveliște a oglindei lacului nețărmurit, ale cărui ape parcă se contopea cu cerul. Acesta era locul cel mai pitoresc. Apoi, mergînd încă puțin spre stînga, ajunseră la „Chioșcul Vinului Aromat“. Făcînd mai pe urmă un ocol dinspre partea stîngă a intrării în

---

[1] Unul din numele împăratului mitic Huangdi, care i-a fost atribuit, potrivit unor versiuni ale legendei, după numele așezării Xiangyuan, unde s-ar fi născut și ar fi trăit el.

[2] Potrivit legendei, în munții Jiuxiangshan (în traducere „Munții Vinului Aromat“) se afla un vin miraculos, din care cel ce izbutea să bea devenea nemuritor. Împăratul Wudi (140—87 î.e.n.) a dobîndit acest vin, intrînd astfel în posesia elixirului nemuririi.

[3] Este vorba de Lü Dongbing (același cu Lü Zu, patriarhul Lü) unul dintre cele mai populare zeități dintre cei „opt nemuritori“. Potrivit legendei, el ar fi fost un cărturar din secolul al VIII-lea, care ar fi pătruns esența magiei daoiste și ar fi dobîndit nemurirea. De numele său sînt legate numeroase legende.

[4] *Liu Yi* (sec. VII). Potrivit legendei, odată el s-a întors din capitală, unde nu reușise la examenele imperiale. Lîngă lacul Dongtinghu, a întîlnit o păstoriță, care s-a dat drept fiica dragonului — cîrmuitorul lacului. Ea i-a spus lui Liu Yi că îi va da un raport pe care el trebuie să-l predea tatălui ei. El a făcut întocmai, și, pentru aceasta, a fost răsplătit cu cele mai rare nestemate. Mai tîrziu, Liu Yi s-a însurat și a reieșit că soția sa nu era alta decît fiica acelui dragon, pe care o întîlnise pe malul lacului.

mănăstire, ajunseră la „Chioșcul Stihurilor“ și, de acolo, coborîră mai jos, la „Puțul Liu Yi“. Lîngă puț se găsea „Chioșcul Predării Raportului“, și, chiar în fața lui, curgea „Rîul Mandarinelor Înțepătoare“. Și așa, plimbîndu-se, cei doi vizitară toate aceste locuri, precum și altele vestite. Coborîseră deja la poalele muntelui, cînd observară un bărbat voinic, cu o înfățișare războinică și înfricoșătoare, ce părea a fi pornit-o și el în plimbare.

Încercînd să-și ferească obrazul de această privire străină, Huifeng își trase vălul, dar de ascuns nu avea unde să se ascundă.

Neluîndu-și privirea de la frumoasa femeie și măsurînd-o din cap pînă-n picioare, bărbatul se ținea pas cu pas după cei doi. Purtarea ciudată a străinului îi făcu să iuțească pasul. Ei ajunseră deja lîngă lac și mai aveau de făcut cîțiva pași ca să se urce în luntre, cînd, deodată, necunoscutul fluieră, și, drept răspuns, dintr-o joncă aflată în apropiere, se suflă din corn și din acea joncă veniră în goană vreo douăzeci de voinici.

— Luați-o și duceți-o la căpetenia noastră ! porunci bărbatul care se luase după Wang și Huifeng.

Pe dată voinicii se aruncară asupra femeii ca un uliu asupra unei păsăruici, o înhățară și o duseră pe joncă, după care ridicară pînzele și se desprinseră de țărm. Wang slobozi un țipăt de deznădejde. Împrejurul lacului se aflau o mulțime de tainițe ale tîlharilor, și poftim de află cine a răpit-o pe frumoasă ! Ne putem închipui ce jale și neliniște îl cuprinseră pe Wang.

S-au risipit și voioșii și-avînt,
Cum într-o clipă adieri de vînt,
Părea acum pierdut în văl de ceață,
Prin norii denși părea că-i rătăcind.

Dar cum avea să se împace Wang cu pierderea favoritei sale ? ! Ca bărbat întreprinzător și descurcăreț ce

era, trimise pe dată oameni în căutare. Totodată, în toate orașele provinciale, regionale și județene, precum și în toate așezările ținutului au fost lipite afișe în care se făgăduia o răsplată de o sută de *liang* de argint celui ce va afla vreo veste despre locul în care a fost dusă femeia răpită. Peste tot se vorbea doar despre faptul că Wang își pierduse țiitoarea iubită și că el are să-l răsplătească cu mărinimie pe acela care va putea să-l încunoștințeze unde se află ea. Doar încă din vechime se spune : „Întotdeauna se găsesc curajoși dacă răsplata e bună".

Odată, Wang se duse la Wuchang, orașul reședință a provinciei, ca să-l viziteze pe vechiul său cunoscut și prieten Xiang Chengxun, pe atunci comandantul garnizoanei locale. Acesta orîndui un ospăț în cinstea lui Wang, în „Turnul cocorilor galbeni"[1]. În timpul ospățului, Wang se ridică deodată, se apropie de balustradă și, proptindu-se cu coatele de ea, începu să privească în zare. Întinderea nesfîrșită a apelor și pîclele albicioase îl duseră cu gîndul că tocmai acolo, printre cețuri și ape, se află acum iubita sa. Dar unde ? Dînd din mîini de ciudă, se ridică și începu să scandeze versuri din *Oda despre zidul roșu* de Su Dongpo.

Fără hotar îmi este dorul
Și visul mi-e fără sfîrșit,
În depărtare scrutez cerul
Sub el se află cel iubit,
Mult prea departe e de mine,
Parcă-i la capăt de pămînt.

El rosti de cîteva ori aceste versuri și ochii i se umplură de lacrimi. Observînd cît de mîhnit e prietenul său,

[1] Unul dintre cele mai pitorești locuri din orașul Wuchang, de care se leagă legende despre nemuritori care și-au luat de aici zborul spre cer, călare pe cocori.

Xiang Chengxun tocmai dădu să-l întrebe ce pricină de jale are, cînd, deodată, unul dintre străjerii din corpul de gardă al gazdei se apropie de oaspete și spuse :

— Dumneavoastră, preacinstite domn, găsiți de cuviință ca la un pahar de vin să vă lăsați pradă tristeții. Nu e asta oare din pricină că v-ați pierdut țiitoarea ?

— De unde știi ? se miră Wang.

— Dar cine nu știe despre asta ? ! Doar peste tot au fost lipite hîrtii, răspunse străjerul. Numai că, nu vă faceți griji. Vă încredințez că veți afla unde a fost dusă. Așa că, deocamdată, lăsați la o parte gîndurile negre și beți după pofta inimii.

Wang îi făcu o plecăciune pînă la pămînt și rosti :

— Dacă aflu unde e ea, nici o sută de potire din corn de rinocer n-am să refuz.

— Merită oare ca din pricina unei femei să arătați o asemenea neliniște ? se amestecă gazda, adresîndu-i-se lui Wang. Beți mai întîi trei potire pline, iar el să ne spună pe îndelete ce și cum.

Wang luă un potir mare, îl umplu de trei ori și de trei ori îl goli, apoi îl umplu din nou și îl oferi străjerului.

— Rogu-vă, viteazule, grăi către Wang, spuneți-mi tot ce știți, iar eu, în semn de recunoștință, vă voi dărui cu dragă inimă o sută de *liang* în aur.

— Păi, să vedeți, începu străjerul. Eu sînt din ținuturile Xingguozhou, locuiesc acolo, în munții Helüshan, și de aceea știu cîte ceva despre neamul Ke Chen-ilor. Căpetenia lor este Ke Chen cel Vîrstnic. El are cîțiva frați. Cu toții sînt bărbați neînfricați, se ocupă cu contrabanda și îndeobște cu treburi care încalcă legea. Neamul lor este cel mai numeros și, de aceea, căpeteniile diferitelor bande cu care e plină zona acestor rîuri și lacuri i se supun cu toții lui Ke Chen cel Vîrstnic. Cu cîtva timp în urmă a ajuns la mine zvonul că la Yuezhou, lîngă lacul Dongtinghu, a fost răpită o frumusețe de femeie și dusă la căpetenia Ke Chen-ilor. Acesta a fost foarte mulțumit și, de

bucurie, o ține zile întregi în chefuri și petreceri. Casa mea se află cu totul la vreo zece *li* de conacul Ke Chen-ilor și iată de ce cunosc toate aceste amănunte. Cred că frumoasa care i-a fost dusă lui Ke Chen cel Vîrstnic nu este alta decît țiitoarea dumneavoastră.

— Ea trebuie să fie, zise Wang. De pierdut am pierdut-o tocmai lîngă lacul Dongtinghu.

— Dar țineți seama de faptul că Ke Chen cel Vîrstnic este un om înzestrat cu un înalt simț al prieteniei și dreptății, zise comandantul garnizoanei. Și, în pofida faptului că e tîlhar, este în bune legături cu stăpînirea și chiar aduce plocoane mai-marilor noștri. El are aici rădăcini adînci, s-a statornicit temeinic, și la chemarea sa răspund pe dată toate bandele din jur. Ăsta nu este dintre acei tîlhari după care să poată fi trimisă potera. El nu poate fi înhățat cu una cu două. Dacă țiitoarea dumneavoastră a răpit-o tocmai el, teamă mi-e că trebuie să vă împăcați cu gîndul că nu o veți mai revedea niciodată. Dar în lume sînt atîtea femei frumoase ! Așa că sfatul meu este s-o dați uitării, să beți și să vă veseliți, căci n-are nici un rost să vă amăgiți cu speranțe deșarte.

— Ca unui adevărat bărbat să i se răpească iubita, iar el, aflînd unde e ea, să nu născocească ceva ca s-o poată redobîndi, nu, așa ceva nu pot să înțeleg ! Oricît de neînzestrat sînt, jur s-o aduc înapoi, dacă nu pentru altceva, măcar de dragul surîsului ei de recunoștință.

— Ușor de spus, zise gazda. Nu-mi imaginez ce veți putea face, chiar cu toate harurile dumneavoastră.

Wang nu mai spuse nimic și se apucă zdravăn de băutură. Cînd se despărți de prietenul său, era destul de amețit.

A doua zi Wang îi dărui străjerului lui Xiang Chengxun cincizeci de *liang* de aur pentru vestea pe care i-o dăduse, urmînd ca ceilalți cincizeci să-i dea după ce vor duce treaba la bun sfîrșit. Totodată, îl rugă pe Xiang să i-l pună la dispoziție pe străjer, ca să-i slujească drept

călăuză. Comandantul garnizoanei rîse de naivitatea prietenului său, dar străjerului îi porunci pe dată :

— Pune-te la dispoziția domnului Wang. O să vedem ce are să întreprindă domnia-sa.

Străjerul era foarte mulțumit pentru că primise atîta bănet, și acum ardea de nerăbdare să-și dea toată osteneala pentru a-l ajuta pe Wang. În ceea ce-l privește pe acesta din urmă, se pare că cumpănise și își făcuse toate socotelile. Aflînd de la străjer cum îi cheamă pe frații Ke Chen, el alcătui înainte de toate o jalbă împotriva lor, pe care o înaintă la inspectoratul militar de urmărire penală al provinciei. Cînd inspectorul citi jalba și văzu că în ea sînt învinuiți frații Ke Chen, îl cuprinse frica.

— Astfel de oameni nu trebuie zădărîți, spuse inspectorul către Wang. Iar plîngerea dumneavoastră e în legătură cu un lucru mărunt — pierderea unei femei oarecare — continuă el. Iar dacă eu trimit oameni ca să-i înhațe și să-i aducă aici pentru cercetări, fără îndoială că se va ajunge la o ciocnire, de la care se poate trage o mare nenorocire. Nu, așa ceva nu pot face !

— Dar eu nu v-am cerut să întreprindeți nimic, îl liniști Wang. Am nevoie doar de o hîrtie doveditoare că jalba a fost primită spre cercetare. Iar acolo mă voi descurca singur. Nu am nevoie de la dumneavoastră nici de oameni, nici de altceva. Și nu vă fie teamă : eu nu voi aduce lucrurile pînă la cine știe ce tulburări.

— Ei, ca să vă dau o hîrtie, asta nu e greu, spuse inspectorul, văzînd că Wang vorbește atît de liniștit și că este atît de sigur pe sine. O să considerăm că am primit jalba, iar dumneavoastră veți primi o hîrtie cu numărul de înregistrare și cu pecete.

— Numai asta am avut în vedere. Mai mult nici n-aș fi cutezat să vă cer, spuse Wang. Iar după ce voi duce treaba la bun sfîrșit, voi reveni ca să vă raportez cum stau lucrurile.

Inspectorul, firește, se îndoia că Wang își va putea atinge ținta, dar fapt este că porunci să i se dea *xiucai*-ului hîrtia întocmită după toate regulile.

Cu această hîrtie, Wang se duse la comandantul garnizoanei, Xiang. Era așa de fericit, de parcă și-ar fi recăpătat deja iubita.

— Jalba mea a fost primită, îl înștiință el pe prietenul său. Și iată că am venit să vă rog să-mi dați o mînă de ajutor.

— Dacă e vorba de trimis soldați ca să lupte cu ei, nu vă pot ajuta cu nimic, zise comandantul dînd din cap.

— Fiți pe pace. Nimic din toate acestea nu-mi trebuie. Am oamenii mei. Tot ce vă rog este să-mi împrumutați corabia dumneavoastră. În afară de aceasta, aș vrea să mă folosesc de veșmintele și șapca dumneavoastră, de palanchin și flamuri și îndeobște de tot ce luați cu dumneavoastră atunci cînd plecați în misiune. Nici un oștean din garnizoana dumneavoastră nu-mi trebuie. Voi fi pe deplin mulțumit dacă îl voi avea la dispoziție pe străjerul care m-a încunoștințat despre Ke Cheni.

— Ce aveți, dară, de gînd să faceți ?

— Unele planuri am eu, dar ca să vorbesc acum despre ele nu mi-e ușor. O să vedeți dumneavoastră mai pe urmă.

Comandantul garnizoanei puse la dispoziția lui Wang tot ceea ce acesta ceruse. Wang rămase foarte mulțumit. El pregăti merinde cam pentru o lună și făcu rost de uniforme militare pentru cele cîteva zeci de slujitori ai săi pe care îi și chemase aici. Astfel deghizați, în frunte cu Wang, se urcară pe corabie și porniră în larg. Bubuiră tobele, răsunară asurzitor trompetele, ca și cum vreun comandant militar ar fi pornit în inspecție.

Pe mii de li pluteau corăbii multe
La zidul roșu lupta cînd s-a dat,
Acum corabia împodobită
Cu-o pasăre, plutește-nsingurat
Pe liniștita fluviului oglindă.
El vasul își conduce ne-nfricat
Un renumit navigator el pare
Ca Ban Chao [1] *ce penelu-a lepădat,*
Să săvîrșească fapta vitejească
În grabă o pornește înarmat.

Și astfel, *xiucai*-ul Wang, în fruntea oamenilor săi, pe corabia cu însemnele de recunoaștere ale înlocuitorului comandantului garnizoanei raionale, se îndreptă spre estuarul care ducea la munții Helüshan. La o depărtare de patru-cinci *li* de estuar, Wang trimise înainte doi oameni pe barca de patrulare : unul dintre ei era străjerul lui Xiang, iar altul, un slujitor de încredere al lui Wang, pe nume Wang Gui. Așa cum se stabilise, lor le revenea sarcina să plece înainte cu tăblița vestitoare [2] pentru a-i preveni pe oameni să se pregătească a-l întîmpina pe noul înlocuitor al comandantului garnizoanei raionale, ce urma să sosească în inspecție. În afară de aceasta, Wang le înmînă celor doi cîteva cărți de vizită pe numele Jiang Wanli și porunci să i se dea cîte o carte de vizită fiecăruia dintre frații Ke Chen, iar prin viu grai să li se transmită că, cică, noul șef a auzit multe despre ei și de aceea vine

---

[1] *Ban Chao* (32—102), fratele istoricului și poetului Ban Gu (39—92). A trăit în sărăcie, dar, datorită faptului că a învățat cu osîrdie, a ajuns un mare cărturar. A fost mai întîi copist în capitală, iar apoi administrator al bibliotecii imperiale. Visul său era însă să se dedice activității militare. După ce a luat parte la expediția împotriva hunilor și s-a distins în luptă, împăratul l-a însărcinat să conducă numeroase expediții împotriva triburilor nomade ce invadau China. Ban Chao a și rămas vestit în istorie ca un învățat, ci pentru faptele sale de arme.

[2] O tăbliță de lemn lunguiață, purtată pe spate de oameni trimiși ca să prevină autoritățile locale și populația despre sosirea șefilor superiori. Pe tăbliță era scris numele înaltului demnitar care urma să sosească.

el însuși să-i viziteze. După aceea Wang porunci cîrmaciului să încetinească viteza.

Străjerul lui Xiang știa forate bine drumul, și curînd barca de patrulare trase la țărm. Luînd în spinare tăblița vestitoare, Wang Gui o porni în urma străjerului, care cunoștea acolo orice potecuță. Peste tot pe unde trecură, cei doi vestiră că în curînd vine în inspecție noul șef și cerură mulțimii să se pregătească să-l întîmpine cu toată cinstirea.

Și iată-i pe cei doi ajunși în fața conacului Ke Chen-ilor. Ca localnic, străjerul se cunoștea firește cu una din slugile tîlharilor, așa că intră direct în casă, predă cărțile de vizită și rugă să li se raporteze stăpînilor despre sosirea sa.

Ke Chen cel Vîrstnic îl știa pe străjer la față, știa că e în slujba comandantului garnizoanei raionale, așa că, nebănuind nimic, își chemă frații — pe Ke Chen al Doilea și Ke Chen al Treilea — și începu să țină sfat cu ei.

— Șeful ăsta ne arată mare cinstire, spuse Ke Chen cel Vîrstnic, și, de vreme ce ne ia în seamă, se cuvine să ne purtăm cu el cu aceeași bunăvoință și cu respectul cuvenit. Cred că trebuie să pregătim niscaiva fructe și dulciuri, să luăm cu noi niște miei și vin, să ne gătim ca de sărbătoare și să-i ieșim înainte. Astfel o să-i dovedim că știm cum să ne purtăm și, în afară de aceasta, o să-l facem să se încredințeze că nu sîntem nici noi fitecine. Și acolo om vedea : după cum are să se poarte el cu noi, o să ne purtăm și noi cu dînsul.

În acest timp se raportă că vasul înlocuitorului comandantului garnizoanei raionale a tras la mal, că acolo se pregătește o litieră pentru el, așa că trebuie să pice dintr-o clipă într-alta. Frații își puseră echipament militar, aleseră vreo treizeci de voinici de-ai lor, luară cu ei miei și vin, și, cu flamurile desfășurate și cu lumînări aromate, se îndreptară în întîmpinarea șefului.

Xiucai-ul Wang își puse halatul roșu și șapca pe care le împrumutase de la prietenul său, iar opt hamali îl aduseră cu litiera pe mal. Acolo, înainte de toate, îl salutară împuterniciții acestei așezări, iar apoi, stînd ceva mai la o parte, i se înclinară frații Ke Chen. Wang porunci ca alaiul s-o ia drept spre conacul lor, și atunci ei porniră înainte în chip de călăuze. În fața intrării în odaia de oaspeți, Wang coborî din litieră. Frații îi puseră pe dată un jilț în mijlocul încăperii.

— Vă rugăm, domnule șef, să luați loc și să ne îngăduiți să ne înclinăm pînă la pămînt în fața dumneavoastră, drept urare de bun sosit, zise Ke Chen cel Vîrstnic către Wang.

— Nu, nu, de ce e nevoie de aceste plecăciuni ? îi opri Wang. Doar dumneavoastră, preacinstiților, sînteți niște bărbați viteji, adevărați cavaleri ai dreptății. Eu am auzit despre dumneavoastră cu mult înainte de a fi primit slujba. Iar acum am avut norocul să fiu numit aici și am socotit aceasta drept o mare fericire. La noblețe vreau să răspund și eu cu noblețe, și iată am venit anume pentru a face cunoștință și a mă împrieteni cu domniile-voastre. Pot eu oare să-mi îngădui să vă las să mă salutați ca niște supuși ai mei ? ! Nu, mai bune și mai trainice vor fi legăturile noastre dacă ne vom purta ca niște gazde și oaspeți.

Dar cu toate acestea, frații Ke Chen căzură în genunchi.

— Lăsați asta, spuse Wang, grăbindu-se să-i ridice. Noi sîntem doar dintre cei bravi, cărora nu le stă bine să se încătușeze în saluturi simandicoase.

Dar frații stăruiră și iar stăruiră, pînă cînd, în cele din urmă, îl înduplecară pe Wang să ia loc și ei rămaseră în picioare, mai la o parte. Atunci Wang porunci să se aducă scaune și îi așeză pe frați alături de el. Gazdele erau nespus de încîntate și mișcate de o asemenea bunăvoință. Ele poruncîră pe loc să se aducă vin și începură să-l ser-

vească pe oaspete. Wang își scoase cingătoarea de dregător și halatul și se apucă să bea fără nici o sfială. Ei jucară „jocul cu degetele", îi puneau să bea pe cei ce pierdeau, într-un cuvînt — se veseliră și petrecură, lăsînd la o parte orice etichetă. Cînd unul, cînd altul povestea despre diferitele peripeții ale unor mari viteji din trecut. Înfierbîntați, își suflecară mînecile, gesticulau cu pumnii, și le păreau rău doar că nu se cunoscuseră mai devreme.

Frații Ke Chen se pătrunseră de un mare respect față de Wang, fiindu-i adînc recunoscători pentru cinstea pe care le-o arăta.

— De vreme că vă purtați cu noi în acest fel, sîntem gata să vă slujim cu credință și să nu crîcnim chiar dacă ar trebui să murim pentru asta, spuse Ke Chen cel Vîrstnic. Și să știți că, dacă undeva se întîmplă ceva, o să răspundem la prima chemare. Iar noi, ținînd seama de bunăvoința cu care ne învredniciți, n-o să ne îngăduim nimic rău, o să facem totul pentru a nu dezminți încrederea pe care ne-o arătați.

Asemenea asigurări sporiră în și mai mare măsură buna dispoziție a lui Wang și el golea potir după potir.

Așa băură ei de la prînz pînă la miezul nopții, și abia atunci Wang își luă rămas bun și se întoarse pe corabie. Socotiră că în prima zi ospățul îl dăduse Ke Chen cel Vîrstnic, așa că a doua zi orîndui un chef Ke Chen al Doilea, iar în a treia zi — Ke Chen al Treilea. Apoi Ke Chen cel Vîrstnic zise că prima zi nu poate fi luată în socoteală, întrucît îl serviseră pe Wang pe apucate, că fusese un banchet dat în pripă cu prilejul sosirii sale, așa încît orîndui un nou chef în cinstea musafirului, oferindu-i daruri în bani și atlazuri. Wang nu se lăsă mult rugat, le primi cu bucurie și se întoarse pe corabie.

După ospețele orînduite la ei acasă, frații Ke Chen făcură o vizită pe corabie, pentru a-și cere iertare de la Wang dacă nu cumva avea vreo nemulțumire în legătură cu felul cum îl primiseră. Wang nu-i lăsă să plece de

îndată, ci porunci să fie serviți cu bucate și vin, dar frații refuzară :

— Noi sîntem niște oameni umili, dintr-o fundătură sălbatică, și socotim deja o mare fericire că nu ne-ați arătat dispreț și ați binevoit să ne îngăduiți să vă servim cu o ceașcă de vin. Dar ca să vă deranjăm și să ne lăsăm ospătați, asta nu cutezăm.

— Dar unde s-a mai văzut ca la politețe să nu se răspundă tot cu politețe ! obiectă Wang. Oare mie mi-e îngăduit doar să vă deranjez pe dumneavoastră și n-am și eu dreptul să fiu gazdă la rîndul meu ? Cu atît mai mult cu cît ne-am împrietenit și trebuie să lăsăm la o parte orice etichetă și nici să socotim cine cît a dat și cine cu cît s-a revanșat. Data trecută am venit eu la dumneavoastră și dumneavoastră ați fost gazdele, dar dacă azi ați binevoit să mă vizitați, înseamnă că gazda sînt eu. Prilej este, așa că nu văd de ce n-ați rămîne aici să petrecem și să ne veselim ?

După asemenea vorbe, Ke Chen-ilor le fu neplăcut să refuze. Între timp totul fusese adus la masă, și Wang îi pofti să-și ocupe locurile. Trupa de comedianți pe care Wang o luase cu el începu reprezentația. Ei jucară *Înfrățirea în grădina cu piersici* [1], *O mie de* li *le străbate de unul singur* [2], în care se povestea despre peripețiile unor vestiți eroi.

---

[1] Denumirea unei piese al cărui subiect îl constituie evenimente petrecute în epoca celor „Trei regate" (secolul III) și descrise în vestitul roman *Istoria celor trei regate* de Luo Guanzhong. Potrivit legendei, în grădina cu piersici s-au înfrățit eroii neînfricați Liu Bei, Guan Yu și Zhang Fei.

[2] Denumirea unei reprezentații al cărui subiect îl constituie evenimentele din epoca celor „Trei regate". În acest episod sînt descoperite peripețiile lui Guan Yu, vitează căpetenie de oști, unul dintre eroii romanului *Istoria celor trei regate*. Guan Yu a rămas în istorie ca simbol al eroismului și bărbăției. În 1594 a fost canonizat și declarat zeu — protector al oștirii — Guandi. Cultul său a fost unul dintre cele mai răspîndite din China, unde se află numeroase temple ce-i poartă numele.

Frații Ke Chen erau oameni dintr-un hățiș de munte, cărora rar le fusese dat să vadă așa ceva, așa că nu se mai săturau privind și erau cu totul cuceriți de jocul comedianților. Cum aveau ei să știe că Wang dăduse încă dinainte poruncă tainică oamenilor săi să se desprindă ușor de țărm de îndată ce vor auzi loviturile în gong și în tobe care însoțeau reprezentația. În afară de aceasta, Wang mai poruncise să plutească ușor pe cursul de jos, în așa fel ca oaspeții care ședeau în cabină să nu simtă că vasul a pornit în larg. Cînd reprezentația se termină, corabia apucase deja să străbată mai bine de zece *li*, dar fraților Ke Chen nu le trecuse cheful de petrecere. Și gazda, și oaspeții își apropiară mesele și se apucară din nou să bea și să joace jocuri de societate. Actorii cîntau acum fără acompaniament muzical și îi serveau cu vin pe cheflii.

Cînd Wang socoti că vasul se află deja departe de mal, grăi către Ke Cheni :

— Sînt foarte bucuros să văd cît de binevoitori vă arătați față de mine, că sînteți de-a dreptul încîntați, dar am cu dumneavoastră o trebușoară care nu o să vă facă plăcere. Și iată că aș dori să ne sfătuim pentru a găsi o cale de ieșire.

Frații se zăpăciră.

— Despre ce fel de treabă e vorba ? întrebă unul dintre ei. Vă rugăm să ne spuneți deschis. Vă stăm întru totul la dispoziție.

Atunci Wang porunci să i se aducă cutia, scoase din ea una dintre hîrtiile pe care încă la scurt timp după răpirea lui Huifeng poruncise să fie lipite pretutindeni și o puse sub ochii fraților.

— Un oarecare *xiucai* Wang a înaintat o jalbă în care se plînge că, cică, i-ați răpit țiitoarea. Așa stau lucrurile ? întrebă el.

Frații se uitară unii la ceilalți. Să tăgăduiască le era neplăcut, așa că Ke Chen cel Vîrstnic răspunse :

— Da, e adevărat. Se află la noi o femeie adusă din orașul Yuezhou. O cheamă Huifeng și zice că e din casa unui oarecare Wang. Nu cutez să vă ascund că această femeie e acum la mine.

— În ceea ce privește femeia, treaba nu e de seamă, zise gazda. Dar fapt e că *xiucai*-ul Wang este unul dintre vitejii zilelor noastre. El se pregătește să scrie în capitală pentru ca împotriva voastră să se pornească un marș de pedepsire. De aceea, mai întîi de toate a înaintat o jalbă la o cîrmuire locală. Și iată că mai-marii mei mi-au dat în taină o hîrtie doveditoare cum că jalba a fost primită și m-au însărcinat să mă ocup de această pricină, să-i trag la răspundere pe cei vinovați. Dar eu nu sînt un om lipsit de simțul dreptății, și cîte ceva mai pricep și eu. De aceea, ca să nu vă tulbur, am hotărît să nu trimit trupe, ci să vă poftesc pe corabie pentru a sta de vorbă, urmînd ca mai apoi să vă arătați la stăpînire și să fiți puși față în față cu *xiucai*-ul Wang.

Auzind aceste spuse, frații Ke Chen se făcură pămîntii la față.

— Nu, nu vrem să ne înfățișăm la stăpînire așa, fără nici o pricină. Ajungi acolo și te și aruncă în pușcărie. Și în temniță, te sfîrșești cu zile.

Cu aceste vorbe, frații se ridicară pe dată, deschiseră fereastra cabinei și văzură că se află în mijlocul rîului. Împrejur nu se zărea nici o luntre, valurile se legănau și era o ceață atît de deasă, încît nu puteai desluși nici malurile. Bîrlogul lor era departe, și nici vorbă să se aștepte la vreun ajutor. Erau legați de mîini și de picioare.

Într-adevăr :

Dacă ai aripi poți zbura-n tării,
Solzi dacă ai ți-e lesne să te-afunzi
Pînă-n vîltoarea cea adîncă-a mării,
Dar de nu zbori și n-ai cum să te-ascunzi
Nici în pămînt, atunci cum să te aperi
De grea năpast-asupră-ți abătută ?

Frații pricepură că au căzut în plasă. Ei îngenunchiară în fața lui Wang și prinseră să se roage într-un glas :

— Rogu-vă, scoateți-ne din nevoie !

— Așa cum stau lucrurile, dacă voi nu vă înfățișați la stăpînire, eu n-am să pot da socoteală mai-marilor mei, spuse Wang. Pe de altă parte, adăugă el, înțeleg că, dacă vă veți duce acolo, n-o să vă fie bine. Trebuie să chibzuim așa cum se cuvine, să ne gîndim ce e de făcut pentru ca eu să pot anula această hîrtie. Atunci nu va mai fi nevoie să vă înfățișați șefilor.

— Noi sîntem oameni nepricepuți și prostănaci, așa încît în treaba asta ne bizuim întru totul pe istețimea domniei-voastre, spuse Ke Chen cel Vîrstnic.

— În treaba asta, pe *xiucai*-ul Wang îl neliniștește doar țiitoarea sa. De aceea, dacă am trimite la voi barca de patrulare, am aduce-o aici pe femeia asta și i-am da-o înapoi *xiucai*-ului Wang de față cu șeful, s-ar termina și cu jalba asta și n-ar mai fi nevoie să vă înfățișați autorităților. Ei, ce părere aveți ?

— Ei, dar asta nu-i greu, spuse Ke Chen cel Vîrstnic. Am să trimit un răvaș alor mei, și femeia are să fie adusă aici.

— Scrieți, dară, pe dată, treaba e fără de zăbavă, îl zori Wang.

Atunci Ke Chen cel Vîrstnic scrise un bilet, iar Wang îi chemă pe străjer și pe slujitorul său, Wang Gui. Din fericire, unul știa cum să ajungă la conacul Ke Chen-ilor, iar celălalt o știa la față pe Huifeng. Cu voce scăzută, pentru ca ceilalți să nu audă, Wang le spuse ceva, le dădu biletul, apoi cu voce tare le porunci să se îndrepte spre conac pe două bărci de patrulare. Lor li se ordonă să nu tărăgăneze, să ia femeia, să se întoarcă de îndată și apoi să raporteze despre îndeplinirea ordinului.

Pe corabie răsună din nou muzica, și oamenii se apucară din nou de băut. Văzînd că Wang se poartă ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic, frații se mai liniștiră întrucîtva, dar, cu toate acestea, erau îngrijorați. Dar Wang

era în cea mai bună dispoziție, bea ceașcă după ceașcă, discuta și glumea cu musafirii fără contenire.

La revărsatul zorilor, amîndouă bărcile, dintre care una în care se afla Huifeng, se apropiară de vas. Lui Wang i se raportă pe dată despre aceasta. Bucuros din cale-afară, el o rugă pe iubita sa să urce pe corabie și să treacă într-o cabină anume pregătită pentru ea. Apoi porunci să i se aducă patru lingouri de argint. Cîte un lingou primiră străjerul și Wang Gui și cîte unul oamenii din bărcile de patrulare. Cei răsplătiți nu mai conteneau cu mulțumirile. În acest timp gazda porunci să li se ofere oaspeților cîte un potir mare cu vin.

— Și astfel cu treaba asta s-a încheiat, zise Wang către cei trei frați. Acum eu însumi am să raportez mai-marilor mei, iar voi vă puteți întoarce acasă.

Frații nu mai știau cum să-și arate recunoștința, tot repetînd că el i-a salvat și că, altminteri, cine știe ce s-ar fi ales de ei.

— Ei, acum îl recunoașteți pe *xiucai*-ul Wang ? întrebă gazda trăgîndu-l de mustață pe Ke Chen cel Vîrstnic. Ăsta sînt eu, și nici un fel de înlocuitor de comandant. Pur și simplu nu m-am îndurat să mă despart de iubita mea țiitoare și așa am pus la cale șotia asta. Iar acum ea e din nou cu mine, iar eu sînt foarte mulțumit că am petrecut cîteva zile în chefuri cu voi, fraților. Așa că vă mulțumesc foarte mult și vă las cu bine.

— Da mare șugubăț mai sînteți ! spuseră frații făcînd mare haz. Într-adevăr, o fire slobodă, ce nu cunoaște stavilă, un adevărat erou ! Noi sîntem oameni din topor și socotim ca o adevărată fericire că am putut petrece aceste zile împreună cu dumneavoastră. Se vede că așa ne-a fost scris. Iar în ceea ce o privește pe frumoasa dumneavoastră, iertați-ne, n-am știut. Ne e rușine, ne e tare rușine.

Și ei începură să-și golească chimirele. Se adunară vreo treizeci de *liang*, pe care i-i dăruiră lui Wang, cu cuvintele :

— Rogu-vă, primiți acest măruntiș. Să meargă pe sulimanuri pentru frumoasa dumneavoastră.

Wang refuză cu hotărîre, dar frații stăruiră și, în cele din urmă, rîzînd, primi darul. Frații rugară să fie duși pînă la mal cu barca de patrulare și Wang porunci să li se împlinească dorința și să fie lăsați la răspîntia drumului cel mare. Ei își luară cu căldură rămas bun și plecară.

Wang se duse de îndată la Huifeng. Plîngînd cu sughițuri, ea începu să povestească despre întîmplările ce s-au petrecut și care o speriaseră de moarte.

— Bine, acum ești din nou cu mine și n-ai de ce să te mai gîndești la ceea ce a trecut, zise el. Bea mai bine un potir de vin ca să-ți treacă sperietura.

Wang și Huifeng băură din belșug, ca niște însetați, și apoi se duseră la culcare. În dimineața următoare, cînd se sculară, corabia se și afla la chei, la Wuchang.

Coborînd de pe vas, Wang o porni direct către Xiang Chengxun.

— Cu treaba asta am isprăvit și vă înapoiez tot ceea ce mi-ați împrumutat, îi zise el comandantului garnizoanei.

— Dar cu țiitoarea dumneavoastră ce se aude ?

— Datorită ajutorului pe care mi l-ați dat, ea se află pe corabie.

— Cum de ați izbutit s-o recăpătați ?

Wang povesti atunci cum s-a deghizat și, dîndu-se drept noul înlocuitor al comandantului, i-a dus de nas pe frații Ke Chen.

— Într-un cuvînt, n-a fost nimic deosebit, spuse el în încheiere. Și am dobîndit ceea ce era al meu tocmai datorită dumneavoastră.

— Ciudată istorie ! exclamă cu admirație Xiang. Și cu toate astea trebuie să ai un curaj cît zece și o deosebită istețime ca să te hotărăști la un asemenea pas. După cum văd, cu prezența dumneavoastră de spirit și cu planul

iscusit pe care l-ați pus la cale, puteți fi pe deplin căpetenie de oști.

În aceeași zi Wang îi dădu străjerului încă cincizeci de *liang* în aur, pe care i le făgăduise la început. Apoi închirie o joncă pentru Huifeng și o alta pentru slugile sale. La rugămintea lui Wang, Xiang Chengxun îi puse la dispoziție o barcă de patrulare pentru a-i însoți o bucată de drum. După ce isprăvi cu toate treburile, Wang se duse la inspectorul militar ca să-i înapoieze hîrtia.

— Cum stau lucrurile de-mi înapoiați hîrtia ? se interesă inspectorul.

Atunci Wang îi povesti de-a fir-a-păr cum se petrecuseră lucrurile. Ascultîndu-l, inspectorul dădea din cap cu admirație.

— Da ! spuse el cînd Wang își sfîrși istorisirea. Să nu te folosești de arme, să intri în bîrlogul tigrilor și să le răpești un om, pentru asta trebuie să ai o dibăcie și o ingeniozitate uimitoare. Pe viitor, cînd veți primi o slujbă la curte, nu are să vă fie deloc greu să săvîrșiți fapte de arme de cea mai mare însemnătate pentru împărăție.

Purtîndu-se cu modestie, Wang îi mulțumi inspectorului și plecă.

Curînd el se întoarse acasă împreună cu Huifeng. Locuitorii județului Huangganxian, pînă la care a ajuns această istorie, nu mai puteau de încîntare și ziceau că nu în zadar i se spunea lui Wang „Wang Taigong“, că era pe deplin vrednic de acest nume.

Și iată ce glăsuiesc stihurile în legătura cu aceasta :

Adesea oamenii cei curajoși
Făptuiesc lucruri ce alții nu-s în stare,
Cu lupi și tigri pot sălășlui
Și din adîncuri cînd mărgăritare
Ar trebui cumva să dobîndească,
Credeți c-ar aștepta întîi s-adoarmă
Dragonul sau vreo altă păzitoare ?

UN NEGUȚĂTOR DE RÎND DOBÎNDEȘTE PRIN NECINSTE O DREGĂTORIE

Nici decăderea și nici mărirea
Să veșnicească nu-s sortite,
Atunci la ce să mai gonești
Cu pînzele-n vînt semețite ?
Căci s-ar putea să vină-o zi,
Cînd marea-n colb să se prefacă,
Și un om de rînd, cît ai clipi,
Suișuri mari să dobîndească.

Se spune că în viața oamenilor slava și mărirea, strălucirea și avuția nu sînt decît închipuiri deșarte și nu trebuie luate drept realitate. Totuși, e de ajuns ca cineva să dobîndească putere, pentru a căpăta de îndată credința că starea sa ar fi de neclintit. La fel judecă și cei ce stau de-o parte și se uită la un asemenea om. Totuși nu e greu ca, într-o clipită, fumul să se risipească din fața ochilor, cenușa să se spulbere, iar munții de aur să se prefacă în munți de gheață. Cît adevăr e în zicala : „Mai bine să n-ai și să capeți, decît să ai și să pierzi" !

Dacă un om sărman și umil se trezește într-o bună zi bogat și de vază, amărăciunea sa ia sfîrșit și viața îi devine nemărginit de fericită. Dacă însă un om avut și cu trecere pierde dintr-o dată întreaga-i putere, se întîmplă ca toți cei ce mai înainte mișunau în jurul lui „s-o ia la goană ca maimuțele, cînd copacul se prăbușește" și starea sa să devină cu adevărat de neîndurat. Totuși, cei avuți, bizuindu-se pe puterea lor vremelnică, își fac de cap, se poartă ca niște satrapi, își calcă pe cuget și nu judecă defel cum ar putea sfîrși toate acestea. Este cunoscută o asemenea snoavă despre un moșneag și cei trei feciori ai săi. În pragul morții, bătrînul le spuse fiilor :

— Dacă aveți vreo dorință, aș vrea s-o aflu, pentru ca, după ce mă voi săvîrși din viață, să mă pot ruga Celui-de-sus ca să v-o împlinească.

— Eu aș dori un cin înalt, spuse primul fecior.

— Mie mi-ar place să am ogoare întinse pe mii de *qin*, zise al doilea.

— N-am altă dorință, glăsui mezinul, decît ca în locul alor mei să am niște ochi uriași.

— La ce ți-ar face trebuință ? întrebă cu mare mirare bătrînul.

— Ca să deschid larg ochii, să mă uit cum se înalță în rang unul și cum se îmbogățește celălalt și cît o să dureze asta !

Deși asta-i o snoavă, ea se potrivește întocmai cu cugetările celor din vechime :

Cu o căutătură rece
Țe țintuiesc adesea, crab[1] *!*
Iscînd mereu fărădelegi,
Tu mult ai să-ți mai faci de cap ?

Cu toate că așa stau lucrurile, bogătașii și demnitarii atotputernici se ruinează numai dacă sînt osîndiți la moarte din poruncă împărătească sau dacă au fii și nepoți lipsiți de pietate filială. Dar nu se întîmplă nicicînd ca cineva avut și cu faimă să decadă pînă la starea celor umili, ca pedeapsă pentru niște păcate grele care să-l fi ajuns pe lumea asta, și să se facă astfel de rîsul lumii.

Am să încep acum, cititorule, prin a-ți istorisi o întîmplare hazlie. S-a petrecut în vremea dinastiei Tang, cînd

[1] Asemănarea oamenilor cu crabii provine din omonimia cuvintelor „heng" — „a merge de-a curmezișul" (mișcare proprie crabului, care nu se mișcă înainte, ci lateral) și „heng" — „a face o nelegiuire", „a se purta contrar cu normele morale".

s-a înscăunat împăratul Xizong [1], care a dat ocîrmuirii sale o nouă deviză : Qianfu. În vremea aceea, eunucii nesocoteau orice pravilă și făceau tot ce le trăsnea prin minte. Printre ei, se afla la curte și unul pe nume Tian Lingzi, care dobîndise bunăvoința și prețuirea împăratului pe cînd acesta era încă principe al regatului Jin. Cînd moștenitorul s-a urcat pe tron, l-a numit mai întîi șef al Cancelariei cererilor, iar apoi l-a înălțat în rangul de căpetenie a corpului de gardă a palatului.

Împăratul avea pe atunci paisprezece ani. Își petrecea vremea în chefuri și distracții, iar cîrmuirea o lăsa cu totul pe mîna lui Lingzi, pe care îl numea „tată". Acesta hotăra de unul singur pînă și asemenea treburi de seamă, cum ar fi schimbarea dregătorilor din slujbe și își îngăduia să nu dea socoteală nici măcar împăratului.

În acea vreme, se afla în capitală un pierde-vară pe nume Li Guan, care îl lingușea în fel și chip pe Lingzi și se arăta foarte îndatoritor față de el. Lingzi avea o mare încredere în acest om și ținea peste măsură la el. Ca urmare, îl înălță în funcția de împuternicit militar. Într-o bună zi, într-un raport către împărat, îl recomandă ca guvernator general al ținuturilor de la miazănoapte. Cine și-ar fi putut închipui însă că Li Guan era un om făr-de noroc și că nu va avea parte de această fericire. Chiar în ziua cînd apăru decretul imperial de numire a sa, se îmbolnăvi greu și își dădu sufletul.

De la el rămase un fecior, pe nume Dequan, care abia împlinise douăzeci de ani. Lui Lingzi i se rupea sufletul de mila tînărului și hotărî să-l scoată în lume. Fără a ține seama dacă merită sau nu, îi încredință o dregătorie. Asta s-a petrecut cu puțin înainte ca Huang Qiao [2] să fi

[1] Anii cîrmuirii : 874—875.

[2] Căpetenia uneia dintre puternicile răscoale țărănești care a durat zece ani (875—884). În anul 880, trupele sale au ocupat cele două capitale ale Chinei de atunci, iar împăratul s-a refugiat în provincia Sichuan.

cucerit capitala țării — Changan. În primul an al cîrmuirii „Zhonghe" [1], guvernatorul Cheng Jingxuan, care se afla la Chengdu, trimise ostășime pentru garda împăratului în drumul acestuia spre Sichuan. Cum Lingzi era el însuși în escorta imperială, îl luă cu sine și pe tînărul Dequan.

După ce împăratul ajunse la Chengdu, Lingzi și guvernatorul Jingxuan, care erau în cîrdășie, puseră mîna prin silnicie pe frîiele țării, ținîndu-i pe toți în teamă și supunere. În acest timp, Dequan, care se aciuise pe lîngă ei, era toată vremea în preajma lor, străduindu-se să le fie întru totul pe plac. Tot felul de șarlatani și bogătași, în goană după faimă și căpătuială, îl șperțuiau pe Dequan pentru ca acesta să pună o vorbă bună pentru ei pe lîngă cei doi. În cîțiva ani el adună o avere de milioane de arginți. Fu înălțat la rangul de prim sfetnic, iar apoi numit în funcția de ministru. Dequan se afla acum în culmea avuției și a faimei.

Dar iată că împăratul Xizong se săvîrși din viață și pe tron se-nscăună Zhaozong [2]. În a patra lună a celui de-al doilea an al domniei sale, Wang Jian, noul guvernator general al provinciei Sichuan, trimise împăratului un raport după altul, prin care cerea capetele lui Lingzi și Jingxuan. Dar suveranul le știa de frică și nu se putu hotărî la aceasta. Atunci, Wang Jian îi puse la cale pe unii să-l pîrască pe Jingxuan, cum că ar fi uneltit o răzmeriță, și pe Lingzi, că a intrat în legături tainice cu guvernatorul ținutului Fengxiang [3]. Fără a mai aștepta încuviințarea de la curte, Wang Jian puse mîna pe cei doi și îi răpuse. Apoi îi trimise împăratului un raport care

[1] Denumirea anilor 881—884 ai guvernării împăratului Xizong.

[2] A domnit între anii 889—905.

[3] Guvernator care a refuzat să se supună împăratului.

glăsuia : „Tigrul a sărit din cuşcă, dar Kong Xuangu n-a învinuit pe nimeni. Sun Shuao[1] a omorît şarpele din calea sa, dar nu pentru că i-ar fi păsat de el însuşi. Cei ce s-au purtat cu samavolnicie şi nelegiuire au fost răpuşi în afara capitalei, ca să nu se întîmple o nenorocire chiar în capitală."

După executarea celor doi, începu o prigoană crîncenă împotriva susţinătorilor lor. Dequan fugi şi se ascunse la Fuzhou. Din toată imensa lui avuţie, care se ridica la milioane şi milioane de arginţi, nu putu să ia cu sine nici un bănuţ şi plecă numai cu ce avea pe el. După primele zile de pribegie, dădu aproape toate hainele pentru de-ale gurii şi rămase numai într-un veston. Umbla în zdrenţe şi trăia din cerşit, plin de amărăciune că marea sa bogăţie şi slavă din ajun dispăruseră precum clipita unui vis de primăvară.

Şi totuşi, aşa cum se spune, „Cerul nu-l lasă pe om fără o cărăruie". La Fuzhou slujea ca rîndaş un oarecare Li An, care fusese prieten cu tatăl lui Dequan, pe cînd acesta nu ajunsese încă la mărire. Întîmplarea făcu ca Li să întîlnească pe drum un cerşetor în zdrenţe. Uitîndu-se la el cu luare-aminte, îl recunoscu pe feciorul vechiului său prieten. Inima lui Li An se umplu de milă şi el îl pofti pe tînăr la dînsul.

— Am auzit că tu şi taică-tău aţi ajuns la Changan oameni bogaţi şi de vază şi că pe urmă v-aţi ruinat. Cum de ai nimerit aici ? întrebă Li An.

Dequan îi povesti în amănunţime cum sînt căutaţi peste tot şi prigoniţi oamenii lui Lingzi şi Jingxuan, cum s-a izbăvit el prin fugă şi cum a ajuns la sapă de lemn.

---

[1] Ministru în regatul Chu sec. VIII—V î.e.n.). Potrivit legendei, în copilărie a întîlnit un şarpe cu două capete, despre care se spune că cine îl vede este cu siguranţă sortit morţii, şi a omorît acest şarpe. Altruismul i-a fost răsplătit prin faptul că el însuşi a rămas în viaţă.

— Taică-tău mi-a fost prieten, zise Li An. Ai să stai o vreme la mine, dar tare mi-e teamă să nu te recunoască cineva. Ai să-ţi schimbi numele şi ai să te dai drept nepotul meu. Cred că n-o să ţi se întîmple nimic.

Dequan aşa şi făcu. Îşi luă numele de Yan Si şi îi zicea lui Li An „unchi". Acum nu mai avea nevoie să umble pe străzi şi să ceară de pomană. Dar nu trecu nici jumătate de an, că Li An se îmbolnăvi şi ajunse în pragul morţii. Dequan ştia că rîndaşii sînt în slujba stăpînirii şi că primesc soldă de la stat, aşa încît îl rugă pe Li An să facă o jalbă, în care să arate că el e greu bolnav şi roagă ca slujba să-i fie dată nepotului său, Yan Si. După cîteva zile, Li An îşi dădu obştescul sfîrşit, iar Dequan moşteni slujba-i de rîndaş. Acum, că nu mai trebuia să ducă grija hranei şi a îmbrăcăminţii, se socotea din cale-afară de norocos.

Încetul cu încetul, unii aflară că Dequan fusese ministru. Dar în acea vreme, în ţară domnea neorînduiala şi legile nu mai erau luate în seamă. În asemenea împrejurări tulburi cui îi mai ardea să scormonească în trecutul lui ? I se dădu doar porecla de „Li rîndaşul-ministru" şi, cînd îl întîlneau, oamenii îl arătau cu degetul, se scălîmbăiau şi îşi rîdeau de el.

Gîndeşte-te şi tu, cititorule, cît de înaltă e slujba de ministru şi cît de măruntă e cea de rîndaş ! Oare nu e de rîsul lumii ca cineva s-ajungă din ministru rîndaş ? De fapt, cei de teapa lui Dequan se reazămă pe curteni ca pe nişte stîlpi adevăraţi, uitînd că stîlpii aceştia nu sînt decît sloiuri de gheaţă ; de fapt, e în firea lucrurilor ca atunci cînd curtenii atotputernici îşi pierd măreţia şi slava, să vină şi sfîrşitul lingăilor lor. Se poate, aşadar, socoti că el a avut chiar noroc, fiindcă i-a fost dat să rămînă în viaţă şi să se facă rîndaş. În toate acestea nu e nimic de mirare.

Iar acum, am să vă istorisesc întîmplarea unui demnitar care a trăit în aceeași vreme. Deși a dobîndit dregătoria pe o cale nu tocmai cinstită, el s-a zbătut pentru ea, da a avut și un mare noroc. În viața lui nu și-a făcut nici un dușman, dar nici n-a înfăptuit nimic de seamă. Așa i-a fost ursita. Un astfel de om își atrage mult mai multă milostivire decît alde Dequan.

Iată cîteva stihuri în legătură cu aceasta :

Despre mărire și-avuție
Să se vorbească nu are rost,
Întotdeauna în astă lume
Mărirea nor plutind a fost.
Voi măscărici de demnitari,
Urcați pe podium,
Norodul nu-l mai speriați,
Cum însuși Gao, cîrmuitorul,
Vîslaș ajunse, aminte luați.

Întîmplările s-au petrecut în vrema aceluiași împărat Xizong, despre care a mai fost vorba. În orașul Jiangling trăia un om pe nume Guo Qilang. Tatăl său, un mare negutător, își transporta marfa pe fluviile Yangzi și Xiangshui. Qilang îl însoțea mereu cu jonca, iar după moartea lui ajunse stăpînul deplin al negoțului. Era putred de bogat. Avutul i se ridica la sute de mii de arginți. Stăpînea ogoare de necuprins cu privirea. O cioară n-ar fi putut face în zbor ocolul acestor moșii, iar un hoț n-ar fi putut urni din loc tot bănetul lui. Qilang era, într-adevăr, fruntea bogătașilor din orașul Chucheng. Cea mai mare parte a negustorilor din vecinătatea fluviilor Huaihe și Yangzi luau de la el bani cu împrumut. Și toți acești datornici erau nemulțumiți de un lucru : Qilang îi fura la cîntar. Argintul lui, chiar de nu era de soi, îl socotea drept cel mai bun, iar al altora, chiar de era de soi, la socoteală îl prețăluia sub valoarea lui, ca și cum ar fi fost de doi bani. Nu se afla nici unul dintre datornicii săi pe care să nu-l fi oropsit. Cu toții însă răbdau, fără să crîcnească. De ce ? Pentru că erau la cheremul său și negoțul lor atîrna de bănetul lui. Negustorii preferau să se lase jecmăniți căci, cum-necum, numai datorită lui mai puteau și ei să cîștige cîte ceva. Dar dacă s-ar fi atins cît de cît de el și l-ar fi înfruntat, Qilang le-ar fi cerut banii înapoi și ei ar fi ajuns la sapă de lemn. De aceea, oricît îi înșela la socoteli, totul îi mergea din plin, avutul său sporea mereu, căci, după cum se știe, „ban la ban trage“.

În acea vreme, un mare negustor luă de la el cîteva zeci de mii de arginți și plecă să facă negoț în capitală. Trecură cîțiva ani buni fără ca acesta să dea vreun semn de viață.

Dar iată că, într-o bună zi, la începutul cîrmuirii „Qianfu“, Qilang își aduse aminte că datoria nu i-a fost înapoiată potrivit învoielii. Știa că datornicul său e un mare negustor și, în privința asta, era liniștit, căci, oricum, n-ar fi rămas în pierdere. Numai că-i părea rău că n-are pe cine să trimită în capitală după bani. Pe de altă parte, își zise : „Am auzit despre capitală că-i o splendoare de oraș, înfloritor și plin de forfotă și că e sălașul atîtor case de veselie cu frumuseți uimitoare. De ce nu m-aș folosi de acest prilej, ca să mă preumblu pe-acolo ? Am să-mi pot redobîndi datoria, am să mă veselesc cu frumoasele și, pe deasupra, am să pîndesc un prilej prielnic să-mi găsesc o slujbă ca să fiu pus la adăpost pentru toată viața.“

Judecînd astfel, hotărî să plece în capitală.

Qilang avea mamă, un frate și o soră și nenumărate slugi, numai că nu era însurat. De aceea, o lăsă pe mai-

că-sa în grija fratelui și a surorii. Poruncind administratorului să vegheze asupra gospodăriei și dînd fiecăruia poruncile cuvenite, luă cu sine cîteva slugi deprinse cu asemenea călătorii îndepărtate și o porni în larg. Qilang crescuse de mic pe malul apei, călătorise mult cu jonca și era foarte îndemînatic în mînuirea cangei și a vîslei, de aceea greutățile și potrivniciile drumului nu însemnau pentru el mai nimic. Foarte curînd ajunse cu bine în capitală.

Marele negustor Zhang Qian, datornicul lui Qilang, ținea în capitală cîteva case de zălogit și niște prăvălii cu mătăsuri. Era poreclit Zhang-Avere-Mare. Pe lîngă asta, dădea bani cu camătă unor dregători și avea legături cu oameni suspuși. În ceea ce privește cumpărarea și vînzarea de titluri și ranguri, era de ajuns ca să-și ia asupra lui treaba, pentru ca totul să se facă. Într-adevăr, nu era treabă pe care să n-o poată duce la bun sfîrșit, așa încît unii îl porecliseră Zhang-Poate-Tot. Era binecunoscut în toată capitala, așa că lui Qilang îi fu lesne să-l găsească.

Zhang Qian îi era recunoscător vechiului său creditor, al cărui capital îl ajutase la timpul său să pună temelia negoțului, să prindă cheag și să ajungă la asemenea huzur, trăind pe picior mare. Îl primi, așadar, cu mare bucurie și, după ce schimbară cîteva vorbe curtenitoare, porunci să se servească vin și trimise litiera după cîteva vestite curtezane. Oaspetele și gazda se veseliră pînă la sațiu. După chef, gazda o opri pe vestita curtezană Wang Saier, să-i țină tovărășie lui Qilang. Oaspetele rămase singur cu ea în cabinetul gazdei. Un bogătaș îl găzduia pe alt bogătaș, deci se înțelege de la sine că acest cabinet era mobilat și rînduit cu cel mai ales gust, cu tot luxul și cu o eleganță rafinată.

În ziua următoare, după ce se sculă, Zhang Qian, fără a mai aștepta ca Qilang să-i amintească, socoti la cît

se ridica datoria lui, cu camătă cu tot: ajunsese la peste o sută de mii de arginți. Înmînîndu-i oaspetelui banii, Zhang Qian îi spuse:

— O mulțime de treburi m-au împiedicat să plec din capitală, dar și a călători avînd asupra ta atîta bănet, e primejdios în zilele noastre. Pe deasupra, nu poți încredința cu ușurătate oricui o asemenea treabă. Iată de ce am întîrziat cu plata cîțiva ani. Dar acum, că ați venit dumneavoastră înșivă aici, mi s-a ivit un foarte bun prilej de a încheia socotelile.

Văzînd cît de ușor și fără zăbavă s-au încheiat socotelile, Qilang rămase foarte mulțumit în sufletul său și glăsui:

— Mă aflu pentru întîiași dată în capitală și, cu toate că am primit banii de la dumneavoastră, n-am un locșor în care să stau în tihnă. Am să vă împovărez cu rugămintea de a-mi găsi un sălaș.

— În casa mea am încăperi goale cu duiumul, zise Zhang Qian. La mine poposesc mulți negustori și primim adesea oaspeți. Ce să mai vorbim de dumneavoastră, care îmi sînteți vechi prieten? Nici prin gînd nu-mi trece să vă las să vă duceți altundeva. Odihniți-vă aici, la mine, și, cînd veți voi să vă întoarceți acasă, tot de aici vă veți pregăti de drum. Vă încredințez că în casa mea nu veți avea nici un fel de griji și bătaie de cap.

Qilang fu din cale-afară de bucuros și se instală într-o casă rostuită pentru oaspeți, perete în perete cu locuința gazdei. În aceeași zi, îi dădu curtezanei Wang Saier zece *liang* de argint, ca răsplată pentru noaptea pe care i-o dăruise. Seara, orîndui un ospăț în semn de recunoștință pentru deosebit de primitoarea gazdă și o rugă din nou pe Saier să-i țină tovărășie. Zhang nu-l lăsă pe oaspetele său să cheltuiască nici un ban, scoase zece *liang* de argint și îi dădu lui Wang Saier, stăruind ca

Qilang să-și ia înapoi darul. Dar acesta nici nu vru să audă de așa ceva. Multă vreme se ciorovăiră între ei și nici unul nu voi să ia înapoi banii. În cîștig fu curtezana, care luă de la amîndoi, ceea ce le prilejui acestora o mare bucurie.

În aceeași noapte oaspetele și gazda se veseliră împreună și se desfătară cu vin. Qilang și curtezana erau din ce în ce mai drăgăstoși unul față de celălalt. Chefliii se despărțiră numai după ce se făcură criță.

Saier era o curtezană vestită și trecută prin ciur și prin dîrmon. Dîndu-și seama că Qilang e doldora de bani, își puse la bătaie toate farmecele ca să-l prindă în mreje. Au fost de ajuns două nopți, pentru ca el să-și piardă capul. De atunci ei își petreceau împreună toată vremea. El nu-și lăsa frumoasa să se îndepărteze nici un pas și nu-i îngăduia nici să se întoarcă acasă. Saier își poftea prietenele, și ele, ba una, ba alta, veneau să-i țină tovărășie lui Qilang, iar el le răsplătea cu o mărinimie nemărginită. Iar stăpîna casei de veselie unde locuiau aceste fete născocea tot felul de pricini ca să se pricopsească : ba zile de naștere, ba cumpărături, ba dintr-o dată o datorie ce trebuia înapoiată fără zăbavă. Iar Qilang azvîrlea arginții cu nemiluita.

De cum începu să ducă o astfel de viață, se adună în juru-i o liotă de lingăi și de pierde-vară, care-l ademeneau să se ducă și la alte curtezane. Trîndavii bogați sînt în această privință deosebit de ușuratici. De cine se agață, de aceea se și lipsesc ; pe cine pun ochii, pentru aceea încep să le și sfîrîie călcîiele. Și Qilang se veselea nu numai cu Saier, ci și cu Chen Jiao, Li Yu, Zhang Xiaoxiao, Zheng Pianpian, și peste tot risipea banii ca pe țărînă netrebuincioasă. Mai tîrziu, aceiași pierde-vară îi făcură cunoștință cu odrasele de bogătași și nobili. Cei prinși de patima jocurilor de noroc îl ademeniră și ei pe

Qilang. Se făceau tot felul de șarlatanii, iar el mai des pierdea decît cîștiga și numai Dumnezeu știe de cît bănet l-au ușurat cu toții prin înșelăciune.

Deși lui Qilang îi plăcea să-și petreacă vremea în veselie și desfrîu, era totuși un om chibzuit, care se gîndea mai întîi de toate, la cîștig. La început, primindu-și înapoi datoria, cu dobînzi cu tot, desfăcu larg baierile pungii, dar peste doi-trei ani simți că a cheltuit peste măsură și, făcîndu-și socotelile, văzu că a tocat peste jumătate din bănet. Atunci își aminti de casă și hotărî că e vremea să se întoarcă la ai săi. Se sfătui cu Zhang, dar acesta încercă să-l înduplece să se răzgîndească :

— Acum e răzmerița iscată de Wang Xianzhi[1], peste tot se săvîrșesc prădăciuni și jafuri, drumurile-s anevoioase și nu e de călătorit pe o asemenea vreme, spuse el. Unde o să vă porniți cu atîta bănet ? Tare mi-e teamă că n-o să puteți ajunge acasă. Mai bine ați mai rămîne aici o bucată de vreme, pînă cînd lucrurile s-or domoli.

Qilang rămase.

Dar iată că, într-o bună zi, unul din cunoscuții săi, un pierde-vară pe nume Bao Da, aduse vorba despre starea vistieriei de la curte. El spuse că pentru ostășimea care era pe picior de luptă se resimte o mare nevoie de merinde și de arginți, și că, pentru o sumă de bani, se poate dobîndi o dregătorie. Cît de mare sau mică e asta, atîrnă de cît bănet dai.

Auzind aceasta, Qilang se înfierbîntă.

— Ce rang poți căpăta pentru cîteva milioane de monezi ? întrebă el.

[1] Unul dintre conducătorii răscoalei țărănești care a început în 875 în provincia Shandong. În cursul răscoalei, trupele sale s-au unit cu cele ale lui Huang Qiao. În 878 Wang Xianzhi a fost înfrînt de către oastea imperială, armata i-a fost distrusă, iar el a pierit în luptă.

Bao Da răspunse :

— Acuma la curte domnește atîta neorînduială, încît chiar dacă plătești cu bani peșin, ți se dă ce-i drept o funcție, dar nu una chiar așa de înaltă. Dar dacă se merge pe o cale dosnică, și cu același bănet e cumpărat cel ce răspunde de titluri și ranguri, atunci se poate dobîndi chiar cinul de cîrmuitor de ținut.

— Și o astfel de dregătorie poate fi cumpărată ? întrebă uluit Qilang.

— Oare în aste vremuri se poate vorbi de orînduială și de cinste ? Cu bani se poate dobîndi orice, zise Bao Da. Chiar n-ați auzit că pentru cinci milioane Cui Lie a cumpărat funcția de șef al Camerei învățămîntului ? Acuma, cînd banii ce se plătesc pentru gradul de general ajung doar pentru un chef, nu-i chiar așa de greu de dobîndit cinul de cîrmuitor de ținut. Dacă găsiți calea și dați peste cine trebuie, vă încredințez eu că se poate face.

Tocmai în timpul acestei convorbiri se ivi și Zhang. Qilang, căruia îi sălta inima de bucurie, îi povesti pe loc despre discuția cu Bao Da.

— De orînduit treaba, firește că se poate, spuse Zhang. Chiar eu însumi am ajutat pe cîțiva, dar pe dumneavoastră nu v-aș îmboldi la așa ceva.

— De ce ? se miră Qilang.

— Vedeți, în zilele noastre, slujba de dregător e grea din mai multe pricini. Cei cărora le merge acum foarte bine au rădăcinile adînc înfipte în pămînt și se țin tare ; aceștia au la curte o sumedenie de rubedenii și pretutindeni oameni de-ai lor. Numai așa pot să prindă cheag, să se pricopsească cu arginți și să urce tot mai sus și mai sus, fără să-i mustre cugetul că jupoaie cu nerușinare norodul. Doar bani și legături să ai, că te faci om pe viață. Dar dumneavoastră sînteți un om de rînd și, chiar de-ați căpăta un post înalt, nu aveți proptele trainice de

care să vă sprijiniți, așa încît e îndoielnic că veți putea ajunge la locul numirii. Și chiar dacă totul va decurge cum trebuie, cei de la curte, care umblă numai după chilipiruri, care pîndesc doar prilejul să tragă spuza pe turta lor, știind că dumneavoastră ați cumpărat slujba, vă vor lăsa în pace o lună-două, apoi vor găsi ei ceva de care să se lege și vă vor împroșca cu noroi. Nu-i păcat de banii ăștia aruncați pe fereastră ? Dacă slujba de dregător ar fi fost ușoară, eu însumi aș fi pus mîna pe ea demult.

— Eu privesc treaba asta altfel, glăsui Qilang. Acasă mă scald în bani, dar ceea ce îmi lipsește e tocmai cinul și, de vreme ce am asupră-mi o sumă pe care nu-mi e lesne s-o duc acasă, de ce n-aș folosi o parte din ea aici ? Dacă am să izbutesc să mă înveșmîntez cu halatul vioriu și cu cingătoarea de aur[1], voi socoti că nu mi-am trăit în van traiul. Doar o viață are omul ! N-are a face dacă n-am să mă aleg cu bani, doar am acasă cu duiumul. Și ce dacă n-are să-mi meargă bine ? Am să las baltă slujba, în schimb am să știu că am fost o vreme dregător și m-am acoperit de slavă. Asta mi-e vrerea și v-aș ruga să nu căutați să-mi stricați cheful.

— Ei, dacă așa ați hotărît, am să-mi dau osteneala să vă ajut, zise Zhang și se sfătui cu Bao Da cum ar putea găsi calea potrivită.

Bao Da o cunoștea bine, iar Zhang era un mare pișicher, din cale-afară de dibaci, așa că pentru el nu era treabă pe care să n-o poată duce la bun sfîrșit.

În vremea dinastiei Tang, erau în circulație monezi de aramă. O mie de monezi alcătuiau o legătură. O legătură de monezi din acea vreme făcea cît un *liang* de

---

[1] În China veche, veșmîntul de ceremonie al unui dregător de vază era alcătuit dintr-un halat vioriu, o cingătoare de aur, o șapcă din mătase fină. La acestea se adăuga și o plăcuță din fildeș.

argint din zilele noastre. Zhang și Bao Da luară cinci mii de legături și le duseră pe furiș la dregătorul care răspundea de ranguri și care nu era altul decît dibaciul și atotputernicul Lingzi. A face treaba prin mijlocirea lui era calea cea mai de nădejde.

După cum se spune, „Fără întîmplări nu se încheagă nici o povestire".

În acea vreme, trăia un oarecare Guo Han, care numai ce fusese uns în funcția de cîrmuitor al ținutului Hengzhou din provincia Guangxi. La foarte scurt timp după numire, el se îmbolnăvi și muri, iar înscrisul de numire se mai afla încă în scriptele de la stăpînire. Eunucul Lingzi, primind de la Zhang Qian și Bao Da această sumă frumușică, schimbă în înscrisul de numire a lui Guo Han locul nașterii și al domiciliului acestuia și dădu hîrtia pentru Guo Qilang. Așa ajunse Guo Qilang să se numească Guo Han.

Cei doi mijlocitori atingîndu-și ținta, nu mai puteau de bucurie și veniră la Qilang să-l felicite. Acestuia i se muiară picioarele de atîta fericire, și simți o moleșeală în tot rupul. Nu mai știa pe ce lume este. În cinstea unei asemenea izbînzi, Zhang Qian dădu un ospăț, la care Bao Da pofti și niște comedianți.

În aceeași zi, Qilang își puse veșmîntul de dregător. Toți trîndavii, cunoscuți de-ai săi, aflînd că a ajuns cîrmuitor de ținut, veniră să-l felicite și o ținură o zi întreagă într-o beție, cu surle și trîmbițe.

Pe bună dreptate : „Muștele se adună la gunoaie, furnicile la slănină, iar porumbeii își durează cuiburile în streșinile caselor bogate". Qilang căpătă faimă în capitală și o mulțime de oameni începură să roiască în jurul lui și să-l slujească. Ei, dar se înțelege de la sine că șeful nu e atît de înspăimîntător, pe cît sînt cățeii. Ei sînt aceia care, ca administratori, ștafetari și, îndeobște, ca oameni

din alaiul dregătorului, vestesc despre apropiata sosire a acestuia, dau poruncă să i se facă cea mai sărbătorească primire, îi ciomăgesc pe curierii poștali, îi oropsesc pe tîrgoveți, înfricoșează și jecmănesc norodul.

Qilang era atît de năucit, de parcă ar fi plutit prin ceață. Ardea de nerăbdare să se întoarcă acasă cu toate onorurile și nu întîrzie să-și aleagă ziua plecării. Cu acest prilej, Zhang Qian mai orîndui un ospăț. Toți trîntorii cunoscuți ai sărbătoritului, precum și curtezanele veniră să-l petreacă. Dar acum Qilang era pe deplin conștient de propria-i măreție. Le împărți la toți daruri, avînd o înfățișare așa de semeață și trufașă, de parcă ceilalți ar fi fost un nimic pe lîngă el. Cei ce veniră să-l petreacă, știindu-l numit cîrmuitor de ținut, îi zîmbeau cu slugărnicie și îi răbdau mojiciile. Era de ajuns să arunce cuiva o privire fugară sau să rostească ceva printre dinți, pentru ca oamenii să socotească asta drept o mare cinste pentru ei, s-o ia ca un semn de mare bunăvoință.

Ospățul de rămas bun se prelungi cîteva zile. Între timp, totul fu pregătit pentru plecare, și Qilang porni cu mare alai la drum. „Acasă am atîta avuție, iar acum am ajuns și cîrmuitorul unui mare ținut. Nu mai văd capătul îmbelșugării și faimei mele", își zicea el. Gîndul ăsta flușturatic nu-l părăsi tot drumul. Și, pe zi ce trecea, țîșnea tot mai mult din el mulțumirea de sine. Nu-și mai încăpea în piele și se fandosea tot mai tare. Servitorii care îl însoțiseră în capitală îl lăudau în fața noilor slujitori pentru bogăția sa, iar aceștia erau foarte bucuroși că nimeriseră la un stăpîn așa de bun, și tot acest convoi căpătă o înfățișare de alai triumfal.

Înaintînd fie pe apă, în jonci, fie pe uscat, călări, atinseră hotarele ținutului Jiangling. Iar cînd Qilang ajunse, în sfîrșit, la locul său de baștină, se îngrozi de priveliștea ce îi apăru în fața ochilor :

Nici un fum nu se înălța nicăieri,
Oamenii părăsiseră pustiitele așezări.
Oriunde te uitai — moloz în mormane,
Case și ziduri năruite,
Peste tot copaci putreziți
Și poduri vechi prăbușite.
De jur împrejur —
Grinzi înnegrite de foc,
Urme de groaznic pîrjol în fiece loc.
Albele ziduri erau înroșite de sînge,
Corbi și furnici leșuri între ei împărțeau,
Trupuri de păsări și de cîini de pripas
Pe săturate lupi și șacali ospătau.
Nici cea mai de piatră inimă
N-ar fi putut să nu plîngă,
Și pe un om de oțel
Durerea priveliștii
Ar fi putut să-l frîngă.

Fapt este că întreg ținutul Jiangling fusese supus năvalei pustiitoare a răzvrătiților lui Wang Xianzhi. Acolo, aproape că nu mai rămăsese nici suflet de om, și de n-ar fi fost rîul care-și urma calea, locurile ar fi fost aproape de nerecunoscut.

La vederea acestei priveliști, inima lui Qilang începu să bată cu putere, mai-mai să se despice, și cînd ajunse în fața casei lui, slobozi un răcnet de durere. În fața ochilor doar țigle și olane, cioburi-cioburi. Din ditamai casă nu mai rămăsese în picioare nici o încăpere ; mama, fratele mai mic, sora mai mică și toată argățimea dispăruseră fără urmă. Uluit și năucit, Qilang trimise mai întîi oameni peste tot, să-i caute pe ai săi. Abia după trei-patru zile izbutiră aceștia să găsească un vecin bătrîn, de la care Qilang află că fratele i-a fost ucis, iar

sora a fost dusă și nu se știe dacă mai e sau nu printre cei vii. Nu mai rămăseseră în viață decît mama lui și două slujnice. Ele își găsiseră adăpost acum într-un bordei aflat lîngă un vechi templu. Celelalte slugi porniseră în băjenie.

Din pricină că punga cu arginți se golise și n-aveau cu ce trăi, bătrîna și cele două slujnice se îndeletniceau cu cusutul și cîrpitul, pentru a cîștiga o bucată de pîine.

Durerea lui Qilang era nemărginită. El plecă în grabă, cu întreg alaiul, la mama sa. Bătrîna și fiul se îmbrățișară plîngînd în hohote.

— Cine și-ar fi putut închipui că după plecarea ta o să cadă peste noi o asemenea năpastă ! Surioara și fratele tău sînt morți, iar eu am rămas fără mijloace de trai, se tot văită bătrîna.

Ștergîndu-și lacrimile, Qilang zise :

— Ei, hai, bocetele și durerea nu ajută la nimic. Din fericire, am căpătat o dregătorie și ne mai așteaptă încă multe zile de îmbelșugare și de bucurie. Rogu-te, măicuță, ține-ți firea. Ai și tu puțină răbdare.

— Dar ce fel de slujbă ai căpătat, fiul meu ? întrebă mama.

— Cinul nu-i mic ! Am ajuns cîrmuitor al ținutului Hengzhou !

— Cum de ai izbutit să primești o dregătorie așa de înaltă ?

— Acum, la putere se află eunucii, și se poate dobîndi un rang pe cale dosnică. Negustorul Zhang Qian mi-a plătit datoria cu camătă cu tot, am strîns o mulțime de bănet și, pentru cîteva milioane de monezi, am dobîndit cinul. Acum m-am întors cu onoruri și slavă. Am trecut pe aici să vă văd, dar la noapte trebuie să plec numaidecît, ca să-mi iau în primire slujba.

Qilang porunci să i se aducă hainele și chipiul de dregător, și se îmbrăcă în veșmînt de gală. Apoi o rugă pe maică-sa să se așeze în mijlocul odăii, îi făcu cîteva plecăciuni pînă la pămînt și porunci atît vechilor săi servitori, cît și slugilor aduse din capitală, să facă la rîndul lor plecăciuni și să bată mătănii, cinstind-o ca pe o adevărată mare doamnă. Femeia încercă un soi de vagă bucurie, dar spuse oftînd :

— Ai trăit departe de casă, în îndestulare și huzur și n-aveai de unde să știi că ai tăi s-au ruinat și că n-avem nici o para chioară. Ar fi fost mai bine dacă n-ai fi cumpărat slujba asta și ai fi adus acasă mai mulți bani pentru trai.

— Judeci ca o muiere, măicuță, zise Qilang. Te temi că un dregător o să rămînă fără bani ? Dar care demnitar din zilele noastre n-are mii și sute de mii de arginți ? Care dintre ei nu stăpînește mari întinderi de moșie ? Din gospodăria noastră nu ne-a mai rămas nimic, așa că nu mai avem ce căuta aici. O să lăsăm totul baltă și o să plecăm numaidecît la locul unde am primit numirea. După un an-doi o să ne punem pe picioare și o să începem o viață nouă. Mi-au mai rămas două-trei mii de monezi care o să ne ajungă întru totul pentru trai, așa că n-ai nici un temei să te neliniștești și să te amărăști.

Bătrîna se înveseli, fața i se lumină de un zîmbet și ea glăsui :

— Din fericire, ai dobîndit tocmai la timp un cin înalt și o situație respectabilă. Mulțumesc cerului și pămîntului ! Dacă nu te-ai fi întors, n-aș mai fi dus-o mult ! Dar ia spune-mi fiule, cînd o să putem porni la drum ?

— Aveam de gînd ca, întorcîndu-mă acasă, să-mi iau de nevastă o fată bună, cu care să împart bogăția și slava.

Judecînd după cele întîmplate însă, în aceste vremuri de restriște nu mai sînt împrejurări prielnice pentru așa ceva. Mai întîi, trebuie să ne așezăm temeinic la Hengzhou și abia pe urmă o să ne sfătuim. Măicuță, vino te rog cu mine în barcă. Ai să te odihnești acolo, iar mîine o să tocmim o joncă de la stăpînire, o să alegem o zi prielnică și, la drum ! Cu cît o să ajungem mai repede la Hengzhou, cu atît o să fie mai bine.

În aceeași seară, Qilang o ajută pe bătrînă să se mute în barcă. Ceaunele, ceștile, ciuberele și restul văsăriei ciobite rămaseră în cocioabă. El porunci oamenilor săi să tocmească de la stăpînire o joncă, cu care trebuiau să ajungă în provincia Guangxi.

Chiar în ziua următoare, cînd toate lucrurile fură mutate pe joncă, aprinseră hîrtii de sacrificiu și, în sunete de fanfară, purceseră la drum. Bătrîna și fiul erau plini de voie bună și avînt. Qilang nu-și mai încăpea în piele de mîndru ce era. El nu cunoscuse niciodată lipsurile, și în viață îi mersese întotdeauna din plin. Deși era foarte mulțumit că o avea pe maică-sa alături, nu vedea în asta nimic deosebit. Altceva era însă cu bătrîna. Ea trecuse prin atîtea lipsuri și prin atîtea încercări atît de dureroase, încît acum avea simțămîntul că se înălțase din iad drept în rai, și i se părea că crescuse cu un cap. Trecură pe lîngă orașul Changsha și plutiră apoi pe fluviul Xiangshui, spre Yongzhou. Către miazănoapte, chiar pe malul rîului, era un templu budist, ce se chema Doushuai. Barcagiii hotărîră să se oprească acolo și să poposească o noapte. Chiar lîngă mal se înălța un smochin uriaș și atît de gros, încît îl puteai cuprinde de cîteva ori cu brațele. Barcagiii legară zdravăn de el odgonul și bătură țărușii în pămînt.

Qilang și maică-sa coborîră pe mal și porniră spre templu. Însoțitorii țineau deasupra lor palanchine.

Văzînd că se apropie un dregător, călugării din templul acela îi ieșiră în întîmpinare, îi serviră pe oaspeți cu ceai și îi întrebară pe cei din alai cine e stăpînul lor. Cînd aflară că este cîrmuitorul ținutului Hengzhou, le arătară o și mai mare cinstire și îi însoțiră să viziteze templul. În fața fiecărui chip al lui Buddha bătrîna se oprea, se înclina adînc, bătînd mătănii, în semn de recunoștință pentru ocrotire și milostivire.

Pe joncă se întoarseră cînd începuse să se însereze. Noaptea, se stîrni dintr-o dată un vînt puternic, șuierînd și răscolind întreg frunzișul. Totul în jur se întunecă și, într-o clipită, se dezlănțui furtuna.

Priveliștea era cutremurătoare :

Spiritele vîntului își arată puterea,
Parc-ar goni prin văzduh
Cavalcade cu zece mii de bidivii,
Vîrfurile copacilor se zbuciumă,
De parcă între două oști
S-ar fi încins bătălii.
Talazurile clocotesc și răsună
Aidoma unor tobe în timp de luptă,
Digul se prăvale cu vuiet de iad
Și totul se cufundă într-o pîclă deasă.
Un bubuit de tunet despică cerul
Și zguduie în rostogolirea lui pămîntul.
Urletul tigrului înspăimîntat
În munți se-aude,
Dragonul înfricoșat
Sub apă se-ascunde.
Oamenii nădăjduiesc că jonca
Copacul vînjos o s-o țină,
Cine s-ar fi gîndit

Că vîntul sălbatic
Va smulge pomul din rădăcină !

Ascultînd vuietul turbat al vîntului, oamenii se înspăimîntară. Totuși, barcagiul socotea că nu e nici o primejdie : doar jonca era trainic legată de un arbore gros, cu rădăcini adînci și puternice. Dar, deodată, barcagiul auzi un trosnet atît de puternic, de parcă s-ar fi prăbușit cerul și s-ar fi despicat pămîntul. S-a întîmplat ca rădăcinile arborelui, de-a lungul a multor și multor ani, să roadă digul și să-i șubrezească temelia. Stăvilarul mai fusese slăbit și de talazurile uriașe ale fluviului, care îl spălau zi și noapte, și acum era gata-gata să se năruie. Cînd se dezlănțui furtuna, uriașul smochin se legănă dintr-o parte în alta sub rafalele vijelioase ale vîntului. Vîntul era ajutat și de puternica joncă strîns legată de copac ; în cele din urmă, smochinul fu smuls din rădăcini și, cu o trosnitură năprasnică, se prăvăli peste joncă. Valuri înspumate se năpustiră în neorînduială și jonca începu să se scufunde, iar scîndurile frînte ale cabinelor începură să plutească deasupra apei.

Luate pe nepregătite, slugile care dormeau se înecară. Toate astea se petrecură într-o clipită. Barcagiul, care își pierduse capul, începu să țipe. Qilang se trezi din somn, cu spaimă în suflet. El știa din copilărie cum se mînuiește o joncă. Împreună cu barcagiul trase cu toată puterea de odgon și, în cele din urmă, izbutiră s-o tragă la mal. Qilang se repezi în jonca potopită de puhoaie și reuși s-o scoată de acolo pe maică-sa. Ea fu salvată, dar ceilalți oameni rămași pe vas și toate lucrurile fură măturate de valuri. Încă o clipă și fundul joncii se sfărîmă. Ea începu să se scufunde, pînă cînd fu acoperită cu totul de puhoaie.

Era în toiul nopții. Porțile templului fuseseră de mult zăvorîte. Lui Qilang, mamei sale și barcagiului, cu hainele

leoarcă, nu le mai rămăsese decît să se bată cu pumnii în piept și să tropăie din picioare, jelindu-se amarnic. Dar nimeni nu-i auzi.

Dimineața, cînd se deschiseră porțile, ei intrară în grabă în templu și întrebară de starețul cu care se cunoscuseră în ajun.

— Ce s-a întîmplat cu domniile-voastre ? Au tăbărît asupră-vă tîlharii ? întrebă el, văzîndu-le chipurile speriate și răvășite.

Qilang îi povesti toată pățania. Starețul se grăbi spre locul întîmplării și fu uimit văzînd jonca sfărîmată, scufundată în apă și strivită de uriașul arbore ce se prăvălise peste ea. El porunci numaidecît călugărilor și slujitorilor templului să se ducă cu barcagiul și să încerce a mai salva cîte ceva din bunuri. Dar totul fusese măturat de puhoaiele dezlănțuite. Se prăpădise și înscrisul de numire a lui Qilang în funcția de cîrmuitor de ținut.

Starețul stărui ca bătrîna să se odihnească într-o chilie. Sfătuindu-se cu Qilang, hotărîră să-l încunoștințeze pe cîrmuitorul ținutului Lingling, învecinat cu acela în care fusese numit Qilang, și să aștepte ca cei de la ocîrmuire să-i dea o dovadă că a suferit un naufragiu, ca să se poate duce la locul numirii. Qilang îl rugă pe stareț să trimită pe cineva la ținut, iar acesta, care se cunoștea bine cu cei de acolo, făcu întocmai.

Cine și-ar fi închipuit însă că :

Promoroaca deasă
Lovește mai întîi
Ierburile plăpînde,
Iar năpasta
Pe cel făr' de noroc
Mai întîi îl frînge.

Mama lui Qilang, care trecuse prin suferințele vremurilor tulburi ale răzmeriței, care văzuse cum i-a fost ucis celălalt fecior și răpită fiica, nu mai putu să-și revină; în noaptea aceea trăsese o spaimă de moarte, slugile îi pieriseră cu toatele, iar banii care le mai rămăseseră se duseseră și ei pe copcă. Femeia fu cuprinsă de o asemenea durere, încît dintr-o dată se gălbeji și se scofîlci la față. Nu mai putea să înghită nici o îmbucătură, nici un strop de apă ; zile întregi nu făcea altceva decît să se văicărească și să plîngă amarnic. În cele din urmă, căzu la pat și nu mai fu în stare să se ridice. Qilang, adînc tulburat, încercă să-și aline mama :

— Dacă pădurea e întreagă, spuse el, or să se găsească și vreascuri. Cu toate că ne-a lovit o asemenea nenorocire, mi-a mai rămas totuși cinul de dregător. Nu trebuie să ajungem decît în acel loc și totul are să se sfîrșească cu bine.

— Sufletul mi-e zdrobit, rosti înlăcrimată femeia. Eu trăiesc de-acum în afara acestei lumi și n-are rost să te străduiești a mă liniști. N-am să mai apuc să te văd dregător !

Qilang tot mai nădăjduia că maică-sa va prinde puteri și se va înzdrăveni. Aștepta de la ocîrmuirea locală înscrisul de numire, pentru a pleca la Hengzhou, încredințat fiind că-i mai sînt sortite destule zile bune. Bătrîna fusese însă prea zguduită. Nu se mai ridică din pat și, peste cîteva zile, își dădu sufletul. Qilang plînse amarnic, dar, neîntrezărind nici o cale de ieșire, se sfătui din nou cu starețul și hotărî să plece el însuși la Lingling, pentru a cere ajutor de la cîrmuitorul ținutului.

Cu cîteva zile în urmă, acesta primise vestea cu privire la naufragiu și știa că Qilang nu minte. La urma urmelor, dregătorii se sprijină între ei, iar Qilang era

cîrmuitorul ţinutului învecinat, aşa că nu-i fu la îndemînă să-l refuze. El trimise oameni pentru a-l ajuta să-şi înmormînteze mama, îi dădu o mulţime de bani de drum şi îl petrecu, aşa cum cerea eticheta.

Datorită cîrmuitorului, Qilang putu să-şi îngroape mama după toate datinele şi rînduielile, dar acum era în doliu şi nu putea să plece ca să-şi ia în primire slujba. Călugării însă, văzînd că îi fuge pămîntul de sub picioare, începură încetul cu încetul să se poarte cu el necuviincios şi nu mai voiră a-l adăposti. Să se întoarcă la locul de baştină nu avea nici un rost, căci acolo nu mai avea pe nimeni. Se hotărî, aşadar, să se ducă în oraşul Yongzhou şi să tragă la un misit din port, pe care îl ştia încă de pe cînd trăia taică-său. Din tot bănetul nu-i mai rămăsese nici o para chioară, şi trăia din ajutorul pe care i-l dăduse cîrmuitorul. Dar şi banii ăştia se împuţinară cu vremea şi, într-o bună zi, se isprăviră.

Dar despre ce fel de bunătate şi prietenie se poate vorbi cînd e vorba de un misit? Qilang simţi pe zi ce trecea nemulţumirea gazdei: ba i se dădea tîrziu de mîncare, ba nu erau ceşti, ba lipseau beţişoarele. Simţind că e un oaspete nedorit, spuse într-o bună zi:

— Sînt totuşi căpetenia unui ţinut, aproape principe al unui domeniu. Acum sînt în doliu, dar mă mai aşteaptă destui ani buni. Doar n-au intrat toate zilele-n sac. De ce vă purtaţi aşa cu mine?

— Ce ţinut?! Care ţinut?! exclamă gazda. Chiar şi un împărat cînd îşi pierde puterea e nevoit să flămînzească sau să se hrănească cu ce se nimereşte, darămite tu, care nici măcar nu ţi-ai luat slujba în primire. Dar chiar de-ai fi cîrmuitorul ţinutului Hengzhou, eu nu-s din acest ţinut, nu sînt un supus al tău şi n-am datoria să te întreţin. Oameni ca noi se hrănesc din munca lor.

Qilang nu avu ce să-i răspundă. Lacrimile îi şiroiau pe obraji şi n-avu încotro: trebui să înghită ruşinea.

Mai trecură cîteva zile. Era vădit că stăpînul casei îi căuta pricină şi îl vedea ca pe un spin în ochi.

— Stăpîne, sînt străin de aceste meleaguri şi n-am pe nimeni la care să pot trage, spuse Qilang. Vă rog să mă iertaţi pentru că v-am stingherit. Ştiu că nu e bine, dar n-am avut încotro. Poate că-mi daţi vreun sfat, îmi arătaţi calea prin care mi-aş putea cîştiga o pîine.

— Las' că-i ştiu eu pe cei alde tine, spuse gazda. Ba-i laie, ba-i bălaie. Nu sînteţi buni de nimic. Dacă vrei să-ţi cîştigi, într-adevăr o pîine, trebuie să dai uitării cuvîntul „dregător" şi să faci o treabă ca toţi muritorii de rînd. Dar ai să te învoieşti oare la aşa ceva?

— Sînt, totuşi, dregător, cum pot să mă cobor aşa de jos! rosti plin de indignare Qilang, cînd auzi că e îndemnat să se tocmească la muncă. Şi îşi zise în sinea sa: „Cîrmuitorul ţinutului Lingling mi-a arătat nu de mult atîta mărinimie. Ce ar fi să-i vorbesc despre starea mea jalnică? Negreşit va face ceva pentru mine. Îngădui-va el oare ca aici, la el, să-l lase pe un confrate să moară de foame?"

Judecînd astfel, scrise o carte de vizită şi, cum nu avea servitor, o puse în mînecă şi o porni el însuşi spre ocîrmuire. Slujbaşii de acolo îl luară drept un pomanagiu neobrăzat şi nici măcar nu voiră a-i primi cartea de vizită. Abia după ce se tot rugă de ei şi le aminti cum îl ajutase cîrmuitorul să-şi îngroape mama şi cu cîtă mărinimie îi dăruise cele trebuincioase pentru drum, adică treburi de care slujbaşii aveau cunoştinţă, abia atunci i-o primiră şi o înmînară cîrmuitorului.

„Ce lipsit de măsură e omul ăsta, îşi zise cîrmuitorul, nemulţumit. Nu demult, cînd mi-a povestit despre nenorocirile sale, l-am ajutat cu mărinimie şi m-am îngrijit

de toate. Cum de vine din nou să mă bată la cap ? S-ar putea ca ceea ce a îndrugat atunci să nu fie adevărat, ca totul să fi fost o născocire, pentru ca acest netrebnic să stoarcă de la mine cît mai mulţi bani. Şi chiar dacă ceea ce a povestit e adevărat, e fără îndoială un neruşinat şi un nesăţios, cu obrazul gros, care nu cunoaşte măsura. Am avut cele mai bune gînduri, şi iată că mi l-am adus pe dracu-n casă. Nu mi-e la îndemînă să lămuresc acum treaba asta. N-am să-l bag în seamă, şi cu asta, basta !"

Cîrmuitorul îi trimise înapoi lui Qilang cartea de vizită, porunci să i se spună că nu primeşte pe nimeni şi dădu dispoziţie slujbaşilor să nu-i mai primească nici în viitor cartea de vizită.

După o asemenea primire rece, Qilang nu se hotărî să se întoarcă acolo unde locuise înainte. Se aşeză lîngă porţile ocîrmuirii, îl aşteptă pe cîrmuitor să iasă, şi se puse pe strigat în mijlocul străzii :

— Cine urlă acolo ? întrebă mîniat cîrmuitorul, care se afla în litieră.

— Guo Han, cîrmuitorul ţinutului Hengzhou, rosti cu glas tare Qilang.

— Ce dovezi ai că eşti cîrmuitorul ţinutului ?

— Am avut o dovadă, dar s-a pierdut în timpul naufragiului, a fost luată de ape.

— De vreme ce n-ai hîrtia, cine poate şti dacă-i adevărat sau nu ? Şi chiar de-i adevărat, ţi s-au dat destui bani. De ce dară te mai ţii scai de mine şi nu-mi dai pace ? Trebuie că eşti un şarlatan. Cară-te mai repede, cît mai sînt îngăduitor şi te scutesc de ciomăgeală. Hai, şterge-o cît mai eşti întreg !

Oamenii din alaiul cîrmuitorului, văzîndu-l pe acesta mîniat, se năpustiră cu ciomegele asupra lui Qilang, căruia nu-i mai rămase decît s-o ia la sănătoasa.

Se întoarse de unde venise. Şedea abătut şi deznădăjduit, fără a scoate o vorbă. Stăpînul casei, care aflase între timp cele întîmplate, îl întrebă într-adins :

— Nu-i aşa că l-ai văzut nu demult pe cîrmuitorul nostru ? Ei, cum te-a primit ?

Cu obrajii în flăcări de ruşine, Qilang oftă şi tăcu mîlc.

— Doar ţi-am spus să-ţi scoţi din cap că eşti dregător, zise misitul. Tu însă nu mi-ai dat ascultare şi ai aşteptat să fii batjocorit. Trăim acum asemenea vremuri, încît chiar de-ai fi ministru numai cu numele, dar nu munceşti, tot nu faci rost de bani. Numai prin truda ta poţi să cîştigi o pîine. Dezbară-te odată de visurile tale prosteşti şi deşarte!

— Şi ce mă sfătuiţi să fac ? întrebă Qilang.

— La ce te pricepi ? se interesă stăpînul.

— În copilărie l-am însoţit multă vreme pe tata pe calea apelor. Mă pricep bine să mînuiesc cangea şi vîsla, să cîrmuiesc o joncă. La altceva nu mă pricep.

— Asta-i foarte bine, spuse cu bucurie în glas stăpînul. Aici, la noi, sosesc multe jonci şi e lipsă de barcagii. Am să pun o vorbă bună pentru tine. Oricum, ai să cîştigi de o pîine şi n-ai să mori de foame.

Qilang fu nevoit să se învoiască, şi de atunci începu să muncească pe jonci. După o bucată de vreme, adună cîteva legături de monezi şi veni cu ele la stăpîn. La Yongzhou, oamenii ajunseseră să-l cunoască, iar cei ce-i ştiau istoria îl porecliseră „cîrmuitorul-cîrmaci". Şi dacă cineva voia să-l tocmească pe Qilang ca barcagiu, îi spuneau „cîrmaciul Guo". Luîndu-l în tărbacă, oamenii alcătuiră chiar un cîntecel :

Îngăduie, cîrmuitorule, să te-ntrebăm :
De ce nu pleci la Hengzhou dară ?
Înseamnă că e drept al cerului judeţ :

Nu-i place dregătorii
Să fie fără-nvăţ.
O singură rafală de vînt
A spulberat
Averile pe care
Uşor le-ai cîştigat.
În loc de-a ta plăcuţă[1]
Ţii cîrma cu sudoare,
Odgonul grosolan
În loc de cingătoare.
Acesta-i al măririi
Şi gloriei sfîrşit,
Tot e mai bine jonca
S-o cîrmuieşti cinstit.

Qilang trudi doi ani pe joncă, şi, cu toate că sorocul doliului după mamă trecuse, n-avea dovada de numire şi nu putu ajunge dregător. Să plece în capitală spre a-şi orîndui oarecum treburile înnodînd vechile sale legături ? Pentru asta îi trebuiau iarăşi cîteva mii de legături de monezi. Dar de unde să le ia ? Era vădit că nu mai avea acum nici un rost să se gîndească la cin, că nu-i rămînea nimic de făcut decît să se împace cu starea sa şi să-şi cîştige pîinea muncind pe jonci.

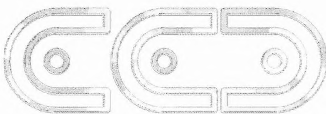
Se spune că „Gîndurile şi simţămintele omului se schimbă după cum îi e starea, iar înfăţişarea după cum se hrăneşte". Într-adevăr, cînd Qilang fusese uns cîrmuitor de ţinut, arăta ca un dregător, dar după ce a trudit cîţiva ani pe jonci, atît ca înfăţişare, cît şi ca purtări nu se mai osebea cu nimic de un adevărat barcagiu.

Are haz cînd te gîndeşti ca un cirmuitor de ţinut să-şi sfîrşească astfel cariera ! De unde se vede că avuţia şi slava unui om nu trebuie judecate o dată pentru totdeauna. Pe lume oamenii nu trebuie să-şi dorească avuţie şi atotputernicie. Luaţi aminte la sfatul meu :

Cu bogăţia ta nu te făli,
În contra sărăciei
Nicicînd tu nu cîrti,
Cum eşti tu astăzi
Nu se mai socoate,
Ce va mai fi cu tine
Vedea-le-vom pe toate.

CUPRINS

Scanare și prelucrare digitală

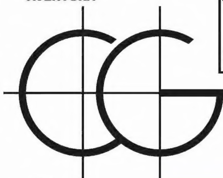

AVENTURA

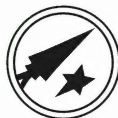

de

Anonim

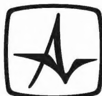

și

CAT Graur

Antwerpen

2025

